תשרי תשמ"ד, 27.9.83 | מיספר 2404 | המחיר 100 שקלים (כולל מ.ע.מ.) | שנה 8

העולם הזה

המגעים עם הנאצים — הריגת גילעדי — רצח הלורד מוין — פרשת ברנדות — איש „המוסד"

הכל על שמיר

לחיים!
בואינג 767
כיוון חדש באל על.

"המעברים הרחבים מאפשרים לעגלות המשקה והכיבוד לעבור מקצה אחד של המטוס למשנהו, בלי לחסום את הדרך. יש מספיק "מרחב מחיה" גם לעגלה וגם לבן-אדם שבמקרה נזקק דווקא באותו רגע ל... רחוץ ידיים.

לראשונה ניתן בטיסות לאירופה ליהנות מסרט וידאו עם תצפית טובה מכל מושב.

"במטוס הבואינג 767 החדש של אל על מקרינים סרטי וידאו בטיסות לאירופה וממנה, והפעם, ניתן גם ליהנות מהם. אני אישית, אוהב מאד לצפות בסרטים, ואם גם אתה נהנה מכך, צפויה לך הנאה כפולה.
"ב-767 החדש, פשוט תענוג לצפות בסרט ומכל מושב שהוא במטוס.
"אין פלא, אם כך, שב-767 החדש של אל על, כמו באחרים – 707, 737 ו — 747, הבן-אדם מרגיש כמו בבית.

טיסה נעימה באל על
ושיהיה במזל."

שלך
חיים טופול

נוסע יקר,
"כמי שמרבה לטוס בין ישראל לבין אירופה אני שמח להציג בפניך את המטוס החדש, המצטרף לצי מטוסיה של חברת התעופה הלאומית שלנו. כמוני, גם אתה תמצא, בודאי, כי הבואינג 767 החדש של אל על, המופיע לראשונה בשמי אירופה, הופך את הטיסה לנוחה ונעימה במיוחד.

לראשונה נוח לעבור וקל לגשת מכל מקום לכל מקום

"אם טסת אי-פעם לחו"ל, אין צורך לספר לך כיצד, אחרי שעה או שעתיים של טיסה, מרגיש לפתע הבן-אדם צורך נפשי וגופני לקום מהמושב ולצאת ל"שטח" כדי... כדי לראות, למשל, מה נשמע בשרותים, או, אולי, לומר שלום למכר או שניים, או, סתם כך, כדי לחלץ את העצמות.
"ב-767 החדש של אל על הרווח בין שורות המושבים הופך את הגישה מכל מושב ולכל מושב במטוס לקלה ונוחה ביותר.

EL AL אל על

בואינג 767 - אל על בכיוון חדש

★ כל התמורה עבור השתתפותו של חיים טופול הועברה ע"י אל על למועדון "וראייטי" בישראל.

טל-ארווין

קורא יקר,

התגובה הראשונה היתה ספונטנית, שליפה מן המותן.

גבי ברון, יו"ר העיתונאים בירושלים שמע את ההתקפה הפרועה של אריאל שרון על „התקשורת", את שאלתו הרטורית „את מי היא משרתת?" ואת התשובה ההיסטרית של האספסוף במידרחוב: „אש"ף! אש"ף!"

בו במקום, בהתקף של זעם, החליט ברון להכריז על חרם. עיתונאי ירושלים לא יסקרו עוד שום אירוע פומבי שבו ישתתף השר אריאל שרון.

תקדים מסוכן מאד

התגובה השניה היתה שקולה יותר. יו"ר ההתאחדות הארצית של העיתונאים, לוי יצחק הירושלמי, הסתייג מהחלטת היו"ר הירושלמי.

ברון הירהר בדבר שוב, וחזר בו.

הכל הסכימו שהטלת חרם מטעם העיתונאים היא תקדים מסוכן מאוד. אילו התקבלה אפשרות זו, היתה נוצרת למעשה צנזורה נוספת בארץ. צנזורה שאין לה מעמד חוקי, והמופעלת על־ידי ציבור מיקצועי, בעל הרכב פוליטי.

מי יודע על מי עלול מחר להיות מוטל חרם, אם העסקנים של אגודת־עיתונאים מקומית או ארצית יחליטו על כך? זה יכול להתחיל באריאל שרון, לחול מחר על מאיר וילנר או על תופיק טובי, להגיע מחרתיים לכל אדם מימין, משמאל ומן האמצע.

בידי שילטון בעל נטיות טוטאליטריות, זה יכול להוות נשק מסוכן מאוד. חואן פרון, הרודן הפאשיסטי־למחצה של ארגנטינה, נקט לא פעם שיטות כאלה. כדי להשתיק עיתון שמתח עליו ביקורת, הוכרז על שביתה של פועלי־הדפוס, או נסגרו המיתקנים מטעמי תברואה ציבורית.

שרון
תקדים מסוכן

אין להסכים לנוהל כזה. אין לתת בידי העיתונאים את הסמכות להחליט אילו הופעות ייסקרו, ואילו לא. כל עיתונאי, כל עיתון חופשי להחליט כאוות־נפשו מה לסקר ומה לא, אך החלטה של אגודה מיקצועית, שתחייב את כלל העיתונים והעיתונאים — זוהי תועבה.

מכיוון שכל הנוגעים בדבר הבינו זאת, אחרי הירהור ראשון או שני, אין למעשה ויכוח. החרם בוטל עוד לפני שהופעל. אריאל שרון לא יכול היה להופיע לפני הציבור כמגן הדמוקרטיה, שהעיתונות המרושעת סותמת את פיו הגדול.

הכל בא על מקומו בשלום.

דם נוצרי למצות

אך השאלה לא נפתרה.

מה תהיה עמדת עיתונאי ישראל, ומר לוי יצחק הירושלמי בראשם, אם תתעורר אותה השאלה בגרמניה, למשל?

נניח שמחר יקום בגרמניה מנהיג ניאו־נאצי ויכריז בפומבי כי השואה היא המצאה יהודית, שהיהודים משתמשים בדמם של ילדים נוצריים כדי לאפות מצות בפסח, שהפרוטוקולים של זיקני ציון הם מיסמך אותנטי, שיש לשחוט את כל היהודים?

האם גם אז יקומו היהודים וידרשו לתת לאיש לדבר כאוות־נפשו, כדי לשמור על חופש־הביטוי בכל מחיר?

בגרמניה של ימינו זה לא יתכן, כי שם יש חוק האוסר על תעמולה ניאו־נאצית ואנטי־שמית. אך מה תהיה עמדת היהודים בארצות־הברית, למשל, שם אין הגבלות כאלה על חופש־הביטוי ה־מוחלט?

כאשר ביקשו הנאצים האמריקאיים להשתמש בזכות־ההפגנה הדמוקרטית ולהפגין בשכונה יהודית בשם סקוקי, קמה מרבית היהדות האמריקאית על רגליה ותבעה לאסור את המיצעד. משמע: חופש־הדיבור זה דבר טוב, כל עוד אינו בא להחיות את האנטי־שמיות ולהטיף לפגיעה ביהודים.

מדוע? מפני שהנסיון הגרמני הוכיח שמילים מובילות למעשים, ושמי ששופך היום דיו, עלול לשפוך מחר דם.

יפה, אך אם זה נכון לגבי דם יהודי במדינה נוצרית, האם אין זה נכון לגבי דם ערבי, למשל, במדינה יהודית?

האם מותר לניאו־נאצים בישראל להטיף לכל אותם הדברים שאנו תובעים לאסרם בכל שאר המדינות?

האם מותר בישראל לארגן גוף למילחמה בנשואי־תערובת וליחסי־מין בין יהודים ולא־יהודים, על פי הכללים של חוקי־נירנברג, הנהוגים עד היום באפריקה הדרומית, בעלת־בריתנו הנצחית? האם מותר בארץ להטיף לגירוש המוני, להקמת מחנות־ריכוז, לרצח־עם?

התגובה האינסטינקטיבית היא: אסור שיהיה מותר אצלנו מה שאסור עתה בגרמניה. תגובה שניה מזהירה: אם כן, היכן הגבול? מי יחליט מה מותר לדבר ומה לא? היכן גבול חופש־הביטוי, ומי יקבע גבול זה?

התשובה הכמעט־אוטומטית היא: החוק. דרוש חוק שיאסור תעמולה בעלת אופי מסויים.

אבל מה זה חוק? מי קובע את החוקים? אסיפה של פוליטיקאים, הקרוייה כנסת. בכנסת יש כרגע זה רוב לימין הקיצוני. אם יהיה מוטל עליו לחוקק חוק להגבלת חופש־הביטוי, לא התעמולה הגזענית תיאסר, אלא התעמולה האנטי־גזענית. „הרב" מאיר כהנא מבטא בגלוי מה שחושבים בסתר הרבה חברי־כנסת מן המימסד. שלא לדבר על אריאל שרון.

אקדח־פקקים נגד טנק

משמע, הבעייה אינה פשוטה כל־כך. הרבה עמים והרבה הוגי־דיעות עסקו בה בעבר, בייחוד אחרי עליית הנאציזם ברפובליקה הגרמנית. היטלר הגיע לשילטון בדרכים דמוקרטיות, בבחירות חופשיות.

אין תשובות פשוטות. אריאל שרון אינו מוקיון המשעשע את האספסוף במידרחוב. הוא אדם בעל מגמות טוטאליטריות ברורות, והטפתו להמונים מסוכנת לעתיד הדמוקרטיה. כל הכתבות של סילבי קשת וזיווה יריב, עם כל הכבוד להן, לא יבלמו איש כזה. יש סיכוי רב יותר לעצור טנק־מרכבה באקדח־פקקים.

קיימת סכנה חמורה לדמוקרטיה הישראלית. ההתקפה הפרועה על „התיקשורת" היא חלק ממנה. רק כסיל יתעלם מסכנה זו.

תשובתו של יו"ר עיתונאי ירושלים אינה התשובה הנכונה. אך מהי?

אורי אבנרי

כתבת השער הקידמי:

שמיר

ראש־הממשלה המיועד יצחק שמיר קשור בהוצאה להורג של אליהו גילעדי, ברצח הלורד מוין, בהתנקשות ברוזן פולקה ברנאדוט ובשיגור מעטפות־נפץ מטעם המוסד. הביוגראפיה שלו מלמדת, כי מסוכן מאוד לזלזל בו – זה עולה לפעמים בחיים.

7

סיפור השער האחורי:

יעל לא תרקוד עוד

הרקדנית יעל ברש, נכדתם של הסופר אשר ברש והמו"לית ברכה פלאי, נמצאה מתה ביחד עם בעלה, בדירתם בניו־יורק. הפרשה זיעזעה את חוגי הספרות בארץ, והנסיונות למנוע את פירסום הטרגדיה הולידו גל של שמועות.

62

כל סיפורי של"ג דאשתקד

לפני שנה, כשהתפנו כוחות אש"ף מביירות, נאמר לציבור הישראלי כי הם ספגו מכה אנושה וכי אין להם תקומה. **רוני שפיגל**, הפרשן הצבאי של **העולם הזה**, מנתח התוצאות הצבאיות של המילחמה וקובע: רוב כוחו של אש"ף עדיין בכשירות מיבצעית.

20

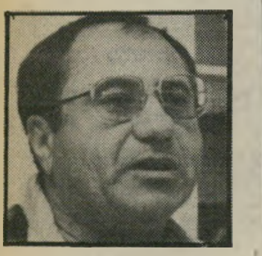

גורודיש

בחשבון־נפש נוקב מספר שמואל גונן על מילחמת יום־הכיפורים, על ועדת־אגרנט וקובע: „דיין היה אסון לאומי!"

14

ירידה לצורך מחאה

„אני גאה להיות ערביה ישראלית, אבל אני לא יכולה לשכוח שאני פלסטינית," אומרת ויאולט ח'ורי, האשה היחידה בארץ שכיהנה כראש־מועצה. עתה היא מהגרת מן הארץ, „במחאה על מדיניות הממשלה".

16

מעופפים וגם נופלים

השבוע התרסק מטוס נוסעים קל, ומיקד את תשומת־הלב בצי ה מטוסים הפרטיים. על תחביבם של עשירים חדשים מדווחים מרסל זוהר ושלמה פרנקל.

22

טכל־זרע

דויד פליישמן, ש־התיימר לרפא גב־רים בלתי־פוריים, זכה בהמלצת רבנים ועל פיו נפסקו הל־כות בישראל. בית־המישפט קבע כי האיש הוא „שרלטן ורוקם מזי־מות."

27

חופה באזיקים

האזיקים שכבלו את ידי החתן־האסיר והת־נהגות השוטרים לא הניחו לו ולכלתו לש־כוח את הצער שהיה ויהיה מנת־חלקם, ומנ־עו מהם להתייחד ב־פרטיות ולוא לרגע.

44

תיקווה פלאסטית

אשה המתעוררת אחרי ניתוח כריתת־שד אינה קולטת שבעצם ניצלה ממוות. היא מביטה בצלקת ושונאת את עצמה. שיחזור־שד – ניתוח המתבצע כיום ברוב בתי־החולים בארץ עשוי להחזיר לה את ביטחונה ו־אהבתה לגופה.

24

תעמולה עם גושפנקה נשיאותית

חבריו לשעבר במיפלגת העבודה כעסו השבוע על הנשיא כי הוא „ליכודניק רוחני". אך ניתוח התבטאויותיו בעבר מוכיח, כי חיים הרצוג היה תמיד תועמלן גס של הגישות המדיניות הקי־צוניות ביותר.

8

צ'רלי צ'פלין הרוקדת

היא עשתה את הכל – יצרה את הכוריאוגרפיה, הלבישה ואיפרה. היא – לוטה גוסלאר, כוריאוגרפית־ליצנית בת 75, שהביאה לארץ את קירקס הפנטו־מימה וסחפה בקסמיו את הקהל הישראלי וגם את לחקת הריקוד בת שבע.

38

צבוע בית

בבה, צבוע ממין נקבה, מצאה בית חם בחוות שער־הגיא, והפכה חיית שעשו־עים. האגדות המפחידות על אחיה שבטבע אינן מסמרות את שיערה. להיפך, הן גורמות לה צחוק גדול. בלסתותיה היא אוהבת יותר מכל ללעוס שוקולד.

56

הרנסאנס של עליזה

ההווה נדרש לדעתה, והעתיד לא מעניין את **עליזה נחומי**, החוזרת בדמיונה ובציוריה אל תקופת הרנסאנס ואף לפניו. בגיל 30 גילתה את הרנסאנס הפרטי שלה, משהחלה אוחזת במכחול.

42

המדורים הקבועים:

תשבצופן	4
מיכתבים – סולומון משהראווי	4
תשקיף	6
במדינה	7
חשבון נפש – שמואל גונן	14
פורום – צלי רשף	19
אנשים – אהרון פאפו	29
בלונים	31
מוסיקה	32
לילות ישראל	34
קולנוע – צנזורה	36
נמר של נייר – יהודה בורלא, מילן קונדרה, זבולון קורט, עליזה שנהר, חיה בר־יצחק, ענת פרי ואברהם שטאל	40
זה וגם זה	47
אנשים בעולם	48
עולם קטן – פיליפינים, בריטניה וברית־המועצות	50
מה הם אומרים – בועז אפלבאום, אהרון אבו־חצירא, שושנה דמארי, משה אילת, יוסף לפיד ואלונה פרנקל	52
תמליץ שידורים	54
שידור	55
ספורט	58
אתה והשקל	59
יומן אישי – דדו ודאל	61
תמרורים	64
הווי	64
הורוסקופ – מזל מאזניים	65
זה היה „העולם הזה" שהיה	66

מכתבים

הומו־סכסואל בביתו, אדם בצאתו

הראיון עם הבימאי („העולם הזה", 20 בספטמבר '83) לימד את הקורא גישה חדשה.

עד כה נראו לי תלונותיהם של ההומו־סכסואלים על יחסה של החברה אליהם כבכיינות לשמה.

עד שקראתי את הראיון עם הבימאי עמוס גוטמן.

סוף־סוף הבנתי, מה מעיק על ההומו־סכסואלים. המיניות הרי שייכת לחדר־המיטות, ולא לשום מקום אחר. מדוע, אם כן, עסוקים בכל מקום בזהות המינית של ההומו־סכסואלים — בחברה, בעבודה, במישפחה?

כמו שהעדפותיו המיניות של הטרו־סכסואל אינן קובעות את מעמדו מחוץ לחדר־המיטות — אין להן כל השפעה על דעתנו עליו או יחסנו אליו — כך עלינו ללמוד לנהוג גם ביחס

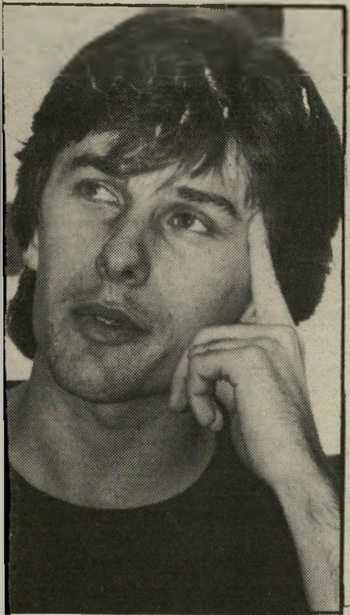

בימאי גוטמן
בכיינות לשמה?

לגברים המעדיפים גברים אחרים דווקא.

משה פולק, תל־אביב

● ● ●

מה פיתאום תמ"י?

„המיזרח אל השלום" אינו אירגון של מיזרחיים בלבד. („העולם הזה," 10 באוגוסט '83).

תודה לענת סרגוסטי על הדיוק בהצגת כמה מעקרונות תנועתנו, בעיקר בנוגע לפיתרון־אמת של הבעיה הישראלית־פלסטינית, בדרך של הידברות והכרה בזכותו של העם הפלסטיני להגדרה עצמית.

חברינו בהמיזרח אל השלום סבורים בכנות, שהמיזרחיים יכולים וחייבים להוות גשר לשלום ולדו־קיום יהודי־ערבי, בגלל עברם המשותף, בן אלפי השנים, עם הערבים. למרות נקודות־החושך, היו בעבר זה הרבה נקודות־אור.

אנו גם סבורים שהגיעה העת להבין, כי מדינת־ישראל שייכת למיזרח, והיומרה להיות „שליחי תרבות־המערב" באיזור זה היא הרת־אסון.

לא, אין אנו חושבים שהמיזרחיים הם היחידים היכולים להגיע להידברות עם הערבים. אך לאור הכישלון החרוץ של ההנהגה הנוכחית והקודמת, בא הזמן שהמיזרחיים יתרמו מנסיונם ליצירת הידברות כזו.

הדבר שהפריע לנו בכתבה הוא הרושם שיכול להיווצר אצל הקוראים שהמיזרחת אל השלום הוא בעצם אירגון של צעירי תמ"י. לכן נדגיש: בינינו יש פעילים בגופים פוליטיים

תשבצופן 2404

מאת נדיב אבידן

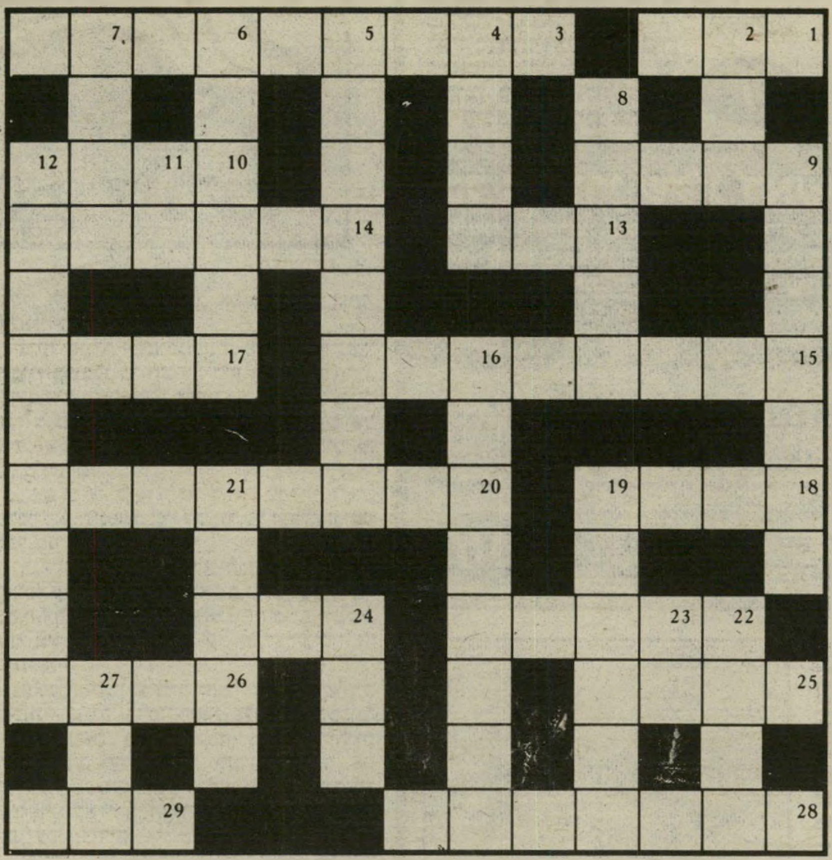

מאוזן:

1. מי שהוסיף קצת פלפל לעולם (3)
2. פועל בעיר הקדש שמקבל משכורת ממשלתית (4, 5)
9. אומרים שזה לא הפזמון הראשון שכתב כלאחר יד (4)
10. על־פי ינוש הוא נפטר עוד לפני 11 (4)
13. אל מי מקרוביו פנה זה שהשתתף במאבק? (3)
14. הזהירו קצין שקם (6)
15. האם השיר „מים קופצים עם צבע" נמצא ברפרטואר שלהם? (4, 4)
17. יאללה! בתוכו זה חדש (4)
18. למשל: לעזאזל הוא יכתב ב־כ"ו עמודים (4)
20. במבט לאחור פרק טוסטר והרכיבו מחדש (8)
22. כשהם עשויים מנ־־ל הם לא מעלים עשן (5)
24. בתפילות הוא נד זב לגדול מכולם (3)
25. מה לערבי במקום חרב? (4)
26. „איש הפטיש" הפרטי שלי ברוסיה (4)
28. רכוש משהו מתוק ממשהו מתוק (מ) (4,3)
29. זה האור הכי מזהיר שאני מכיר (3)

מאונך:

2. שים עין! אצל הזמר זה כבר עלה באש (3)
4. נא לשנות: יום ד' בקולנוע (4)
5. הילד רומז שהיא חייבת לדעת מה חדש (4, 4)
6. מנין הספורים האלה? (6)
7. איזה כיף! הם לא עומדים במקום אחד (6)
8. סחבה מתשמישי הקדושה (5)
9. ראש ממשלה לשעבר, לשעבר, לא שותק כשמכניסים אותו לשק (7)
11. האחרונה בחתונה (2)
12. לא עומד אבל מזדקר אצל תושב ותיק בא"י (9)
16. חנה, חנה, עבורך נכתב השיר? (3, 3, 2)
19. מנה עיקרית לפני מנה אחרונה? אפשר להתווכח (6)
21. איזה מסטול! כשנותנים לו אצבע הוא לא רוצה את כל היד, הוא רוצה... (5)
22. שר חוץ ממוצא אנגלי יובן אחרת (4)
23. יש לגלות אומץ לב מבעוד מועד (2)
24. רווח, עלה על הגג! (3)
27. כבר שלושה מורים היו לפניו בשכבה (3)

בהשתתפות ג'ודי דגן ■

פתרון תשבצופן 2402

המכון הישראלי לספרות נשים קוסמטיקה ופדיקור

★ **קורסים**
ספרות נשים - קוסמטיקה - פדיקור מניקור
הוצאת שיער בחשמל לצמיתות (אפילציה)

★ **סלון ומכון יופי**
תסרוקות, תספורות, החלקות, סלסול, צביעות, פסים, טיפול פנים, איפור, הוצאת שיער לצמיתות (אפילציה) ובשעוה

★ **הכנת כלות**

* מחירים עממיים * שרות מעולה

ת"א, דיזנגוף 190 (יודפת 4) 226066, 229388

בעיות ולבטים בחיי המין

מאת
ד"ר **מרדכי זיידמן**

הוצאת רשפים

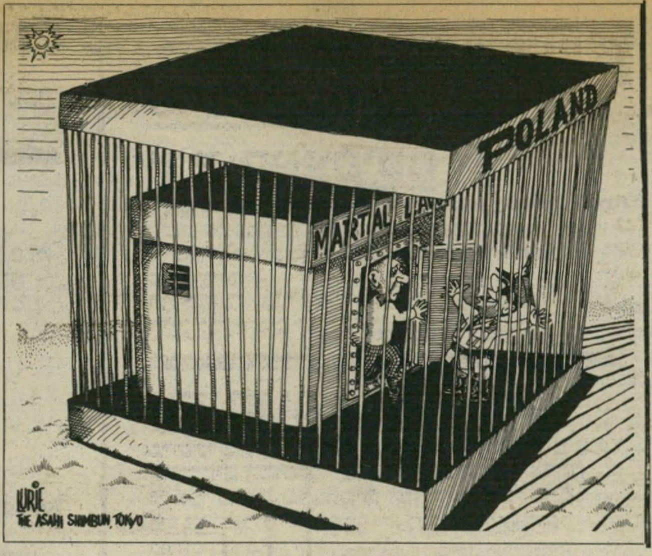

קריקטורה של לוריא ב״הרלד טריביון״
ממחבוש פולני לכלא פולני

שונים, כמו מיפלגת העבודה, מפ״ם, שלום עכשיו וגם תמ״י.

תנועתנו, שקמה בחודש מאי השנה, היא על־מיפלגתית, פתוחה לכל אזרחי־ישראל המזדהים עם עקרונותיה וכוונותיה.

לכן לא רק ענת סרגוסטי, אלא גם אורי אבנרי וגם כל עובדי העולם הזה יכולים להצטרף להמיזרח אל השלום.

ד״ר גיל דניאל, ד״ר שלמה אלבז, ירושלים, **שלום מרציאנו** תל־אביב, חברי מזכירות ״המיזרח אל השלום״.

● *ענת סרגוסטי היא בת למישפחה מיזרחית, החיה מזה דורות רבים בירושלים.*

● ● ●

קשר המכס

יהונתן גפן גילה בתוכניתו ״קשר אייר״ כי כל חבריו היגרו מהארץ או השתגעו. גם הקורא מתלונן על חבריו שהיגרו.

ב־1970 עבדתי בבית־המכס ביפו. החוף היה תמיד מלא אנשים, שאת כולם הכרתי. כולם היו חבריי.

היום, ב־1983, אני יורד שוב אל

קורא קוברינסקי
כולם ירדו

החוף ואיני מוצא שם איש. כל מכריי ירדו מהארץ.

דויד קוברינסקי, תל־אביב

● ● ●

חונן ביריונים

הנשיא צועד בעיקבות הרמטכ״ל לשעבר.

נתבשרנו על חנינה שהעניק נשיא־המדינה, חיים הרצוג, לפעיל תנועת כך שירה לעבר בית מישפחה ערבית בחברון, ופצע ילדה מבנות הבית.

בכך ממשיך הנשיא מסורת לא מפוארת של חונן־הרוצחים, הרמטכ״ל לשעבר רפאל איתן.

אין זה מיקרה שריגשי הרחמים מתעוררים אצל בעלי סמכות־החנינה תמיד כשיהודי יורה בערבי — ולא להיפך.

מנשיא זה ציפיתי להתנהגות אחרת.

רזן וייס, תל־אביב

● ● ●

מישטר צבאי ומישטרה פוליטית

מישהו הבטיח לפולנים סוציאליזם, אך הם קיבלו דיקטטורה.

במשך שנה נאנקו הפולנים תחת עולו של מישטר צבאי, זכויות־האדם האלמנטריות נשללו מהם, והאיגודים המיקצועיים שעליהם היתה גאוותם פוזרו לכל רוח.

כעת הואיל בטובו השילטון להכריז על ביטולו של המישטר הצבאי. האם הוחזרו על כנם זכויות־האדם, האם סולידריות חזר לפעול? לא ולא. בצאתם מתוך המחבוש הצבאי מצאו עצמם הפולנים בכלא מישטרתי, ולמדו לדעת כי אין כל הבדל בין מישטר (צבאי) ומישטרה (פוליטית).

הקריקטוריסט רענן לוריא היטיב לבטא מצב־עניינים עגום זה בקריקטורה שפורסמה באינטרנשיונל הרלד טריביון.

לא רק לוריא מבחין בכך שתושבי הרפובליקה העממית נמצאים בתוך בית־כלא ענקי. כל מי שעיניו בראשו רואה זאת — מלבד קומץ תועמלנים קומוניסטים, אנשי רק״ח ודומיה בארצות המערב.

שושנה יפת, חיפה

● ● ●

שרונרפול

להפוך את השינאה לאהבה.

לאור האירועים האחרונים בגדה המערבית — מיקרי הרצח בחברון של בני שני העמים — החלטתי לאזור אומץ ולבטא את ריגשותיי.

אני אזרח מדינת־ישראל, ערבי ישראלי, המזועזע מן המתרחש במדינה מאז עליית הליכוד לשילטון. מנהיגיו הקיצוניים רוצים בכל מחיר בחיסול העם הפלסטיני.

יהודים וערבים, המבינים את החיים ואת משמעות החופש, מביעים בקול את הרגשתם. דוגמה טובה לכך היא כתבת־השער זורעי המוות (העולם הזה, 3 באוגוסט 83׳). כך גם אני.

אם כך הדבר, כדאי להציע את שרון ואת איתן לתפקיד מינסטריאלי חדש — שרים לחיסול עם. כדי למנוע סירבול, אפשר לכנות את השניים בשם אחר: שרונרפול. אם אין סעיף כזה בחוק, צריך לסלק אותם מייד מהבימה הציבורית.

הצהרותיהם של אריאל שרון ורפאל איתן, הסתתם נגד העם הפלסטיני ויחסם העויין לתושבי השטחים הכבושים, והכל בתירוץ של טובת העם, מביאים אותי לשאול: האם יש סעיף במגילת־העצמאות הקורא לחיסולו של העם הפלסטיני?

איני מבין איך הגיעה השינאה לדרגה כזו. בעבר חיו יהודים וערבים באהבה ובכבוד. ואפילו שאחר־כך היו מילחמות, הרי אפשר לשקם את היחסים. אפילו הגרמנים, שרצחו שישה מיליון מבני העם היהודי, שכחו כבר מזמן את שינאתם וזכו למחילה כמעט מלאה מצד היהודים.

אני שואל — מדוע נעלמה השינאה נגד הגרמנים בעוד שמסע־ההשמצה נגד הפלסטינים נמשך? מדוע אי־אפשר להפוך את השינאה לאהבה?

סולומון משהראווי, כלא רמלה

קורא משראווי
שרים לענייני חיסול־עם

● ● ●

בתיקווה לטפוח על השכם

הקורא מצטרף לתיקוותיו של העורך.

גם השנה, כהרגלי בעשור האחרון, קראתי בעיון את המאמר המסכם של תשמ״ג, איש־השנה. כתמיד, נתמלאתי הערכה לאופן ניתוח המאורעות.

ברצוני להצטרף לתיקוותו של העורך, שהופיע בסוף המאמר, ולייחל לכך ששנת תשמ״ד תאפשר למחנה־השלום הגדל והמתעצם לטפוח לעצמו על השכם ולהכריז: ובכן, עשינו זאת!

מרדכי אלישע, ירושלים

לידיעת הקוראים

מיכתבי קוראים מתפרסמים בקיצורים המתחייבים מתוכנם ומשיקולי מקום. עדיפות תינתן למיכתבים קצרים, מודפסים ב־מכונת־כתיבה, שצורפה אליהם תמונת הכותב. מיכתבים בעי־לום־שם לא יפורסמו. אין ה־מערכת מחזירה את המיכתבים שנתקבלו בה.

סטודיו B ארלוזורוב 82, ת״א 237026
בהנהלת אבי פאנק

יש לנו מה להציע לך!

★ כושר גופני וחיזוק שרירים
★ שמירה על גיזרה
★ יציבה נכונה
★ גמישות

בסטודיו B — אולמות ממוזגים
מורים מוסמכים
ג׳אז, אירובי, מתיחות
יוגה, סטפס, התעמלות

בית־ספר ״אורלי״
לספרות גברים ונשים
ת״א, רחוב המלך ג׳ורג׳ 89
טל׳ 295318, 284919 (03)
מ ו ד י ע
נפתחים קורסים
לספרות וקוסמטיקה
גברים ונשים לחודש ימים
מחירי הזדמנות ללקוחות:

★ צבע	450 ש׳	★ תסרוקת	150 ש׳
★ תספורת	150 ש׳	★ סלסול	1500 ש׳
★ החלקה	1500 ש׳	★ פסים	1500 ש׳

– המחירים לפי אורך השיער –
★ מחלקה לקוסמטיקה, פדיקור, והורדת שערות מהרגליים.
★ השתלת צפורניים והשתלת ריסים על־ידי מומחית.

״יש גבול״ באכזיב
החזירו החיילים הביתה!

חוה אלברשטיין	מיקי גבריאלוב	אריק סיני
עופר אקרלינג	שלמה גרוניך	שמוליק קראוס
מני בגר	שלום חנוך	דני רובס
להקת ״בנזין״	ליבי והפלאש	להקת ״תיסלם״
דויד ברוזה	דני ליטאני	

מנחה: יונתן גפן

מופע אמני ישראל למען תנועת ״יש גבול״ בפארק אכזיב

יום ד׳ 28.9 בשעה 18.00.

פתיחת שערים בשעה 17.00.
תרומה לכיסוי הוצאות הארוע 300 שקל לאיש.
הזמנות וכרטיסי נסיעה למופע וחזרה בדוכני ״יש גבול״ בימים א׳—ג׳.
בתל־אביב: דיזנגוף פנת פרישמן מ־16.00—18.00
דיזנגוף 127 בדוכן העיתונים — כל היום.
בירושלים: מידרחוב בן־יהודה מ־16.00—18.00
משרד ״כהנא״ רח׳ דורות ראשונים 1,
והחנות ״טרופיקליה״ בככר דניה — כל היום.

● **חוג לריפורמה והרמוניה באדם ובחברה**
● **היכרות למשכילים–ות**
(בשיטה בלתי שיגרתית ויעילה!)
● **אינטלקטואל ומוסיקאי בפרטנרית לריקודי עם ועמים**
(כל גיל!)
פרטים בכתב (לא בטלפון!) מת.ד. 921, ת״א.

תשקיף

אין ממשלה — אין גזירות

כל עוד לא תורכב ממשלה, לא יהיו גזירות כלכליות.
ראש־הממשלה המיועד, יצחק שמיר, אינו רוצה שהקמת הממשלה תיקשר בתודעת הציבור עם הטלת גזירות, והוא ימנע כל ניסיון להפעיל צעדים כלכליים שיקשו על הציבור באמצעות תקנות, שאינן מחייבות את אישור הכנסת או הקואליציה.

„שהשווארצע לא יזכה"

בידי הטלוויזיה הישראלית נמצא סרט־הקלטה, שבו נשמע אחד משרי חרות אומר לאחד העסקנים את המישפט: „העיקר שהשווארצע (השחור) לא יזכה!"
הסרט הוקלט בליל ההתמודדות שבין יצחק שמיר ודויד לוי במרכז תנועת־החרות, אך אין צילום המלווה את ההקלטה הקולית.

הקטנות נגד ממשלת־אחדות

ההתנגדות העיקרית להקמת ממשלת־אחדות־לאומית באה מצד השותפות הקטנות לקואליציה.
אגודת־ישראל חוששת מהקטנת התקציב לישיבות, תמ״י חוששת מכך שיילקח ממנה תיק־העבודה־והרווחה, התחייה חוששת ממיתון בעמדות הניציות של הממשלה. רק סיעת־למפנה במפד״ל תומכת בממשלת־אחדות־לאומית, מתוך תיקווה שאם תקום, יילקח תיק־החינוך־והתרבות מזבולון המר.

מעבר לשיטת הקאבינט?

בקרב ח״כים, המצדדים בהקמת ממשלת־אחדות־לאומית, הועלתה הצעה לעבור לשיטת הקאבינט, כאשר הממשלה תורכב מקבוצה מצומצמת של שרים בכירים, וקבוצה רחבה של שרים זוטרים.
בדרך זו, מעריכים מצדדי הממשלה הרחבה, אפשר יהיה לפתור בעיות אישיות של שרים, ולרכך את ההתנגדות לממשלת־אחדות־לאומית.

החרפה קרובה במפד״ל

בשבוע הבא צפוייה הכרעה על עתידה של המפד״ל. ככל הנראה יגיעו הדברים לפילוג, או שיעמדו על סף פילוג, מפני שלא נמצאה כל דרך לגשר על חילוקי־הדיעות שבין סיעת־למיפנה ובין סיעת־הצעירים.

מיפלגה דתית חדשה?

בירושלים מתארגנת קבוצה של חברי תנועת הפועל המיזרחי, במגמה להקים רשימה חדשה שתישא את השם תורה ועבודה.
קבוצה זו, כולה מיוצאי המפד״ל, סבורה שתזכה בתמיכת בעלי־הון יוניים בציבור הדתי.

דתיים נגד להט

„החוג למורשת היהדות", בראשות אברהם סגל, פנה למועצה הדתית בתל־אביב ותבע ממנה שלא לשתף את ראש עיריית תל־אביב, שלמה („צ׳יץ׳") להט, בהקפות המרכזיות של שימחת־תורה.
הסיבה: עמדתו האנטי־דתית של צ׳יץ׳ כפי שבאה לידי ביטוי בהופעותיו בכלי־התיקשורת ובעניין ההסעות המאורגנות לים בשבתות.
החוג למורשת היהדות הוא חוג הפועל במיסגרת מיפלגת־העבודה.

תיק נגד מסיקה ייסגר

המישטרה המליצה לפני הפרקליטות לסגור את תיק־החקירה נגד ממלא־מקום ראש עיריית בת־ים, דויד מסיקה, שנפתח אחרי שעוזרו־לשעבר, יוסף עזרן, התלונן נגדו.
התלונות עסקו במעשי־שחיתות וחוסר־טוהר־מידות ציבורי כביכול. עזרן עצמו הוא חבר בתנועת־החרות בבת־ים, אחרי שנטש את התנועה למען בת־ים של מסיקה.
מסיקה הגיש נגד עזרן תביעת־דיבה, התלוייה ועומדת בבית־מישפט השלום בתל־אביב.

תמיר בעצרת דיין

הח״כ לשעבר, שמואל תמיר, יהיה הנואם המרכזי והיחידי בעצרת־הזיכרון השנתית למשה דיין, שתתקיים בבית־החייל בתל־אביב בתחילת אוקטובר.
המארגנים העדיפו את תמיר על דויד לוי, ששמו הוזכר כנואם אפשרי. תמיר עצמו תבע שהוא יהיה הנואם היחידי, והתנאי התקבל.
את הערב הפיק וינחה איש הרדיו הוותיק יעקב בן־הרצל.

שוהם או שטסל במקום חת

המועמדים העיקריים לתפקיד יו״ר מועצת־המנהלים של הבורסה, כאשר יפרוש הד״ר מאיר חת מן התפקיד, הם דויד שוהם וחיים שטסל.
שוהם, ששימש לאחרונה בורר בסיכסוך הרופאים, הוא מנכ״ל בנק כללי, הנמצא בשליטת הברון אדמונד דה־רוטשילד, וחיים שטסל הוא מנכ״ל החברה לישראל. אחרי רכישת חברה זאת על־ידי קונצרן כלל, לא ימשיך שטסל בתפקידו.

„צים" תשנה יעוד?

יתכן שבעיקבות מיזוג החברה לישראל בחברת כלל יחול שינוי ביעוד חברת צים. הכוונה היא לנצל את סניפי צים בחו״ל למטרות סחר בינלאומי, ולאו־דווקא לספנות.

סקייהוקים ישראליים לארגנטינה

ישראל מכרה לארגנטינה 24 מטוסי קרב־הפצצה מדגם „סקייהוק" A-4, שמועד אספקתם בשנת 1983. בסך הכל מגיע מיספר מטוסי ה„סקייהוק" שמכרה ישראל לארגנטינה, מאז תום המילחמה באיי־פוקלנד, ל־30. הידיעה על כך, וכן ידיעות על אספקת טילים מונחים מדגם „גבריאל" לארגנטינה, מעוררות דאגה בבריטניה.
עדים, שהופיעו לפני ועדת־ההגנה של בית־הנבחרים הבריטי, אמרו כי מדאיגות במיוחד הידיעות על אספקת טילי אוויר־ים מדגם „גבריאל", שהם בעלי טווח ארוך.
ידיעות אלה מתפרסמות ב„אינטרנשונל דיפנס רוויו". בביטאון מתפרסמת גם ידיעה על כך שישראל רכשה מארצות־הברית 150 טילי „ספרואו" AIM-7M תמורת 52 מיליון דולר.

סרבן מצפון ולא פאצפיסט

כינוס של אמנסטי אינטרנשונל, שנערך באחרונה ביפאן, הרחיב את ההגדרה למושג „סרבני מצפון", ומעתה ייכללו בו לא רק פאציפיסטים, אלא גם סרבני שירות־צבאי סלקטיביים.
התיקון בא בעיקבות תופעת סירובם של חיילי־מילואים ישראלים לשרת בלבנון.

אין חגים למוסלמים

ביומני בתי־המישפט בישראל אין מכירים בחגי האזרחים המוסלמיים, במרוצת חג אל־ארחה נקבעו מאות מישפטים לאזרחים מוסלמיים.
השופט המוסלמי יוסף חג׳־יחיא נעדר מבית־המישפט בתקופת־החג.

הקלטות בפרשת חרמון

התביעה תעשה שימוש בהקלטות משיחות שניהל עורך־הדין שימעון חרמון, החשוד ברצח כרמלה בלאס.
הקלטות אלה נערכו, כנראה, בחשאי על־ידי המישטרה, משיחות טלפוניות שניהל החשוד מחו״ל עם בני־ביתו.

המישטרה מצלמת בווידיאו

במישפט נגד ג׳ובראן שקור מכפר־סח׳נין, אחי מזכירו של יאסר ערפאת, הובא כראייה סרט־וידיאו, שבו צילמה המישטרה מהלך של אסיפה, מתחילתה ועד סופה.
הצלמים התחזו באסיפה כעיתונאים, שבאו כאילו לסקר את האסיפה, שנועדה למחות על טבח צברה ושאתילא.

תחנת־סמים במועדון

מידע חדש, שהגיע למישטרה, עשוי לזרות אור על הפרשה של הטלת הרימון על גיורא איצקוביץ, בעל מועדון־הלילה המקום בנתניה, לפני שלושה חודשים.
על־פי גירסה זו מנסה העבריין דויד דהרי, היושב בכלא על עבירות־סמים, להפעיל מהמועדון תחנה למימכר סמים. דהרי זוכה בזמנו, מחמת הספק, מהחשד שרצח את אלי בדש בנתניה. לטענת המישטרה הוא שותף סמוי ב„המקום".

מאבק־שכר בבל״ל

ועד עובדי בל״ל עומדים לפתוח בימים הקרובים במשא־ומתן עם הנהלת הבנק על חידוש הסכמי־השכר.
העובדים טוענים ששכרם נשחק — גם יחסית לשכר העובדים בשאר הבנקים וגם יחסית לשכר המקובל במשק. אנשי־הוועד חוששים שההנהלה תטען שהפסדי הבנק, כפי שבאו לידי ביטוי במאזן החצי־שנתי, אינם מאפשרים פתיחת הסכמי־השכר ושינויים.
לראשונה בתולדות המאבק שבין ההנהלה ועובדי הבנק ישתמשו חברי הוועד בצוות מומחים: רואי־חשבון, חשבים, איש יחסי־ציבור ופירסומאי.

בית־ספר ליחסי־ציבור

חברת מאגרי תיקשורת, ששותפים בה 17 מישרדים ליחסי־ציבור, עומדת להקים בית־ספר ליחסי־ציבור.
הידיעה על כך עוררה חששות אצל העיתונאים, המפעילים בתי־ספר כאלה באופן פרטי, אך הם נרגעו כאשר נודע להם כי בית־הספר החדש יקבל רק תלמידים שהם בעלי תואר בי־אי, ומי שעסקו במשך שנה ביחסי־ציבור.

סכסוך עבודה ב„הארץ"

ב־5 באוקטובר ייערך דיון בבית־הדין לעבודה בתל־אביב בסיכסוך־העבודה שהוכרז בין אגודת העיתונאים ובין הנהלת יומון הארץ. האיגוד טוען כי חוזים אישיים של הארץ עם עובדים־עיתונאיים עומדים בניגוד להסכם הקיבוצי, והנהלת הארץ טוענת כי אין סתירה בין חוזים אלה ובין ההסכם.

„ממשלת אחדות לאומית" —

מי מרמה את מי?

התגובה השלילית המיידית של יו"ר מיפלגת העבודה, שימעון פרס, על הצעתו של מנהיג־הליכוד יצחק שמיר להצטרף לממשלת אחדות לאומית, שיקפה לא רק את דעתו האמיתית של פרס באותו הרגע, אלא גם את הדיעה הרווחת במיפלגת־העבודה בנושא זה.

גם אנשי־ימין מובחקים, כמו רבין מסתפק, לכן, בהמשך (זמני) של תיאום העמדות שלו עם פרס, כדי ליצור רוב שיתמוך בפלירט עם שמיר „מטעמים תכסיסיים".

רבין ופרס רוצים להרוויח זמן, משתי סיבות עיקריות. הם מקווים שמשא־ומתן ממושך יתיש את הקואליציה, ייצור בה בקיעים חדשים ויחשוף את הבקיעים הישנים. מבחינה ככל האפשר, להרכיב ממשלה בזמן שחוקצב לו.

איש אינו רוצה

קיים, כמובן, גם הרצון לרצות את דעת־הקהל, התומכת באורח מסורתי בממשלת־אחדות־לאומית. למושג „אחדות" יש משמעות ערכית אך ורק על עמדות־הכוח שלהם. לפחות מבחינת שיטות המינויים שלהם הם מהווים מעין קיסר קאליגולה• קולקטיבי, וכל כוחם בתוך המיפלגה מבוסס על חלוקת טובות־הנאה במנגנון הממשלתי והציבורי.

אף אחד מהם אינו חולם ברצינות לוותר על תיק כלשהו, וכולם יעשו כל

שימחת שמיר

למרבה האירוניה, אין בעובדה שרוב העסקנים שוללים ממשלה רחבה, כדי להבטיח שהיא לא תקום. למנעים יש דינמיקה והשבועיים הבאים עשויים להיות מרתקים.

ח"כ אליהו שפייזר, מטיפים בעיקביות נגד ממשלת־אחדות־לאומית בראשות הליכוד, ומבינים שהצטרפות אליה תחסל בהדרגה את עצם קיומה של מיפלגת־העבודה, כפי שהיא מוכרת היום.

החריג בהנהגת המערך הוא ח"כ יצחק רבין, המביע, כדרכו, דיעות שונות בנושא הזה, לפי הצורך והנסיבות שלו. אך הידוע בשאיפתו הבלתי־נדלית להשתלב במימסד הקיים, מתפקיד שר־הביטחון. אלא שרבין

איננו משה דיין, והוא אינו בנוי לאקט אירגוני של „זנות פוליטית", בנוסח הפרשת־הקודים של דיין, חרף העובדה שתמך בליכוד אידיאולוגית־רעיונית בזמן מילחמת־הלבנון, ובעיקר במשך המצור על ביירות.

רבין גם איננו זאב בורד בריין. הוא תלוי, פוליטית ואפילו רינשית, בחבורה גדולה של עסקנים, רבים מהם אנשי אחדות־העבודה־לשעבר, המתנגדים בתוקף לכניסת המערך לממשלה בראשות הליכוד.

מיפלגתית פנימית, ירחו השניים את עידן יצחק נבון, המאיים עליהם מייד אחרי ששמיר ירכיב את הממשלה המצומצמת שלו.

פרס מקווה: להחזיק את האחריות בתוך מיפלגתו, ואף במערך, באמצעים לוליניים, לא חשרי־מסיברים.

הניצים יותר מרוצים מעצם קיומו של המשא־ומתן עם שמיר, ואילו אנשי המרכז, יוני־העבודה ואנשי־מפ"ם, יולעטו ביניחוקים תכסיסיים, כמה אנשים מרמזים במערך בגלוים לשמוע את היונים, למשל, שמשא־ומתן „לא על באמת" עם שמיר עשוי להביא למימוש חלומם: פרישת הפלג המתון בליברלים מהליכוד והצטרפותו לקואליציה אנטי־קלריקאלית. ח"כ ויקטור שם־טוב, מזכ"ל מפ"ם, כבר הודיע שאין רע בפגישה עם מועמד הליכוד לראשות הממשלה, „כדי לתת לו תשובה שלילית". תשובה כזאת אפשר לתת גם בטלפון, והצהרתו של שם־טוב אינה אלא הצטרפות למהלך הטאקטי, שנועד להקשות על שמיר

חיובית, והוא מעורר תגובה כמעט אוטומטית של הסכמה בקרב עיתונאים, עסקנים והציבור הרחב.

גם שמיר אינו רוצה כלל במערך בממשלתו.

שר־החוץ מייחס חשיבות עצומה למצעים ולקווי־יסוד, ואין לצפות ממנו לגמישות מופרזת בנושא זה. שמיר מבין היטב שחלוקת תיקי־ממשלה למערך עלולה לפגוע את הקואליציה אריחוק, שהוא הקים בתוך חירות ערב התמודדות שלו עם דויד לוי. ראשי חירות, שתמכו כולם בשמיר במיתרון לשוק קפר (אריאל שרון, משה ארנס ואפילו יורם ארידור מסודים שרם המיתרון לשווה ארוך) לבעיית מנהיג־הליכוד וראשות־הממשלה, לא ישלימו עם פיזות מכריע במעמדם, שיגרם ללא ספק, אם יצטרפו המערך לממשלת שמיר. ויגם אף חוששים מויתור על עקרונות והקישורים בהמשך ההתנחלות בגדה, או בלחצים של המערך לוויתורים, ולוא אך קוסמטיים־טאקטיים בנושאים מדיניים.

אשר לשרי הליברליים, הם חוששים מאמץ להכשיל ממשלה כזאת, בגזרה שלא תקומם את מועדון הארבעה (יו"ר הכנסת מנחם סבידור והח"כים דן תיכון, דרור זיגרמן ויצחק ברמן) בתוך המיפלגה הליברלית.

מכיוון שברור לכל שהמיפלגות הקטנות, תמ"י, אגודת־ישראל והמפד"ל, אינן רוצות בממשלה רחבה, שתקצץ עד למינימום את כוח־המיקוח העצום שלהן, ניתן לומר שרוב המערכת הפוליטית שוללת ממשלת־אחדות־לאומית, אבל רק מעטים (כמו סיעת שינוי חסרת־החשיבות) מרשים לעצמם לומר זאת בגלוי.

למרבה האירוניה, אין בעובדה שרוב העסקנים שוללים ממשלה רחבה, כדי להבטיח בוודאות שהיא לא תקום. למנעים יש דינמיקה משלהם, והשבועיים הבאים עשויים להיות מרתקים, רבי־תהפוכות ומפתיעים, כמו ספר בלשי מעולה.

• שליט רומא, שמינה את סוסו לקונסול.

במדינה

העם

„שביתה יהודית"

פעם בשנה הופך הציבור כולו למהנדס חבונה גשרים.

יש כל מיני סוגים של שביתות. אחת החכלניות ביותר היא „שביתה איטלקית". לפי שיטה זו אין העובדים נעדרים מעבודתם, וגם אינם מפסיקים לעבוד. הם רק מאטים את קצב־העבודה כך, ששום דבר אינו פועל.

מדינת־ישראל המציאה שביתה מסוג אחר, שמן הראוי לקרוא לה „שביתה יהודית", זו פורצת אחת לשנה, בעונת־החגים. היא חוזרת על עצמה בממדים מצומצמים יותר, בעונת פסח־אחד־במאי־יום־העצמאות.

גשר לבטלה. מבחינה כלכלית וחברתית, אלה הם „הימים הנוראים", במובן שונה לגמרי מזה שיש למושג זה בדת.

העם כולו כאילו משתגע. לא די בחגים הרישמיים — יומיים ראש־השנה, יום־הכיפורים, ראשון לסוכות, שימחת־תורה, בתוספת ערבי־החגים ומוצאי־החגים, אלא שהציבור עוסק גם בבניין „גשרים".

„הציבור כולו הופך למהנדס," אומרת ההלצה העממית. „כולם בונים גשרים." גשר נבנה בין שבת וחג, בין חג ושבת, בין חג וחג, ולמעשה מראשית החודש עד סופו.

איש אינו עובד כראוי. השרותים הציבוריים מתמוטטים. מיפעלים שלמים נסגרים, מפני שמנהליהם מחליטים שמוטב להוציא את העובדים לחופשה רישמית, מאשר להחזיק אותם בחופשה בלתי־רישמית.

הסופרמארקטים נסגרים באמצע היום, מישרדים מפסיקים לתפקד או נסגרים בכלל, אין עונים בטלפונים. מי שמצליח להתקשר עם מישרד, נענה כי פלוני איננו ואלמוני נעדר.

עונה זו באה אחרי „עונת ה־חופשות", כאשר כמעט כל הציבור הישראלי האמיד והבלתי־אמיד נמצא אי־שם בין איי־ יוון וצפון־סקוטלנד.

ראשית תשמ"ד. מדינת־ישראל היא מדינה עניה, החיה את חייה על עברי־פי־פחת של פשיטת־רגל ל־אומית, העלולה בכל עת לגרום לאסון. נשיא־המדינה, שהשמיע השבוע בטלוויזיה דיברי־הגות שהיו בבחינת שערורייה פוליטית (ראה עמוד 8), אמר כי כל יום, שאין בו ממשלה יציבה, עולה למדינה סכום־ עתק. אך הסכום הזה מתגמד לעומת הנזק הכרוך בשיתוק המשק הישראלי במשך חודש ימים.

החודש הראשון של שנת תשמ"ד עלה בהיקף „השביתה היהודית" על כל השנים שקדמו לה. הוא הגיע לשיא חדש.

המילחמה

בתור הבוץ

תודות לממשלת ישראל, כל לבנון מאוחדת עתה לפחות בנקודה אחת: כולם שונאים את ישראל.

מדינאי מוכשר דומה לשחקן שח־מת טוב: הוא יוצר מערך המאפשר לו לבחור בין מהלכים רבים, שכולם טובים.

מדינאי גרוע יוצר מצב הפוך: הוא מוצא את עצמו במצב שבו כל המהלכים, הפתוחים לפניו, רעים מאוד.

קברניטי ישראל מצאו את עצמם השבוע במצב כזה בלבנון.

ישראל אשמה. כל העולם מ־אשים עתה את ישראל בכל הצרות אשר ירדו על ארץ־הארזים.

השבוע ישבו חיילי צה"ל מאחרי האוולי, כשהם מסתכלים חסרי־אונים במצב המתפתח לנגד עיניהם. הדרוזים

(המשך בעמוד 8)

חיים הרצוג: "ליכודניק רוחני"

זאב בעור כבש

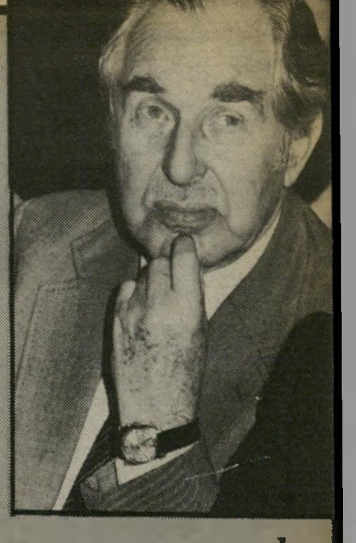

לפני כארבע שנים העניק שגריר ישראל באו"ם ראיון לכתב גל"י־צה"ל, רפי מן. חיים הרצוג היה כהרגלו, אלגנטי ורהוט, אבל לא בהכרח חכם. מן שאל אותו, כאורח שיגרתי במקצת, מה היה הרגע הקשה שלו בעצרת האו"ם, שזה עתה נסתיימה.

הרצוג הירהר שניות אחדות. אחרי הכל, כל עצרת כזו איננה אלא מסכת אחת ארוכה של „רגעים קשים" לכל נציג רישמי של ממשלת ישראל.

לבסוף נזכר: „היה נאום של השגריר הסעודי, שבו הוא ביטא גלויות נכונות של ממשלתו להכיר בישראל בתנאים מסויימים. זה היה רגע קשה מאוד בשבילי. למרבה המזל, באה אחר־כך הכחשה מריאד, ויכולנו לנשום לרווחה."

זהו הרצוג. קיים פיתוי מסויים לכתוב עליו, שהוא העלה את הצביעות הרישמית מאמנות למדע, אלא שהאלגנטיות שלו היא חיצונית מאוד, עד כדי כך שאינה יכולה להסוות את חוסר־התיחכום הבסיסי של האיש.

הוא חכם דיו כדי להבין שנוסחות הליכוד, בעיקר כפי שמבטאים אותן אנשים כמו יצחק שמיר או אריאל שרון, מרתיעות את דעת־הקהל העולמית. אלא שבעת ובעונה אחת הוא אינו מסוגל להסתיר את העובדה, של תמיכתו המוחלטת בעמדות שלהם מבחינה מדינית.

הוא מזכיר אשה אלגנטית כביכול, שהאיפור שלה חזק מדי, ושחלק מציבעי־הריסים שלה נזל על הפנים. הרצוג הוא זאב בעור כבש, אבל בחינה מדוקדקת תחשוף בקלות את ניבי הטרף שלו. הרצוג נודף חוסר־כנות והעדר אותנטיות. בניגוד לגיסו המפורסם, אבא אבן, הוא נותן לצביעות שלו ביטוי שיש בו כמעט אמינות.

הוא פשוט כותב ואומר במפורש שיש לרמות את הגויים, לקחת ככל הניתן אבל להעמיד פנים של אנשי־שלום ושוחרי־טוב. השילוב הזה, של מתינות כלפי חוץ, וניציות דורסנית כלפי פנים, אינו אופייני רק להרצוג. הנשיא נבדל מכל יתר אנשי תנועת־העבודה, בכך שהוא מצהיר בגלוי על סחורתו. אפשר להגדיר את תורתו כ„צביעות כנה".

בשבוע שעבר עמד הרצוג במרכז העניינים המדיניים, וכפי שצפה העולם ואז (20 בספטמבר '83) הוא הטיל על מועמד הליכוד, יצחק שמיר, את התפקיד להרכיב את הממשלה. במערך קראו לו „ליכודניק רוחני", וביטוי זה חדר לכל כלי־התיקשורת.

למעשה קשה להטיל דופי בהחלטתו של הנשיא. היא נבעה ישירות ממערכת ההתייעצויות שהוא קיים, והיתה ראציונלית ואפילו צודקת בנסיבות הקיימות. העובדה שהוא באמת ליכודניק לכל דבר אינה קשורה להחלטה הזאת. אם מיפלגת העבודה שולחת לכנסת ומציעה כמועמד לנשיאות חבר ותיק שלה, שלא הסתיר מעולם את עמדותיו הניציות, זו בעיה שלה.

הרצוג איננו הליכודניק הרוחני והרעיוני היחידי במערך. חבר־הכנסת משה שחל טען באוזני הנשיא ש־70 חברי־כנסת, ובכללם חברי הליכוד, תומכים בעמדות המערך. היה לפחות ליקוי בולט אחד באריתמטיקה שלו: הוא שכח את הח"כים של המערך, כולל איש־מפ"ם אימרי רון, שעמדתם הניצית קרובה מאוד למדיניות ממשלת־הליכוד.

הרצוג עצמו לא נבהל במיוחד מהתקפות נגדו. הוא הופיע, כדרכו, היטב בטלוויזיה, והביע בגלוי את דעתו האמיתית, בזכות ממשלת־אחדות־לאומית. הוא יודע שמיקומו בימין המערך הוא אידיאלי. בסופו של חשבון יעמדו אנשי־המערך לימינו, חרף כל הרטינות וההשמצות, בשל שייכותו המיפלגתית־האירגונית, ואילו אנשי־הליכוד יתמכו בו בגלל ניציותו המדינית. והאקט האחרון שלו: מינוי שמיר כמרכיב־הממשלה.

זרקורים אהובים

הרצוג (65) מגדיר את עצמו כ„סוציאליסט על פי התורה".

למעשה הוא איש־עסקים עתיר־נכסים, שעבד שנים רבות עבור המיליונר היהודי־בריטי סיר אייזיק וולפסון. יש לו רקע רפ"יסטי מובהק, איש־מודיעין ותיק, קצין־מטה בצה"ל בעל ריקע קרבי מצומצם ביותר, שדרך־צמרת שהתמחה בהרמת המוראל מבית ובהפחת כזבים רישמיים כלפי חוץ.

הרצוג נולד בבלפאסט לאביו, הרב יצחק אייזיק הלוי, נשלח לארץ ללמוד בישיבת מרכז הרב וישיבת חברון, למד מישפטים בקיימברידג', שירת בצבא הבריטי, ואחרי המילחמה במנגנון ההגנה וצה"ל, בעיקר בתפקידי מודיעין.

הוא פעל תמיד בקשר הדוק עם שירותי־המודיעין של ארצות־הברית ובריטניה.

הפלסטינים והאיראנים טוענים שב־1958, בהיותו ראש אמ"ן, נסע הרצוג לטהראן, והניח את היסוד לסאווק, המישטרה החשאית הרצחנית של השאה, שכונתה בפי העיתונות הליבראלית באירופה „הגסטאפו של אסיה".

הוא תמך תמיד בעמדות הרישמיות של כל ממשלה, בגוון הניצי שלה, וביקורתו על כל מימסד היא תמיד טכנית־תיפקודית, לעולם לא פוליטית־מהותית.

במילחמת ששת־הימים בלט כשדר מעולה בקול־ישראל. הרגיע את הציבור המודאג, ותחזיותיו האופטימיות התאמתו. במילחמת יום־הכיפורים הוא כבר „ליכלך". הוא

(המשך בעמוד 55)

חיים הרצוג האמיתי: מה הוא אומר?

● **על מילחמת לבנון:**

„המילחמה היתה בלתי־נמנעת... אין מדינה ריבונית יכולה להרשות לעצמה לחיות לאורך ימים עם אקדח טעון המוחזק ליד רקתה. היא איננה יכולה להסכים לכך כי יוחזק חבל־ארץ בגליל כבן־ערובה לאירגון־מחבלים. לכן, ברגע שהופרה הפסקת־האש (ולא חשובה, לדעתי, השתלשלות־העניינים ומי גרם להפעלת האש על ערי וכפרי הצפון) היה מקום לתגובה ישראלית...

„המערך של אש"ף בלבנון חייב את המכה הפיסית שמוטה (ח"כ מרדכי גור) שולל. למערך הצבאי של אש"ף בלבנון היה רק פיתרון אחד – צבאי."

„באשר למערב־ביירות, סברתי כי אל לנו לסגור אופציה צבאית במשא־ומתן, בעיקר עם גורם כמו אש"ף, וכי אין ברירה (אם רוצים להוציא את אש"ף מביירות) מלהדק את החגורה בהדרגה סביב העיר."

(דבר, 11.7.82)

● **על הנופלים והוויכוח סביב המילחמה:**

„היה וקיים רוגז רב, ולדעתי בצדק, על אלה אשר הפכו את הנופלים במילחמה צודקת ולאומית לנושא של ויכוח ציבורי."

(דבר, 11.7.82)

● **על אש"ף ויאסר ערפאת:**

„רב־הטירוריסטים יאסר ערפאת, שהקים מרכז עולמי לטירור בביירות..."

„אש"ף אינו גורם חשוב במישוואה המיזרח־תיכונית, הוא גורם צדדי."

„ישראל יכולה להמשיך במצור (על ביירות), וככל שהזמן עובר, כן יתמעטו ההישגים ההסברתיים של אש"ף."

(מעריב, 23.7.82)

● **על „מתינות" כנשק הסברתי** (כאן יכולנו לצטט את כל מאמריו, אבל נביא רק כמה דוגמות):

„לדידם של ערביי השטחים עדיפה הממשלה הנוכחית, מאשר ממשלה אפשרית של המערך.. המתינות של מדיניות המערך, לפחות מבחינה הסברתית, תבליט, להערכתם, את העקשנות והקיצוניות של המדיניות הערבית."

„הוגה־הדיעות של אש"ף, עיצאם סרטאווי, וכן ראש המחלקה העברית של המכון ללימודים פלסטיניים (צברי ג'ריס), הסבירו במאמרים מפורטים מדוע – מנקודת ראותו של אש"ף – לא רצוייה ממשלת־מערך לעומת הממשלה הנוכחית."

(מעריב, 13.2.81)

● **על ההפרעות לנאומו של רפול, אחרי שכינה את הפלסטינים בשם „ג'וקים":**

„אוי לנו אם על רפול לדבר בחסות המישטרה."

(מעריב, 6.6.83)

● **על דת ומדינה:**

בשנת 1982 ביקש להצביע בעד החוק „מיהו יהודי". פרס ורבין התקוממו ושללו ממנו זכות זו. לאחרונה ביקש להימנע מהצבעה. הרצוג: „בעיקר בגלל השם שלי". בעת ההצבעה על חוק הרבנים נעדר מהכנסת. בוועידת המיפלגה התנגד לנישואין אזרחיים ולשוויון בין הזרמים ביהדות.

(עמוס נבו, ידיעות אחרונות, 6.5.83)

● **על היחסים עם פאשיסטים בדרום־אמריקה:**

„קשה לי לרדת לסוף דעתם של חבריי, אשר הקימו צעקב ומחאה על ביקורו של שר־החוץ בארגנטינה ובאורוגוואי... מוטב שנפסיק להתייסר על אספקת נשק למדינות אמריקה הלאטינית... האלטרנטיבה לדיקטטורה ימנית היא דיקטטורה שמאלנית. ניקראגואה תחת שילטון סומוסה היתה דיקטטורה. וגם ניקראגואה של היום תחת הסאנדיניסטים – כלומר תחת מישטרו של קאסטרו – היא דיקטטורה... קנה־מידה אחד ויחיד: מה טוב ליהודים ומה לא.

(מעריב 17.12.82)

● **על ירושלים:**

„ישראל נמצאת בירושלים בזכות שקודשה על־ידי התנ"ך, ההיסטוריה, הקירבה, התפילה וכמיהה."

● **על ישראל:**

„ישראל אינה מחפשת לגיטימציה... היא איננה חייבת הסברים על מימוש זכויותיה."

● **על ישראלים הנועדים עם אש"ף:**

„האשלייה של מתינות באש"ף הצליחה להשפיע אף על אזרחים ישראליים, המציעים לנהל דו־שיח עם האירגון. אינני מטיל ספק בכנות כוונותיהם הטובות של אלה המנסים ליצור מגעים מסוג זה, אך עליהם להבין שאם אש"ף מוכן להיפגש עימם, הרי זה אך ורק כחלק מתעמולה מדינית שהוא מנהל, ולגבי אש"ף הם אינם אלא חלק מתעמולה זו."

● **הפיתרון לשטחים הכבושים:**

„חלוקה פונקציונלית. הערבים בשטחים יבחרו את נציגיהם לפרלמנט הירדני, והיהודים הישראלים יצביעו לכנסת. התושבים בשטחים ייהנו מאוטונומיה. גבול־ההגנה הישראלי יישאר על נהר הירדן, וישראל תהיה אחראית לביטחון האיזור כולו."

● **על ההתנחלויות:**

„ההתיישבויות הישראליות אינן „בלתי־חוקיות'. מפני שלישראל יש חזקה תקיפה יותר בגדה המערבית ובעזה מאשר לכל ארץ אחרת." (והנשיא הרצוג ביקר, מיד עם הבחרו לתפקידו, בהתנחלות תקוע מדרום לבית־לחם, וקיים מיפגש רעים עם אנשי גוש־אמונים במקום).

(ידיעות אחרונות 30.3.83)

(המשך מעמוד 7)

והפלאנגות הרגו איש את רעהו מול עיניהם; השיעים והצבא הלבנוני הרגו זה את זה בביירות הסמוכה; ה־אמריקאים והצרפתים, שנתקעו למצב זה מבלי לדעת איך ומדוע, הפציצו והפגיזו.

סוריה המנצחת. היחידים ש־ידעו את אשר הם עושים היו הסורים. בעלי־בריתם כבשו את הרי־השוף. האמריקאים והצרפתים הפכו בני־ערובה שלהם, הנתונים לחסדיהם. צה"ל ישב משותק.

הם לא שכחו במהומה הכללית את מטרותיהם: להפוך את אש"ף למכשיר בידיהם, ולהקים בלבנון ממשלה שתהיה תלוייה בהם לחיים ולמוות. הם היו בדרך המלך להשגת שתי המטרות גם יחד.

בבקאע ציוו הסורים על אנשי־פת"ח, שלא קיבלו את מרותם, להסתלק צפונה. כוונתם: להשאיר בשטח רק את סוכניהם הפלסטיניים — „המורדים" של אבו־מוסה, אנשי אל־ צעיקה ושאר אירגוני־הסירוב.

הם קיוו כי אלה יצליחו להגיע לביירות ולהתבסס בה, בחסות הנשק הסורי. אבו־מוסה המנצח, היושב בביירות, יוכל — כך מקווים הסורים — להציג את יאסר ערפאת ככלי ריק, ולהשתלט על אש"ף למען הסורים.

ערפאת חש בסכנה היטב. אחרי שגילח את זקנו, מיהר לטריפולי בצפון לבנון והתמקם שם, אף כי הדבר מסכן את חייו בכל רגע. כך, לפחות, מנע את התדמית שהוא יושב במרחקים ומשחק בדיפלומטיה, בעוד שאנשי־הסירוב באש"ף לוחמים ומנצחים.

מה גרוע יותר? לפני ממשלת־ישראל היו פתוחות כמה אפשרויות, וכולן היו רעות. אילו יכלה בכלל להחליט החלטה כלשהי, היתה צריכה לבחור בין המהלכים הבאים:

● לשבת בשקט בשעה שהדרוזים וסוכני־הסורים מחסלים את כיסי־ההתנגדות האחרונים של הפלאנגות והצבא הלבנוני, אולי תוך עריכת טבח, ומתבססים בביירות.

● לפשוט צפונה כדי להציל את הפלאנגות בכיסים אלה, ובכך לרוקן מתוכן את הנסיגה שהיא ביצעה זה עתה לקו־האוולי ולסכן חיילים נוספים.

● לפעול לפי הנחיית האמריקאים, הרוצים להשתמש בצה"ל כבחיל־עזר לחיל־הנחתים, מבלי שתצמח מכך כל תועלת לישראל. את הפירות מתכוננים האמריקאים לקטוף בעצמם.

● לתמוך בצורה אילמת בדרוזים, שיש להם בעלי־ברית חזקים בישראל, ובעקיפין גם בסוריה, המנסה לחסל את אש"ף העצמאי — תוך הסתכנות ביצירת מצב שבו יהיו קווי־צה"ל נתונים לחסדיהם של הפלסטינים הקיצוניים ביותר.

● להתנגד לסורים ולחסום את דרכם, דבר שיעזור בעקיפין ליאסר ערפאת.

● להשלים עם „שביתת־נשק" בלבנון שפירושה: השתלטות של סוריה על הארץ, והפיכת הממשלה הרישמית שלה בת־ערובה לסוריה.

האשמות מכל עבר. החסרונות של כל אחד מן המהלכים האלה ברורים. המעלות שלהם לוטות ערפל. דבר אחד ברור: ברגע זה מאשימים הכל את ישראל. בין השאר:

● בארצות־הברית פושטת ההרגשה שוושינגטון וחיל־הנחתים נקלעו למצב־ביש דמוי־ויאט־נאם, מבלי לשרת שום אינטרס אמריקאי, אך ורק מפני שישראל גרמה למצב ללא־מוצא.

● הדרוזים טוענים כי הכל קרה מפני שישראל הכניסה את הפלאנגות להרי־השוף, ובכך הפרה את האיזון העדין שהיה קיים שם.

● הפלאנגות מאשימות את ישראל בכך שהיא חימשה את הדרוזים בכמויות גדולות מאוד של נשק־שלל המשרת עתה את האינטרסים הסוריים.

יתכן שבסופו של דבר הצליחה ישראל במשימה אחת: היא איחדה את כל הגורמים בלבנון לפחות בנקודה אחת: כולם שונאים עתה את ישראל.

לא פעם זילזלו אנשים ביצחק שמיר ולא פעם שילמו על כך בחייהם

בדיחה יהודית ישנה מספרת על הגביר שנפטר. לא נמצא אף יהודי ירא־שמיים אחד שיאמר עליו מילה טובה. ואיך אפשר לקבור יהודי בלי הספד?

לבסוף התנדב יהודי אחד לשאת את דבריו על הקבר. „ר' מוישה היה קמצן," הוא אמר. „הוא היה גם גס־רוח, אכזר וחסר־רחמים. אבל בהשוואה לבנו בכורו, הוא היה קדוש!"

הכל הפליטו אנחה של הקלה. „אוי, איזה צדיק היה!" קראו וסתמו את הגולל.

אחרי התפטרותו של מנחם בגין — ייבדל לחיים ארוכים מאוד — חשו כך רבים. היו לבגין כמה חסרונות, אבל בהשוואה ליורשו...

● לא בגין שני

אמת היא שמעטים האנשים המכירים את יצחק שמיר היטב.

ההשוואה לבגין נכונה, אך גם מטעה. השניים דומים זה לזה בדברים רבים, אך גם שונים מאוד איש מרעהו.

בגין הוא, מעל לכל, נואם גדול, מנהיג ההמונים. כל חייו מתמקדים בנאומים גדולים, שהיו שיא פועלו. בגין האמיתי, „בגין במיטבו", הוא בגין שעל המירפסת, בגין מאחרי המיקרופונים, בגין המרעיש שמיים וארץ נגד האוייב, החיצוני והפנימי.

שמיר הוא שתקן. הוא נושא דברים בציבור רק באי־רצון, וגם באי־כישרון. אין הוא במיטבו באסיפת־עם. נדמה שאינו חש שם בנוח. אך הוא מצטיין בשיחות־שיכנוע פרטיות, בארבע עיניים.

בגין זקוק לכך שההמונים יראו וישמעו אותו, יריעו לקראתו, יאהבו אותו. האגו של יצחק שמיר ניזון מתפריט שונה לגמרי. זוהי האגומניה המיוחדת לאיש־המחתרת, לאיש־הקונספירציה, לאיש השרות החשאי. אין זה מיקרה שהוא מילא את כל התפקידים האלה, ובהצטיינות.

זהו אופיו של איש שאין לו ידידים אמיתיים ואנשי־אמון, השומר את מחשבותיו לעצמו, המחזיק את קלפיו ליד החזה. אין לו צורך להתפאר. כאיש־מחתרת אמיתי, הוא יונק את תחושת־

שמיר עם יציאתו מהמחתרת
„ראשו גדול משחייב היחס כלפי גופו..."

החשיבות שלו מן הידיעה שהוא שומר־סוד, שהוא יודע דברים שאיש מסביבו אינו יכול אף לנחש אותם.

בגין, הנחשב בעולם כארכי־טרוריסט, לא היה טרוריסט מעולם. הוא היה המנהיג הפוליטי והאידיאולוגי של תנועה מחתרתית. מעולם לא החזיק בידו נשק, לא ירה באקדח או ברובה, לא השתתף בפעולה צבאית. ואילו שמיר היה לוחם של ממש, הטרוריסט מס' 1 בפלשתינה (א"י) של ימי־הבריטים, איש שהיה מסוגל לדון אדם למוות ולפקח בעצמו על ההוצאה־לפועל.

אדם כזה זקוק לערכים מוחלטים, שאינם ניתנים לעירעור. אין הוא יכול להרשות לעצמו אף קורטוב של ספק בצידקתו. הוא צריך ליהנות מביטחון עצמי מוחלט. שמיר מצטיין בכל אלה.

לבגין יש אופקים מוגבלים. לשמיר אין אופקים בכלל. הוא נע על מסלול אחד ויחידי. מסלול זה מוביל, בלי פניות וסטיות, בקנאות חד־מימדית מוחלטת, לעבר הגשמתו של אידיאל אחד: ישראל הגדולה,

היורש

השלמה; מדינת־היהודים שבין הים והירדן, ומע
לו.

רק טיפש יזלזל באיש כזה. אפשר להתעלם מקיומו של יצ
שמיר, אך זה מסוכן מאוד.

● פצצות בשווקים

גובה: 165. מיבנה־גוף: חזק. עיניים: חומות. שערות: חומ
מוצא: פולני.

כך תיאר, לפני 39 שנים, המפקח הכללי של מישטו
פלשתינה (א"י), י' מ' ריימר ג'ונס, את יצחק יזרניצקי בן ה־29. ה
היה מוכן לשלם 200 לירות למי שיביא למאסרו. 200 ל"י ו

יצחק ושולמית שמיר
קשרית מבולגריה

מאת
אורי אבנרי *

סכום גדול, אך הוא נפל בהרבה מן הסכום שהיה המפקח מו
לשלם עבור נתן פרידמן־ילין או יעקב לבשטיין — 500 ל
לנפש.

ריימר ג'ונס לא ידע עדיין את חשיבותו האמית
של האיש, שנודע במחתרת בשם „מיכאל".

הוא גם לא ידע עדיין את גובהו האמיתי: 159. יתכן כי בחיש
ההבדל בין אינטשים, כנהוג בבריטניה, ובין סנטימטרים, כנו
בארץ־ישראל, השתבשו המידות.

תולדות־חייו של הלוחם מיכאל היו אופייניות לרו
מלוחמי־המחתרת של אז. הוא נולד ב־1915, שנתיים אחרי ב
(אך באותה שנה כמו משה דיין) בעיירה רוז'ינוי בפולין. כמו ב

** הכתבה מבוססת על מחקר ביוגראפי של דן עומ*
שפורסם ב„העולם הזה" (10 באוגוסט 77).

הזורש

(המשך מעמוד 9)

יליד ברסט־ליטובסקי, הוא בן עיירה. בילדותו נדד בין כמה עיירות. מכיוון שמישפחתו הציונית ראתה במתן חינוך עברי לילד צו בל־יעבור, סיים את לימודיו התיכוניים בגימנסיה העברית בביאליסטוק. משום־כך הוא מיטיב לדבר עברית, כמו בגין — חריג בנוף הפוליטיקאים הישראליים, הדוברים עברית עילגת.

בגיל צעיר הצטרף לבית"ר — שוב כמו בגין. וכמו בגין, נרשם ללימודי מישפטים באוניברסיטת ורשה. אלא שהיה חצוי בליבו, כדבריו: „לא יכולתי לשבת בשקט וללמוד, כאשר בארץ־ישראל בנו מדינה ליהודים."

הדרכים נפרדו ב־1935. בגין נשאר בפולין, וכוכבו דרך במהרה בחוגי בית"ר כנואם מעולה. הוא עבר ברחבי המדינה, נאם בלי הרף, הכיר את אשתו, התחתן. אחרי לבטים רבים מינה אותו זאב ז'בוטינסקי — שלא אהב אותו — כנציב בית"ר בפולין.

שמיר, לעומת זאת, נסע לארץ־ישראל ונרשם ללימודים באוניברסיטה העברית, על הר־הצופים. הוא עלה ארצה בגפו, בהשאירו מאחריו את הוריו ושתי אחיותיו. הם הושמדו בשואה, כמו הוריו של בגין.

עם פרוץ המרד הערבי של 1936 („המאורעות"), הצטרף יצחק יזרניצקי לאירגון־הצבאי־הלאומי־בארץ־ישראל, הפלג הימני שהתפלג מן ההגנה, ושבראשו הועמד כעבור זמן־מה דויד רזיאל. תחילה ניסה לשלב את פעולתו במחתרת עם לימודיו, אך כעבור שנה כבר היה שקוע רובו ככולו במאבק.

באותם הימים ציווה זאב ז'בוטינסקי ממרחקים לשבור את „ההבלגה", המדיניות של „היישוב המאורגן" והתנועה הציונית, שקבעה כי אין לעסוק בפעולות־תגמול על פיגועים ערביים, אלא לנסות לאתר את מבצעי הפיגועים ולפגוע בהם. אצ"ל ביצע אז סידרה של פעולות־תגמול ראוותניות, שהחלו בירייתיו של שלמה בן־יוסף לעבר אוטובוס ערבי, מלא נשים וילדים, ליד צפת. בשנים 1938 ו־1939 ביצע האירגון שורה ארוכה של פעולות נגד האוכלוסיה הערבית האזרחית — פגיעה באוטובוסים, מיטעני־נפץ בבתי־קולנוע, פצצות בשווקים — שבהם נהרגו מאות ערבים, גברים נשים וילדים.

שמיר השתתף אישית בכמה מהם. אולי יותר מכל אדם אחר בארץ הוא יודע כי אין שמץ של אמת באגדה, כאילו נמנע אצ"ל מלפגוע באזרחים.

היה זה בגין, שבא ארצה ב־1942, ושקיבל לידיו את הפיקוד על אצ"ל בסוף 1943, שקבע כי אין לפגוע באזרחים — כשהמדובר באזרחים ב ר י ט י ם. שמיר לא היה מעולם שותף להתאפקות מעין זו.

לכאורה, אין הבדל גדול בין תאריכי־העליה של השניים — שבע שנים, בסך הכל. אולם למעשה היה ההבדל עצום. כאשר בא בגין ארצה, דרך מחנה־הריכוז הסובייטי והצבא הפולני הגולה של הגנרל אנדרס, היה שמיר כבר איש־מחתרת ותיק, שהשתתף בפעולות, נעצר וברח. הוא נמנה עם הוותיקים, בעוד שבגין היה עולה חדש.

הבדל זה לא נעלם מעולם: עד היום נשאר בגין זר בגינוניו ובסיגנונו, בעוד ששמיר נראה כאדם שגדל בארץ. על בגין חושבים כבעל „פולני", על שמיר כבעל „ותיק".

● מגעים עם הנאצים

בקיץ 1940, כאשר הנאצים שעטו לעבר האוקיינוס האטלנטי וכבשו את צרפת, התפלג האירגון הצבאי הלאומי. פלג, בהנהגת אברהם („יאיר") שטרן, פרש והקים אירגון נפרד, שקרא לעצמו „האירגון הצבאי הלאומי בישראל" (להבדיל מ„בארץ־ישראל"), ושנודע לימים כ„לוחמי חרות ישראל". האנגלים קראו לו, בפשטות, „כנופיית שטרן".

שמיר מספיד את ילין־מור
ראשון בין שווים

כעבור כמה ימים מת ז'בוטינסקי מלב שבור בניו־יורק.

מעבר למאבקים אישיים, היתה קיימת בין שני הפלגים מחלוקת עמוקה. אצ"ל נהג על פי מיצוותו של ז'בוטינסקי והפסיק את המאבק בבריטים, כל עוד אלה מגינים על העולם מפני המיפלצת הנאצית.

למעשה קיבל ז'בוטינסקי את העיקרון שטבע יריבו, דויד בן־גוריון, שהכריז: „צריך להילחם נגד הספר הלבן* כאילו אין מילחמת־עולם — ולסייע לבריטים כאילו אין ספר לבן."

במיסגרת מדיניות זו נהרג כעבור זמן דויד רזיאל בשליחות סודית של הביון הבריטי בעיראק, ואנשי אצ"ל בארץ שירתו את הבולשת הבריטית במצוד אחרי קומוניסטים, שהתנגדו אז למילחמה.

אנשי שטרן, לעומת זאת, דגלו בקו ההפוך. אם המטרה היא לשחרר את ארץ־ישראל, הרי האוייב הוא הבריטי. האוייב של האוייב הוא ידיד פוטנציאלי. לכן יש להתקשר עם הנאצים ולהציע להם ברית של שיתוף־פעולה נגד הבריטים.

הבסיס המוצע: שליחת היהודים מאירופה לארץ־ישראל, תמורת פעולות־חבלה של המחתרת העברית נגד הבריטים.

הוויכוח היה מר. אנשי־שטרן האשימו את אנשי רזיאל כסוכני הבולשת הבריטית. אנשי־רזיאל האשימו את אנשי־שטרן כסוכני־הנאצים.

אנשי־שטרן לא הסתפקו בדיבורים. רבים מהם — ואולי גם שטרן עצמו — האמינו כי סופם של הנאצים לנצח במילחמה. באותם הימים לא חלם עדיין איש על רצח של שישה מיליונים. שטרן שיגר שליחים לפגישה עם הנציגים הגרמנים במרחב שחיברו על כך דו"ח מפורט, שנמצא אחרי המילחמה בארכיונים גרמניים. איש־הביון הגרמני, ורנר אוטו פון־הנטיג, המליץ בכל לב לתמוך במורדים היהודיים, העלולים לנעוץ סכין בגב הבריטים. היתה זאת המלצה הגיונית, אך היא לא התגשמה, כי הצמרת הנאצית לא נהגה על פי כללי ההגיון, כשהמדובר היה ביהודים.

שטרן לא הבין זאת, ושיגר בסתיו 1941 את פרידמן־ילין (לאחר מכן: ילין־מור) לרומניה, כדי לפתוח שם במגעים עם הנאצים. זה נאסר על־ידי הבריטים בדרך, בסוריה. קודם לכן נעצר בדמשק נפתלי לובנצ'יק, שנשלח לשם כדי לבוא במגע עם הביון הגרמני בימי מישטר־וישי בסוריה.

למרות עברו הבית"רי המובהק, הצטרף שמיר לאנשי־שטרן, והפך מס' 2 באירגון החדש. היתה לו יד במהלכים שנועדו לפתוח במגעים עם הנאצים — כתם הרובץ עליו עד היום.

היו לפילוג עוד סיבות, המסבירות את הכרעתו של שמיר. כמו שטרן, סבר כי על האירגון הלוחם להוות תנועה נפרדת מכל הבחינות, תחת להיות כפוף למיפלגה פוליטית, כפי שהיה אצ"ל כפוף לתנועה הרוויזיוניסטית. וחשוב מכל: שטרן האמין בזכותו וביכולתו של „קומץ נבחר" לשנות את ההיסטוריה על־ידי עשיית מעשים, שיכריחו את הרוב ללכת בעיקבותיו.

זוהי תפיסה מהפכנית, אנטי־דמוקרטית במהותה, הטבועה בנפשו של יצחק שמיר. היא מנחה, בימים אלה, את המתנחלים מסוגם של משה לווינגר ואנשיו.

● מיכתב לכלא

בהיוודע לבריטים על נסיונותיו של שטרן לבוא במגע עם האוייב הנאצי, החל המצוד הגדול של המישטרה הבריטית, בשיתוף־פעולה עם יהודים, אחרי חברי האירגון. שוטרים בריטיים התחילו לירות בראש־חוצות בחברי המחתרת, כאשר איתרו אותם.

בדצמבר 1941 נעצר יצחק שמיר, ששימש אז כסגן מפקד האירגון הפורש, בתל־אביב בדירתו של יהושע זטלר, אחד הנועזים שבלוחמי־המחתרת. המעצר נעשה בעזרת מלכודת שהמישטרה הבריטית הציבה, כשהיא מודרכת על־ידי מידע מדוייק, שקיבלה מגורמים יהודיים. הבריטים העבירו את יצחק שמיר למחנה־המעצר מיזרע, ששכן לחוף־הים, צפונית לעכו. במיזרע פגש יצחק שמיר בנתן ילין־מור, המתאר בסיפרו לוחמי חרות ישראל פגישה זו: „בחור נמוך־קומה ורחב־גרם, לסתותיו רחבות, ראשו גדול משחייב היחס כלפי גופו; גבות־עיניו עבותות, מתמזגות לסבך אחד של שער. הוא היה ותיק בארץ. בהגיעי לוורשה בשנת 1933, שמעתי את שימעו בתנועת־הנוער. הכל סיפרו בשיבחו והזכירוהו בגעגועים. משום־מה שמרתי את שמו בזיכרוני.

„שמחתי לשמוע, בעלותי ארצה, שגם הוא הגיע, אף כי לאחר היסוסים, שנבעו מן הרצון לשמור על שלמות המיסגרת הלוחמת, אל מחנה יאיר.

„לראשונה פגשתיו במחנה־המעצר במיזרע. לא הרבינו בשיחות אגב טיול סביב הגדרות, כמינהג המקום. לא היה צורך בזה. גם בשיחות הקצרות די היה שנבין זה את דעתו של זה, שכן מיכאל מהיר־תפיסה היה, וגם הבדלי השקפות לא־התגלעו בינינו. התקרבנו יותר אחרי שנלקח בנימין לובנצ'יק עם חבריו לעכו. מיכאל קיבל לידיו את האחריות לעניינים במקום. ויתקו באירגון, הכרתו היסודית את הארץ ואת הישוב, קשריו הענפים עם אנשי האירגון וידידיו, ובנוסף — דעתו השקולה, הריאליזם הצמוד לתנאי המציאות, יחד עם העזה אישית — כל אלה הכשירוהו להיות ראשון..."

במיזרע קיבל שמיר את אחד ממיכתביו האחרונים של יאיר, שעליו סיפר: „זה לא היה מיכתב אופטימי. יאיר תיאר בנאמנות, בגלוי־לב נוקב, את תלאות המחתרת: החגורה הולכת ומתהדקת. אנשים נופלים יום־יום. רק בודדים נשארו. ויש בהם חסרי־נסיון, שקשה להפעילם. אני תובע מכם לברוח ולחזור אל השורות..."

כאשר נהרג יאיר, הפכה פקודתו זו לצוואה, למרות שמרבית החברים היו בבתי־כלא ובמחנות־מעצר בריטיים.

● פסק־דין מוות

אחרי הריגתו של יאיר בידי הבריטים, בדירה בדרום תל־אביב, היה האירגון איש אחד בורד. יהושע כהן (שהתגורר לאחר־מכן עם בן־גוריון בשדה־בוקר), שהיה היחיד שהבריטים לא הצליחו לעצור, למרות שהוכרז פרס על ראשו. יהושע הסתובב בפרדסי כפר־סבא ורעננה, עם החברה שלו (אשתו לעתיד). הוא היה מגודל זקן־פרא וניהל את המחתרת מהחורשה.

ב־31 באוגוסט 1942, אחרי תיכנון קפרני, ברח מיכאל, בלווית אליהו גלעדי, תוך ניצול אי־סדרים בספירת־העצירים במחנה־המעצר על־ידי הבריטים, וחדרו למחסן מיזרנים ומיטות ששכן בין שתי גדרות המחנה. למרות אזהרותיו של ילין־מור, שהגדיר את שותפו לבריחה של יצחק שמיר כבעל נטיות אנרכיסטיות־ניהיליסטיות, בחר בו יצחק שמיר כשותפו לדרך.

במיפקד־הערב לא נתגלתה הבריחה, ובמשך הלילה חלפו השנים על פני גדרות־התיל של המחנה. הם עקפו את עכו והלכו לאורך אפיק נחל־קישון. בהגיעם לקריית־מוצקין ניגש יצחק שמיר לביתו של ידיד, שליווה את שני הבורחים באוטובוס לחיפה. שמיר העביר את הידיעה על בריחתו ומקום הימצאו ליהושע כהן.

באותו לילה ישנו השניים בדירת אחיו של אליהו חכים שנשלח, כעבור שנתיים, ביחד עם אליהו בית־צורי, להרוג בקאהיר את הלורד מוין.

שליחיו של יהושע כהן הביאו עימם לחיפה מדי קצין פולני בשביל יצחק שמיר, ומדי נוטר לאליהו גילעדי. השניים יצאו

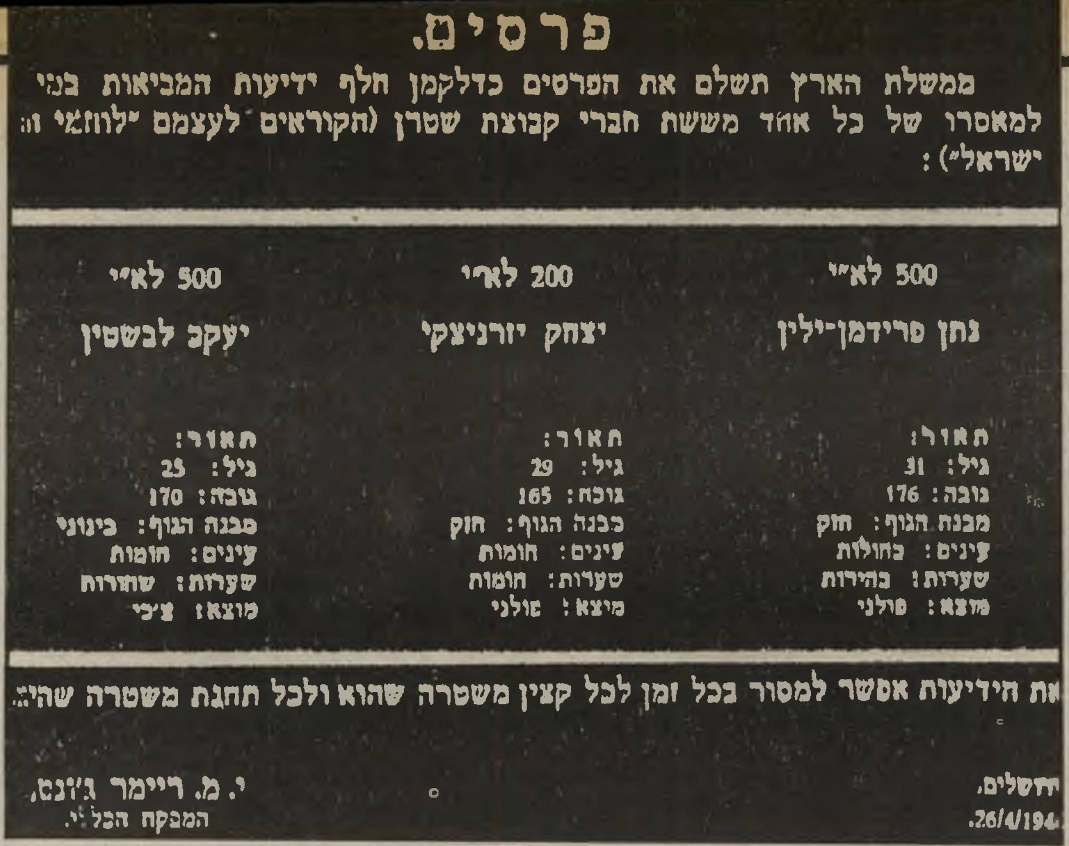

פרסים.

ממשלת הארץ תשלם את הפרסים כדלקמן חלף ידיעות המביאות בנ[י] למאסרו של כל אחד משׁשת חברי קבוצת שטרן (הקוראים לעצמם "לוחמי ח[רות] ישראל"):

500 לא"י	200 לא"י	500 לא"י
נתן פרידמן־ילין	יצחק יזרניצקי	יעקב לבשטין
תאור:	תאור:	תאור:
גיל: 31	גיל: 29	גיל: 25
גובה: 176	גובה: 165	גובה: 170
מבנת הגוף: חזק	מבנה הגוף: חזק	מבנה הגוף: בינוני
עינים: כחולות	עינים: חומות	עינים: חומות
שערות: בהירות	שערות: חומות	שערות: שחורות
מוצא: פולני	מוצא: פולני	מוצא: צ'כי

[א]ת הידיעות אפשר למסור בכל זמן לכל קצין משטרה שהוא ולכל תחנת משטרה שהיא.

[יר]ושלים, 26/4/194[.]

י. מ. ריימר ג'ונס, המפקח הכל[לי].

הודעת הפרס על ראשו של שמיר
טעות בסכום, טעות בגובה

* הספר הלבן — הצהרת־מדיניות שפירסמו הבריטים במאי 1939, ושהטיל הגבלות חמורות על העליה היהודית ומכירת קרקעות ליהודים.

מחיפה: „לבשתי את המדים האלה. בנקודת הביקורת של הצבא הבריטי דיברתי פולנית רהוטה ויומרנית, וכעסתי על הבריטים שמעזים לעכב אותי בדרכי...”

מחופשים הגיעו השניים לחורשה ליד רעננה, שבה שהה יהושע כהן.

באותה חורשה כינס יצחק שמיר למחרת את שרידי לח״י, חמישה בחורים, ונטל את הפיקוד.

המטרות הראשונות שהציב יצחק שמיר לאירגון היו שיחרורם של כמה מהחברים העצורים ביד הבריטים, ויצירת אמצעי־תעמולה החיוניים לכל אירגון מחתרתי. אלא שגורם בלתי־צפוי שיבש את מהלך־הדברים. כותב על־כך יעקב („מזל”) בנאי, שהיה מאוחר יותר האחראי למיבצעים בלח״י, בסיפרו חיילים אלמונים: „בינתיים החריפו היחסים בין מיכאל ושאול (אליהו גילעדי). אף כי שאול רכש לו מיספר חסידים נלהבים ביותר מקרב האנשים שהעריצוהו על תכונות המנהיגות המוחלטת שבו, ועל עוז־רוחו, גברו הטרוניות על גסות־רוח על איומיו המתמידים.

„נוספו סיפורי־זוועה על יחסו לבנות. עד שאשר שחורי, שהיה מקשרו האישי, לא יכול היה לעמוד עוד באווירה איומה זו ואיבד עצמו לדעת. הוא השאיר אחריו פתק בזו הלשון: „בתנועה כמו שהיא היום, אין לי מקום, ובלי התנועה אין ערך לחיי.”

הוסיף בנאי בסיפרו: „ואז החליט מיכאל החלטה גורלית. הוא הבין, שאדם זה מסכן את כל עתיד המחתרת וקיומה. באחד הימים אסף 13 איש, מהאחראים בסניפים או במחלקות. ישבנו בחולות בת־ים.

„לפני קבוצה זו מסר מיכאל על השתלשלות העניינים, על התפרצויותיו המסוכנות של שאול, על ההרס הצפוי לאירגון. שאול התנגד לכל פעולה נגד השילטון. התנגד לפעולות־הסברה. כל מעייניו ותביעותיו היו נתונים ל,טיהורים פנימיים׳. הוא דרש לחסל אחדים מראשי המיפלגות והאירגונים היריבים, וודאי כבר התכונן לבצע את המעשים. אך מיכאל הקדימו.

„הוא הודיע לגרא (נתן ילין־מור), שישב במעצר, על הסכנה שבהתנהגותו של שאול, ועל ההחלטה לחסלו. אך אי־אפשר היה לחכות לתשובה זמן רב. המצב החמיר. במיכתב השני הודיע מיכאל לגרא על ביצוע פסק־הדין. שני המיכתבים נתקבלו ביחד.

בפגישה על החולות הקריא מיכאל גם את תשובתו של גרא: אישור המעשה ועידוד לממשיכים.

„ביצוע פסק־הדין לא היה קל, כי שאול היה נזהר. ואף על פי כן הוא בוצע. מיכאל מסר את הדברים בכל כובד־הראש והרגשת־האחריות. בסיום אמר, שהוא מוכן לתת את הדין על ההחלטה, אם יידרש, ובו במקום. ההחלטה והביצוע אושרו פה אחד...”

פרשה זו מוסיפה להטיל צל על תולדות חייו של שמיר, כמו פרשת המגעים עם הנאצים. מישפחת גילעדי לא נחה, ותובעת מדי פעם בירור וחקירה.

יש המאשימים את שמיר בכך שרצה פשוט לחסל מתחרה על כתר המנהיגות של האירגון. אחרים מכירים בטיב כוונותיו, אך סבורים כי גם במחתרת אין הצדקה לרצח חבר שאינו חשוד בבגידה, אלא רק באי־הסכמה לקו השולט והצעת קו אלטרנטיבי.

על כל פנים, פרשת רצח־גילעדי חשובה להבנת אופיו של יצחק שמיר — לפחות בתקופה ההיא, כשהיה בן 27, גיל שבו כבר מעוצב אופיו של אדם.

● נשואין עם קשרית

שמיר הוסיף לדווח מן המחתרת לילין־מור, שישב עדיין בכלא.

אין ספק שבין השניים, ילין־מור היה הבכיר. הוא היה איש שקול, בעל השכלה והבנה פוליטית. והכל סמכו על הגיונו הבריא.

בניגוד לרושם העשוי להתקבל בדיעבד, בין שלושת האישים שעמדו בראש לח״י — יצחק שמיר, ישראל אלדד (שייב) וילין־מור — היה ילין־מור הבכיר, אם לא במעמד הרישמי, הרי בהסכמה אילמת. הוא היה הראשון בין שווים”.

שמיר דיווח לילין־מור, שהועבר בינתיים ממחנה־המעצר מיזרע למחנה־המעצר בלטרון, על פגישות ופעילויות.

בין השאר כתב, לפי זיכרונו של ילין־מור: „עוד הודיע לי מיכאל, כי קיים פגישה עם ישראל שייב והכניס אותו לעבודת המחתרת. גם עם מנחם בגין נפגש, אך ממנו יצא במפח־נפש.

„בגין שאל אותו, אם סבור הוא שבכמה אקדחים עלובים אפשר לגרש את הבריטים מן הארץ. לפי הרושם של מיכאל, העריך בגין באותה עת את פעולתה של מיפלגה חוקית, והיה נכון לקחת חלק מרכזי בה...”

בזהירות ובקפידה הקיצונית האופיינית לו, אירגן שמיר מהחוץ את בריחת 20 לוחמי־המחתרת ממחנה־המעצר בלטרון.

אנשי־האירגון שבלטרון חפרו מינהרה, תוך תיאום עם מיכאל. בליל הבריחה המתין לא הרחק ממחנה־המעצר אוטובוס, נהוג בידי אחד מחברי המחתרת. בין הנמלטים היה גם נתן ילין־מור.

בריחה זו הימממה את השילטונות הבריטיים, והבהירה להם שה„שטרניסטים”, כפי שהם כונו בידי השילטונות, מתעצמים מחדש.

כמה ימים אחרי הבריחה מלטרון הוחלט לוותר על השם „האירגון הצבאי הלאומי בישראל”. מעל לאירגון החדש — „לוחמי חרות ישראל” — פורקו כל הגינונים הצבאיים הרוויזיוניסטיים. לא היה מפקד ולא מיפקדה, לא גונדרים ולא סמלים, כפי שהיה נהוג באצ״ל עד לשנת 1948. במקום ההיראכיה הצבאית הוקם מרכז, שהחברים בו היו יצחק שמיר, נתן ילין־מור וישראל אלדד.

יצחק שמיר נטל על עצמו את בניית התשתית והאירגון של לח״י, ילין־מור את המגעים החיצוניים וישראל שייב את תעמולת האירגון. הקונספירציה המחתרתית הוגברה. בהתאם להנחיותיו של מיכאל, עד לרמות גבוהות ביותר. עד כדי כך שלעיתים נערכו פגישות המרכז בעזרת חליפת מיכתבים, כך שלא יקרה ששלושת חברי המרכז יהיו ניתנים ביחד לתפיסה בידי הבריטים.

חברי המרכז שינו את צורתם החיצונית. סיפר על־כך יצחק שמיר, שנים מאוחר יותר: „הסוויתי את עצמי לאיש דתי מובהק: גידלתי זקן ארוך. התהלכתי כל הזמן עם קפוטה ארוכה. חבשתי מיגבעת שחורה, גדולה כזאת. כך הייתי ארבע שנים. עברתי מאות פעמים דרך מחסומים בריטיים בשעות קריטיות ביותר, לאחר

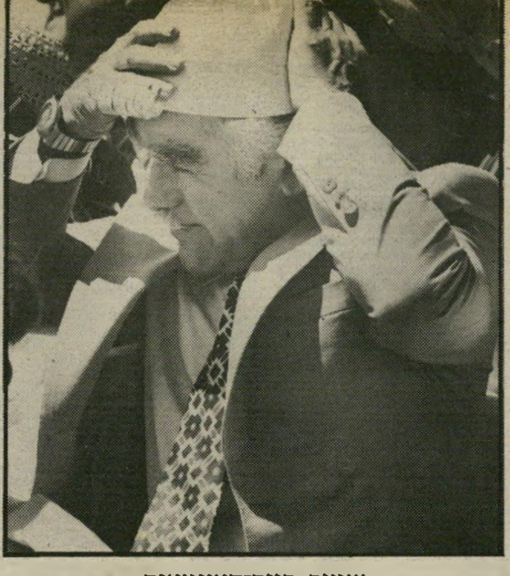

שמיר ביום־העצמאות
שיבה אחרי הקמת המדינה

שמיר בוועידת חרות
איחור של 22 שנה

שמיר במסיבת החג הלאומי המצרי
עליה מהירה

פעולות... ומעולם לא העלו הבריטים על דעתם מיהו האיש שמאחרי המסווה...”

באותה תקופה פגש יצחק שמיר את אשתו לעתיד.

שרה לוי היא ילידת בולגריה, שבגיל 14 הצטרפה לבית״ר ושהגיעה ארצה בשנת 1941, בספינה האחרונה שיצאה באופן בלתי חוקי מאירופה. שנה וחצי שהתה שרה בקפריסין במעצר בריטי, ואחר־כך הועברה למחנה־המעצר בעתלית, ושוחררה רק ב־1942. היא הצטרפה מייד ללח״י, וכינוייה היה „שולמית” — כינוי שבדומה לאנשי מחתרת רבים הפך, במהלך השנים, לשמה החוקי.

שולמית שימשה קשרית ליצחק שמיר. בחדר שבו התגוררה שולמית, ערך יצחק את פגישותיו. סיפרה על־כך שולמית: „טבעי היה שבעלי־הבית החלו לחשוד. סברו שאני זונה, ויום אחד הביאוני למישטרה. הודיתי בזנות, שהרי כך היה, כמובן, נוח יותר מאשר להיתפס כחברת־מחתרת...”

מאוחר יותר עברו שולמית ויצחק שמיר להתגורר בירושלים. היה זה בתקופת הירצחו של הלורד מוין, והיא סיפרה: „כולנו הסתובבנו עם נשק, מתוך החלטה שלא ניאסר, אלא נתגונן במיקרה הצורך.

„בירושלים נישאנו, וגם זאת בגניבה ובחיפזון. מייד לאחר הטכס הקצר חזר יצחק למחבוא, ואני לפעולה...”

בראיון עיתונאי שהעניק יצחק שמיר לפני כמה שנים, הוא סיפר: „במחתרת היה לנו ויכוח נוקב, אם מותר לאנשי־מחתרת, שחרב מתהפכת על צוואריהם — לשאת נשים, ולהביא ילדים לעולם. אני הכרעתי בוויכוח הזה: מותר — וחובה: המאבק יהיה קשה, ממושך, ארוך — עלינו לחיות את כל חיינו המלאים בתוך המחתרת...”

● בגין נגד רצח מוין

ישראל („אלדד”) **שייב** נעצר באורח טיפשי על־ידי הבריטים, במהלך שיעור בבית־ספר בתל־אביב, מאחר שסירב לעזוב את מקום־עבודתו כמורה. הוא נפגע בנסיון־בריחה מידי שוביו, ושבר את עמוד־השידרה שלו.

עם מעצרו החל מיכאל מתכנן את חילוצו מידי שוביו. בספר זיכרונותיו מעשר ראשון מתאר שייב את דמותו של יצחק שמיר, באותם ימים: „קפדנותו המרוכזת בעניינים של חיים ומוות. כל פעולה שהוא מכין אותה מחושבת עד לפרטי־פרטים. אין הוא סומך על האחרים בשום דבר, אין הוא משאיר שום פרט להחלטת האחראים. חייב הוא לראות הכל בעיניו, לדבר כמעט עם כל המשתתפים בפעולה.

„הוא אהוב על האנשים משום־כך. אבל אינני בטוח, אם הוא אהוב גם על ההיסטוריה משום־כך, כי זו, בייחוד בתקופות ריתחה, צועדת בצעדים רחבים ומהירים, וקפדנות יתרה בולמת אותה. כעבור זמן, כאשר עושים אנו את החשבון ושואלים למה לא גדלנו בכמות כאשר גדל אצ״ל, יסבירו זאת האחראים שלנו, וגרא בראשם, באותה איטיות וחומרה של מיכאל...”

למרות הגידול המיספרי האיטי של חברי לח״י, הרי שהגידול והתעוזה בפעולות היו עשרת מונים מאשר אלה של אצ״ל.

בפברואר 1944 נערכה פגישה, בהשתתפות מיכאל וילין־מור, עם בגין, שהציע לאחד את שני האירגונים, ואת חיסול הפילוג של קיץ 1940 בין יאיר לרזיאל. שמיר וילין־מור דחו את ההצעה העקרונית והעדיפו שיתוף־פעולה. לבגין היו תנאים: לוותר על מונחים והגדרות שהיו שגורים בפי לח״י, כמו: „השילטון הזר” או „האימפריאליזם הבריטי”. כאשר נשאל בגין באותה פגישה כיצד הוא מציע שהבריטים יכונו, הציע: „שילטון הדיכוי”. כן תבע מאנשי לח״י „הכרה בז׳בוטינסקי בתור מורה הדור,” דבר שלא נראה לשמיר ולילין־מור.

ב־8 באוגוסט נערך ניסיון־נפל לרצוח את הנציב־העליון הבריטי, הארולד מק־מייקל, בתיכנונו של מיכאל. ב־12 בספטמבר של אותה שנה הומת על־ידי לוחמי הלח״י איש הבולשת הבריטי וילקין, שדיבר עברית ויידיש, ושרבים מעצורי־המחתרות חבים לו את מעצרם ואת עינוייהם.

את הנועזת שבפעולות לח״י החל יצחק שמיר מתכנן עוד בסוף 1942, כאשר פקד על בנימין גפנר להקים סניף של לח״י במצריים. ב־6 בנובמבר 1944 נשא סניף זה פרי.

אותו יום אחר־הצהריים נורה למוות הלורד מוין, חבר הממשלה הבריטית, שר־תושב במצריים — על־ידי אליהו חכים ואליהו בית־צורי, שנבחרו והוכנו לפעולה זו בידי יצחק שמיר, מתוך הערכה מלאה של מיכלול סגולותיהם.

מרכז לח״י החליט שלא לדווח לאצ״ל על פעולה זו, מסיבות המצויינות ומוזכרות בלוחמי חרות ישראל של ילין־מור: „במפקד אצ״ל עדיין דבקו, בימים ההם, המיגבלות המחשבתיות, שהנחיל לו החינוך הרוויזיוניסטי. לא היה ספק בלבי, שאם נגלה לבגין את מהות הפעולה ואת מיקומה, לא יהסס להביע את התנגדותו המוחלטת וינסה לשכנע אותנו בשלל נימוקים שידועים היו לנו מראש, שנבטל את הפעולה...”

ואכן, רציחתו של הלורד מוין הביאה לתגובה הצפוייה מצידו של בגין שאמר, לפי הפרוטוקול, בישיבה של מיפקדת אצ״ל: „המיקרה הזה מעמיד אותנו בפני הכרח של החלטה סופית בקשר עם היחסים בינינו לבין ,החורגים׳ (על מישקל ,הפורשים׳). לא נוכל לסלוח להם...”

משתתף אחר באותה פגישה, יעקב מרידור, אמר: „עלינו להדגיש בהבלטה יתרה את הסתייגותנו מלח״י, שהתנהגו בצורה בלתי־הוגנת ביחס אלינו, ושאין באפשרותנו יותר להאמין להם במשהו...”

חבר מיפקדת אצ״ל נוסף, איתן ליבני, אמר: „עלינו לדבר איתם קשות וברורות.”

כל אלה הם כיום חבריו של שמיר, ולמעשה פקודיו, בממשלה ובסיעה.

● רצח ללא טעם

רצח הלורד מוין (שמו הקודם היה וולטר אדוארד גינס, והוא היה נצר של מישפחת יצרני הבירה המפורסמת) מרגים את כל הבעיתיות של פעולת־טרור.

היורש

(המשך מעמוד 11)

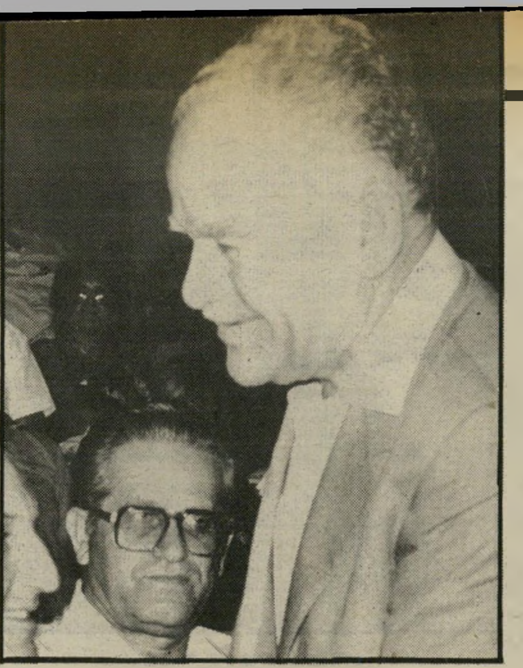

שמיר עם ציפורי
מי שיקר?

המניעים שנויים במחלוקת, ויתכן כי אנשים שונים בצמרת לח"י ייחסו לרצח מטרות שונות, הן לפני מעשה, הן אחריו.

שמיר ראה בו, כנראה, פעולה פשוטה של מילחמה בבריטים. ואילו ילין־מור טען לאחר־מכן כי נועדה לסמל את המילחמה באימפריאליזם בכלל, ולהוכיח לעמים הערביים כי מילחמת המחתרת העברית היא מילחמה נגד הקולוניאליזם.

ואכן, שני אליהו — אליהו בית־צורי ואליהו חכים — שביצעו את המעשה ושנעצרו מייד, כמעט במיקרה — הפכו גיבורי הנוער המצרי, ששנא את הכובש הבריטי. מישפטם הפך מוקד חברתי, והממשלה המצרית ניסתה להתחמק מן הצורך להוציאם להורג. היה דרוש לחץ כביר מצד וינסטון צ'רצ'יל, ידידו האישי של מוין, כדי לשכנע את המצרים לבצע את פסק־הדין.

אליהו בית־צורי נאם במישפט נאום אנטי־אימפריאליסטי מובהק, שנועד לרכוש את אהדת הערבים. היתה בנאום זה נימה כנענית חזקה, כי בית־צורי היה במשך זמן־מה נתון להשפעתה של קבוצת־הכנענים. מייסד קבוצה זו, המשורר יהונתן רטוש, היה בשעתו מקורב מאוד לאברהם שטרן.

שמיר עצמו היה רחוק מאוד ממגמות אלה. הוא היה ונשאר אנטי־ערבי, וההיבורים של לח"י נגד האימפריאליזם היו, בעיניו, רק טכסיס תעמולתי.

כבר אז הסתמן הקרע, שהתגלה אחרי היציאה מן המחתרת. ילין־מור הלך שמאלה, הפך אחד הדוברים העיקביים של מחנה־השלום הישראלי, דגל בהקמת מדינה פלסטינית לצד ישראל ובהתקרבות לברית־המועצות. כאשר נפטר, נאם שמיר על גופתו נאום־הספד שבו הגדיר שנים חשוכות אלה בחייו של ילין־מור כ"ביזבוז".

איש מן האנשים שהחליטו על רצח מוין לא הכיר אותו. בעיניה, היה דמות רחוקה. הם ידעו כי חלש על המימסד הבריטי

שר־החוץ שמיר עם הנשיא רגן
נגד חוזה השלום עם מצרים

יו"ר־הכנסת שמיר עם הנשיא אנוור אל־סאדאת
נגד קמפ דייוויד

במרחב, שסגר את השערים לפני הפליטים מאירופה. יתכן שידעו כי יואל בראנד, האיש שהביא מהונגריה את הצעת אדולף אייכמן להחליף יהודים במשאיות, הובא אל מוין, שדחה את הרעיון.

הם לא ידעו כי באותם הימים כבר הסך מוין תומך נלהב ברעיון הקמתה של מדינה ליהודים. המעשה הראוותני ביותר של לח"י ושמיר היה לא רק חסר תוכן פוליטי, אלא שירת מטרה הפוכה מזו שהתכוונו אליה.

תוצאה אחרת היתה התפרצות אנטי־ציונית חמורה של וינסטון צ'רצ'יל הכל־יכול, שהיה עד אז ידיד־הציונות.

גם זה לא הדאיג את שמיר. הוא המשיך בפעולתו, מעודד מהצלחתו הגדולה.

מעט אחרי רצח הלורד מוין עברו בני הזוג שמיר להתגורר בבני־ברק, ושולמית שמיר מספרת: "שכרנו שם צריף בפרדס. יצחק גידל זקן והתראה כאחי־בעלי. 'בעלי' היה אחד הבחורים ששימש ליצחק כהסוואה, וגר איתנו באותו צריף. נולד בני יאיר. בעל הפרדס, שניחש כנראה מי אנחנו, נוהג היה לומר: 'דמיון כזה בין הילד לבין אחי־אביו עוד לא ראיתי!...'"

● "זהו יזרניצקי!"

באותה תקופה פעל יצחק שמיר לשיכלול כוח־הלחימה של לח"י. חברי לח"י עברו, בהתאם להנחיותיו, קורס־לחימה, שבו שולבו לימודים ואימונים, תוך צמידות של יום ולילה לכלי־הנשק.

אחת ממטרות האימונים הללו היתה בחינת יחסי־אנוש בין חברי־המחתרת. באותה תקופה החלו להצטרף יותר ויותר חברים ללח"י. במקביל גדל סדר־הגודל של פעולות האירגון.

בנקודה מסויימת הקנתה ליצחק שמיר תחפושתו ביטחון מופרז, שאינו תואם לאופיו, ולתביעותיו מלוחמיו.

כאשר נודע לאנשי המודיעין של לח"י שבכוונת הבריטים להטיל עוצר מלא בתל־אביב, תוך חיפושים מדוקדקים מבית־לבית, הוא סיפר: "דאגתי שאנשים שלנו יעזבו את מקומותיהם בתל־אביב, ויתפזרו במקומות שונים בארץ. אני החלטתי להישאר בבית. הייתי נשוי. היה לי ילד. ילד של מחתרת. חייתי בהרגשה כי המסווה שלי יגן עלי גם הפעם..."

ב"שבת השחורה" הוקפה תל־אביב ב־20 אלף חיילים בריטיים, הוכרז על עוצר מוחלט למשך ארבעה ימים, והוחל בסריקה מבית לבית, כדי לגלות את ראשי המחתרות.

מתאר זאת יצחק שמיר: "כאשר נכנסו אנשי הבולשת את ביתי, תקע בי קצין־הבולשת מרטין מבט אחד — קצר, חד ונוקב. זה הספיק. 'זהו יזרניצקי — אמר לשוטרים — קחו אותו...' שלפתי את תעודות־הזהות המזוייפת שלי עם השם שמיר. מרטין חייך. היה לו חוש לא־נורמאלי לזיהוי אנשים, שנבע מזיכרון חזותי מדהים..."

יצחק שמיר הועבר לרפיח, משם לירושלים, שבבית־הכלא שלה נכלא שבועיים בצינוק: "השבועיים האלה היו מצויינים. בפעם הראשונה, לאחר שנים רבות, ישנתי, ישנתי וישנתי..." כעבור שבועיים הועבר שמיר, במפציץ מדגם האליפאכס, אל מחנה־המעצר באריתריאה.

בטרם נלקח, הספיק להעביר לחבריו את הידיעה שהיה זה הקצין מרטין שעצר אותו. כעבור זמן קצר הוצא מרטין להורג על־ידי לח"י.

על מה שעבר עליה אחרי מעצרו של יצחק שמיר, מספרת שולמית: "למן אותו יום, הפסיקו השכנים לדבר אתי. הם בזו לי בגלוי, נידו אותי ואת ילדי בן שמונת החודשים. היתה תקופה קשה. הייתי בודדה, סגורה ומסוגרת בתוך החדר. האדם היחידי שעימו החלפתי דברים היה הילד. לפעמים חששתי, שאשכח את תורת הדיבור..."

על השנתיים וחצי, שבהם פקד יצחק שמיר על פעולות האירגון, כותב נתן ילין־מור בסיפרו: "עם מאסרו של מיכאל חל שינוי יסודי בצורת האירגון של המחתרת. מיכאל השתית את התנועה על יסודות של קונספירציה כמעט מושלמת, והשליט בה חוקים של נוהג שהתאימו לקבוצת־קושרים, המחופרת היטב מתחת לפני השטח, שאנשיה מגיחים במפתיע להנחית את מכותיהם באויב.

"בברחו ממיזרע התחיל כמעט הכל מבראשית. בהיותו חרד למניעת כישלונות, ראה צורך לבקר כל פרט, לפקח על כל אדם, לעקוב אחר הפעולות של כל לוחם, להדריך, לבדוק בדיקה מדוקדקת כל תוכנית־פעולה.

"מיכאל ידע את מבואותיה של תל־אביב ואת כל החצרות המפולשות, שאפשר לנצלן בעת נסיגה מפעולה כדי להטעות את הרודפים ולהימלט מהם.

"האירגון היה מבוסס על תאים מצומצמים, שלהלכה לא היה צריך להיות קשר ביניהם, כדי למנוע דליפת ידיעות על הנעשה בתוך התנועה. עם התרחבות התפקידים המילחמתיים הכרח היה להפגיש תאים אחרים לפעולה משותפת. אף על פי כן לא רופף מיכאל את הפיקוח על האנשים, אלא הגביר אותו בשביל למנוע רפיון ועבירות על כללי הזהירות.

"שיטה זאת הניבה תוצאות טובות. הלוחמים, שהגורל הציבם בזרקורי הציבור, נמצאו בשלים ומושלמים במעלות רבות. כל אחד מהם היה, בעיני הקהל, אגדה בלתי־נתפסת..."

● בריחה מאריתריאה

עם הגיעו למחנה־המעצר באריתריאה, החל יצחק שמיר מייד בפעילות למען בריחתו מהמחנה. ציוות־חפירה שבו לחפור מינהרות, שאותן חדלו לחפור אחרי שאחדים הצליחו להימלט וניתפסו. בין החופרים היה מרדכי ציפורי, שר־התיקשורת הנוכחי, שניסה כעבור שנים רבות להזעיק בשעת הטבח במחנות צברה ושאתילא.

הבעייה העיקרית של הבריחה ממחנה־המעצר באריתריאה החלה רק אחרי היציאה ממינהרת הבריחה. כפי שהגדיר זאת שמיר שנים מאוחר יותר: "אתה יוצא מהמחנה ונתקע בתוך הג'ונגלים של אפריקה, כאשר האיזור כולו, אלפי קילומטרים, נמצא בשליטה בריטית, ומכל נקודה יחזירו אותך בכבוד למחנה־המעצר..."

אלא שתושייתו של יצחק שמיר עמדה לו גם כאן.

בעזרת קשר שיצר אם אזרח איטלקי שהתגורר באסמרה תיכנן, ביחד עם אריה בן־אליעזר, מסלול־מליטה שהיה צריך להובילם

שמיר ושרון
הקצה הימני של הימין

שמיר עם בגין
אותו רקע, אותו מוצא, אותו חזון

עד לג'יבוטי — הארץ היחידה באותו איזור שהיתה בשילטון צרפתי, שם התכוונו לבקש מיקלט מדיני.

האיטלקי קיבל כשכר עזרתו מיכלית־דלק, שתכולתה עשרת אלפים ליטר בנזין. במיכלית בנו תא זעיר שבו דחקו, אחרי הבריחה, את יצחק שמיר, אריה בן־אליעזר ועוד שניים מן העצורים שנמלטו. במשך שבוע ימים שהו הארבעה בתוך אותו תא־מתכת, עד הגיעם לאדיס־אבבה.

עם היוודע דבר בריחתו של יצחק שמיר ממחנה־המעצר באריתריאה נעצרה אשתו, שולמית, והובאה לבית־הסוהר לנשים בבית־לחם. במשך 11 ימים שבתה שביתת־רעב. היא היתה במעצר יותר משנה, ושוחררה רק בחודש מאי 1948, כשהיא מספרת: „השתחררתי מכלאי וחזרתי אל בני, שלא הכירני. כעבור כמה שבועות חזר גם בעלי, ורק אז התחלנו בחיים משותפים..."

תלאותיו של יצחק שמיר לא נגמרו באדיס־אבבה.

הוא ואריה בן־אליעזר עברו מוסתרים בקרון־רכבת מלא בשקי־קפה, שהובילם לג'יבוטי. שם נמסרו על־ידי עובדי הרכבת לידי השילטונות הצרפתיים. אלה עמדו להסגירם לידי הבריטים, אלא שהשניים מצאו עורך־דין שהגן עליהם והוכיח שהדבר מנוגד לחוקה הצרפתית.

אחרי מערכה גדולה נותרו השניים בג'יבוטי, כשהם מחפשים דרך־יציאה משם. דרכי הים והאוויר היו חסומות בידי הבריטים. אחרי לחצים הציע שר־הימיה הצרפתי להוציא את השניים משם באוניית־מילחמה צרפתית. שמיר ובן־אליעזר נאלצו להמתין קרוב לשנה, ולבסוף הובלו באניית־מילחמה צרפתית עד לנמל טולון.

אחת מטובות־ההנאה של תקופה זו: שמיר למד צרפתית על בוריה. הוא כבר ידע פולנית, רוסית, יידיש. גרמנית ומעט ספרדית. אנגלית ידע רק מעט ובקושי, והוא השתדל להשתלם בשפה זו רק אחרי שהתמנה כשר־החוץ.

● רצח בירושלים

חמישה ימים אחרי קום המדינה, ב־20 במאי 1948, הגיע לישראל יצחק יזרניצקי. שאימץ לעצמו את שם־המחתרת שמיר כשמו העברי. הוא בא במטוס מצ'כוסלובקיה.

באותם הימים היו אנשי לח"י מקובלים על הסובייטים וידידיהם. כי בשנים שבהן היה שמיר במעצר ובבריחה, השליט ילין־מור באירגון קו שהיה מקובל על הסובייטים: הטפה קיצונית נגד האימפריאליזם, ותביעה ל„ניטראליזציה של המיזרח התיכון".

ההגיון שמאחרי סיסמה זו היה כהגיון שעמד מאחרי הנסיונות לבוא במגע עם הנאצים: הסובייטים הפכו אויבי הבריטים במרחב, ו„האוייב של אויבי הוא ידידי". ילין־מור התכוון לקו זה ברצינות. אך שני חבריו במרכז לח"י — אלדד ושמיר — נטשוהו מייד.

רבים מלוחמי לח"י הצטרפו לצה"ל החדש, ובייחוד לחטיבתו של יצחק שדה. אך שמיר לא התכוון לוותר על אורח־חייו. הוא ניגש מייד לפעולה במקום האחד בארץ שבו הוסיף לח"י לפעול במחתרת, כיחידה עצמאית: ירושלים, שלא סופחה עדיין רשמית למדינת־ישראל החדשה.

פעולה זו הניבה את אחד מפרי־הבאושים הגדולים בגן־חייו של שמיר: רצח הרוזן פולקה ברנדוט.

ברנדוט, אציל שוודי (כשם שמוין היה אציל בריטי), שהצטיין בשלהי מילחמת־העולם השניה בפעולותיו להצלת יהודים, נשלח לארץ כמתווך מטעם האו"ם כדי לשים קץ למילחמה. הוא הציע הצעות, שלא היו מקובלות על הנהגת הישוב, קל וחומר על הקיצוניים.

בספטמבר 1948, כשבא ברנדוט שוב לביקור בירושלים, המתין לו מארב של אנשי לח"י. על הפעולה החליטו, כנראה, שלושת חברי מרכז־לח"י — ילין־מור, שמיר ואלדד — בדירה בתל־אביב. השוודי נוקב בצרורות של כדורים, שנורו לעברו מטווח קצר ביותר. הוא מת במקום.

המעשה היכה גלים סביב העולם, ועד היום מרבים להזכירו, בנשימה אחת עם טבח דיר־יאסין. אחריותו של שמיר לא נקבעה מעולם רשמית.

ילין־מור נעצר, יחד עם מתתיהו שמואלביץ, כיום מנכ"ל מישרד ראש־הממשלה, על פי חוק ישראלי חדש למילחמה בטרור — החוק המופעל כיום נגד אנשי־מחתרת פלסטיניים. השניים נדונו לתקופות־מאסר ארוכות.

שמיר לא נתפס. הוא חזר וירד למחתרת, כמו בימים הטובים. כתב אלדד: „מיכאל עוד מנסה לרמות את עצמו, וממשיך לקיים פגישות אינדיווידואליות כבימים ההם, כבלילות ההם, באחת מדירות המחתרת..."

כתב שמיר עצמו: „בשבילי להסתתר מממשלת ישראל — זו היתה מכה קשה מאד, כואבת מאד.

„חיפשתי איך לצאת מהמצב הזה. לפי בקשתי סידרו לי פגישה עם נציג הממשלה, שאול אביגור. את הפגישה הסדיר נחמיה ברוש, גיסו של יאיר, והובטח לי כי לא יאסרו אותי בפגישה זאת.

„שיכנעתי את אביגור שאין לנו כוונה לפעול במחתרת נגד הממשלה שלנו, וכי אם נחליט לפעול תהיה זו פעילות פוליטית גלוייה ופומבית... וכעבור זמן קצר הוחלט להעניק חנינה לאנשי לח"י שישבו בבית־הכלא, ואני יכולתי לצאת מן המחתרת..."

רצח הרוזן ברנדוט היה מעשה חסר כל טעם פוליטי — אף יותר מרצח הלורד מוין. בעוד שרצח מוין שימש לפחות מטרה מעשית — להאדיר את שם לח"י ולמשוך חברים חדשים — הרי רצח ברנדוט היה במעט מעשה של נוסטלגיה. הטרוריסטים הוותיקים לא יכלו להיפרד מדרך־חייהם.

● עשר שנים גדולות

אכן, לשמיר היה קשה מאוד להסתדר כאזרח פשוט במדינה האפורה. הוא ניסה את כוחו בכמה נסיונות כלכליים, אך ללא הצלחה יתרה. זה גם שיעמם אותו. הוא ניהל חברה של בתי־קולנוע, וניסה להקים חברה קבלנית לעבודות בנגב.

ההצלה באה מצד בלתי־צפוי, ב־1956.

יריבו הוותיק, איסר הלפרין־הראל, איש הש"י של ההגנה, התמנה על־ידי בן־גוריון כממונה על שרותי־הביטחון וכראש המוסד־לביון, שעצם קיומו הוכחש בימים ההם. „איסר הקטן", שקומתו היא כקומת שמיר, הציע לו לעבור ולשרת בגוף זה. שמיר קפץ על המציאה.

תיאר זאת שמיר עצמו: „הראל הציע לי להצטרף לזרוע מסויימת של שירות־הבטחון. לא אוכל להרחיב. אגיד רק זאת: היו לי עשר שנים גדולות מאוד, עם סכנות, עם הרפתקות קשות, עם חוויות מעיקות — אבל עם תחושה כבירה של סיפוק עילאי...

„באותה שיחה אמר לי איסר: ,תשמע, זהו מוסד ממלכתי. פה ישנה מישמעת מלאה, לא כמו...' הוא לא גמר את הרעיון. אני הבנתי בדיוק למה התכוון. מוסכם בינינו כי המישמעת תהיה מוחלטת, וכי אם אידרש לעשות משהו בניגוד למצפוני — אבוא אליו ואספר לו מה מעיק עלי...."

שמיר אינו מדבר לעולם על פעולתו במוסד. יש על כך שמועות רבות. לפי אחת מהן, עסק בשטח שבו רכש מומחיות רבה בימי לח"י: מעטפות־נפץ.

על כל פנים, הוא שוחרר מתפקידו במוסד זמן־מה לפני מילחמת ששת־הימים, שלוש שנים אחרי שבן־גוריון סילק את „איסר הקטן" עצמו, בעיקבות פרשת מישלוח מעטפות־הנפץ למדענים הגרמניים במצריים.

שוב לא ידע שמיר מה לעשות. הוא ניסה לחזור לחיי הכלכלה, אך בלי הצלחה וחשק. במשך זמן־מה ניהל מיפעל קטן לגומי.

בסוף שנות ה־60 הסיק שמיר את המסקנה. באיחור רב הצטרף למיפלגה שהוקמה ב־1948 על־ידי מנחם בגין.

אחור זה של יותר מ־20 שנה מראה עד כמה עמוקים היו פיצעי הפילוג מלפני דור. ההאשמות ההדדיות של אז — בין־השאר האשימו אנשי לח"י את חבריהם־לשעבר באצ"ל כי הלשינו עליהם לבולשת הבריטית — מנעו התפייסות מהירה.

בתנועת־החרות קיבל שמיר תפקיד זוטר. הוא עסק בענייני עליה, בין השאר במערכה נגד ברית־המועצות. אך חיש מהר הרגישו הכל כי הצטרף לתנועה כוח ממדרגה ראשונה, ובראש וראשונה — אדם שיטתי, המסוגל לארגן ולתכנן בקפדנות, המפקח בעצמו על כל פרט של ביצוע.

איש כזה היה חידוש בתנועת־החרות, שבה שלט תמיד הברדק, וגם בארץ כולה מתמעטים טיפוסים כאלה.

עלייתו היתה מהירה. ב־1974 נבחר לכנסת במקום ה־27 ברשימת־הליכוד. כעבור ארבע שנים, כאשר הגיע הליכוד לשילטון, עדיין לא הוצע לו תפקיד של שר — לאכזבתו המרה אך הנסתרת — אבל הוא קיבל את תפקיד יו"ר הכנסת.

המינוי עורר אז ויכוח חריף, בגלל חוסר־נסיונו הפרלמנטרי של שמיר. אחרי הבחירה הכריז מעל הדוכן: „אחיי גיבורי המחתרת... שנפלו בדרך לחרות ישראל... נמצאים כאן לידי על הדוכן... בזכותם הגענו והגעתי אני עד כאן..."

לאפתעת רבים התגלה שמיר כיו"ר טוב. מי שלא הכירו, וחשש שמא בא טרוריסט קנאי, נדהם.

(המשך בעמוד 60)

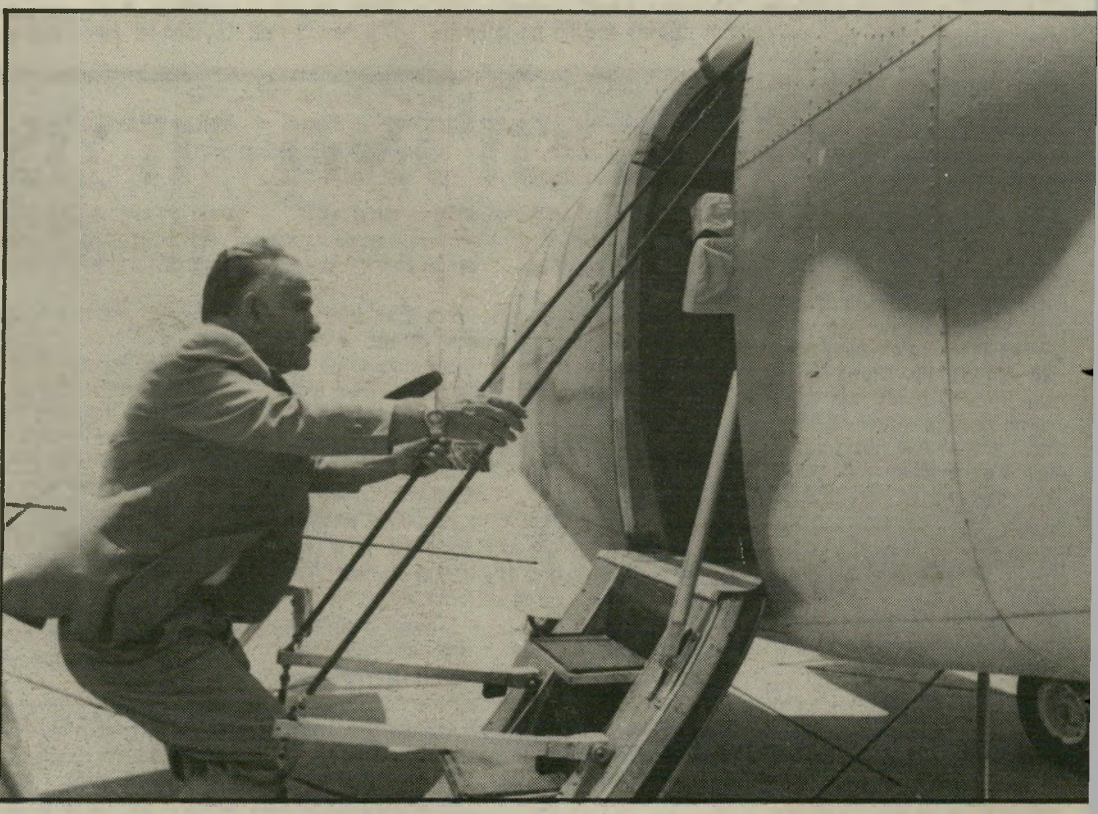

שמיר עולה למטוס
להמריא – לאן?

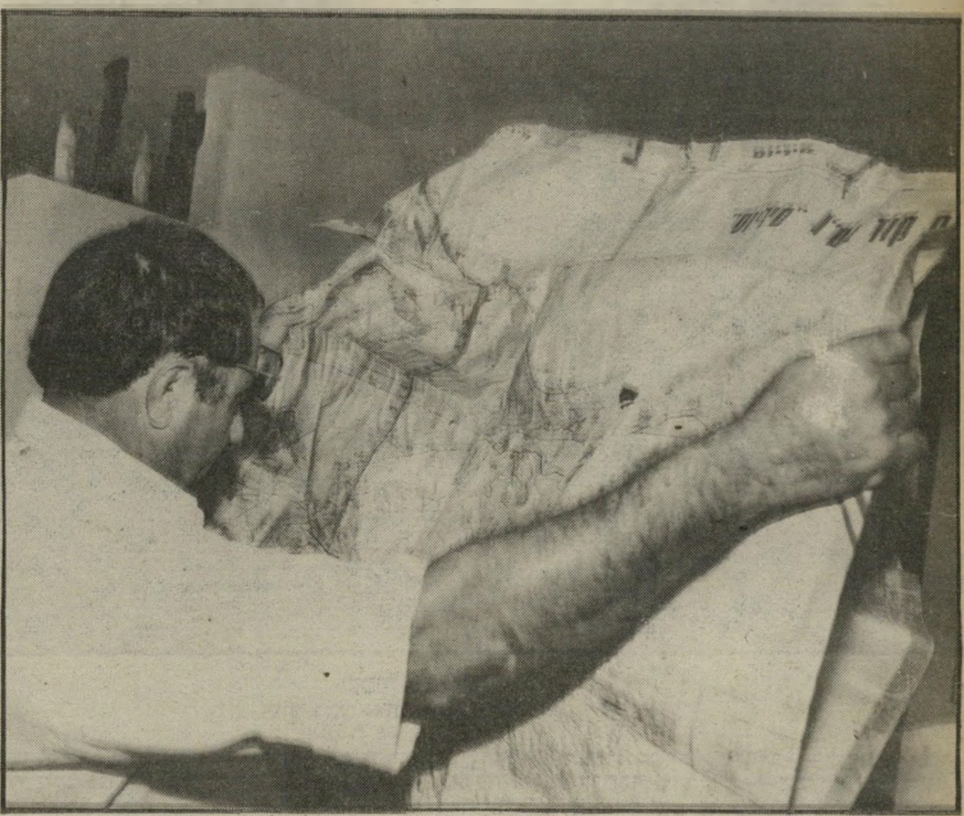

„בלמתי, צלחתי, כיתרתי!"

לא אמרתי עדיין כל שיש לי להגיד.

היום אני כורה יהלומים ברפובליקה המרכז־אפריקאית. הישראלי היחידי שכורה מאז קום המדינה, אולי מאז ימי שלמה המלך. אני חי שם כמעט כל השנה, ביער. אנחנו קמים בשעה 4 בבוקר, וב־5 וחצי מתחילים לעבוד; חוזרים למחנה, שבתוך היער, בשעה 7 בערב. אחר־כך יש עוד עבודת מינהלה. ואם בלילה נותר לי עוד זמן אני קורא את הרמב"ם.

חם מאוד שם. התנאים קשים, אבל העניין תופס אותי. הכסף, בשלב זה, הוא תיקווה, אבל נוסף לכסף שלי מושקע שם גם כספם של אחרים ואינני יכול לקום וללכת. אני מחפש כבר זמן רב מישהו שינהל את זה, כדי שאהיה יותר חופשי. ניסיתי אבל זה לא הלך.

העובדים שלי הם מקומיים. אני מסתדר טוב יותר עם השילטון המקומי הנוכחי, מאשר עם הקודם. הבעיה שלי היום היא חברה צרפתית מתחרה, שרוצה זיכיון בשטח שלי; אחד מבעלי־המניות בחברה זו, לכריית יהלומים, הוא הנשיא הצרפתי לשעבר, ז'יסקאר דסטאן. איתו אני נלחם עתה.

הגעתי לשם, כדי למכור מטוסים ישראליים. מטוסים לא מכרתי, אך נשארתי שם כבר חמש שנים. אני מגיע לארץ לתקופות קצרות, ואף פעם אני לא יודע מראש מתי אחזור. ביער באפריקה וכאן, אני ממשיך בכתיבת הספר שלי, על הוועדה ועל המילחמה.

ועדת־אגרנט ניתחה, לדעתי, בצורה לא מיקצועית, את כל המערכת הצבאית. אין לי טענות נגד האזרחים שהיו חברים בוועדה. הם לא יכלו לנתח קרבות או כושר מנהיגות.

רק עכשיו עלה ברעתי, שהאדונים חיים לסקוב ויגאל ידין, היו בתקופתם רמטכ"לים הרבה מאד זמן. הם היו בשעתם כל־יכולים. מעניין, אם בזמנם הם בנו אותו צבא, שבתקופת הרוח הם דיברו עליו.

לפי שיטת החקירה של הוועדה היא לא חקרה כלום. חקירה היא כזו, שהאדם שעלול להיפגע ממנה, נוכח ויכול להתגונן. בשיטה שהם עבדו, לא יכולתי לדעת ולחקור את אלה שדיברו נגדי, ולהתייחס למיסמכים. לא ידעתי על מה יאשימו אותו; זה נודע לי רק כשקראתי את הדוח.

חברי הוועדה לא ידעו את העובדות. והוכחה לכך היא המיסמך שהתגלה עכשיו בעניין פריסת הבלוחות בקו.

ישבתי עם הוועדה, כמעט יחד איתם, לאורך כל הדרך; הרציתי בפניהם על מהלך האירועים; אף פעם לא ידעתי מה בסדר בדברי ומה לא.

לדוגמה — בדוח קראתי שהם מותחים ביקורת על כך שלא ביקרתי בקו התעלה מאז ה־2 באוקטובר 1973. אילו הם היו שואלים אותי, הייתי עונה להם שב־4 וב־5 באוקטובר היו דיונים במטכ"ל על ענייני מישמעת, וב־6 בחודש כבר פרצה המילחמה.

סיפרתי להם שביום חמישי בערב, יומיים לפני תחילת המילחמה, הייתי אצל חבר בחיפה. רובר אז על ביקור פרטי. שאלו אצל מי ביקרתי, אמרתי את שם החבר; לא אמרו לי דבר; אילו

סיפרו של פרנץ קאפקא הוא נאיבי לעומת מה שעברתי בוועדת־אגרנט. ההוכחה לכך היא ועדת־כהן ומכתבי ההזהרה ששלחו לנחקרים. אין לי ספק שלפתיחת החקירה הנוכחית לאמצעי התיקשורת היה חלק במסקנות הוועדה.

הסודיות בוועדת־אגרנט — אינני יודע אם היא מעוררת צחוק או בכי. דרשו שלא תודלף מילה, שהציבור לא יידע, ושמוכרחים לגנוז את הדוח ל־30 שנה. עכשיו, כשהם מרגישים מותקפים, הם דורשים לפרסמו. ידין עושה זאת כבר שנתיים.

אני אומר שצריך לפרסמו ואז הקהל יראה וישפוט, כי יש רבים שמאמינים לדוח. שנית, לא צריך להיות מצב שמישפטים נערכים בחושך.

צריך שהפירסום יהיה מלא. כולל הסטאנוגראמות. אני, למשל, לא יכולתי לקרוא את כל ההנמקות לדוח־הביניים. כל מה שאופשר לי ולעורך־הדין שלי, היה לקרוא את הקטעים הרלוונטיים, המתייחסים לפיקודי־רום, וגם זאת, בנוכחות שוטר ששמר שלא נעתיק קטעים או ראשי־פרקים.

לדעתי, זה התנהל כך, כי לשני אנשי־הצבא היתה מטרה פוליטית — לטהר את הדרג המדיני, ומכאן להאשים את האחרים. מכיוון שמשה דיין הריח אותי ביום שמונתה הוועדה, להאשים אותי זה היה הכי קל.

הוועדה ניתחה את פעולותי כראש מה"ד. לסקוב ניסה לקצץ בתרמית שלי והיה לו קשה. לא היה לו במה להיתפס. אז הוא שאל אותי: „קציני הקבע, שהיו מערבים בבית, האם הם קראו ספרות צבאית או ספרות יפה?" ביקשתי ממנו שיסביר לי את השאלה. הוא גער בי וקרא: „מה עשית כראש מה"ד, כדי שהקצינים יקראו בבית ספרות צבאית?" לא עניתי לו. האזרחים שישבו בוועדה היו בטוחים שאני פושע. הנה עוד סיבה מרוע חובה לפרסם את הסטנוגראמות של הוועדה.

והנה דוגמה, איך לא טיפלו בדרג הפוליטי. אותי הם לא יכולים להאשים שקיבלתי את הערכת אמ"ן בדבר סבירות מילחמה נמוכה עם המצרים, שהגיעה אלי במשך אותו שבוע.

בכל הדיונים שהיו אז, זה היה בפורום עליון של המדינה. בדיונים על התרגיל המצרי לא שותפו אלופי הפיקודים, אלא שר־הביטחון, משה דיין, ראש־הממשלה גולדה מאיר, הרמטכ"ל וראש־אמ"ן. באותם דיונים לא הייתי שותף ללבטים ובוודאי שלא למסקנות. ממני ביקשו אחריות אישית על החלטות שקיבלו אחרים, כשלי עצמי אין כלים לבקר את ההערכות, ואילו את דיין ואת גולדה לא האשימו.

אני הייתי מוכן לקבל אחריות כחבר

היו אומרים לי — איך זה אתה יוצא בזמן כוננות? הייתי אומר להם שבאותו יום בוטלה הכוננות, ולא היתה לי סיבה לא לבקר.

מכחינה שיפוטית הם נהגו לא כחוק ולא על־פי הנורמות. הם דנו בעובדות מבלי לדעת אותן. החטא הקדמון הוא פירושם לסעיף 15 של חוק ועדות־החקירה. אני פניתי אליהם וביקשתי להופיע ולחקור עדים. ענו לי: „לגביך לא מוצאים לנכון להפעיל את הסעיף."

לטהר את הדרג המדיני

בקשר לקרבות עצמם, אם שלטתי או לא שלטתי, אין לוועדה שום כלים להתייחס לנושא המיקצועי הצבאי, פרט לשני אנשי־הצבא שישבו בוועדה.

אישית, שני המומחים האלה, לסקוב וידין, אינם מקובלים עלי. לקחו שני פנסיונרים ותיקים, שניסיונם הקרבי שואף לאפס, והם קבעו מה עשיתי טוב ומה עשיתי רע.

בעניין זה יש נקודה מישפטית. היה צריך לאפשר לי להביא לעדות אנשי־מיקצוע אחרים, שיתנו חוות־דעת אחרת.

„אג"א במטכ"ל הקפיא את התקציב לאימונים מפני ששרון סירב לדווח על הכספים"

לא מדור האלופים

שמואל („גורודיש") גונן, בן 53, נשוי ואב לבן ולבת. הוא נולד בליל־הסדר, ב־1930, בווילנה. עלה לארץ בגיל שלוש. קיבל חינוך תורני בישיבות עץ־חיים ומרכז־הרב. שירת 29 שנה בצה"ל.

הוא ממוצע־קומה, בעל־כרס גדולה, שזוף ומלא מרץ.

בהיותו אלוף בצה"ל יצא לו שם של קפדן, נוקשה ודורש מישמעת חמורה מפקודיו. גורודיש מוכן רק לומר, שעקשנותו בנושאי מישמעת חסכה מצה"ל מאות נפגעים מתאונות באימונים ובדרכים.

גונן היה ה„קורבן" הראשון של „המחדל" במילחמת יום־הכיפורים. הוא הודח אחרי המילחמה מתפקידו כאלוף פיקוד־הדרום, תפקיד שאליו נכנס באמצע יולי 1973 — חודשיים וחצי לפני המילחמה.

למרות שגונן נשאר בצה"ל, בתפקיד לא פיקודי, עד אפריל 1978 הוא הפך מבודד. חבריו עזבו אותו. הציבור ראה בו את האשם למחדל. כששר־הביטחון דאז, משה דיין, עזר לגיבוש תפיסה זו. „אינני שייך לדור האלופים של 1967, אך טענו נגדי שקידמתי מהר מדי," אומר גורודיש.

היום הוא מוצא את פרנסתו במקום [illegible] במרכז אפריקה, במדינה [illegible] ביבשת. הוא נמצא בארץ מעט מאוד, שבועיים עד חודש בשנה. הוא מקווה שבקרוב יוכל לשהות יותר בביתו החדש שברמת־השרון, לשם עקרה המישפחה לפני חודשיים.

גונן הוא חבר מרכז חרות ומקורב למחנה דויד לוי, למרות שהוא מבקש כי לא ישייכו אותו למחנה זה. אך בשל הריחוק מן הארץ, הוא כמעט לא מעורה במעשה כאן.

גורודיש לבבי מאוד, פתוח בשיחה. אינו נוטה לרגשנות, לפאתוס, לרחמים עצמיים. לעיתים הוא ציני, בעיקר כשהוא מתייחס ליריביו. הוא כותב את סיפרו, בעיקר כדי לתקן את ההיסטוריה. לדבריו, לא כדי לתקן את מה שנכתב נגדו בעשור האחרון.

כשהוא מגיע הביתה הוא עסוק כולו בתקופת המילחמה. הוא שולט היטב בחומר. בביתו מצוי חומר־עזר להוכחת טענותיו.

כשהוא מתאר את מהלך המילחמה, הוא נעזר במפה גדולה ששימשה אותו בימי חודש אוקטובר 1973. הספר שהוא קורא עתה ערב חזרתו לאפריקה, הוא של הנשיא הנוכחי חיים הרצוג, עם לבדד ישכון — מילחמות ישראל.

במהלך השיחה הוא יושב, קם, הולך מצד לצד בחדר־האורחים הגדול, מעשן בשרשרת סיגרים קטנים. שיחות הטלפון הרבות שהוא מקבל, במהלך הריאיון, אינן קוטעות את חוט־מחשבתו. בשלב זה חוזר גונן לאפריקה. הוא מקווה שלתקופה קצרה, אך יתכן שישוב בעוד חודשים רבים. אין הוא מספר על תוכניותיו לעתיד.

המטה־הכללי, כמו כולם. אך יותר מאחרים, לא.

אפילו הציבור חש אז שמשהו לא בסדר במסקנות.

על תקן של מצורע

כל הזמן היתה לי הרגשה שאצא נקי. לא העלתי על דעתי, שכך ייכתב דוח־הביניים. כשקראתי אותו, בשעה 2 לפנות בוקר, לצד צוות אנשי פיקוד־דרום, שעזרו לי לפענח אותו,

אחת הכתבות היתה של נובל אובזרוואטר על הנפט בתעלה. ביקשתי בארץ שיכחישו, כי זו היתה הסתה, אך לא עשו זאת. באותה כתבה נאמר שדיין אמר, כביכול, שמגיע לי כדור בראש. ענו לי שכתבת השבועון מהימנה ושהיא קיבלה את החומר ממקור מוסמך ביותר. אני מניח שזה היה דיין. הגשתי נגדם תביעה וזכיתי.

באותה תקופה התנכלו לילד שלי בבית־הספר. בתי היתה קצינה כבה"ד 1. מפקד הבסיס לקח אותה לבקר מישפחות שכולות והיא עברה חוויות לא נעימות.

עם גולדה

גורודיש יוצא לסיור בשטח הלחימה עם ראש־הממשלה, גולדה מאיר, שבאה לבקר בחזית במילחמת יום־הכיפורים. גונן סיפר שהטלוויזיה הישראלית צילמה את סיורו עם גולדה, אך חתכה אותו מהסרט שהוקרן אחר כך.

פרצתי בצחוק ואמרתי: „עכשיו אני תופס את העניין." ובאמת, כשהלכתי להעיד אחרי קריאת הדוח החלקי, ערותי כבר לא היתה נעימה. לא הייתי נחמד. הרספקט שהיה לי לוועדה חלף.

שלושה חודשים אחרי פירסום דוח־הביניים, פורסמו הנימוקים לדוח. מרוע זה לקח שלושה חודשים? לדעתי, מפני שהם הכינו קודם כל את המסקנות ואחר־כך את הנימוקים. בהנמקות לדוח יש קשר רופף מאוד לדוח עצמו.

חשבתי להיאבק בתוך מיסגרת הצבא. אני מוכרח לומר שניסיתי. בשלב מסויים ראיתי שאין תכלית. הגשתי התפטרות, שנתיים וחצי אחרי המילחמה.

הלינץ' הציבורי התנהל נגדי בין ההרחה ופירסום דוח־הביניים. הוא אורגן יפה מאוד. פירסמו כתבות בעיתוני־חוץ ואחר־כך העתיקו אותם לארץ. גם אליהם אני עוד אגיע.

הראשון שבא אלי באותה תקופה ואמר לי: „ספר לי את האמת," היה אורי אבנרי. ישבתי ודיברתי איתו. הוא רצה הוכחות וקיבל, ואחר־כך יצא להגנתי, ואף כתב נגד הלינץ' הציבורי שעשו לי.

העולם הזה לא היה אהוד בקרב אלופי צה"ל, אך אז רק התברר לי כמה המוסד הזה ששמו העולם הזה חשוב. שום עיתון אחר לא פנה אלי ולא אמר לי: „אתה מושמץ כל הזמן. בוא תגיד מה שיש לך לומר."

אחרי המילחמה התחיל זאב שיף מהארץ להסתובב ביחידות. הוא שמע כל מיני גירסות שלא תאמו את הגירסה הכללית ואז הוא התחיל ללמוד את המילחמה ואת מקומי בפיקוד־דרום במהלכה.

בחודש אפריל 1976 עזבתי את הצבא. איש לא הציע לי עבודה. הייתי על תקן של מצורע. התחלתי להסתובב. ידעתי רק על נשק. הייתי

יום השנה הגורלי

שמואל גונן מחזיק בידיו בקבוקי שתיה קלה כשהוא מבלה בכפר־הנופש של רפי נלסון באילת בראש־השנה, עשרה ימים לפני פרוץ המילחמה. גונן, לבוש בבגד־ים ומרכיב מישקפי־שמש, בילה את החג בדרום.

מומחה לנשק. ניסיתי לייצא, אבל לא הצלחתי. עד שהגעתי לאפריקה המרכזית והחלטתי לכרות יהלומים. שם אני כותב את סיפרי.

האם הציבור יודע מה היה באמת במילחמת יום־הכיפורים? מה היה, למשל, קו בר־לב? אני לא הכנתי אותו ולא בניתי אותו. לכן אני אובייקטיבי ביחסי אליו, יותר מאחרים.

הופתענו פעמיים

כשבאתי לפיקוד, כאלוף־הפיקוד, מצאתי כמה מעוזים, 16 במיספר, שהיו מרוחקים 13 עד 15 קילומטר אחד מהשני, וסוללת־עפר בגובה שלושה וחצי מטר, שחוסמת את שדה־הראייה של הטנקים. אם הטנקים שלנו רצו לראות את קר־המים, הם היו צריכים לעמוד על הסוללה.

ממול, על קו המים, בנו המצרים סוללה עם ביצורים עליה, לאורך 180 קילומטר של התעלה, ובגובה של 40 מטר. העמדות המצריות יכלו לירות על כל טנק בטווח יעיל של כל נשק נ־ט קיים.

לא היה בכלל קו־הגנה בצד שלנו.

התחלתי לפתוח מעוזים שנסגרו. קיבלתי אישור לפתוח חלק. החלטתי להכין עמדות גבוהות לטנקים, מרוחקות בשניים־שלושה קילומטר מהקו. רציתי לשנות גם את קו הסוללה.

אבל כשהתמנתי כאלוף־הפיקוד, הוקפא תקציב הביצורים בפיקוד על־ידי אג"א, בגלל דיווח לקוי שהיה בפיקוד. עשינו ישיבות עם אג"א והעניין הופשר. הספקתי לעשות עמדה או שתיים, ופרצה המילחמה.

בראש־השנה אמרתי לחברים בירושלים — אני צריך שנה עד שתפרוץ מילחמה. אם היא תפרוץ תוך פחות משנה, יהיה איום ונורא.

אחרי שבוע פרצה המילחמה.

אני מבקר את הצורה שבה קיבלתי את קו־התעלה. אני רק יכול לומר, שהמעוזים שאריק שרון סגר, הוא סגר באישור המטה הכללי.

בוועדת־אגרנט אמרתי: „התמניתי באמצע חודש יולי. המילחמה פרצה ב־6 באוקטובר. פחות משלושה חודשים, עם חגים באמצע. להגנתי, אני רוצה לומר שאת הסדרים בימ"חים ובקו לא יכולתי לתקן ולא לקלקל בחודשיים וחצי."

(המשך בעמוד 62)

גורודיש על כל העולם

במהלך שיחתו עם „העולם הזה" הביע האלוף (מיל.) שמואל („גורודיש") גונן את דעתו על אישים שונים. להלן דבריו של גורודיש על אותם אישים לפי סדר הא"ב:

● **שימעון אגרנט, שופט עליון, ראש ועדת חקירת מחדל מילחמת יום־הכיפורים:** „לא עלה בראשי שהוא עשה מלאכתו שלא ביושר. אני חושב שהוא הוטעה."

● **אברהם („ברן") אדן, אלוף (מיל.) מפקד אוגדה במילחמת יום־הכיפורים:** „הוא לא שלט באוגדה ב־8 בחודש, ואף לא ידע שאינו שולט בה. בסך־הכל היו באותו יום התקפות גדודיות. אילו היתה חטיבתית היו צולחים את התעלה וזה היה משנה את כל התמונה. ברן איבד באותו יום שטחים בצד שלנו."

● **רפאל („רפול") איתן:** „הוא היה פייטר רציני ב־67'. אחרי זה לא הכרתי אותו."

● **דויד („דדו") אליעזר, רמטכ"ל מילחמת יום־הכיפורים:** „היה במילחמה סלע. נפגשנו הרבה אחרי המילחמה. הוא נשבר כתוצאה מכך שאולץ להתפטר. אך הוא לא יכול היה להימלט מאחריות להערכת המצב, שממנה הסיק שלא תהיה מילחמה ביום הכיפורים."

● **משה („מישה") ארנס:** „איש רציני ושקול. הוא חבר מיפלגה נאמן."

● **מנחם בגין:** „בזמן שהודחתי נפגשתי איתו. יחסו אלי היה אוהד. מבין. הוא קידם בברכה את הצטרפותי למיפלגה. אני מעריץ את בגין. מכיר אותו אישית. אני רוצה לראות אותו גם כיום, אך איני מצליח. אין לי זמן והוא בטח לא מקבל אורחים. אם בגין לא היה ראש־ממשלה, לא היה הסכם שלום עם מצריים. זה היה צעד יוצא דופן, כי הרי אנוור אל־סאדאת הציע לממשלת המערך בשנת 1971 שלום תמורת סיני, והם סירבו. בגין הבין שעדיף שלום על שארם א־שייח. התפטרותו היא אבידה גדולה."

● **אריה בראון, מזכירו הצבאי של שר־הביטחון בתקופת המילחמה:** „הוא הגיע כשליש בדרגת רב־סרן עם עבר צבאי של קצין שלישות חטיבתי בדרום. מרב־סרן הוא הגיע לדרגת תת־אלוף אצל משה דיין. אם הוא בא היום ומצטט מיומניו זה בסדר. מה שאני לא תופס, זה את ניתוחיו. מאין הידע? איפה הוא מבין בזה? את פרשנותו אני לא רוצה לשמוע ולא רוצה לקרוא."

● **חיים בר־לב, אלוף (מיל.) בפיקוד־דרום בזמן המילחמה:** „המצרים נבלמו עוד לפני שהגיע, אך נוכחותו היתה חשובה. הוא לא היה אלוף פיקוד־הדרום, בניהול הקרבות אני עסקתי, והוא היה מעין רמטכ"ל פרטי מקומי. נוכחותו היתה חשובה. אני מבקר את הקו שנקרא על שמו. היה לי ויכוח על קו בר־לב. אך כשבנו אותו, לא הייתי שם וכשבאתי הוא כבר לא היה."

● **ישעיהו גביש, אלוף (מיל.) בפיקוד־דרום בזמן המילחמה:** „ב־8 או ב־9 באוקטובר הוא קיבל את פיקוד מרש"ל. (מרחב שלמה). לא נתקלתי בו בזמן המילחמה או אחריה."

● **מרדכי („מוטה") גור, הרמטכ"ל בתקופת פרישת גונן מהצבא:** „הוא קיבל צבא הרוס ופגוע, יותר מכל רמטכ"ל אחר לפניו. אינני יודע אם זה היה טוב או רע, אך כשעזב את הצבא, הוא לא היה כפי שהוא קיבל אותו. היו לנו הרבה שיחות. הבנתי שהוא רצה לתת לי תפקיד, אך הוא לא היה יכול. הוא ידע שרציתי להישאר."

● **משה דיין, שר־הביטחון במילחמת יום־הכיפורים:** „הוא היה אסון לעם ישראל. אסון צבאי, פוליטי ואנושי. היה דמות מוסרית שלילית. אני מתייחס לעניין העתיקות, השקרים, החלפת הדיעות מנץ ליונה ולהיפך, ללא שום עמוד־שידרה אידאולוגי. לגביו, לא היה קיים מושג כמו אחריות מיניסטריאלית. הוא הכניס הרבה רעש למערכת, אך במילחמה, במקום להיות בוגר, הוא ליבה."

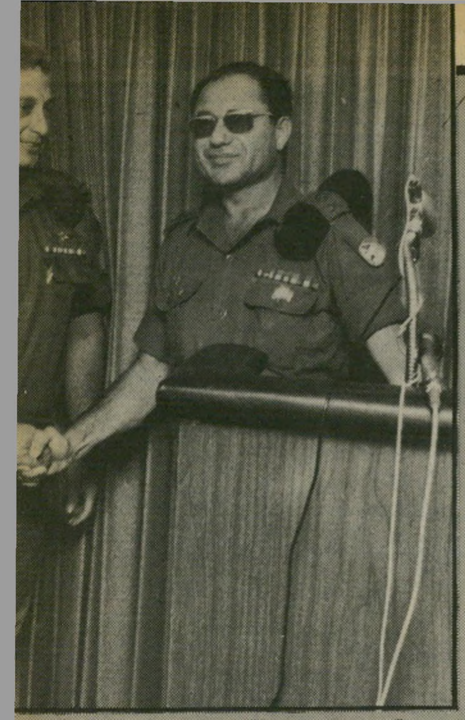

חילופי האלופים

שמואל גונן לוחץ את ידו של אריאל שרון, בטקס חילופי המפקדים בפיקוד־הדרום ביולי 1973. שרון השתחרר אז מצה"ל, וגונן קיבל לטענתו, קו־הגנה בלתי־תקין לאורך התעלה.

● **חיים הרצוג, פרשן צבאי במילחמת יום־הכיפורים:** „נפגשנו כשהייתי מ"פ טנקים והוא היה מח"ט ירושלים, בשנת 1958, וזה הכל. לעומת זאת אני מוכרח לציין את מידת דייקנותו ומהימנותו בספרים שכתב על המילחמה. לצורך זה הוא נפגש עם לוחמים וגם איתי."

● **עזר וייצמן:** „אני לא רוצה להתייחס. אנו ביחסים ידידותיים, אך לא היו לנו יחסים־חברתיים."

● **אלי זעירא, ראש אמ"ן בזמן מילחמת יום־הכיפורים:** „הוא הסיק שלא תהיה מילחמה בעיקבות תרגילי המצרים. הוא אמר זאת בפה מלא בדיוני המטכ"ל והוא שיכנע. אני אמרתי בדיון מטכ"ל במאי 73' כשהייתי ראש מה"ד, שהערבים יתקפו, כי אין להם ברירה אחרת. צחקו ממני. וזעירא אף לעג לי."

● **יגאל ידין, חבר ועדת אגרנט:** „הוא רצה להיות שר לענייני משא־ומתן עם הערבים ורצה למצוא־חן בעיני גולדה."

● **דויד לוי, סגן ראש־ממשלה:** „אני מעריץ אותו מאוד. אני מקווה שהוא עוד יהיה מועמד לראשות־הממשלה מטעם חרות."

● **חיים לסקוב, חבר ועדת־אגרנט:** „אני לא חושב שנהוג למנות מועסק שיחקור מעסיק. דיין לא רק עזר ללסקוב. הוא בנה בשבילו תפקיד. כשלסקוב היה מחוסר עבודה והפך אותו נציב קבילות חיילים."

● **גולדה מאיר, ראש־הממשלה בזמן המילחמה:** „הייתי אצלה פעמיים. פעם בדיון על השמדת הארמיה השלישית, אם תופר הפסקת־האש. שוב דיין סירב לאשר. באתי לישיבת ממשלה ושם אושר העניין. פעם שנייה פגשתי בה אחרי שהודחתי. היא אמרה לי שתכתוב לי מיכתב ולא כתבה. אך עד כמה שהבנתי היא לא היתה מרוצה מזה שהודחתי."

● **שימעון פרס, שר־הביטחון כשגונן פרש מצה"ל:** „הוא אפילו לא קרא לי ושאל אותי כנהוג לגבי אלופים, מה אני מתכוון לעשות אחרי שאפרוש."

● **יהושע רבינוביץ, שר־האוצר בזמן פרישת גונן מצה"ל:** „הוא קרא לי ואמר לי שיש לי דלת פתוחה אצלו. האמת — לא ידעתי מה אפשר לעשות עם דלת פתוחה."

● **אריאל שרון, אלוף במילואים בפיקוד־דרום בזמן המילחמה:** „כיום השינאה שלי כלפיו כבר פגה. היום אני ענייני. יש לי ביקורת על כמה דברים שעשה במילחמה. על אחרים אני מלא הערכה. אך את הצליחה אני יזמתי ותיכננתי."

האשה הערביה מס' 1 בישראל מאיימת להגר לקנדה, ואומרת: „זה צריך להדליק אור אדום בישראל!" — מה הביא אותה להחלטה זו?

„אין לי שינאה יש לי כאב!"

שבתי אצל ידידים בלונדון. „בחדר היו כמה חברים פלסטינים המתגוררים באירופה, ובאופן טיבעי לגמרי, התגלגלה השיחה לנושאים פוליטיים. חברי הפלסטינים תקפו את ישראל ואת המדיניות שלה לאורך כל השיחה. מצאתי את עצמי מגינה על מדינת־ישראל כמעט בחירוף־נפש. הרגיז אותי שכך מדברים ומתייחסים לישראל. אני חושבת ששום יהודי, אזרח ישראל, לא היה מגן על המדינה כמוני באותה שיחה. הם אמרו שה־ישראלים שטפו את מוחי.

„חמש שעות אחר־כך נחתתי בנמל־התעופה בלוד. מתוך 500 נוסעי המטוס, שלפה קצינת הביטחון דווקא אותי. היא הובילה אותי, יחד עם כל המיזוודות, לחדר צדדי ושם התחילה לחקור אותי על מעשי באירופה ועל פגישותי עם אנשים. היא ערכה חיפוש מדוקדק ביותר בחפצי. החקירה נמשכה שלוש וחצי שעות. באותו זמן חיכו בני מישפחתי בחוץ. הם לא ידעו אם הגעתי או לא, ומה קרה. הקצינה אפילו לא איפשרה לי להודיע להם, שהגעתי ושיחכו. היא התנהגה אלי בצורה מחפירה ביותר.

„כשהסתיימה החקירה, והיא ה־חזירה לי את הדרכון הישראלי שלי, הייתי כל־כך מרוגזת ומושפלת, שרציתי לקרוע אותו לחתיכות. פי־תאום לא רציתי יותר להיות ישראלית. כך אני נקרעת כל השנים בין גאוותי הגדולה על היותי ישראלית ובין ההשפלות הרבות שאני עוברת כערביה בארץ."

ויאולט ח'ורי (54), ישראלית, ערביה, נוצריה מכפר יאסיף, הפכה אגדה. היא היתה האשה היחידה שכיהנה כראש־מועצה בישראל. השבוע הודיעה ויאולט, כי היא מתכוונת להגר מהארץ. „יש בארץ שני חוקים," אמרה, „אחד ליהודים ואחר לערבים. אני מהגרת כמחאה על המדיניות של הממשלה. אני חושבת שהדבר צריך להדליק אור אדום אצל כל הכוחות המתקדמים בישראל. שידעו שאם אני מהגרת, סימן שהמצב חמור ביותר." היא מפסיקה לרגע את שטף דיבורה, ומדליקה לעצמה עוד סיגריה, אולי העשירית בשעה וחצי האחרונה. היא מדברת בלהט ובהתרגשות. ניכר בה שאיכפת לה.

שיתוק בפנים

יאולט מדברת בקול רם, קצת צרוד (מהסיגריות), וכשהיא צוחקת, נוצר עיוות קל בצד השמאלי של פניה.

בגיל 30, בשיאו של המימשל הצבאי על היישובים הערביים בארץ, לקתה ויאולט בשיתוק חלקי בפניה. „אני לא שוכחת את זה," היא אומרת והעיניים הגדולות שלה בורקות. „זה היה ב־1960. הרופא המקומי בכפר שלח אותי עם הפניה לרופא מומחה בחיפה." באותם ימים ערבי, שרצה לנסוע ממקום למקום בארץ, היה צריך להצטייד ברשיון תנועה מיוחד. תוקף הרשיון של ויאולט פג, והמושל הצבאי לא היה באותו זמן במקום, כדי לחדש אותו למיקרה חירום זה. היא החליטה לנסוע בכל זאת, מכיוון שנזקקה באופן דחוף לטיפול הרפואי. היא עלתה עם אחיה, שהיה בעל רשיון בתוקף, לאוטובוס הנוסע לחיפה.

„בעכו," היא מספרת כאילו זה קרה אתמול, „עצרו שוטרי המשטרה הצבאית את האוטובוס. הם עלו פנימה והורידו את אחי ואותי, שהיינו הערבים היחידים באוטובוס, כדי לבדוק את הרשיונות שלנו. היה אז חורף קר מאוד, ורוח חזקה נשבה." ויאולט מכבה את הסיגריה במאפרה הגדושה ומזדרזת להדליק סיגריה חדשה.

„ניסיתי להסביר לחיילים שאני חולה וכי הקור רק ירע את מצבי. אמרתי להם כי אני צריכה להגיע בדחיפות לרופא בחיפה, אחרת המצב אבוד, אבל הם לא רצו לשמוע. אחרי שעמדנו במשך שעה על הכביש, רועדים מקור, הובילו אותנו החיילים לתחנת־המישטרה בעכו. שם רצו לקחת ממני טביעת־אצבעות, כאילו הייתי רוצחת. אז כבר הייתי די מרוגזת ואני זוכרת שאפילו הרבצתי לחייל

ויולט ושני בניה שהיגרו לקנדה
„אני ישראלית גאה!"

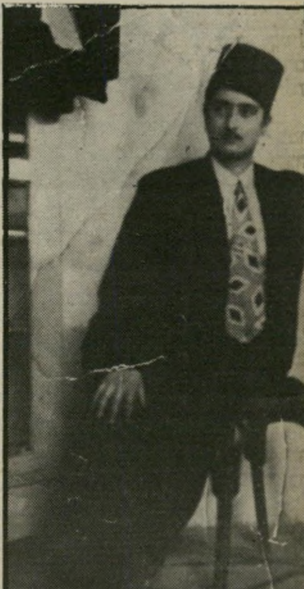

ויולט בהצגת בית־ספר
„התייחסו אלי כאל גבר"

שיסה לגרור אותי לעשות טביעת־אצבעות.

„הם לא רצו לשחרר אותי בשום פנים ואופן. הם הזעיקו, בשעת לילה מאוחרת, את אבי הזקן מן הכפר, כדי שיחתום על ערבות בשבילי ורק אז שולחנו לחופשי."

ויאולט לא הגיעה לרופא המומחה באותו היום, וגורלה נגזר להישאר משותקת במחצית פניה, למשך כל חייה.

למרות זאת, גם אם מנסים ומחפשים בדקדקנות, קשה למצוא נימת שינאה בדבריה. כואב לה מאוד, היא מתרגשת, אולי קצת כועסת לפעמים, אבל אין בה שינאה.

ויאולט ח'ורי נולדה ב־1929 בכפר יאסיף בישראל, שהיתה אז פלסטין, לאב מהכפר ולאם לבנונית ממרג'־עיון שבדרום־לבנון. מישפחתה נמצאת בכפר יאסיף כבר דורות רבים. „תעשי חשבון," היא אומרת בחיוך, „בכל דור היה במישפחה שלנו כומר אחד, שכיהן בתפקידו 40 שנה. היו 18 כמרים כאלה." עשיתי חשבון (18 כפול 40) והגעתי ל־720 שנה, וזה לא מעט.

לימים, החליט בעלה לפרוש מהחיים הציבוריים. ויאולט ב„שיא החוצפה" החליטה לרוץ בעצמה לבחירות. „כששאלתי את בעלי אם הוא מסכים," היא מספרת ומחייכת חיוך ערמומי, „הוא אמר שכן. כשנבחרתי אמר לי: „אילו ידעתי שתצליחי לא הייתי מסכים." ויאולט נבחרה כחברת מועצת כפר יאסיף.

„מאז," היא אומרת, ספק בצחוק ספק ברצינות, „התחילו להתייחס אלי כאל גבר וזה נורא הרגיז אותי."

ויאולט כיהנה שנתיים כראש־המועצה. מאז לא ניסתה להתמודד יותר לתפקיד זה, אך ממשיכה לכהן כחברת־מועצה בכפר.

בכל השנים האלה גידלה ויאולט את שלושת בניה: עבדאללה (29), הילאל (25) וג'לאל (23). היא לא הזניחה את ביתה ואת מישפחתה, ועבדה, למעשה, בכמה מישרות מלאות בעת ובעונה אחת. היא לא רצתה שיגידו שגם בבית היא הגבר, לכן השתדלה למלא את כל תפקידיה כאשה וכאם. „אבל לאט לאט," היא מספרת, „ראו בעלי והילדים בעצמם

ישראלית, הייתי מקימה מיפלגה כזאת שלא תהיה ציונית. הרי המשימה הציונית של הקמת המדינה נגמרה. המדינה קיימת ומבוססת, עכשיו צריך להמשיך ביחד, ערבים ויהודים, בבניית העתיד של בנינו וזה צריך להיות יחד לטובת שני הצדדים." זוהי, על רגל אחת, האידיאולוגיה של ויאולט ח'ורי. „ואני רואה את הדברים בעין של ערביה ישראלית," היא מוסיפה, שלא יהיו ספיקות ביחס לכוונות הפטריוטיות שלה.

קשה לה להגדיר את עצמה. „לפעמים אני מאוד פלסטינית ולפעמים מאוד ישראלית. אני גאה להיות ערביה ישראלית, אבל אני לא יכולה לשכוח שאני פלסטינית, עוד מלפני קום המדינה. כשאני רואה שהפלסטינים מדוכאים, אני פלס־טינית, כשאני שומעת על פצצה שפגעה בישראלים, אז אני ישראלית וכואב לי כמו לישראלית.

„זה מין קונפליקט אנושי שהיה קיים בי תמיד. הפלסטינים זה העם

ויולט ופאוזי ח'ורי במיטבח ביתם
„בבית יש שיוויון מלא"

את לימודיה היסודיים עשתה ויאולט בעכו, ואת התיכוניים בבית־הספר האנגלי בחיפה. אז עוד לא היה בית־ספר תיכון בכפר יאסיף.

בסך הכל אישה

כשסיימה את לימודיה התי־כוניים נרשמה לחוג לעבודה־סוציאלית וסיימה אותו ב־1949. מייד אחרי סיום לימודיה התחילה לעבוד כעובדת־סוציאלית בגליל, אחת מעשרה עובדים־סוציאלים ערביים שהיו אז בכל הארץ. ב־1952 נישאה ויאולט לפאוזי ח'ורי, בן מישפחתה בכפר יאסיף.

גם כשכבר היתה אם ואשת מישפחה, המשיכה ויאולט לעבוד, דבר נדיר ביותר אצל אשה באותם ימים, במיוחד אשה ערביה. אבל היא רואה זאת כדבר טיבעי לגמרי.

פאוזי, בעלה, היה אז ראש מועצת כפר יאסיף. ישיבות המועצה נערכו לעיתים קרובות בבית מישפחת ח'ורי. ויאולט היתה מגישה לחברי־המועצה אוכל ושתיה, מאזינה לדיונים ולוויכוחים, ולעיתים קרובות לא התביישה ואף זרקה עצות ורעיונות לחלל החדר.

„איש לא התייחס לזה ברצינות אז," היא אומרת וצוחקת צחוק בריא, „אני הרי הייתי בסך הכל אשה, ולאשה אין מתייחסים."

שאני עובדת קשה מדי, והתחילו לעזור לי."

ישראל זו המדינה שלי

ויאולט יושבת על הספה ומדברת. פאוזי, בעלה, יושב מולה וקורא ספר. לפתע קם ויצא מן החדר. דקות ספורות אחרי כן נשמעים קולות טיגון מן המיטבח. פאוזי, שהיה רעב, ראה שאינו יכול לצפות מאשתו שתכין לו את ארוחת־הצהריים, לכן קם וניגש להכין את האוכל בעצמו. בבית מישפחת ח'ורי יש שיוויון מלא בין המינים.

ויאולט היא אשה פעילה ואינה יכולה לשבת רגע אחד בשקט. היא זוכרת שכבר מילדות היתה לה מעורבות פוליטית חזקה. כבר בבית־הספר היתה מנהיגת הבנות ונהגה לארגן שביתות ואסיפות, עוד לפני שקמה המדינה. אך מעולם לא השתייכה לשום גוף פוליטי ארצי, מעולם לא היתה חברת מיפלגה.

פעם חשבה שתרצה לרוץ לכנסת, אבל כיוון שלא השתייכה לשום מיפלגה, לא היה לה גב פוליטי שיתמוך בה. „לא רציתי להצטרף לרק"ח," היא אומרת, „מכיוון שאני לא מאמינה באידיאולוגיה מיובאת. אנחנו צריכים בארץ מיפלגה סוציאליסטית ערבית־יהודית לא ציונית. אילו הייתי מנהיגה ציונית ממיפלגת שמאל

שלי וישראל זו המדינה שלי."

מאמינה בחיים משותפים

ויאולט, בעצם קיומה, במעשיה, במחשבותיה הליברליות, סללה את הדרך לנשים רבות אחרות, בעיקר ערביות, החוסות בדרך־כלל בצל הגברים. אבל היא לא רואה בזה גבורה גדולה. היא חושבת שהרבה מינהגי מסורת נשברו בשנים האחרונות. החברה הערבית של היום הרבה יותר ליברלית ופתוחה לגבי הנשים, מאשר היתה לפני כמה שנים.

היא חושבת שבשילטון המקומי אשה יכולה וצריכה לתרום הרבה יותר מהגברים. האשה, באהבה ובחמימות שלה חושבת על הזקנים, על הילדים, על הנשים ועל הכפר בכלל. בעוד שהגברים חושבים בצורה קרה על החוץ. כך גידלו את הגברים וכך עובד הראש שלהם. היא מאמינה שכל אשה, גם אם היא עשירה, צריכה לעבוד, כדי שלא תהיה שיפחתו של הגבר, כדי שתהיה לה חירות משלה, כדי שתהיה חופשית לנפשה.

היא מאמינה גדולה בשלום ובחיים משותפים בארץ. פעם, לפני ביקור סאדאת, אמרה לעיתונאית אמריקאית שצריך לקום מנהיג ערבי גדול ולהושיט יד לשלום לישראלים. היום היא חושבת שצריך לקום מנהיג יהודי־ישראלי גדול, שיהיה גבר, ויגיד

שהוא מוכן לשבת עם ערפאת ולנסות לפתור ביחד את הבעיה. „ככה נעשים פיתרונות," היא אומרת בהחלטיות, „שלום לא נעשה בין ידידים, אלא בין אויבים. היום ערפאת הוא האוייב של ישראל ואיתו צריכים לעשות שלום. אין טעם לחכות, מכיוון שלא האמריקאים ולא הרוסים יעשו את השלום בשבילנו. ומכיוון שהיום ישראל היא המדינה החזקה, היא זאת שצריכה להושיט את היד לשלום."

ויאולט, אופטימית מטיבעה. היא מלאת תיקווה, למרות הקשיים שיש לה כאשה בכלל, וכאשה ערביה בפרט. כל השנים המשיכה לקוות ולרצות שהבעיות ייפתרו ושיבוא שלום על ישראל ועל המרחב. עד שהגיע ה־14 באפריל 1981. ומה שקרה אז בכפר יאסיף, נראה ששבר אפילו את ויאולט ח'ורי החזקה.

צעיר דרוזי נדקר למוות אחרי מישחק כדורגל בין הפועל כפר יאסיף והפועל ג'וליס. שלושה ימים אחר־כך ערכו תושבי ג'וליס פוגרום בתושבי כפר יאסיף. שני אנשים נהרגו, 10 נפצעו ויותר מ־60 בתים נפרצו, נשרפו, נשדדו ונבזזו. 20 מכוניות הוצתו וכתי עסק רבים נפגעו. (העולם הזה 22 באפריל 1981).

אנשים רבים בארץ, בעיקר תושבי כפר יאסיף, היפנו אז אצבע מאשימה כלפי השילטונות, בעיקר כלפי המישטרה, שלדבריהם לא נקפה אצבע כדי למנוע או להפסיק את הפוגרום. 400 דרוזים חמושים, בני הכפר ג'וליס, שהו במשך שעה ו־45 דקות בכפר יאסיף, כשהם עורכים את הפוגרום בשקט. שום כוח מישטרה לא הגיע למקום במשך הזמן הממושך הזה.

ביתו של עבדאללה ח'ורי, בנה של ויאולט, נשרף אז על תכולתו, וכך גם החנות שלו בכפר. זמן קצר אחרי כן עזב עבדאללה עם אשתו הצעירה את הארץ והיגר לקנדה.

שומעת את התיקווה ובוכה

ויאולט היתה מזועזעת. היא לא האמינה שדבר כזה יכול לקרות

ויולט בגיל 18
„תמיד היתה לי מעורבות פוליטית"

במדינת חוק כמו מדינת־ישראל. כל הזמן האמינה בלב שלם, כי ישראל, שלא כלבנון שכנתה, היא מדינה בעלת שילטון יציב וחוק אחד ושווה לכל התושבים. ופיתאום באה המציאות וטפחה על פניה באכזריות. פיתאום הבינה שיש בארץ שני חוקים, והפעם זה נגע לה עצמה, פיסית ונפשית.

„פעם ראשונה", היא אומרת במרי־רות, „הרגשתי שהאפליה מסוכנת, שהחיים של האנשים לא בטוחים יותר מכל הצדדים. זה לא היה עניין של דרוזים ונוצרים. המישטרה אז לא עשתה מה שהיתה צריכה לעשות, מכיוון שדובר באזרחים לא יהודיים. החוק צריך להיות קיים ושווה לכל אזרח ישראלי, לא חשוב מה דתו."

עכשיו ויאולט רוצה להגר מהארץ. „אני לא עוזבת מפחד ולא מפני שאני רוצה שערבים יעזבו את הארץ. אם הרבה ערבים כמוני יעזבו, זה צריך להדליק אור אדום לכל מדינת־ישראל. אם ויאולט ח'ורי תעזוב אז תהיה פחות ערביה? לא! יהיה בארץ פחות אדם שמאמין בדו־קיום, וזה אסון למדינת ישראל.

„אני רוצה שישראל תהיה כמו ארצות־הברית וקנדה. אני רוצה שבדרכון שלי יהיה כתוב ישראלית ולא נוצריה או מוסלמית. אני רוצה שהדגל וההימנון הלאומי בארץ יהיו כאלה שאני אוכל לעמוד בשבילם דום בגאווה. בשיר הזה התיקווה אין בו משהו שנוגע לי, ללב שלי.

„כשאני שומעת את התיקווה אני בוכה. אני מקנאת בכם היהודים. אתם בצדק, עומדים דום עם כל הלב, כשאתם שומעים את המילים — נפש יהודי הומיה. אבל איפה מקומי כערביה ישראלית בשיר הזה? לי אין שיר כזה ואין לי מקום בשיר הזה. לכן אני בוכה כשאני שומעת את ההימנון."

כשהיא מסיימת את דבריה, היא קמה ויוצאת אל החצר. היא קוטפת כמה תאנים מן העץ, מאכילה את התרנגולות השחורות, סוגרת את צינצנת החומץ שעומדת בשמש לתסוס, מעיפה מבט על הרימונים המבשילים ונכנסת חזרה הביתה.

ענת סרגוסטי ■

חיש-גד 700,000!
שלוף שלוש ספרות
במכה אחת... וזכה!
16 משתתפים ישלפו 700,000 ש' כל אחד
49 משתתפים ישלפו 45,000 ש' כל אחד
15,995 משתתפים ישלפו 1,000 ש' כל אחד
סה"כ סכום הפרסים 195,946,320 ש'!
סה"כ הזוכים 1,876,418 !
מחיר הכרטיס 60 ש'!
שלוף עכשיו כרטיס חיש גד, גרד וזכה במקום!
הזכיה המהירה ביותר במדינה
חיש גד

צלי רשף, דובר תנועת „שלום עכשיו", מתווכח עם אורי אבנרי על ההישגים והכישלונות של תנועתו

צלי רשף (משמאל) עם פעיל „שלום עכשיו" נפתלי רז
כניעה לפיתוי?

עורך־הדין צלי רשף, דובר תנועת „שלום עכשיו", שיגר את התגובה הבאה על מאמרו של אורי אבנרי על „איש־השנה תשמ"ג" (העולם הזה 4 בספטמבר):

בניתוח מאורעות השנה החולפת מקדיש אורי אבנרי עמודים ארוכים לסקירה, ניתוח וביקורת של פעולתה של שלום עכשיו בזמן המילחמה. אם הבינותי נכון את עיקרי הביקורת של מר אבנרי, הרי שלטענתו היתה שלום עכשיו זרוע מבצעת של המערך, ולפיכך, במקום לפעול למען מטרותיה המוצהרות, שירתה את האינטרסים של המערך.

לצערי לוקה ניתוחו של אורי אבנרי באי־דיוקים עובדתיים ולדעתי, עם כל הכבוד, גם בטעות בהגדרת המטרות ודרכי־הפעולה הרצויות לתנועת שלום עכשיו.

אולם, ראשית, לעובדות. במשך השנה האחרונה שיתפה תנועת שלום עכשיו פעם אחת פעולה עם המערך, ובהצלחה מרשימה. בכמה מיקרים אחרים נעשה ניסיון לשיתוף־פעולה שלא עלה יפה, בגלל חילוקי־דיעות.

שלום עכשיו שיתפה פעולה עם המערך בעת שלמחרת ראש־השנה תשמ"ג, ואחרי שהתנועה קיימה הפגנה ספונטנית בראש־השנה מול מעונו של ראש־הממשלה בירושלים, במחאה על הטבח בצברה ובשאתילא. התייצבנו לפגישה עם ראשי המערך והצענו למערך לשתף פעולה בקיום הפגנה במחאה על הטבח במחנות הפליטים. (היוזמה היתה שלנו, ולא כפי שכותב מר אבנרי).

זו היתה הפעם הראשונה בהיסטוריה של שלום עכשיו שבה שיתפנו פעולה באופן מסודר וממוסד עם האופוזיציה הפרלמנטרית. האמנו אז, ואמונתנו הוכחה כנכונה, כי גיוס כל הכוחות, מבלי לעשות חשבון לגבי עמדות שנקטו בעבר הרחוק או הקרוב, היה כורח המציאות. ואכן, ההפגנה המרשימה ביותר בתולדות ישראל התקיימה כתוצאה משיתוף־פעולה זה.

אגב, לא נכון הוא כי בהפגנה קראנו אך ורק להקמת ועדת־חקירה. בכמה מן הנאומים, וביניהם גם בדברים שנשאתי אני באותה הפגנה, הושם הדגש על דרישה להתפטרות הממשלה. באותה מידה לא נכון הוא כי הבימה נמסרה לכוכבי המערך, רבין ופרס. בין הדוברים בעצרת היו שלושה אנשי מיפלגת־העבודה וארבעה אנשי שלום עכשיו. על כל פנים, נכון הוא כי למרות האמור לעיל דגש רב הושם בהפגנה על דרישה להקמת ועדת־חקירה. מפליא הוא כי מר אבנרי רואה בכך טעות. הלא הקמת ועדת־החקירה, שבאה יום אחרי הפגנת ה־400 אלף, הביאה בסופו של עניין להרחקתו מן הזירה של אדריכל מלחמת־האסון, אריאל שרון. ניתן אף לומר כי להפגנה זו, ולמחאה המתמשכת נגד המילחמה, היה חלק חשוב בכך שבסופו של דבר נאלץ מר בגין לנטוש את תפקידו.

דומה כי מר אבנרי עושה את השגיאה הקלאסית ההיסטורית של השמאל בישראל. מר אבנרי מחלק את הנפשות הפועלות בפוליטיקה הישראלית לאלה המסכימים איתו בכל מאת האחוזים, הלא הם הטובים, ולאלה החלוקים עימו במידה זו או אחרת, הלא הם הרעים. כך נשאר מר אבנרי עם מיעוט מבוטל של אנשים צודקים־לדעתו, אך חסרי השפעה על המאורעות.

גישתה של שלום עכשיו הינה הפוכה. אף אם אנו חלוקים בריעותינו, במיקרים רבים, עם מר פרס מצד אחד ועם מר אבנרי מצד שני, הרי כשיש הזדמנות להרחיב את המחנה ולפעול שכם אחד, אנו עושים זאת. ייתכן שזו הסיבה העיקרית לכך ששלום עכשיו זכתה להיות בעלת השפעה מעל

פורום

ומעבר לזו שהיתה לגופים יוניים בעבר.

סקירת פעולתה של שלום עכשיו במשך מילחמת־לבנון רצופה בפעולות שבהן לא זכינו בשיתוף־פעולה של מרבית האופוזיציה הממוסדת. בפעולות אחרות עלה בידינו להרחיב את מחנה המוחים.

היחסים עם המערך

מתחילת המילחמה האמנו שאם נצליח להביא את מיפלגת העבודה להתנגדות אקטיבית למילחמה, הסיכוי לעצור את האסון הינו רב יותר. לפיכך, כבר ביום שישי ה־11 ביוני 1982, קיימנו פגישה עם אישיות ביטחונית בכירה, מראשי מיפלגת העבודה, ותבענו כי המיפלגה תגנה מייד את המילחמה. בין־שיחנו אמר אז, למעשה, כי מיפלגת־העבודה תקבע עמדתה בנושא המילחמה בהתאם לתוצאותיה. הוא גם הצדיק פעולה צבאית בתגובה על ירי הקטיושות בצפון, שבא, כזכור, לאחר התקפת מטוסינו בימי שישי־שבת 4 ו־5 ביוני 1982.

שיחה זו הביאה אותנו למסקנה כי את המאבק נגד המילחמה נצטרך לנהל, בשלב ההוא, ללא שיתוף־פעולה של האופוזיציה הפרלמנטרית הראשית. וכך עשינו, בפירסום מיידי של המודעה „על מה נהרגים ועל מה הורגים" ובהתכנסויות בכל הערים הגדולות, שהגיעו לשיאן בהפגנה בהשתתפות 100 אלף איש ב־3 ביולי 1982. בעיקבות הפגנה זו האשים אותנו מר שרון כי ביגללנו לא ניתן היה לגייס חטיבת־מילואים לצורך כיבוש מערב ביירות. אף כי, כדרכו, לא היה שרון נאמן לאמת, הרי תגובתו ובעיקר תגובת הממשלה שקיימה הפגנת נגד להפגנת שלום עכשיו הראו את החשיבות שייחסה הממשלה למחאה ההולכת ומתעצמת. דומה שההחלטה שלא לכבוש את מערב־ביירות ולהגיע להסדר עם אש"ף נפלה לא־מעט בזכות הלחץ הציבורי.

נכון, אומנם, שהפגנת ה־400,000 אחרי הטבח בצברה ובשאתילא לא הביאה התפטרות מיידית של הממשלה. נכון שבעת עבודת הוועדה שקטו הרוחות מעט. אולם תקופה זו נוצלה על־ידי שלום עכשיו להערכות והתארגנות לקראת פירסום מסקנות־הוועדה. חזינו מראש כי שר־הביטחון ינסה ליצור אווירה ציבורית שלא תאפשר פיטוריו. ואכן, עם פירסום מסקנות ועדת־החקירה החלו ההפגנות האלימות של הימין, בתביעה לדחות את מסקנות הוועדה. שוב הנהיגה שלום עכשיו תנועת־נגד נמרצת. באווירה הקשה של הימים ההם הסתיימה פעילות זו בפיטוריו של שר־הביטחון וברצח הטראגי של פעיל התנועה, אמיל גרינצוויג ז"ל.

נכון הוא, כי אילו התפטרה הממשלה כולה היה הישגנו מושלם יותר, אך האם ניתן להתעלם מכך כי הסכנה הגדולה ביותר לישראל, הלא הוא אריק שרון, הורחקה ממרכז הזירה?

גם בשלב ההוא קיווינו לפעולה יותר נמרצת מצד מיפלגת־העבודה, ואף תיכננו הפגנה משותפת בקריאה להתפטרות הממשלה. הפגנה זו בוטלה לא רק בגלל מזג־האוויר הגרוע, שלא איפשר את קיומה. הרצון בקרב פעילי שלום עכשיו לפעול ביחד עם המערך דעך במהירות בעת שהחלו נשמעים דיבורים בהנהגת המערך על הקמת ממשלת־אחדות־לאומית.

בשיחות אישיות העמדנו את ראשי־המערך על החומרה שבה אנו רואים נסיונות אלו, והדגשנו כי באווירה פוליטית זו לא נשתף פעולה עם המערך. פעולות־המחאה של שלום עכשיו בעניין לבנון, וכן בעניין יישוב הגדה המערבית, נמשכו, ובסופו של דבר, ביחד עם גל הביקורת הגואה בעיתונות, במערכת הפוליטית הממוסדת ובכל מקום, הביאו גם להליכתו של מר בגין.

מקסימום של כוח

אין ספק ששנת תשמ"ג היתה שנה נוראה למחנה־השלום הישראלי. על ראשינו ניחתו אסונות כמילחמתלבנון, הטבח במחנות־הפליטים, המשך מאמץ־ההתיישבות בגדה המערבית.

אך האם ניתן לומר כי היתה זו שנה נטולת־הישגים למחנה־השלום?

נראה שההפך הוא הנכון. מעולם בהיסטוריה של ישראל לא היה מחנה־השלום בעל עוצמה רבה יותר. כדי להגביר את עוצמתם של גורמי־השלום רצוי, ואף הכרחי, לשתף פעולה עם גורמים שלא תמיד מסכימים זה עם זה בכל מאת האחוזים. המטרה, בסופו של דבר, היא לצבור מקסימום כוח כדי למנוע או להאט את הקטסטרופות שממיט עלינו הליכוד. אם יש לשלום עכשיו תפקיד, הרי הוא בהעמדתם של אורי אבנרי, שימעון פרס, אמנון רובינשטיין ואולי אף דרור זייגרמן ואברהם מלמד, בסיטואציות מסויימות, במחנה אחד.

זוהי הדרך להוכיח, כי איננו מיעוט מבוטל וצודק, אלא כוח ציבורי משמעותי וחזק, המסוגל לשנות את מהלך ההיסטוריה של מדינת־ישראל.

עד כאן דבריו של צלי רשף, דובר „שלום עכשיו". להלן תגובתו של אורי אבנרי:

שלום לאן?

המאמר שעליו מגיב צלי רשף לא היה מאמר־פולמוס, ולא נועד להתווכח עם גוף זה או אחר. היה זה ניסיון לסכם את אירועי השנה שחלפה ולהסיק מהם את הלקחים, לפי מיטב היושר האינטלקטואלי שאני מסוגל לו. עשיתי מאמץ מודע להינתק מכל זיקה ריגשית או אידיאולוגית, ולנתח את הדברים באובייקטיביות מירבית, עד כמה שזה ניתן, מבלי להירתע מהסקת מסקנות קשות, ואף אכזריות.

אני רואה את חובתי במאמרים אלה, מדי שנה, בחשיפת האמת כמות שהיא, גם כשאינה נעימה לי עצמי ולמישהו אחר.

אני מציע לצלי רשף להתייחס אל הדברים באותה הרוח. איש לא ייצא נשכר מטישטוש המציאות ומיצירת אשליות נעימות. התפקיד העיקרי של תנועת־השלום אינו להנעים את החיים לחבריה ולהרגיע את מצפונם, אלא לחולל את השינוי הדרוש במדינה.

האם זה נעשה במהלך שנת תשמ"ג, כפי שנדמה לצלי רשף?

בראשית השנה הגיעה תנועת־השלום להישג נדיר, שצלי רשף מתברך בו בצדק. 400 אלף איש הפגינו נגד הטבח בצברה ובשאתילא. אך העובדה הפשוטה היא שהפגנה זו לא השיגה את ההישג הפוליטי הקטן ביותר. בסוף השנה היה המצב המדיני בישראל חמור אף מזה ששרר בתחילתה. דעת־הקהל העולמית (ובכללה גם הערבית והפלסטינית) התרשמה עמוקות מהפגנת ה־400 אלף, אך התרשמה עוד יותר מן העובדה שמיפגן ענקי זה לא חולל שום שינוי חיובי בישראל.

אשר להישגים הממשיים, שצלי רשף מזכירם:

● אין כל הוכחה לכך שהיתה לפעולות שלום עכשיו, או של תנועת־השלום בכללה, השפעה כלשהי על התמוטטותו האישית של מנחם בגין. אילו זה היה כך, היה צריך לבוא במקומו מנהיג מתון יותר. אך הנה קורה ההיפך: יורשו של בגין הוא אדם קיצוני, קנאי ומסוכן עוד הרבה יותר.

● לגבי גורלו של אריאל שרון, העובדה המכרעת היא שהוא נשא בממשלה, וכי לא הפך פחות מסוכן. הרחקתו ממישרד־הביטחון הי[illegible] המינימום המוחלט, לאור מסקנות ועדת־כהן. ובמקומו שם בא אד[illegible] קיצוני כמוהו, ואולי מסוכן עוד יותר.

● בסוף תשמ"ג ביצעה ממשלת ישראל נסיגה קטנה בלבנון, א[illegible] מחופרת עתה לשהייה ארוכה — ואול[illegible] ניצחית — בחלק גדול של אותה אר[illegible]

● בחזית המכרעת — השטחים הכבושים — נמשכת במלוא הקצב תנופת הנישול, הדיכוי, ההפקעה וההתנחלות, וכמה מן האישים הבולטים בשלום עכשיו אף טוענים כי זהו תהליך „בלתי־הפיך".

● ה„יונים" הפזורים במיפלגות השונות מהווים כוח פוליטי מבוטל. ומיפלגת־העבודה שמה את עיניה על כסאות בממשלת־אחדות־לאומית, בהנהגת האגף הקיצוני של חרות.

אין טעם להתעלם ממציאות זו, ויש כורח לנסות ולהבין את הגורמים לה. רק על כך יש טעם לדון ולהתווכח.

ההשתעבוד למיפלגת־העבודה

אין עיני צרה בכלליותה של שלום עכשיו. להיפך, אני רואה את ערכה של התנועה ביכולתה לאחד תחת מיטריה אחת המונים מכל גווני הקשת של תנועת־השלום לפעולות־מחאה גדולות. הייתי רואה בעין רעה כל ניסיון לצמצם כלליות זו, גם אם מחירה הוא אי־היכולת לבצע פעולות רבות, שחלק מן המחנה מתנגד להן.

פעילי שלום עכשיו עצמם הקריבו כלליות זו על מיזבח של פיתוי מסוכן, כאשר הם קיבלו תכתיב מטעם מיפ־

(המשך בעמוד 57)

במדינה

מישטרה

ביקור בלישכת הרמטכ"ל

הם מכים גם רבי־סרנים.

מכונית אזרחית חנתה על המידרכה בשער־הכניסה למישרד־הביטחון. חב־לני מישטרת תל־אביב, שהוזעקו למקום, החלו בודקים אותה בקפדנות. המכונית היתה נעולה והחבלנים ניסו לפרוץ אותה. בעוד הם מטפלים במכו־נית, הגיח מאי־שם צעיר בעל רעמת־שיער מסולסלת. בניפנופי ידיים ובצעקות הוא קרא לחבלנים להפסיק.

החל משלב זה חלוקות הגירסות על אשר אירע ברחוב קפלן בתל־אביב.

בעל הרכב היה דמות תל־אביבית מוכרת: יוסי פאר, רב־סרן בחופשה מצה"ל, מפיק ערבי־ראיונות (פנורמה) ותצוגות־אופנה.

לדבריו של פאר, קיבל אישור משוטר צבאי שעמד בבודקה להחנות את ריכבו ליד שער מישרד־הביטחון, אחרי שהציג אישור־כניסה, ללא רכב, ללישכת הרמטכ"ל.

כשיצא, כעבור שעה ורבע, ראה שני אנשים בלבוש אזרחי, הפורצים את הרכב. הוא ביקשם להפסיק אך ללא הועיל. למרות שהוציא את תעודת־הקצין שלו והזדהה לפניהם, הם סירבו להזדהות, ופסקו „סתום את הפה ועמוד בצד!"

מכונת־אמת. לבסוף הו[illegible]ו לו לעלות לניידת־מישטרה שבאר למ־קום. כשביקש לדעת את הסיבה איימו [illegible]ליו: „אם לא תעלה, נכניס אותך בכוח." ואכן כך עשו. הם הכניסו אותו לני[illegible]דת, בנוכחות עדים, בדחיפות וב[illegible]מכות על הכתף.

בדרך לתחנת־המישטרה גידפו או־תו: „[illegible]ב־סרן מושה[illegible]... מאנ[illegible]יק... התיכת חרא!"

כשהגיעו לתחנת־המ[illegible]שטרה ביקש מים ורשות לטלפ[illegible]. „[illegible]וטרת אחת הטפה צעקות משו[illegible] ר[illegible] אחרת. [illegible]משום שהיא נתנה לי לע[illegible]תות מהכוס של חברתה," סיפר פאר. [illegible]ריא טילפן לעי־תונאי־חבר. כששמעו [illegible]שהוא מדבר עם עיתונאי, ניתקו לו את השיחה.

כעבור חצי שעה התחיל[illegible] לחקור אותו. תוך כדי חקירה [illegible] קצינה בשם פקד רחל אומרת: „הוא [illegible]שקר!"

פאר ביקש מהחוקר להתעו[illegible] צעק: „את מדברת דברי שקר. אני כן [illegible]טפתי מכות משלושה שוטרים בכניסה לניידת ובתוך הניידת!"

תוך כדי הצעקות נכנס לחדר אדם לבוש אזרחי, שהתחיל לצרוח לעברו. פאר קם וביקש את האלמוני לעזוב את החדר, כי הוא מפריע לסיומה של החקירה.

הגבר לבוש האזרחית תפס את פאר בכתפו, היכה בו בחזה ובכתף, עד שמישקפיו של פאר נשמטו מאפו.

פאר, שגילה לאחר מכן כי הגבר המכה הוא רס"ר־מישטרה, זעק לעבר ארבעת השוטרים והחוקרים: „הצילו זה לא פר. אני אחד ואתם קבוצה. בבוא־העת תצטרכו להעיד שאני חוטף מכות ולא מקבל הגנה!" תגובתם: „הוא לא נגע בך!"

כעבור כמה שעות צילצל למישטרה אחיו הצעיר, מנהל המכירות של פנורמה, לברר מה קורה איתו. שמו של האח הוא מני. כאשר שמעו השוטרים את השם מני פאר, הם היו בטוחים כי המדובר במנחה־לשעבר של שעה טובה. מייד מיהרו לשחרר את יוסי פאר, ועוד ביקשו ממנו שלא לעשות ממה שעבר עליו עניין.

פאר קבל על התנהגות השוטרים לפני קצין קבילות־הציבור במחוז תל־אביב.

דובר מישטרת תל־אביב, עדי בונן, בירר את הפרשה. השוטרים הכחישו שפאר הוכה לפני הכניסה לניידת או בתחנת־המישטרה. הם טענו כי פאר נהג בצורה מחוצפת ותוקפנית, סירב להזדהות.

לבסוף הסכימו שני הצדדים, פאר ואנשי־המישטרה שהוזכרו בתלונת־פאר, להיחקר במכונת־אמת.

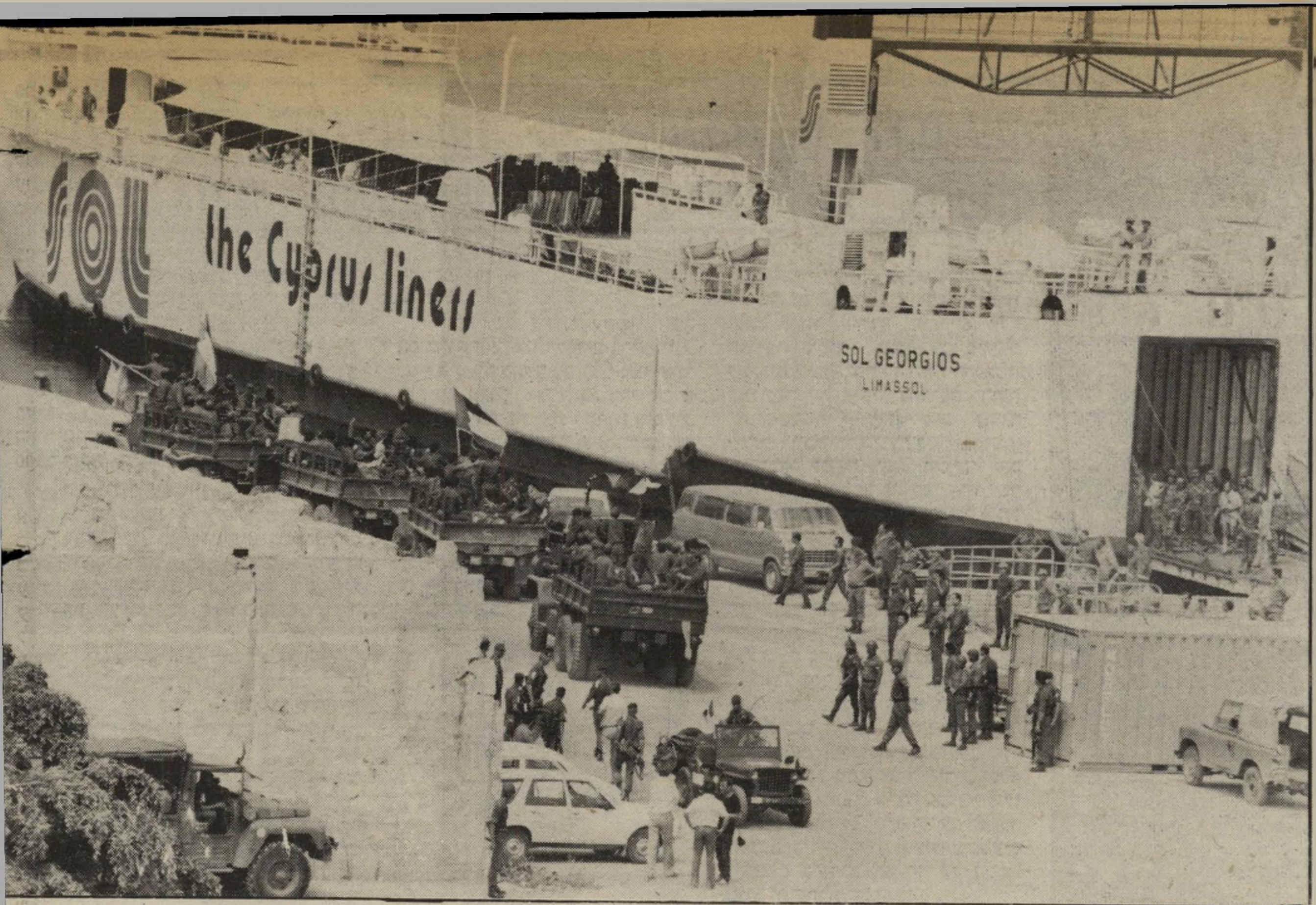

כך יצאו כוחות אש"ף מנמל ביירות באוגוסט 1982 — לציבור הישראלי נאמר שהם ספגו מכה אנושה ושאין להם תקומה — עכשיו רובם נמצאים בלבנון ומוכנים שוב לפעולה.

הפרשן הצבאי של „העולם הזה" מנתח את התוצאות הצבאיות

שנה אחרי פינוי ביירות

מאז עלו אחרוני אנשי־אש"ף לאוניות שפינו אותם מביירות, לפני שנה, שמע הציבור הישראלי כי כוחו של אש"ף ספג מכה אנושה, כי הוא מפוזר בכל המרחב, וכי אין לו תקומה. השבוע — שנה ורבע אחרי פתיחת המילחמה שנועדה לחסל את אש"ף — שמע הציבור כי כוחות אש"ף, ובהם מורדי הפת"ח, אנשי צאעיקה ואירגוני־סירוב אחרים, לוחמים בכוחות הלבנוניים בהרי־השוף.

עוד שמע הציבור כי השבוע — שנה אחרי יציאת אש"ף מביירות — מתקדמים כוחותיו, לצד הכוחות הדרוזיים, לעבר בירת לבנון.

האם הצליח אש"ף להתאושש מן המכה שספג לפני שנה? מה עוצמתו הצבאית כיום? מה היו השלכותיה של הפלישה ללבנון על המילחמה המשו־שכת, המתנהלת זה קרוב ל־20 שנה בין ישראל והארגונים הפ־לסטיניים, ומה צופן לה העתיד?

● מביירות לטריפולי

אחת הטענות העיקריות, הנשמעות בקשר לכוחו הצבאי של אש"ף, מצביעה על המכה האנושה שספג האירגון במילחמה ועל פיזורו בכל המרחב.

מאת

רוני שפיגל

דגלים פלסטיניים במכונית הפינוי

בפעם הראשונה, מילחמת־גרילה אמיתית

אין ספק שאש"ף ספג מכה צבאית קשה. אולם בדיקה מעלה כי מכה זו היתה מוגבלת למדי.

עיקר כוחו של אש"ף התבסס על פת"ח, ששלוש מחטיבותיו היו ערוכות בדרום־לבנון. שתיים מתוך חטיבות אלה, ירמוך וכראמה, נסוגו כמעט ללא פגע אל תוך המערך הסורי, וכיום הן שוהות בבקאע. (על־פי ידיעות מלבנון הצטרפה חטיבת ירמוך ללוחמה בשוף). את עיקר הפגיעה

ספגה חטיבת קסטל, ובשל היותה הגדולה בין חטיבות פת"ח, היתה פגיעה זו קשה במיוחד. הדבר נכון גם לגבי האירגונים האחרים, שרוב עוצמתם היתה מרוכזת בגיזרת־החוף ובאיזור נבטיה.

יחד עם זאת, עיקר הפגיעה היה בציוד ולא בכוח־אדם. על פי כמה ידיעות, הוקמה חטיבת קסטל מחדש בצפון־לבנון.

באש"ף היו לפני המילחמה בערך 15,000 לוחמים פעילים.

בחטיבות כראמה וירמוך היו בערך 2100 לוחמים, ויחד עם אנשי האירגונים האחרים הצליחו בערך 2500 לסגת לתוך המערך הסורי.

מביירות התפנו כ־8000 אנשי־אש"ף, ופירוש הדבר שמבחינת כוח־אדם איבד אש"ף 4500 איש, שהם כ־30% מעוצמתו שלפני המילחמה. על־פי מקורות ישראליים, נהרגו 700 עד 800 אנשי־אש"ף במילחמה. יש להניח שרוב הנותרים, שנגרעו מן הסד"כ (סדר הכוחות) הפעיל של אש"ף, נמצאים כעת באל־אנצאר, ויוחזרו תמורת השבויים הישראליים.

אשר לפיזורו של אש"ף במרחב, הרי שמתוך כ־8000 שהתפנו מביירות, כ־3700 התפנו לסוריה. פירוש הדבר שמתוך הסד"כ שנותר לאש"ף יותר מ־6000, שהם כ־60% מכוחו שלאחר המילחמה, מרוכזים באיזורי השליטה הסורית בבקאע ובצפון לבנון, אחרי שמפוני־ביירות הגיעו לשם מסוריה. משמע שבמרחב מפוזרים כ־40% הנותרים, כאשר על־פי ידיעות שונות אף מהם חלק חזר ללבנון.

מובן שהכוח המצוי בצפון לבנון ובבקאע אינו מסוגל לסכן את צה"ל בלוחמה סדירה, כשם שאש"ף לא היה מסוגל לכך גם לפני המילחמה. אולם זהו כוח המסוגל לנהל פעילות אינטנסיבית של גרילה נגד צה"ל, וכפי שהוכהר לאחרונה, חלקו משרת את האינטרסים הסוריים בלבנון ונוטל חלק בלחימה לצד הכוחות המתנגדים למישטרו של אמין אל־ג'מאיל, בהשפיעו בכך על מאזן־הכוחות הפנימי בלבנון.

יש לציין כי כוחות אש"ף בלבנון מצויידים בציוד כבד, הכולל ארטי־לריה ושריון, ואלה נוטלים, ככל הנראה, חלק בקרבות עם הנוצרים.

אומנם הפלישה שללה מאש"ף את בסיסו העצמאי, ודחפה אותו לזרועות הסורים. אולם הפלישה לא הצליחה לדחוק אותו לחלוטין מכל לבנון, כפי שקיוו מתכנניה.

תחת לשבת בדרום־לבנון יושב אש"ף כעת בצפונה ובי־איזור הבקאע. תחת להתרכז בביירות הוא התרכז בטריפולי, שם ביקר השבוע גם יאסר ערפאת. עם זאת, על פי ידיעות שונות, חזרו כמה מאות אנשי אש"ף לביירות במרוצת השנה שחלפה, והלחימה בשוף הביאה אותו לאיזורים נוספים.

● "הגדה הצפונית"

מן הצד השני נתנה הפלישה הזדמנות לאש"ף ולגורמים לבנוניים לפגוע בצה"ל על־ידי מערכת־גרילה, ולגרום למיספר רב יותר של נפגעים ואבידות בנפש, מאשר היה מסוגל לגרום ללא הפלישה.

המילחמה אמנם הרחיקה את אש"ף מיישובי הצפון, אך הכניסה את צה"ל למצב סגיע במיוחד. תנאי השטח, האוכלוסיה והזירה איפשרו את מימושה של מערכה כזו, אשר אש"ף נכשל כישלון חרוץ בניסיונו לקיימה בגדה.

הדבר נובע מכמה הבדלים מהותיים בין הגדה המערבית ובין "הגדה הצפונית".

הגדה המערבית גובלת משלושת עבריה בישראל, כך שאפשרות החדירה וההסתננות אליה היא לאורך גבול הביקעה, שהוא קצר יחסית, ואשר תנאי השטח והאוכלוסיה בו מקילים על מניעת חדירות. בלבנון, לעומת זאת, רק חלק קטן מן השטח המוחזק בידי צה"ל גובל בישראל, והקו שלאורכו יכולות להתבצע חדירות אליה הוא ארוך יותר, ותנאי השטח והצמחיה מקלים עליהן.

יעדם הישיר של ארגוני הסירוב הוא חיילי צה"ל, אך היעד האמיתי הוא החברה הישראלית

הבדל נוסף הוא בפני השטח. בלבנון תכסית הצמחיה היא נרחבת יותר מאשר בגדה המערבית, דבר המקל על הגרילה ומקשה על התצפית ואף על הגילוי מן האוויר.

אחת הסיבות העיקריות לכישלון הנסיון לנהל מילחמת־גרילה בגדה המערבית היה היעדר תשתית לאיר־גונים הפלסטיניים בקרב האוכלוסיה, דבר שנבע מהעדר בסיס פוליטי מאורגן לאש"ף ולאירגונים האחרים שם.

בדרום לבנון, לעומת זאת, פועלים גופים שונים שהם בעלי בסיס פוליטי נרחב באוכלוסיה ולכן הם יכולים להסתמך על עזרתה — דבר המהווה תנאי חשוב לניהול לוחמת־גרילה.

מכך עולה כי הפלישה ללבנון, אף כי חסמה בפני אש"ף אופציות־פעולה אחרות, פתחה לפניו את האפשרות לנהל נגד צה"ל לחימה מן הסוג שאליו שאף. יש לציין, עם זאת, כי אש"ף והגורמים הלבנוניים לא מיצו את כל האפשרויות שפתח בפניהם מצב זה, ויש להניח כי הדבר נובע במידה רבה מן המרידה בפת"ח.

● ויאט־נאם חדשה

אולם מעבר לחשיפתו של צה"ל למצבים קשים יותר, הרי שעקב תוצאות־המילחמה חלה חשיפה כזאת של כלל החברה הישראלית.

אחת המטרות של "המאבק המזויין" היא לערער את המירקם החברתי בישראל. מטרה זאת היתה מאז ומתמיד רחוקה מפת"ח, ואחר כך מאש"ף. אולם אש"ף מעולם לא התקרב ליעד זה כפי שעשה זאת בשנה האחרונה (יש לציין שבמשך השנים התפכח רוב הנהגת אש"ף מחזיונות אלה, אם כי חלק אחר, המאוגד בחזית־הסירוב, לא למד ולא שכח דבר במרוצת השנים שעברו).

המילחמה, המשך השהייה בלבנון, ובעיקר — הנפגעים במילחמה, יצרו קרע בין מחייביה לשולליה.

יש להניח כי ככל שתימשך שהיית צה"ל בלבנון וככל שיימשכו הפגיעות בחיילי צה"ל, כך יגדל הקיטוב הפוליטי בחברה הישראלית, קיטוב החופף במידה רבה קיטוב עדתי.

פירוש הדבר שהקיטוב יהיה במידה רבה פונקציה של פעילות אש"ף והגורמים הלבנוניים נגד צה"ל, וכי בפעם הראשונה יש לפעולתם השפעה על מידת הלכידות הפנימית בחברה הישראלית.

מעולם לא הצליחה הגרילה הערבית להגיע למצב כזה לפני כן.

הדבר נובע, כמובן, מכניסה למילחמה בהעדר קונסנזוס לאומי, על כל המשתמע מכך.

יש להניח כי הראשים של אירגוני־הסירוב באש"ף מודעים היטב למצב זה. אף כי יעדם הישיר הוא חיילי צה"ל בלבנון, יעדם האמיתי בניהול מערכת־גרילה זו היא החברה הישראלית. בכך הם מאמצים את הדוגמה הוויאט־נאמית.

בתקופת מילחמת ויאט־נאם היה חלק ניכר מן הפעולות הצבאיות של הוויט־קונג והצפון־ויאט־נאמים מכוון, למעשה, כלפי החברה האמריקאית, במטרה לערער את רצון־הלחימה שלה ולהביא לנסיגת חיילי ארצות־הברית מוויאט־נאם. היה זה שימוש בפעולות צבאיות מובהקות, כגון מארבים ותקיפת בסיסים, כדי להשיג הישגים בתחום הפסיכולוגי דווקא.

כך, למשל, נקבע עיתויין של מיתקפות, שנועדו לגרום אבידות כבדות לאמריקאים, זמן קצר לפני חגים ומועדים (חג ההודייה; הארבעה ביולי וכו'), כדי להשיג מכסימום של אפקט פסיכולוגי על החברה האמ־ריקאית.

מכך נובע כי למידת ההצלחה או אי־ההצלחה של צה"ל בפעילות נגד גרילה בדרום־לבנון תהיה לא רק משמעות צבאית, כפי שהיה בהת־נסויות דומות בעבר, אלא גם משמעות פוליטית־חברתית רבת־ היקף.

נראה כי ככל שתימשך השהייה הישראלית בלבנון, כן יוחרף הקיטוב הפנימי בישר־אל.

● אין פיתרון צבאי

הסיכום מראה כי שנה אחרי הפינוי מביירות אש"ף מתאושש, למרות המכה הצבאית שספג, ואף נוטל חלק בלחימה בלבנון. בכמה תחומים נפתחו לפניו אופציות, שלא היו קיימות לפני המילחמה.

המילחמה בין ישראל ואש"ף נמשכת כבר קרוב ל־20 שנה. במהלך מילחמה זו ניצחה ישראל בכל הקרבות, אך לא במילחמה.

גם אחרי הקרב האחרון, הגדול ביותר, לא באה מילחמה זו אל קיצה.

במידה רבה נובע הדבר מחוסר־סימטריה בין ישראל לאש"ף. עבור אש"ף ההישג הוא בעצם הישרדותו ויכולתו להמשיך בלחימה. עבור ישראל הישג מבחינה צבאית יהיה רק חיסול אש"ף, ועל־ידי כך שימת קץ למילחמה.

נסיונה של ישראל לשים קץ לפעולות אש"ף באמצעים צבאיים ולחסל את אש"ף לא נשא פרי. הוא גם לא יצליח, כל עוד קיימים ארבעה מיליון פלסטיניים בעלי תודעה לאו־מית ורצון לממשה.

מילחמת־לבנון היתה הנסיון הגדול לפתור את הבעייה הפלסטינית באמצעים צבאיים. אם כתוצאה מכך תחדור ליותר ויותר חוגים ההכרה כי בעייה זו אינה ניתנת לפתרון צבאי, וכי הדרך היחידה לכך היא באמצעים פוליטיים, יתכן שיהיה למילחמה זאת הישג אחד, ככלות הכל.

בגין ואש"ף: קאריקטורה של רענן לוריא בעיתון יפאני
ניצחון בכל הקרבות, אך לא במילחמה

חקירה מיוחדת

מי הם בעלי המטוסים הפרטיים בישראל – למה משמשים המטוסים – כמה הם עולים – מה מחיר החזקתם

המעמד המעופף

כמעט בכל יום מימי השבוע נעצרת מכונית ליד מסלולי ההמראה בשדה־דוב שבצפון תל־אביב. מן המכונית יוצא גבר בשנות ה־40 לחייו, איש מוצק־גוף המרכיב מישקפי טייס. הוא ניגש למטוס דו־מנועי מסוג פרטנוואליה פי־68, הנושא את סימן הזיהוי 4x־IPA. הוא בודק את המטוס במהירות, לפעמים נוטל עימו לתא הטייס אדם נוסף — ויחד הם ממריאים אחרי קבלת אישור.

יעד הטיסה — קפריסין. כמעט תמיד חוזרים הנוסעים באותו היום.

הטייס הוא יוסף סוריה, יהלומן ישראלי עשיר. סוריה אינו שש לדבר על מעשיו. „אני לא מעוניין לדבר עכשיו, וגם לא רוצה צילומים," הוא אומר.

לסוריה שני שותפים בבעלות על המטוס. אלה הם התיירן עוזי לוין ואיש הביטוח נחשון לימור. גם נחשון לימור אינו מעוניין לדבר. „המטוס שייך לחברה," הוא אומר, „ואינני מעוניין לגלות את שמה של החברה." אשתו של עוזי לוין מסרה לכתב העולם הזה, שהוא טס לקפריסין „ויחזור מאוחר בלילה."

שמה של החברה שלימור אינו מוכן לגלות את שמה, הוא אב־חי תיירות וטיים. מיספרה ברשימת כלי־הטיס הפרטיים הרשומים בישראל — 43.

מכנסיים קצרים וטייס פרטי

מדוע מעוניינים כל־כך סוריה ולימור לשמור על סודיות מוחלטת בכל מה שנוגע למטוס שהם מחזיקים, וליעדי טיסותיו? קשה לדעת.

סוריה, לוין ולימור שייכים למעמד שלם של בעלי מטוסים פרטיים, שהתפתח בישראל בשנים האחרונות.

בשנת 1966 היו רשומים במינהל התעופה האזרחית שלושה מטוסים פרטיים בלבד: מטוס פייפר של העיתון ידיעות אחרונות, ששימש להעברת גיליונות העיתון לצפון־הארץ, מטוס שהוטס על־ידי אברהם הכהן, ומטוס של חברת פגסוס, המוחזק בידיה עד היום.

כעבור שלוש שנים, ב־1969, נרשמו בישראל שישה מטוסים פרטיים. בשנת 1973 כבר הגיע מיספרם של המטוסים הפרטיים ל־16, ש־11 מתוכם היו פעילים. בשנת 1978 כבר הגיע מיספרם של המטוסים הפרטיים ל־25, ש־23 מתוכם היו פעילים. השנה רשומים בישראל 43 מטוסים פרטיים, מתוכם 41 פעילים.

מטוס פרטי על פי הגדרת החוק, הוא מטוס המוחזק על־ידי אדם או חברה, שאין להם רישיון להפעלת חברת טיס. כלומר, אלה הם מטוסים המוחזקים למטרות עיסקיות, לצורך נסיעות או לצורך שעשועים.

נוסף ל־43 המטוסים הפרטיים הרשומים בישראל, יש גם 14 מטוסים הרשומים בחו"ל.

נתונים אלה מלמדים על קיומו של מעמד שלם של בעלי מטוסים, הכולל כמה עשרות אנשים פרטיים ובעלי חברות, שגילו את היתרונות שבהחזקת מטוס משלהם. אנשים אלה מסוגלים לשלם את מחירי המטוסים, הנעים בין כמה עשרות אלפי דולרים, ובין מיליון דולר.

זהו המעמד המעופף של ישראל.

לא כל בעלי המטוסים אופפים את עצמם ואת עיסקיהם בערפל של סודיות, כפי שעושים יוסף סוריה ושותפיו.

מנחם פריי־הר הוא איש־עסקים (30), מבעלי החברה הקבלנית פמר בע"מ. לטיסה הוא בא כשהוא לובש מיכנסים קצרים, ומלווה בטייסו. הם מגיעים כמעט עד למטוס עצמו במכונית אמריקאית גדולה. פריי־הר מחזיק במטוס ברישום זר, ססנה 310 R. את המטוס קנה תמורת 70 אלף דולר. מחירו של מטוס חדש מסוג זה, 400 אלף דולר, אך מחירי המטוסים יורדים במהירות רבה ככל שחולפות השנים. את המטוס קנה פריי־הר מאלכסנדר אכטמן, בעל מיפעל מתכת בפתח־תיקווה.

זהו כבר מטוסו השלישי של פריי־הר. הוא החל טס במטוס משלו, אחרי שהתאכזב כמה פעמים, לדבריו, מחברת התעופה ארקיע. לא אחת קרה שכאשר היה עליו להגיע לפגישות בקשר לעבודתו בכמה מקומות בארץ, היו איחורים גדולים מדי.

פריי־הר מחזיק ברישיון טיס משלו, אך הרישיון זר, ובארץ אין מתירים לו להטיס את מטוסו בעצמו, מפני שהוא עיוור־צבעים. לכן הוא משתמש בשירותי הטייס שלו, ומשלם לו היטב.

בעיקר לצורך שעשועים

שניים מן המטוסים הפרטיים משמשים לצילומי־אוויר. אחד מהם, ססנה F180, מוחזק על־ידי חברת אינפרד, בבעלותו של ישעיהו אכסלרוד, בנו של הצלם הידוע נתן אכסלרוד. הוא קנה את המטוס לצורכי עבודתו לפני שנה. קודם לכן נהג לשכור מטוסים מחברות־התעופה השונות, בדרך־כלל מחברת כימאוויר או מחברת כנף.

אכסלרוד עוסק בצילומי־אוויר בשיטת האינפרא־אדום. צילומים אלה משמשים בעיקר תקלאים, המזמינים אצלו את העבודה. מן הצילומים יכולים החקלאים ללמוד על בעיות של פיזור מים וסוגי קרקעות, ועומדים על בעיות דישון.

המחירים שגובה אכסלרוד מלקו־חותיו נקבעים לפי האזורים המצולמים. המחיר נע בין 16 סנט לבין 28 סנט לדונאם.

מתחריו של אכסלרוד בתחום צילומי־האוויר הם האחים מרדכי („מוטקה") אהרוני ומשה אורן. הם בעלי חברת פנטומפ. המטוס שלהם הוא מדגם ארו־קומנדר 500 U. האחים אהרוני ואורן עוסקים בצילום אווירי כבר 16 שנים, וזה אינו המטוס הראשון שלהם. את המטוס הם קנו לפני שנה תמורת 80 אלף דולר. זהו מטוס דו־מנועי מעולה, בעל ביצועים מיוחדים.

אהרוני (54), יליד קיבוץ עין־צורים בגוש־עציון, מספר כי הוא „דור 16 בארץ מצד האם, ורק דור שביעי מצד האב."

שיטת הצילום שלו שונה מזו של אכסלרוד. גם המזמינים אחרים. צה"ל אינו נמנה עם המזמינים, מפני שצה"ל עורך את צילומי־האוויר שהוא זקוק להם בעצמו. אך מישרד הביטחון נמנה עם הלקוחות של אהרוני. הוא מצלם

---

280 + 14

במדינת ישראל רשומים היום 280 כלי־טיס ברישום אזרחי. נוסף עליהם נמצאים בישראל, באופן קבוע, 14 מטוסים אזרחיים ברישום זר.

להלן פירוט כלי־הטיס הישר־אליים, לפי בעליהם:

ממשלת ישראל – 2 מטוסים. חברת אל־על – 16 מטוסים. חברת ארקיע – 6 מטוסים. כנף ארקיע – 13 מטוסים. התעשייה האווירית – 20 מטוסים. חברת התעופה מעוף – 2 מטוסים. חברת מסוק – 2 מסוקים מדגם בל. חברת שחף־קרנוס – 2 מטוסים. חברת שחף – 9 מטוסים. חברת כימאוויר – 47 מטוסים. המועדון האווירי לישראל – 37 מטוסים. חברת קבול החולה – 3 מטוסים. חברת אוויה – 9 מטוסים. חברת דרור – 4 מטוסים. חברת אלרום – 4 מטוסים. חברת מרום – 42 מטוסים.

43 מטוסים מוחזקים על־ידי בעלים פרטיים.

נוסף לאלה, רשומים 11 דאונים המוחזקים על־ידי בעלים פרטיים, ושמונה מטוסים קלים, שכנפיהם עשויות בד ושמותקן בהם מנוע קטן. מטוסים מתקפלים אלה נמצאים בבעלות מישפחת ברוש, ובבעלות חברה של מישפחת ברוש.

גם 14 המטוסים הזרים, הנמצאים באופן קבוע בישראל, מוחזקים על־ידי אזרחים ישר־אליים או תושבי ישראל. הרישום הזר מאפשר לבעלי המטוסים לטוס למדינות, שבהן מערימים קשיים על נחיתתם והמראתם של מטוסים ברישום ישראלי. הרישום הישראלי אינו מקנה לבעל המטוס שום זכויות, על־פני הרישום הזר, ומשום כך מעדיפים חלק מבעלי המטוסים לרשום אותם ברישום זר.

מס.	אות רישום:	סוג מטוס:	מס. יצרן:	מה"מ*	בעל רשום:	מפעיל/שדה בסיס:
1	HB-LEI	Piper PA-34 -200	34-7350148	2154	AIR-HORIZON, Geneve, Switzerland	אלדרום/ב"ש תימן
2	N176CB	Cessna T210I	210-61422	1724	HIGH ADVENTURE, USA	ג'ירי טוביס/מחניים
3	N1853E	Cessna 310R	310-1588	2495	I.BERMAN AV'N, USA	י. ברמן / עטרות
4	N2568Z	Piper PA-23 -250E	27-8054055	2360	IMREX CORP., USA	א. הרשלום / שדה דב
5	N3235Z	Cessna 310R	310-1058	2496	A.ECHTMAN, USA	פמר בע"מ / שדה דב
6	N3877C	Cessna 421C	421- 0129	3379	A.ECHTMAN, USA	א. אכטמן / הרצליה
7	N5068P	Bellanca 8KCAB	604-80	816	L.E.WADE, USA	ע. קרטיס / הרצליה
8	N57345	Piper PA-34 -200	34-7450052	2154	Y. LEVY, USA	י. לוי / שדה דב
9	N8104G	Cessna 210K	21059404	1814	AVIATION INT., USA	א. ליברנט / מחניים
10	N8403Y	Piper PA-30 -160	30-1552	1690	YOSHPE ENGINEERING USA	א. יושפה / הרצליה
11	N94861	Erco 451E Ercoupe	4985	636	M.McKISSICK, USA	ג'ירי רנוב/שדה דב
12	OO-CNR	Cessna F152	152-1582	758	M.MELAMED, BELGIUM	דרור / הרצליה
13	SE-EEE	[illegible]-301S Smaragd	119	680	R.BERTOCCHI, SWEDEN	ר. ברטוצ'י/הרצליה
14	SE-ILZ	Piper PA-34 -200T	34-7970113	2154	B.HAMMAR, SWEDDEN	דרור / הרצליה

14 המטוסים הפרטיים הישראליים הרשומים בחו"ל: רק יתרונות

39	4X-DZA	BEECHCRAFT 77 SKIPPER	WA-307	PLANT & MACHINERY FOR INDUSTRY Ltd.
40	4X-DZE	BEECHCRAFT B-58PA BARON	TJ-250	Z. DRUCKER
41	4X-DZF	BEECHCRAFT B-58TC BARON	TK-99	BEITMAN ENGINEERING
42	4X-DZO	BEECHCRAFT B-77 SKIPPER	WA-310	PLANT & MACHINERY FOR INDUSTRY Ltd.
43	4X-IPA	PARTENAVIA P-68	09	AV-HAI TOURISM & FLIGHT

קטע מתוך רשימת 43 המטוסים הפרטיים הישראליים הרשומים בארץ: אנשים וחברות

כמה מן המטוסים הפרטיים של הישראלים על מסלול שדה־דוב בתל־אביב: החיים הטובים בשמיים עולים ביוקר

בוס וטייס מנחם פרי־הר מבעלי החברה הקבלנית לבניין פמר, מיליונר בן שלושים, הספיק כבר להחליף שלושה מטוסים פרטיים במשך ארבע השנים שהוא עוסק בטייס. מטוסו הדו־מנועי עולה, כשהוא חדש 400000 דולר. ליד מנחם, בחולצה לבנה, לפני העליה להמראה, טייסו עמי מירבא, בשדה־התעופה בהרצליה.

שטחים רצופים. המחיר שהוא גובה — 600 דולר לשעת צילום. לפעמים הוא מקבל עבודות גם בחו"ל.

אהרוני אומר שהמטוס משמש אותו כמעט אך ורק לצורך עסקים. „לשעשועים? מעט מאוד."

עודד רונן, מחזיק המניות העיקרי בחברת מגור ומקים החברה, הוא שותף במטוס פרטי. כמו אהרוני, גם רונן הוא קיבוצניק־לשעבר מבית־השיטה, שה־קים רשת חברות גדולה ומצליחה. לרונן כמה שותפים, המחזיקים ביחד במטוס. זהו פייפר PA 34-200 . רונן אינו מוכן למסור את שמותיהם של שותפיו למטוס. הם קנו ביחד את המטוס לפני חמש שנים מחובב מטוסים אחר, יצחק ברמן, בעל מאפייה גדולה בירושלים, המחזיק עד היום במטוס פרטי משלו.

תמורת המטוס שילמו רונן ושותפיו 60 אלף דולרים. רונן מסביר, שלמעשה, חלקו במטוס אינו עולה על מחירה של מכונית אמריקאית גדולה.

רונן מטיס את המטוס שלו בעצמו. הוא לא היה טייס בחיל־האוויר, אלא למד לטוס באופן פרטי, ב־1971, ומאז „נדבק בו החיידק."

לעודד רונן (38) רשת שלמה של חברות, שחברת האם שלהן היא מגור אחזקות, שבה יש לו 60 אחוז מהמניות. הוא מחזיק במגור שירותי רכב, בחברת קדם — מיכללה ללי־מודי מחשב, בחברת קדם מחשבים, בחברת כלל־מור, שבה הוא נכנס לשותפות עם קונצרן הענק כלל, ובחברת עמית, ששותפיו בה הם קונצרן כלל והעיתון ידיעות אחרונות. חברה נוספת בבעלותו של רונן היא היפר־חלף, המפרקת חלקים ממכוניות אחרי תאונה ומוכרת אותם כחלפים מיד שניה. שתי חברות נוספות בבעלותו: מגור השקעות, העוסקת בקבלנות ואשר ברשותה נכסי דלא־ניידי, וחברת שיגור־אכספרס, העוסקת במישלוחים בינלאומיים.

רונן מספר שהוא מטיס את המטוס לעיתים רחוקות לצורכי עבודה, ובדרך־כלל לצורך שעשועים. לעיתים הוא נוסע במטוסו לחו"ל.

סיפור מיוחד במינו מלווה את המטוס השני ברשימת המטוסים הזרים. זהו מטוס ססנה מדגם T210L. לפני כמה שנים החליטה הקהילה המארונית האמריקאית „לאמץ" את הסרן סעד חדאד וכוחותיו בדרום־לבנון ולתרום להם מטוס. הם שלחו את הססנה עם טייס שהמטוס נרשם על שמו — ג'רי טוביאס. המטוס היה חדש, ומחירו היה כמה מאות אלפי דולרים. המטוס חנה בראש־פינה. חדד חשש להפעיל את המטוס לצרכיו, אולי משום שפחד שיופל. דיונים שנערכו על הכשרת שדה־תעופה מיוחד, שישמש את המטוס ליד המיפקדה של חדד, עלו על שירטון, ולבסוף נמכר המטוס, לפני שנתיים, לשני ישראלים תושבי חיפה; חנוך גילבוע ושמואל שרון.

שרון יודע את ההיסטוריה של המטוס. הוא בן 40, ועוסק בטיס מאז 1967. היום הוא מנהל בחברת הנשק והאלקטרוניקה אלביט).

רבים מבעלי המטוסים הם „משוגעים לטיס". חלקם יוצאי חיל־האוויר המלכותי הבריטי, ואחרים רכשו את רישיון הטיס שלהם בחיל־האוויר הישראלי. אך לא מעטים

המטוסים מנסים להפחית מגודל ההשקעה הכספית, שעליהם להשקיע במטוס שלהם. הם אינם רוצים להחשב כמיליונרים מפונקים. לכך יש סיבות מעשיות מאוד: החשש הגדול שלהם הוא מכך שיועלו המיסים על המטוסים הנרכשים בחו"ל, או שתוגבל הבאת מטוסים בעלי רישום זר לישראל.

M. הם רכשו את המטוס לפני ארבע שנים. הוכשטטר סירב לדבר, וגם ניסה לברר כיצד נודע על כך שיש לו מטוס. המהנדס ראובן כץ אינו חושש לדבר. הוא מהנדס בניין. הוא עבר קורס טיס במיסגרת אזרחית, במטוס של כימאוויר, לפני 15 שנים. את המטוס קנה ב־1979 עם שלושה שותפים.

בערב החג נפל מטוס פרטי ושני יושביו נהרגו — מה מריץ אותם ליטול סיכונים אלו?

מבין בעלי המטוסים הם כאלה שעשו את רישיון הטיס שלהם באחת החברות האזרחיות הפרטיות, שבהן יש מדריכי טיסה.

המשוגעים־לטיסה מתאגדים בדרך־כלל בקבוצות, כדי לרכוש את המטוס שלהם. הטיס אינו ספורט זול. כל אחד מהשותפים צריך להשקיע עשרות אלפי דולרים, ברכישת המטוס, באחזקתו, בביטוח ובטיסה עצמה. זה אינו ספורט לעניים, אך רבים מבעלי

מקסים בן־עזרא הוא בעל בית־דפוס בתל־אביב. המטוס שלו רשום על שמו, ועל שמם של שלושת שותפים נוספים. אחת מהם היא אשתו. „אני ובני המישפחה שלי אוהבים לטוס," אומר בן־עזרא, „המטוס אינו לעסקים, אלא לתענוגות." מחירו של התענוג יכול לנוע בין 100 דולר ובין 400 דולר לשעת טיסה.

הצלם הינץ הוכשטטר והמהנדס ראובן כץ הם בעלי מטוס ססנה 172 מחירו היה 50 אלף דולר. כץ אומר: „רבים שיש להם האפשרות הכספית לקנות מטוס נמנעים מזה בארץ, בגלל שכדי לטוס לחו"ל, צריך לטוס מעל לים. לכל אחד יש רק לב אחד, וזה מרתיע. מטוס פרטי זה עניין של מעמד, אבל זה גם עניין די מסוכן," הוא אומר.

(רשימה ראשונה)

מרסל זוהר ושלמה פרנקל ■

איש המיסתורין ליד המטוס הדו־מנועי פראטנביה פ־68, של חברת און־חיי־טוריסס אנד פליי, שנחת לפני כמה דקות בשדה־דב, עמד גבר ממושקף שזוף ובעל הופעה ספורטיבית, שנעל את דלת תא הטייס. היה זה יוסף סוריה, יהלומן ואחד משלושת השותפים שמטיסים מטוס זה פעמים רבות בשבוע לקפריסין. „לא לדבר ולא לצלם", ביקש הטייס היהלומן.

השד אינו נורא כל כך

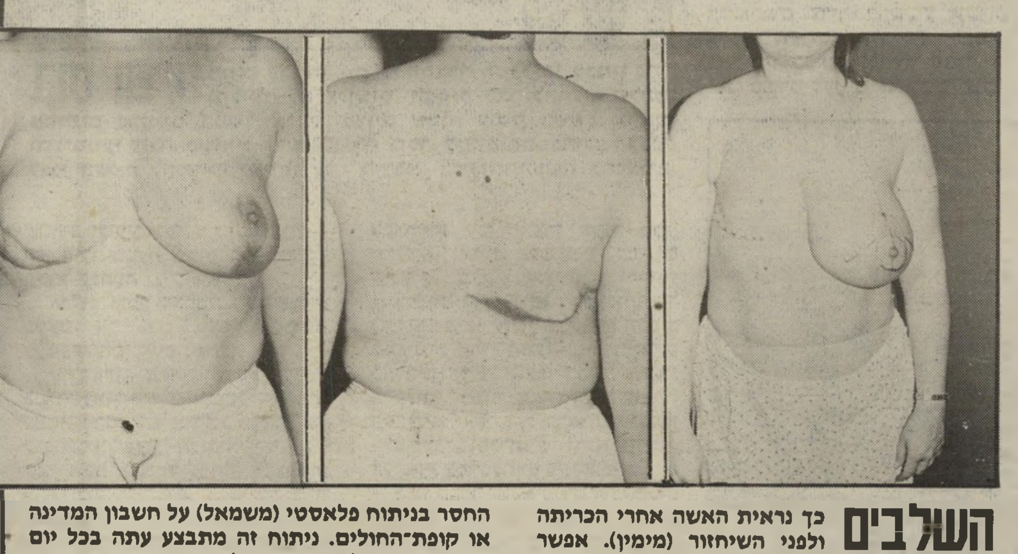

השלבים **כך נראית האשה אחרי הכריתה ולפני השיחזור (מימין). אפשר לקחת עור מגבה (באמצע) כדי לשחזר את השד**

החסר בניתוח פלאסטי (משמאל) על חשבון המדינה או קופת־החולים. ניתוח זה מתבצע עתה בכל יום ברוב בתי־החולים במדינה, לכ אשה המבקשת זאת.

הסיפור שכיח, הוא סיפור על אשה, העומדת ערומה באמבטיה מול הראי, ממששת את גופה, בעיקר את שדיה, ופיתאום — מה זה, מה אני חשה? ג'ולה, מין גוש. לא, זה לא יכול להיות, אני בוודאי מדמיינת. רעיון הגוש מציק לה כל הלילה, היא ממששת, והוא ישנו, הוא קיים. מאין בא? רק אתמול לא היה שם, מתי הספיק לצמוח?

למחרת היא חוככת בדעתה — ללכת לרופא או לא? להיבדק או לשכוח את העניין, אולי ייעלם כלעומת שבא?

סרטן, המילה המאיימת, הבלתי־מבוטאת. היום היא אשה מושלמת, שני שדיים מפארים את פלג גופה העליון. מחר היא נכה.

רופא ידוע, מומחה לכירורגיה פלאסטית מבית־החולים סורוקה שבבאר־שבע, העוסק בין השאר בשיחזור שדיים אחרי גידולים סרטנים אומר: „חשיבות השדים מבחינה ביולוגית היא להנקה בלבד, אך בחברה ובספרות מייחסים לשדיה של אשה התייחסות מינית, כמעט כמו שמתייחסים לאבר־המין של הגבר.

„בתחנה לבדיקת השד נתקלים בציבור נשים המאחרות לבוא לבדיקה, מחשש שמא יימצא אצלן סרטן ושדן ייכרת. אותה אשה אינה חושבת באותם רגעים על־כך שעדיף שהמחלה תתגלה בשלב מוקדם, ולא מאוחר יותר, כשהיא בכל עוצמתה. נשים רבות אינן מודעות לרפואה המתקדמת, המסוגלת להצילן ממחלת־הסרטן, ואינן יודעות ששיחזור שד הוא דבר אפשרי. ניתוח זה, מתבצע בכל יום ברוב בתי־החולים בארץ, כשכל ההוצאות מכוסות על־ידי מישרד־הבריאות וקופת־החולים ובצדק, כי זהו חלק מתהליך הטיפול באשה החולה.״

צלקות פיסיות ונפשיות

כשרופא מגלה את המחלה בשד, ראשית כל מטפלים במחלת־הסרטן, שהיא מטיבעה עלולה להיות מחלה קטלנית, וכל המאמצים מכוונים להצלת חיי־האשה.

רק בשלב שני מתחילים בתהליכי־השיקום של נפש וגוף האשה. חלק מתהליך השיקום הנפשי הוא שיחזור השד הכרות, כשהמטרה הסופית היא לבנות לא רק שד יפה וצורת־גוף הרמונית, אלא דימוי עצמי נורמלי, וכך לסיים את הטיפול כשהאשה מתפקדת, בריאה ומשוחררת, הן ממחלת־הסרטן והן מטראומות־הניתוח.

טכניקות הניתוח הקיימות הן רבות, כשכל אחת מותאמת למיקרה הספציפי. הגורמים הקובעים הם כמות הריקמה שנותרה בבית־החזה של האשה והשד שנותר. המטרה היא בית־חזה יפה, סימטרי, ומיבנה־גוף הרמוני. לכן הרבה פעמים אין מסתפקים בבניית שד חדש, אלא מעצבים גם את השני, כדי שייראה יפה ומתאים לראשון.

אם יש ריקמה תת־עורית מספקת, אחת השיטות היא הכנסת תותב (פרוטזה) מסיליקון, כדי ליצור את „הגיבעה" המבוקשת. אם אין רקמות שמסוגלות לכסות על השתל, חובה להעביר רקמות ממקומות אחרים, כדי שיגנו על השתל ויהוו בעצם את הכיסוי החזיתי של השד החדש.

בעיין הפיטמה, אין דוגלים בשיחזור מיידי שלה עם בניית השד. לשד דרושים כמה חודשים עד שהוא צונח, ומקבל את צורתו הסופית. אז אפשר לתכנן את מקום הפיטמה.

את הפיטמה בונים, בדרך־כלל, מחלק הפיטמה של השד השני, שמעבירים אותו כשתל לשד המשוחזר. את העטרה הסובבת את הפיטמה מקבלים משתל־עור ממקום מתאים, שזה יכול להיות החלק הפנימי של הירך, או השפתיים הגדולות של אבר־המין הנשי. איזור הפיטמה אינו רגיש לחום וקור. לפעמים צומחת תחושה כללית, אך אין זו תחושה ארוטית, כמו בפיטמה נורמלית. הפיטמה אינה מזדקרת, מכיוון שבשד נורמלי הגורם להזדקרותה הם כלי־דם הממלאים אותה, וכאן תהליך זה אינו קיים.

אחת הגישות הרווחות בשיחזורי־שדים היא שאשה תיכנס לניתוח כשיש לה שני שדיים, ותצא כשיש לה שני שדים. כלומר, מייד אחרי הניתוח של כריתת־השד הנגוע ממשיכים בניתוח הפלאסטי של השיחזור. היתרון בזה הוא הרגשת האשה, שהיא נכנסת בעלת זוג־שדיים ויוצאת בעלת זוג שדים. החיסרון בניתוח כזה הוא היותו ניתוח ארוך וטראומטי. כריתת השד החולה אורכת כשעה וחצי, וניתוח שיחזור אורך עד כארבע שעות, כששלושה רופאים עובדים בו.

בעייה אחרת היא ההקרנות. האיזור הכרות צריך לעבור הקרנות, וכשמעבירים ריקמה מאיזור אחר, ההקרנות עלולות לפגוע בריקמה שהועברה לאיזור, אם כי זה נדיר, אך זה יכול לקרות.

בעייה נוספת היא, שבכל זאת בניין השד החדש אינו תמיד יפה כמו האוריגינל שהיה, ונותרות צלקות. האשה המתעוררת אחרי הניתוח ויוצאת כשצד אחד מצולק, אינה קולטת מבחינה ריגשית שבסך־הכל ניצלה ממוות.

היא מסתכלת על האיזור הפגוע והמצולק, שונאת את עצמה ואת המערך הרפואי שטיפל בה, וההסתגלות במיקרה זה עלולה להיות ארוכה יותר. עבור אשה שעברה כריתת־שד והתרגלה לצלקות, כל דבר שייעשה אחר־כך יהיה יפה יותר. סיכויי הסתגלותה לתוצאות הניתוח הפלאסטי טובים יותר, מה גם שניתוח שיחזור־השד לא נעשה בפעם אחת, אלא בכמה שלבים, ונערכים בו תיקונים. את ניתוח־השיחזור אפשר לבצע החל בשלושה חודשים אחרי הכריתה.

הניתוח הפלאסטי לשיחזור כואב, אך זהו כאב נסבל, כמו הקטנת או הגדלת חזה. אין זה כאב בלתי־נסבל. יכולים להיות סיבוכים, כמו בכל ניתוח. השתל יכול להזדהם או להידחות, אך זה די נדיר.

שיחזור בכל הגילים

האם יכולה מחלת הסרטן לחזור פעם נוספת באותו השד? בדרך־כלל לא נשארת ריקמת־שד במקום הכרות, ואם המחלה מתעוררת, היא מתעוררת בפירור ריקמת־שד שבכל זאת נותר, וזה קורה בעיקר באיזור הצלקת ואז רואים את זה מייד. אבל זאת אינה תופעה שכיחה, והטיפול במיקרה כזה הוא קל.

לפני שנתיים היה כינוס בינלאומי על סרטן השד, שיקום שדיים וניתוחים פלסטיים. אחת המסקנות העקרוניות שהגיעו אליה, ושיישמו אותה, היא שבשיקום שד אין עוסקים במכאניקה עדינה ובבניית „גבעות", אלא בטיפול ובשיקום האשה חולת סרטן־השד, כשאחד האמצעים הוא שיחזור השד.

בכינוס זה, ובספרות הרפואית, הוסכם שהשיחזור הוא חלק מתהליך הטיפול באשה, לכן כל ההוצאות מכוסות על־ידי מישרד־הבריאות וקופת חולים. גם אשה, שעברה כריתת שד לפני 15 שנה, יכולה לעבור כיום ניתוח־שיקום ללא תשלום.

מסתבר שהשד מעניין את האשה ואת הגבר בכל גיל. ישנן נשים בגיל 30, ויש נשים בגיל 60, הבאות לשיחזור.

הד"ר רוזנברג זוכר מיקרה של בחורה צעירה בת 27, רווקה בעלת שדיים מהוללים, שעברה כריתה ושיחזור. השיחזור הצליח, אך לא עמד במערכת הציפיות הגדולות של הבחורה. היא היתה מאוכזבת, וחשה טראומה נפשית. נוסף על כך גם חברה זנח אותה.

ישנן נשים שאחרי הכריתה בטוחות שהן תעבורנה ניתוח של שיחזור השד, אך אחרי זמן הן חושבות אחרת, כמו אחת החולות, שאמרה: „שיחזור לא מעניין אותי, אני משתמשת בפרוטזה, בחזייה ממולאת, ובעלי אוהב אותי כך.״

בעל או גבר של אשה שעברה כריתה, צריך וכדאי שיהיה מעורב בעניין. העזרה שגבר יכול לתת לאשה בשלב הזה היא אדירה. עצם העובדה שהיא תרגיש נחשקת על־ידי הגבר שלה, גם כאשר יש לה שד אחד, והשני מצולק ומכוער, יחולל פלאים בהרגשתה של אותה אשה.

אורנה גלזן ■

אופל 84

אצלך תוך חודש!

מערכת השיווק המורחבת
והמשופרת של חברת
ליאו גולדברג בע"מ
מעמידה לבחירתך את
מגוון מכוניות "אופלי"
בשלל דגמים פופולאריים
במועדי אספקה קצרים –
כבר מתחילת שנת הדגם.

OPEL

Reliability comes as standard.

משרד ראשי: ת"א, דרך פ"ת 65; דרך פ"ת 86, 03-251374; **חיפה:** דרך יפו 132, טל. 04-528285-7; **ירושלים:** שלומציון המלכה 15, טל. 231798, 02-234536; **סוכנים:** **חיפה:** בית המכונית יפו 19, טל. 04-512251; **נתניה:** מכונית נתניה, סמילנסקי 24, טל. 053-39423; **נצרת:** בישארה יוסף סרוג'י, רח' פאולוס השישי 56, טל. 065-54667; **באר-שבע:** רכב בן שושן, טרומפלדור 117, טל. 057-70705.

GM OPEL **ליאו גולדברג בע"מ**

המניע להצלחת אופל שברולט וביואיק בישראל

אנו מכבדים כרטיסי

ישראכרט

גן קפה "אפרופו" ב"גן-יעקב" טל. 03-289289

ליכטנזון צרפתי

תעריפון המנויים של העולם הזה

החל מ־7.9.83

	לשנה בשקל: מחיר העיתון	הוצאות משלוח	מ.ע.מ.	סה"כ	לחצי שנה בשקל
♦ בארץ	3030	360	510	3900	2250
דמי המנוי לארצות חוץ בדואר אוויר					
♦ אירופה	3030	1247	646	4950	2850
♦ ארה"ב, מקסיקו	3030	2970	900	6900	4000
♦ ארגנטינה, קולומביה, ונצואלה, ברזיל, פרו, אוסטרליה, ניו־זילנד	3030	5283	1274	9560	5500
♦ דרום־אפריקה, טוגו, חבש, קניה	3030	3318	952	7300	4200
♦ פנמה	3030	4075	1066	8171	4800
♦ תאילנד, הונג־קונג, סינגפור, קוריאה, יפן, טאיוון	3030	3318	952	7300	4200

תן טרמפ לחייל

קמרה אובסקורה

המרכז ללימודי צילום

- למודי בוקר, אחה"צ וערב למתחילים ולתלמידי שנה א' ושנה ב'.
- מערכת לימודים גמישה.
- מסלול מיוחד לתלמידי שנה ג' (בת"א) בהדרכת פיל פרקים, מרצה בכיר במחלקה לצילום PRATT N.Y.
- לכל הלומדים, קורסים נוספים ברישום, ציור, תולדות האמנות ועוד.
- הסדר מיוחד לחברי קבוצים.
- תחילת שנת הלימודים: 9.10.1983
פרטים והרשמה 10.00–20.00

מספר המקומות מוגבל

ת"א, אלנבי 57, 298191, 298291
י-ם, בצלאל 6, 223573, 233502
חיפה, הנביאים 13, 662773

טלפן לקבלת חוברת הסבר

למד צילום בחברה טובה

איתן עמיחי

הדברת מזיקים

בע"מ

מומחים להדברת תיקנים (ג'וקים), תולעי עץ, חרקי ספרים ובגדים.

רמת-גן, רח' מודיעין 18, ת.ד. 2272

טל. 790114-5-6 רש' מס' 21 עסק 481/75

שמירה על בריאותך ורכושך

האיש שזכה בהמלצת הרבנים ושעל פי מוצא פיו נפסקו הלכות בישראל היה „שרלטן בעל מוסר מעוות ובעל תככים ומזימות"

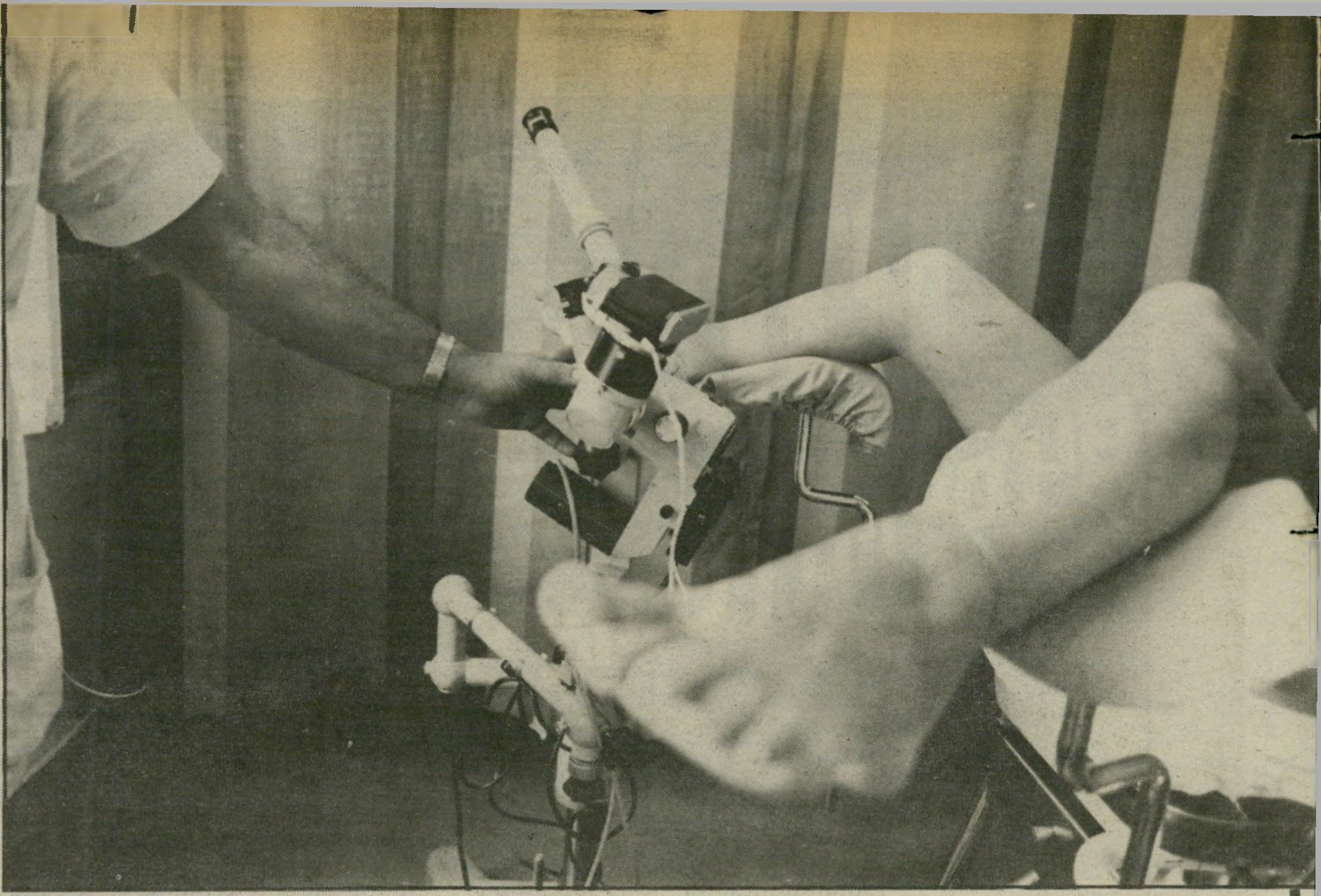

הזרעה מלאכותית לגמרי

אברהם ושרה נואשו כימעט מלהביא ילד לעולם. הבעל ידע, כי בגלל פגם מסויים בריקמת האשכים אין הוא יכול לייצר את כמות הזרעונים הדרושה כדי להפרות אשה. אולם יום אחד שמעה שרה, מפיה של רבנית נודעת, כי יש רופא העושה נפלאות במיקרים כאלה, והוא עשוי להביא מרפא גם לבעלה.

בהמלצתה של הרבנית הגיעו בני־הזוג אל דויד פליישמן בבת־ים. למכוניתו של הרופא היה מקום שמור על שמו במיגרש־החניה. על דלתו היה שלט מואר שאמר: „ד"ר דויד פליישמן". אבל בני־הזוג התרשמו כי האיש אינו רק רופא, אלא גם מלאך וצדיק.

כששמע כי הגיעו אליו דרך הרבנית, וכי אינם בעלי־אמצעים, הבטיח להם כי למרות מחירו היקר של טיפול כזה נגד עקרות, ומחירן העצום של הזריקות המיוחדות שהוא מזמין מחו"ל, הם לא יצטרכו לשלם אפילו פרוטה אחת.

מדוע? מכיוון שהם „טרמפיסטים" על יהלומן עשיר מבני־ברק, המשלם כל־כך הרבה שנותר די כדי לרפא גם את אברהם ושרה.

★ הרופא הסתגר בחדר

התיקווה לילד משלהם נתנה לבני־הזוג את הכוח להתגבר על הכאב, הסבל והטילטולים מביתם המרוחק לבת־ים. הרופא בדק את אשכיו של הבעל וקבע כי הטיפול בו יצליח ב־95 אחוז. אין הוא רוצה להגיד במאה אחוז.

כך החלה מסכת הטיפולים. הבעל היה מגיע מדי כמה ימים, כדי לקבל זריקות מכאיבות מאוד. אחר־כך, כאשר בדק הרופא את זרעו, הראה לו במיקרוסקופ כי עלה מיספר תאי־הזרע ופעילותם גברה מאוד, ובשימחה בישר לו כי יוכל כבר לנסות להפרות בזרעו את האשה. הרופא ציין כי הצלחה גדולה יותר תיתכן בהפריה מלאכותית, לכן התבקשה שרה לבוא במועדים שנקבעו על פי מצב הביוץ, כדי לקבל הזרעה מלאכותית.

רק אחרי זמן רב, כאשר החל החשד מקנן בלב בני־הזוג, נזכרו, כי לפני שהראה להם הרופא את זרעו המאושש של הבעל במיקרוסקופ, הוא נעלם לזמן מה והסתגר בחדר אחר, ורק אז חזר ובידו דגימת הזרע. שרה זכרה כי בכל פעם, לפני טיפול ההפריה המלאכותית, הסתגר הרופא בחדר נפרד, ורק אחר־כך חזר אליה ובידו המכשירים והזרע.

האשה קיבלה את ההפריה המלאכותית והתפתלה מכאבים, אך הרופא אמר לה „יופי, זה כנראה מגיע למקום, ויהיה לנו הריון." ההריון המצופה לא הגיע, אבל לאשה נגרמו כאבי־תופת באבר־המין. היא סבלה מדימומים נוראים ומכאבי־גב עצומים.

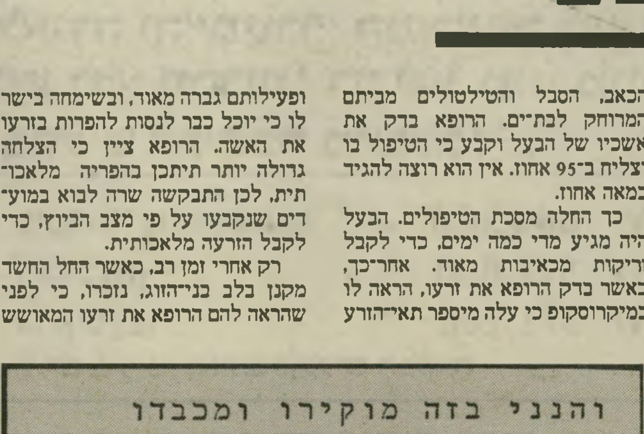

המלצת הרב מקרעטשניף
„איש יקר־רוח, שקרוב אלי מאוד..."

אברהם ושרה לא היו היחידים שהגיעו לטיפול אצל ד"ר פליישמן. הם התרשמו כל־כך מכישרונו של הרופא המומלץ בחמימות כזו על־ידי רבנים גדולים, עד כי שלחו אליו גם בן־מישפחה נוסף, שסבל מאותו הפגם.

בני הזוג החדש היו בעלי אמצעים, וד"ר פליישמן נטל מהם בשנת 1978 שכר של 100 אלף לירות. הטיפולים והתוצאות בבני הזוג החדש היו בדיוק כמו בקודמיהם. גם הם ראו את התפתחות זרעו של הבעל, והאשה קיבלה הפרייה מלאכותית. אך מאום לא קרה.

באותו זמן טופל על־ידי פליישמן גם זוג דתי מאוד מבני־ברק. הבעל, שהוא יהלומן אמיד, עבר את כל הטיפולים ושילם עבורם, ב־1978, סכום של 800 אלף לירות. גם במיקרה זה לא הרתה האשה.

כאשר החלה החקירה במישטרה, התלוננה גם היא וסיפרה על סיבלותיה.

הבעל הדתי סירב להחקר במישטרה וסירב להעיד בבית־המשפט. אולם יתכן מאוד כי הוא היה האדם העשיר, שעליו תפסו אברהם ושרה „טרמפ", על פי דברי הרופא.

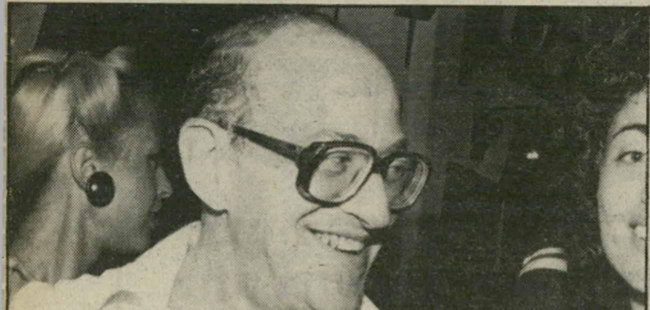

השופט ולך
9 חודשי מאסר במקום 9 ירחי לידה

★ עבר פלילי בינלאומי

באחד הימים, כאשר אחת המטופלות ביקרה אצל רופא־השיניים שלה, היא סיפרה לו על

(המשך בעמוד 56)

מיני מחיר למקסי מכונית

ב"מבצע ה-300" של אוסטין מוריס 84'

אספקה מיידית!

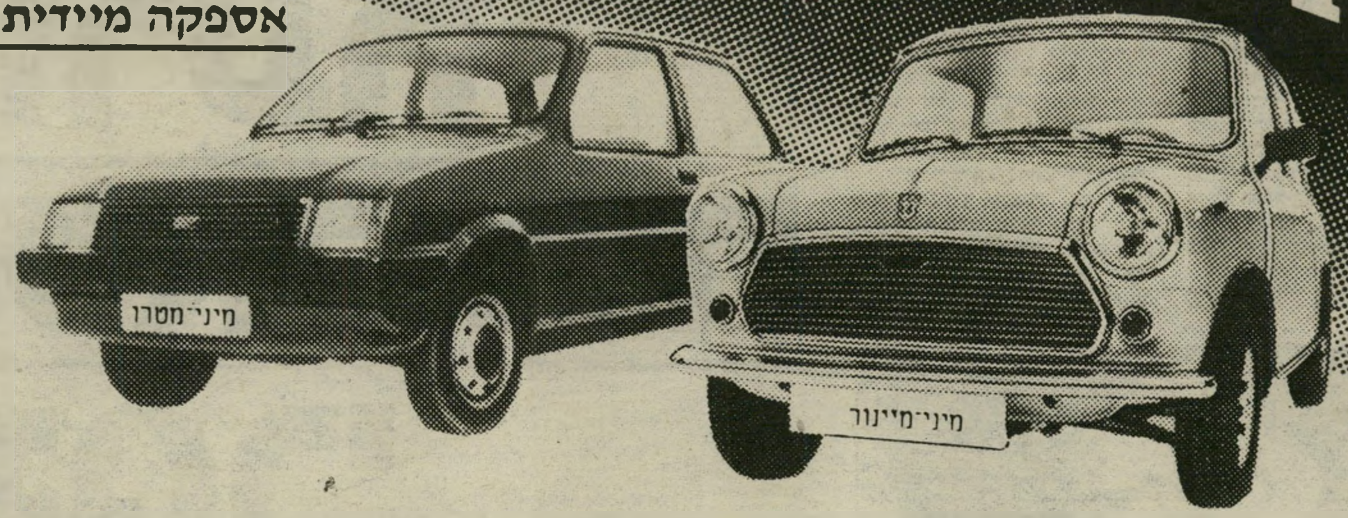

מכונית ה"מיני" שהפכה לאגדה וה"מטרו" המצליחה בעקבותיה עתה בהשג ידך במחיר מבצע ללא תחרות! רק 300 מיני מיינור ומיני מטרו 84' במחירים מוזלים לתקופה מוגבלת!

מיני מיינור 998 סמ"ק — מפואר MAYFAIR	*	484,200 שקל
מיני מטרו 998 סמ"ק — רגיל (B)	*	522,800 שקל
מיני מטרו 1275 סמ"ק — לוקס (L)	*	571,200 שקל

* המחירים בתוקף ליום הפרסום, כוללים מע"מ, ואינם כוללים הפקדה.

ציוד סטנדרטי במיני מטרו L: מעצורי דיסק-כח עם מגבר סרוו, 8 נורות אזהרה, חגורות בטחון אוטומטיות, מושב אחורי מפוצל ומתקפל ל-2 חלקים, כסאות קדמיים נשכבים, גימור מעולה - ועוד.

Austin Morris
mini METRO

המכירה גם ברשת חנויות השק"ם.

חברת המזרח למכוניות בע"מ

ת"א דרך פתח־תקוה 76, טל. 03-335235 חיפה, הנאמנים 2, טל. 04-523086
ירושלים, יפו 70, טל. 02-222093

אנשים

מדוע דרש אהרון פאפו 56 מיליון לירות מרשות־השידור ואיך נאבקו על המקום האחרון ברשימה של אליהו נאווי

■ מרוע **מנחם בגין** אינו אוכל? **יהושע סובול** עונה על כך בטורו בחותם: „הוא יודע בדיוק מה יש בדייסה שהוא בישל!”

■ ח״כ העבודה **יצחק רבין** התבקש להסביר מדוע הוא שזוף. תשובתו היתה מורכבת: „בימי פגרת־הכנסת לקחתי שמונה ימי־חופשה. שיחקתי הרבה טניס, ואפילו את נכדי לקחתי לשחק עימי. אני ג׳ינג׳י ואני נוטה לתפוס צבע. השיזוף הוא תודות לטניס ולג׳ינג׳י שבי.”

■ רבין, **מרדכי וירשובסקי** וראש עיריית רמת־גן, הד״ר **ישראל פלד**, עמדו להתראיין אצל העיתונאי **אריה אבנרי** על בימת פנורמה ברמת־גן. לפני שהתחיל המופע, דנו הנוכחים בהשפעת היופי הגברי על הפופולאריות של ה־פוליטיקאי הזכר. וירשובסקי, מועמד שינוי לראשות עיריית תל־אביב, טען ש**שלמה** („צ׳יץ׳”) **להט** פופולארי בתל־אביב בגלל יופיו. רבין לא הסכים להגדרה זו, והביא כדוגמה את ראש הממשלה הפורש מנחם בגין. הגיב אבנרי: „בגין הוא

ישיבה האחרונה של הוועד־המנהל של רשות־השידור הו־עלתה להצבעה ההצעה לקיים ביום הבחירות לרשויות המ־קומיות מידגם טלוויזיוני, בחלק מקלפיות הבוחרים. „אתם יכולים לחסוך 56 מיליון לירות — מחיר המידגם — מכיוון שאוכל לומר לכם כבר עתה את תוצאותיו,” אמר חבר הוועד **אהרון פאפו**. לקול צחוקם של הנוכחים הוסיף פאפו: „אני חוזה **שטדי קולק** ינצח בירושלים, **אריה גוראל** ינצח בחיפה ולהט ינצח בתל־אביב. לדעתי, לא רק את המידגם אין צורך לקיים, אלא את הבחירות עצמן.”

■ באותה הזדמנות רצו אנשי הטלוויזיה לערוך מידגם לב־חירות לכנסת. העיר פאפו למנכ״ל רשות־השידור **יוסף** („טומי”) **לפיד** ולמנהל הטל־וויזיה **טוביה סער**: „כדאי שתעשו מידגם גם על הטל־וויזיה.” העיר סער: „נעשה מידגם גם על אהרון פאפו.” התערב עורך־הדין הדתי **מיכה ינון**: „תהיה בטוח, סער, שהוא מוכן לזאת.” ומייד ענה פאפו: „אתם תופתעו, חוץ מן הקלפי

משה לוי מופנה למקום ישיבתו על־ידי שלמה („צ׳יץ׳”) להט, ראש עיריית תל־אביב, המלווה על־ידי ראש עיריית נצרת עילית, מנחם אריאב (משמאל). עיריית תל־אביב אירגנה מופע בשם הצדעה לגליל, שהת־קיים בהיכל התרבות. הרמטכ״ל, אורח־הכבוד, בא למקום והובל לשורה השישית. לפני ההפסקה הוא קיבל הודעה שיש לו שיחת־טלפון ועזב את המקום, כשהקהל מלווה אותו בתשואות. במיסגרת ההצ־דעה לגליל, לא הצדיעה תל־אביב לנצרת הערבית.

מייקל גרינבלט הולם בכוח רב ב־פסנתר־כנף, בהו־פעה דלת־משתתפים ביפו. גרינבלט, יליד ניו־יורק, הוא בוגר קונסרבטוריון באוהיו ופסיכולוג חברתי במיקצועו. הוא מייסד להקת ברית הג׳אז שהופיעה באופן סדיר עד לפני שנתיים. אחר־כך ניגן עם הכושים העבריים מדימונה. לפני שנה ערך את תוכנית צלילי ג׳אז ברשת א׳. עתה הוא מנגן בהרכב חדש, הנקרא ג׳אז מהצד האחר, שיופיע גם בפסטיבל לתיאטרון אחר בעכו, שיתקיים בקרוב.

תופעה שאי־אפשר להסבירה. גם פסיכולוגים לא מצליחים.” סיכם את הדיון הקצר פלד, אחיו של **חיים פלד**, הפירסומאי: „זה מוכיח שהיופי אינו תנאי להצלחה פוליטית.”

■ להט סיפר, בפגישה בסניף תל־אביב של המיפלגה הלי־ברלית, שברשימתו לבחירות המוניציפליות יש ארבע נשים מועמדות, שתיים מהן במקומות ריאליים. „בקאדנציה הקודמת היתה רק **שרה דורון**, והיום יש ארבע,” הוסיף צ׳יץ׳. העיר ח״כ **יצחק** („זיגי”) **זייגר**: „אם התהליך יימשך בקצב כזה, נצטרך לשריין מקום אחד לפחות לגבר.”

■ מידגם או לא מידגם? ב־

המידגמי שבבניין הטלוויזיה, בכל שאר הקלפיות תמצאו תוצאות חיוביות עליי.”

■ באותו דיון ניסה יועץ המנכ״ל **נקדימון רוגל** לתת דוגמה דתית לעניין חשיבות המידגם. „כאשר צריך להשליך לים משהו מן המיטען של הספינה, לא מתחילים בטלית ובתפילין,” פתח רוגל את דבריו. התערב מייד ינון: „את הטלית והתפילין כבר מזמן זרקתם מה־טלוויזיה. אז אל תדבר בשמם.”

■ כאשר התקבלה ההחלטה לערוך מידגם ברשויות, חתם פאפו את הדיון: „אם תהיינה התוצאות כפי שחזיתי היום, אתם תהיו חייבים לי 56 מיליון לירות!”

■ המתח בהרכב רשימת אשל של **אליהו נאווי**, שמתמודד פעם נוספת על ראשות עיריית באר־שבע, היה דווקא סביב המקום ה־42, המקום האחרון ברשימת המועמדים למועצה, שהוא מקום של כבוד. המועמד הקודם למקום הנועל את הרשימה היה **שאול רחמים**, איש־עסקים שבעבר היה בעל 40 אחוז ממניות חברת הביטוח סהר. רחמים הוא חבר תנועת החרות, אך תומך בנאווי לראשות העירייה. הוא התבקש להמתין עד לרגע האחרון, משום שהכל היו בטוחים שבמקום זה יוצב איש חרות אחר, הד״ר **אהוד אביבי**, מועמד הליכוד לראשות עיריית באר־שבע. אביבי, מנהל הסיפריה בקירייה למחקר גרעיני, הצטרף לפני חודש וחצי לתנועת החרות. בעיקבות המריבות בסניף המקומי על המועמדות, הוא שקל התפטרות של מחאה ברגע האחרון, ותמיכה בנאווי. בסופו של דבר נשאר אביבי במקומו, ורחמים סגר את רשימתו של ראש עיריית באר־שבע.

■ בליל סגירת הרשימות לרשויות המקומיות הצליח ח״כ חרות **מאיר שיטרית**, ראש המועצה המקומית יבנה, להפחיד את חבריו. הוא בא בשעות אחר־הצהרים המוקדמות לפקיד מישרד־הפנים, שישב בבניין המועצה, ונתן לו את רשימתו המלאה. הוא ביקש מהפקיד שישמור בסוד על בואו, ויצא מהבניין. השעות נקפו וחבריו של שיטרית לרשימה החלו מחפשים אותו. הוא לא נמצא בביתו וגם לא במישרדו. השעה 9 בערב. שעת הסגירה כבר חלפה, ושיטרית איננו. רבע שעה אחרי הסגירה, כשכל אנשיו כבר היו אובדי־עצות, הוא הופיע

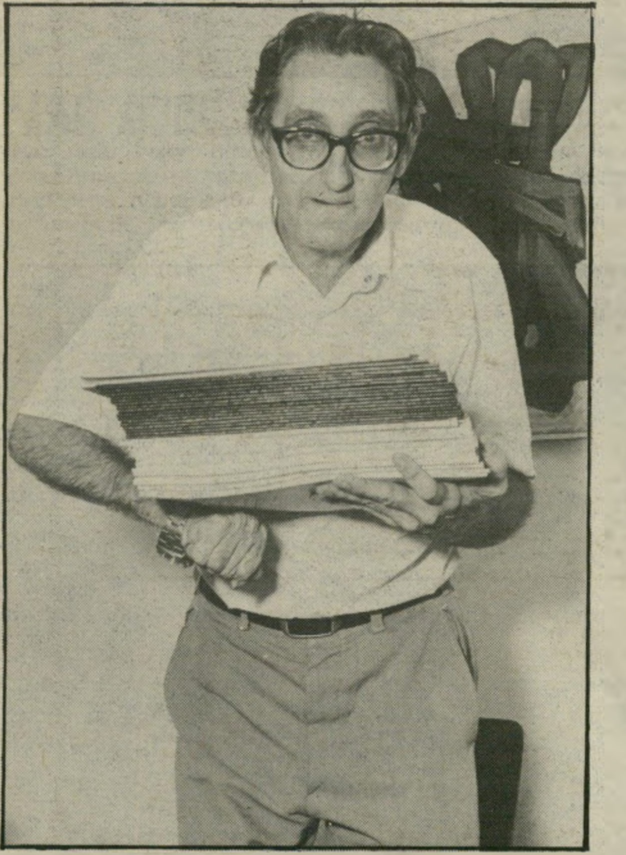

מרדכי וירשובסקי מחזיק בידיו את סיפרי 1200 חתימות ונושבי תל־אביב, התומכים בו כמועמד שינוי לראשות העיריה. למרות שעל־פי החוק נדרשו רק 750 חתימות, הופיע וירשובסקי כשבידו רשימה כמעט כפולה, מפני שחשש שאם יהיו מחיקות רבות, תיפסל הרשימה. וירשובסקי, הסובל ליקוי קל בידו הימנית וברגלו, החזיק את הרשימות באופן לא שיגרתי.

פדריקו פליני סייע לעיתונאי ישראלי שניסה לצלם אותו, ושלמה בר־שביט הוכרז כעד עוין

וסיפר לנוכחים, גם מהמיפלגות האחרות, שהוא כבר הגיש את הרשימה לפקיד.

■ לא תמיד ניכר בו שהוא שופט. המדובר בסגן הרשם של בית־המישפט העליון, **אלון גילון**, נכדו של השופט העליון לשעבר **גד פרומקין**. כשהוא מופיע באולם בית־המישפט, הוא לובש גלימה. אך מחוץ לאולם הוא מהלך בחליפה מהודרת, ומי שאינו מכיר אותו, אינו יודע שגם הוא שופט.

■ אין להם מזל לבני הזוג **סועד קדומי ודרוויש אל־נאצר**, שנישאו לא מכבר במיזרח ירושלים. (העולם הזה. 27 ביולי 1983.) אלמונים פרצו למכוניתו של הצלם שצילם בחתונת בת אחיו של **פארוק קדומי**, ראש המחלקה המדינית של אש"ף, וגנבו את כל התמונות. כך נותרו בני־הזוג ללא שום תמונה מהחתונה, מלבד התמונות שצולמו על־ידי העולם הזה.

■ שמו של השחקן הוותיק **שלמה** („שלימל'ה") **בר־שביט** כבר מזמן הולך לפניו כחוזה אסונות. השבוע סיפר בר־שביט עוד אחת מאותן הפרשיות, שבהן הדריך אותו החוש השביעי שלו. הוא חזר באוטובוס מהצגה בחיפה לתל־אביב. בר־שביט ישב בקצה האוטובוס. לפתע הוא קם ממקומו, רץ לכיוון הנהג וקרא לעברו: „עצור, סוס לבן לפניך, עצור!" הנהג דחף אותו מעליו ואמר לו: „על מה אתה מדבר. אין פה סוס." כעבור דקות הגיח סוס בהיר, שמשך אחריו עגלה, וחצה את הכביש. הנהג לא הספיק לעצור ופגע בעגלה, שעליה ישבו בני־מישפחה. בר־שביט הוזמן להעיד מטעם התביעה במישפט שבו הועמד הנהג לדין. השופט שאל אותו אם הוא היה זה שהזהיר את הנהג מפני הסוס הקרב. בר־שביט אישר עובדה זו אך הוסיף שהוא צעק שהסוס מתקרב, למרות שלא ראה אותו. השופט ביקש הסבר לדברים אלה ובר־שביט חזר שוב ושוב על דבריו. כתוצאה מכך הוא הוכרז כעד עויין.

■ העיתונאי הישראלי **אילן שאול**, ששהה בפסטיבל הסרטים ה־51 בוונציה היה אחוז התרגשות. הוא ועיתונאים רבים אחרים עמדו מחוץ למלון שבו התגורר הבימאי האיטלקי **פדריקו פליני**. כשהבימאי יצא למכוניתו, עטו עליו צלמים רבים ושאול, שמצלמתו בידו, ביניהם. הצלמים האיטלקיים דחפו את מצלמותיהם לתוך המכונית ולחצו מבלי לכוון. שאול נהג כמוהם, הכניס את המצלמה מבעד לחלון. לפתע שמע את קולו של פליני: „נו פלאש, סאר." שאול ההמום הבין שהצילום לא הצליח, ותודות לעירנותו של פליני התגלה לו הדבר. הוא לחץ שוב ושוב, עד שהיה בטוח שהמבזק פעל כראוי.

שלמה יפרח יושב־ראש ועד עובדי בנק לאומי מצביע על מודעה שבה מוצע סכום של 3000 דולר למי שימצא אותו חי או מת, משום שהוא מבוקש על־ידי המישטרה. יפרח, שפעילותו היא לצנינים בעיני הנהלת הבנק, מצולם במרכז המודעה, התלויה ליד שולחן־ עבודתו. חבריו התבדחו, שההנהלה היתה מוכנה לשלם יותר תמורת ראשו.

יגאל גריפל הודף ברוגז מזלג עמוס בשר שהופנה אל פיו, בעוד אשתו, ריבקה, חותכת עבורו מנה נוספת. גריפל, שבא לאירוע חברתי שבו נכחו רוב חברי מרכז־חרות, הופתע כאשר קיבל את פניו ליד שולחן־האוכל חנן אברמסון, יועצו לענייני תיקשורת של סגן־ראש־הממשלה, דויד לוי. אברמסון הציע לגריפל לפעור את פיו כדי שהוא, אברמסון, יאכיל אותו. גריפל חייך כששמע את ההצעה (למעלה) אך כאשר הבחין בצלמת העולם הזה, שכיוונה אליו את מצלמתה, רגז על אברמסון (למטה מימין) ושלח אותו בכעס רב מעל פניו.

אריק סיני אוחז בידו מעטפה עליה ברכות לשנה החדשה, שקיבל משתי מעריצות בת־ימיות. סיני הופיע במיסגרת קיץ של פסים, **ערב שנערך בחסות אחד הבנקים הגדולים. השתיים הכינו מעטפה בגודל של 75×100 סנטימטר, שעליה כתבו ברכות בצורת שירים לאלילן.**

אנשים

■ ערב מופע־הרוק למען חברי יש גבול, הוציאה הקבוצה גיליון חדש של ביטאונה, במרכזו ראיונות עם חלק מהאמנים שיופיעו בפסטיבל באכזיב. **שלמה גרוניך** הסביר מדוע התנדבו חבריו להופיע בצפון הארץ: „במדינה שמחקה את ארצות־הברית בכל תחום, גם האמנים לוקחים דוגמה מהו־פעות של אמנים אמריקאיים נגד המילחמה.”

■ אמר הזמר **דני ליטני**: „בשבילי יש גבול זה מושג רחב. יש גבול שעד אליו אפשר להגיע; יש גבול שעד אליו אפשר לחזור; יש גבול למה שאפשר לסבול. אך בעיקר, יש גבול בשבילי פירושו יש גבול

הוא מתחיל את יום־העבודה בשעה 4 וחצי לפנות בוקר, בשחייה בת שעה בבריכת גורדון בתל־אביב.

■ בערב סוכות חגג הבדרן **שלמה** („ג'ינג'י”) **גולדברג** את יום הולדתו ה־27. למסיבת ההפתעה שערכו לו חבריו הם הזמינו גם את אחיו **אברהם**, שאינו דומה לו כלל. אברהם הוא גבה־קומה ושחרחר, אך גם הוא חגג באותו יום את יום הולדתו ה־27. השניים הם תאומים. אחיו של ג'ינג'י היה שחקן בקבוצת הכדורגל של מכבי תל־אביב. הוא פרש בגיל צעיר, והיום הוא עוסק בביטוח. ג'ינג'י מופיע עתה במחזה הלם קרב, המוצג בתיאטרון חיפה.

תמי בן־עמי מחבקת שתיים מבין עשרות בובותיה, ארוכות הרגליים ודקות הגיזרה. תמי ידועה כחובבת בובות. בכל פעם שהיא שבה מחו"ל, מיזוודתה מלאה בובות. שתי בובות אלה ניקנו בסיורה האחרון באירופה.

להרוגים. אני לא יכול לסבול את זה עוד.”

■ מרוע הוצבה **שלי שבדרון**, אשת יחסי־הציבור של חברת היינות שטוק, במקום ה־25 ברשימתו של **יחזקאל הרמלך** למועצת עיריית רחו־בות? מסתבר ששבדרון היתה דוברת של ראש־העירייה מטעם הליכוד בבחירות הקודמות. היא הסכימה לבקשתו של הרמלך להופיע ברשימה, אך ביקשה שיהיה זה מקום של כבוד ולא מקום ריאלי. „במחשבה שנייה,” הוסיפה שבדרון, „כך השלים הרמלך שילובם של שני זוגות טניסאים ברשימה.” שבדרון היא טניסאית מושבעת, כמו הרמלך עצמו. שני האחרים, המרבים לשחק טניס ומופיעים ברשימה, הם **יצחק סטריזצקי** המופיע במקום השני **ורות לווינסון**.

■ מפקד מישטרת מחוז תל־אביב **אברהם תורגמן** חזר לכושר מלא, אחרי שנותח בתחילת הקיץ בליבו. כהרגלו,

■ **אבי קימחי**, בעל חברת מחשבים גדולה בבאר־שבע, נראה באחרונה רוכב על אופניים בחוצות העיר, ומנופף לשלום לעוברים ושבים. היו שחשבו שהוא מצא דרך מקורית לדיא־טה, אך הסיבה היא אחרת לגמרי: רישיון הנהיגה של קימחי נשלל לחודשיים, ובמקום מכונית הוא משתמש ברכב דו־גלגלי ללא מנוע.

פסוקי השבוע

● **יושב ראש מיפלגת העבודה, שימעון פרס**, על השאלה מה יקרה לו אם מיפ־לגתו תובס בבחירות הבאות: „אני לא מתכונן לשום מפלות.”

● **הנ"ל**, בתשובה לשאלה אם יפרוש במיקרה שמיפלגתו לא תרכיב את הממשלה הבאה: „אין לי תוכניות כאלה. אין לי תוכניות שמיפלגתי תפסיד. זה לא מצוי בלכסיקון שלי.”

בלונים

מאת **דניאלה שמי**

ח"כ אברהם שפירא

מוסיקה

פרוצליל

עדינות המחשבה

הפסנתרן אלפרד ברנדל מופיע בישראל מה־24 בספטמבר ועד ה־8 באוקטובר. הוא יבצע, עם התיזמורת הפילהרמונית, קונצ'רטים לפסנתר מאת בטהובן (מס' 4) ומוצרט (מס' 20).

בגיל 53 נחשב ברנדל אחד מכוכבי־העל של עולם הפסנתר הקלאסי. הדרך למעמד זה לא היתה רגילה: הוא לא החזיק איש יחסי־ציבור, וגם לא בנה תדמית מעניינת. ברנדל פשוט חקר של מוצרט, כל יצירות הפסנתר של שוברט ומעט מוסיקה קאמרית.

אלפרד ברנדל החל לומד פסנתר בגיל 6. מאוחר יותר נטל שיעורי־אמן מהפסנתרנים הגדולים אדוארד סטוארמן ואדווין פישר. הוא הושפע מאוד מפישר, אך פיתח במהירות כיוון משלו.

אין לברנדל השכלה מוסיקלית אקדמאית במובן הרגיל. הוא גם למד הלחנה. לדעתו, כל מבצע הרוצה להבין בשלמות את היצירות שהוא מנגן, חייב ללמוד ענף מוסיקלי זה.

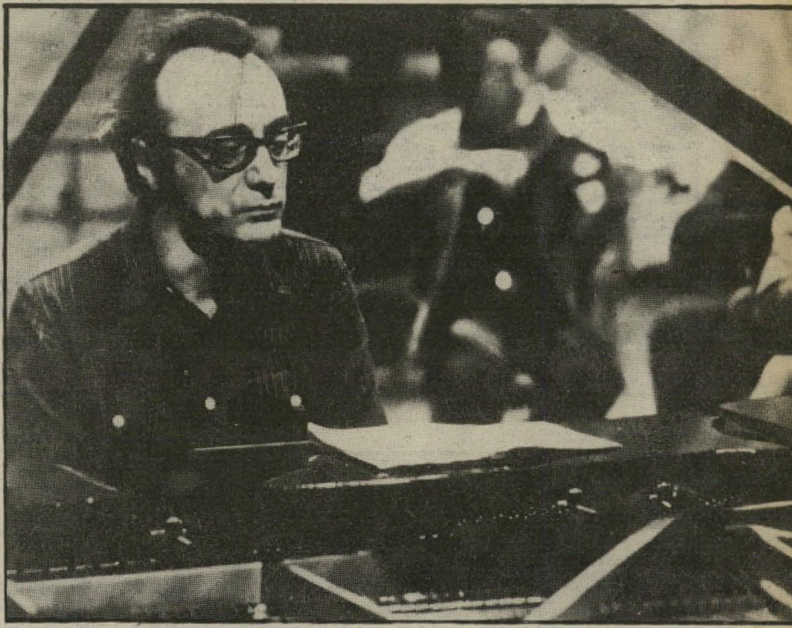

פסנתרן ברנדל
אלפא ואומגה של מוסיקאי

רפרטואר שעניין אותו, ונתן רסיטלים רבים במולדתו, אוסטריה. כך בנה, אט־אט, מעגל נאמנים מקומי.

בשנות ה־50, כאשר החל מקליט עבור חברת ווקס, צנועת־המחירים, החל שימעו נפוץ ברחבי העולם. אותה סידרת־ההקלטות כללה מיצירות ליסט, מוצרט, סטרווינסקי ומוסורגסקי.

הפרוייקט אשר משך הכי־הרבה תשומת־לב היה הקלטת כל יצירות־הפסנתר של בטהובן. פרוייקט זה העסיק את ברנדל מ־1958 עד 1964.

במקביל החל מופיע בקביעות באירופה ובצפון־אמריקה. הוא משך אחריו קהל מעריצים קבוע, אשר העריך את פרשנויותיו הבהירות לאמני אירופה מהמאה ה־19, אפילו היצירות המבריקות ביותר של ליסט, אשר פסנתרנים

בתקופה מסויימת התעסק בציבעי־מים. פעמים רבות הציג תערוכות מיצירותיו, במקביל להופעותיו.

לאחרונה המעיט בציור ובהלחנה, אך המשיך בתחביב רציני אחר: אינטלקטואל.

חלק מרשימותיו, העוסקות בתחומים רחבים, דוגמת התמודדות עם פסנתרים — כשם אחד הפרקים — רוכזו בסיפרו musical thoughts afterthoughts (דפוס אוניברסיטת פרינסטון, 1976). זהו כרך דק אך מרתק לכל נגן פסנתר.

כל כתיבתו נובעת מנסיונו כאמן מבצע: זו תיאוריה הצומחת ממעשיות. אמר ברנדל: „למרות שזה נחוץ ומרענן לחשוב על מוסיקה, אני תמיד יודע כי הרגש הוא האלפא והאומגה של מוסיקאי, לפיכך הערותיי נובעות ושבות לרגש זה.”

קלידן קוריאה וחברים*
חוויה מעניינת

רבים הפכו לקיטעי־ראווה רדודים, נשמעו מאצבעות ברנדל עמוקים ומרשימים. למעשה, נותר ליסט עד היום כאחד מנקודותיו החזקות יותר של אלפרד ברנדל.

פסנתרן אינטלקטואלי. בסוף שנות ה־60 התעניינה חברת פיליפס באמן. זמן קצר אחר־כך החתימה אותו על חוזה, שהוארך עד היום. בעיסקי המוסיקה הקלאסית, המבוססים בחלקם הגדול על הקלטות, היה זה מהלך מרשים: מהחברה הזולה ביותר לאחת החברות היקרות והיוקרתיות ביותר.

ברנדל הקליט אלבומים רבים, הכוללים סט שני של סונטות־בטהובן, שני הקונצ'רטים של ברהמס, מנה נכבדה של ליסט, כמה מהקונצ'רטים

מה נשמע

● יבוא או לא יבוא? בעוד שאלת בואו של צ'יק קוריאה לביקור נוסף בישראל עדיין תלויה ועומדת אפשר לפחות להביט בהרכב שעימו מנגן היום קוריאה (ראה: תמונה). אם אומנם יבוא עם הנגנים האלה, צפויה למאזינים בארץ חוויה מעניינת.

**מימין לשמאל: צ'יק קוריאה, אל־די מיולה (גיטרה), סטנלי קלארק (באס) ולני וייט (תופים).*

תקליטים

מפירחי
ארצנו הקטנטונת

האירוסים — זמרי בית־אלפא; סי־בי־אס.

שירים ישראליים, כמו שיר לכרם, ספני שלמה המלך ואשירה לידידי – בניצוח רפי פסחזון. איכות ההקלטה טובה יחסית, ועם לחנים של משה וילנסקי, נעמי שמר ונורית הירש — קשה להחטיא. נעמי שמר מוצגת פה כמעין התנ"ך של זמר־עם: תחת שירה סימני דרך: „מתוך ספר גימל"; תחת אחותי רוחמה — „מתוך הספר השני". קצת מזכיר מלכים א' ומלכים ב' או, להבדיל מהמקור הישראלי, אנתולוגית החיפושיות, א' ו־ב'.

חיקוי
ותחבולות

לאורה ברניגן — ברניגן 2; הד ארצי.

בארצות־הברית כיוונה חברת־התקליטים את האלבום הזה למערכות סטריאו בינוניות של בני 14־15. בישראל מכוונת חברת הד ארצי למערכות זולות מאוד של בני אותו הגיל. ההטבעה המקומית מעוררת רושם כאילו הקליטו את השירים לשפת־ים: הרעשים רבים והאיכות ירודה.

ברניגן היא זמרת כלל לא רעה. היא הרשימה כמלווה של לאונרד כהן בסיבובי הופעותיו האחרונים. כאן, לבדה, היא נגררה לחומר מוסיקלי משעמם. את כל מה ששומעים כאן כבר עשו קודם, והרבה יותר טוב. התקליט מציג מעין קים קארנס צלולת־קול לעניים.

למרות תעודת עניות זו, מבטיח קולה של לאורה ברניגן גדולות בעתיד. כדאי יהיה לתפוס אותה אי־שם בהמשך מסלול־המיכשולים של הפופ האמריקאי.

עניין
של השקפה

נערות מארי ג'יין — איסטרוניקס.

הזמר והמפיק ריק ג'יימס חושב כי המציא סיגנון מוסיקלי חדש. הוא קורא לו „פאנק אנד רול", על מישקל רוק־אנד־רול. במיסגרת מאמציו לדחוף את הסיגנון הזה לגרונות־המאזינים, הוא הרכיב להקת־נערות, שתפקידן זהה. ג'יימס כתב, הלחין, עיבד והפיק את כל שירי אלבום־בכורה זה. לצד הראשון קרא צד המסיבה ולשני — צד התתקררות.

אם אינכם רוקדים או ממוזמזים באיזו מסיבה חמה, מעטים הסיכויים כי תאזינו לתקליט זה. הצד הראשון עושה חור בראש אחרי השיר השני, ואם הופכים את התקליט — משתעממים מייד. אין דבר מיוחד בשירת הצעירות, ורק רמת־ההפקה היא גבוהה. אבל מצער לראות על מה בוזבזה.

טוב
מכדורי שינה

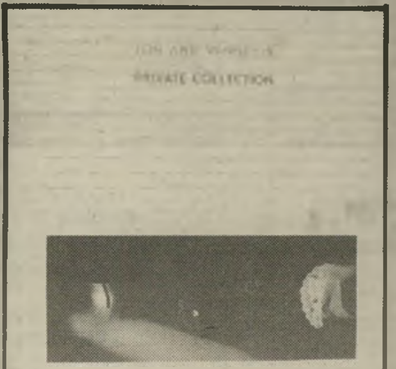

ג'ון ואנגליס — אוסף פרטי; סונוקול.

אם ג'ון ואנגליס יכול להרשות לעצמו להמשיך ולהפיק תקליטים בשיתוף עם ג'ון אנדרסון (לשעבר זמר להקת יס), כנראה שזה מכניס להם כסף. בתקופה האחרונה נשמע ואנגליס כפי שהיה נשמע ג'יימס לאסט, אילו למד לנגן בסינתסייזר. קולו של אנדרסון מרגיז עד כדי כך, שלעיתים קרובות קיוויתי כי מקומו ייתפס על־ידי אחד הקלידים האלקטרוניים הרבים של ידידו.

הנחמה היחידה — והלא מספיקה — בפרוייקט־נפל זה, היא איכות ההטבעה הטובה: עדיין מעטים הם נגני הסינתסייזר בעולם המגיעים לאיכויות של ואנגליס.

המדור מעניק לתקליטים חמישה ציונים, לפי הדירוג הבא: תו אחד — רע; שני תווים — חלש; שלושה תווים — בבה; ארבעה תווים — טוב; חמישה תווים — מצויין.

ארי פרנקל

BROADWAY 80
ומי לבדיקת איכויות בבריסל, זכתה BROADWAY 80 במדליית זהב לשנת 1982 על איכותה המעולה.
בבדיקה של
מתאים לי
טעם אמריקאי. תערובת אמריקאית.
BROADWAY
80
מוקד 816
אזהרה - משרד הבריאות קובע כי העישון מזיק לבריאות

דויד לוי בא מבית־שאן לסבי[...]

מטהו ★ אחרי הקרנת־הבכורה, הלכו כולם ל[...] לחגוג בחברת אנשי [...] וגעים"

חגיגה עצמינ[...]

ראש בראש השחקנית גילה אלמגור איחרה לתחילת הקרנת הסרט נגוע במוסיאון תל־אביב, אך הדבר לא פגם מהנאתה. הראש החייכני שלידה הוא ראשה של פנינה רוזנבלום. גם רוזנבלום התרשמה לטובה מהסרט. השתיים באו אחר־כך למועדון הזריחה.

השבוע נערכה הקרנת־הבכורה של הסרט נגוע במוסיאון תל־אביב. בימאי הסרט **עמוס גוטמן**, שהוא בוגר בית־הספר ל[...] חק וקולנוע בית־צבי ברמת־גן, ת[...] את הכנסות ההקרנת־הבכורה של סירטו לבית־הספר.

בין המוזמנים בלטו פוליטיקאים, אנשי כספים וכמובן, קולנוענים. ח"כ **שולמית אלוני** וח"כ **מרדכי וירשובסקי**, המועמד של שינוי לראשות עיריית תל־אביב, ייצגו את הפוליטיקאים. בשם אנשי הממון הופי[...] הדיסקוטאים, **מירה, וליאון רקי**[...] [...]אטי ואת הקולנוע יצגו הבימאים [...]ידה ("ג'אד") **נאמן** וחברתו לחיים ר[...] [...]רטון, **שימעון דותן** ואחות[...] [...], שגם היא בעיסקי קולנוע.

השחקנים הר[...]ים בסרט, יוהנתן סגל ובן לוין, בלט[...] להשתתף בצילומי סר[...]דרם. בן נסע אחרי הקרנת הסר[...] לארץ.

התכנסו כל המוזמנים במו[...]סיאון, אביבי, שאורחיו הקבועים הם עַ[...]ל־(הומו־סכסואלים). במסיבה השתת[...] גם מבקרי הקולנוע **שוש אביג[...]** **ואורי קלין**.

הצפיפות במועדון היתה רבה, ועושי הסרט היו מרוצים מהתגובות הנלהבות שהרעיפו עליהם האורחים. בעיצומה של המסיבה הופיע הקוקסינל התל־אביבי הידוע **זלמן** ("שושי") **וינדר**, כשבאמתחתו עוגה, מתנה לבימאי עמוס גוטמן. שושי פרס מהעוגה והגיש לכל אחד מהנוכחים נתח. על הסרט אמר שושי "מי שלא נמצא בתוך זה, לא יכול להבין את הסרט."

נגוע מספר על חייו של בחור הומו־סכסואל, על היחסים שלו עם סביבתו, ועל הקשיים השינאה והכאב השזורים ביחסיו עם חברתו וחברו.

גם נשים בסרט העוסק בבעיה המיוחדת לקבוצה מסויימת של גברים, שותפות גם נשים. בכתיבת התסריט השתתפה עדנה מזי"א (מימין), המשיקה כוס במסיבה שאחרי ההקרנה.

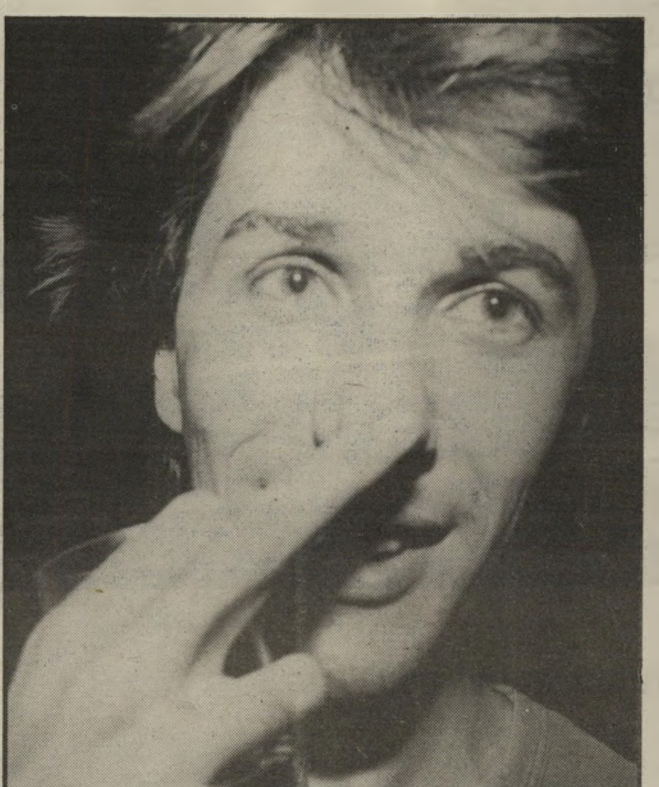

נגוע עמוס גוטמן, בימאי הסרט נגוע, שהקרנת הבכורה שלו נערכה במוסיאון תל־אביב. גוטמן תרם את הכנסות הקרנת הבכורה לבית צבי ברמת־גן, בית הספר לאומנות הבימה והקולנוע שבו למד.

בת־מיצווה דויד מור[...] הבכירה, י[...] [...]בים. לידה, מצד ימין, עומדת א[...]

יורט[...]

חטיפה בדרך עסק[...] מיצו[...] הנס שיקורה. הנוכחים, המכירים [...]

בתחילת מושב החורף ה[...] של הכנסת יהיה כנראה דויד מו[...] הנוכחים, אם ראש־הממשלה ה[...] יתפטר גם מתפקידו כח"כ. מור[...] יהלומן, נשוי לליאורה, אמריקאית מ[...]

מלטף את ראש בתו ...ת, שמלאו לה 12 אבי־ ... ליאורה מור. מסיבת הבת־מיצווה, שהוזמנו אליה 1000 אורחים, נחוגה בחצר הווילה של מישפחת מור בסביון. אם יתפטר מנחם בגין גם מחברותו בכנסת, יתפוס את מקומו מור, המועמד מס׳ 51.

...טו של בגין

הוא גם חבר מרכז חרות, והוא המועמד מס׳ 51 ברשימת הליכוד. הפרשנים המיפלגתיים מסבירים שהוא מקורב גם לעזר וייצמן וגם לדויד לוי.

לפני ארבעה חודשים הוא מונה כנציג הכלכלי של ממשלת זאיר בישראל. מאז, כל יזם הרוצה להשקיע בזאיר, חייב לעבור דרכו.

השבוע חגג דויד מור את יום הולדתה ה־12 של בתו, יפעת. המסיבה נערכה בגן־ביתו.

בזכות מיגוון עסקיו באו אורחים שונים למסיבה. מור שיגר הזמנות ל־1000 מוזמנים, ורובם נענו ברצון. ראשונים באו חבריו הפוליטיים, חברי מרכז חרות. אחריהם באו חבריו היהלומנים, ובראשם **משה שניצר**. אך את תשומת הלב משכו הזאירים שבאו בהרכב מלא — שגריר זאיר וכל עובדי השגרירות.

האווירה היתה רגועה עד שהגיע

...רות אנדרה קלצ׳ינסקי בא למסיבת הבת־ ...ליווי האיש מס׳ 2 בשגרירות גרמניה בישראל. ...איבתו של קלצ׳ינסקי לגרמניה, העלו השערות.

ממון. השניים מתגוררים בווילה רחבת־ ידיים, שחצר ענקית מקיפה אותה, ובתוכה בריכה שהתקין לאחרונה מור. כל זה נמצא בסביון.

מלבד עיסקי היהלומים שלו, מור

לגן סגן־ראש־הממשלה ושר־הבינוי־ והשיכון **דויד לוי**, בלוויית אשתו רחל.

אחר כך התברר, שלוי התקשה למצוא את המקום, שגה ונכנס בטעות לבית אחר באותו הרחוב, ונקלע לחתונה. רק אחרי שהתברר לו כי כלת השימחה מבוגרת בכמה שנים מיפעת, עזב את המקום. כשהשניים נראו בפתח, הצטרף הקהל לתיזמורת, שניגנה את השיר דויד מלך ישראל. לוי, שבא בחליפה בהירה, ואשתו, שבאה בשימלה פירחונית סגולה, נראו נבוכים.

כאשר התיישב לוי ליד השולחן, מיהר להסיר את מעילו ונשאר לשבת כשלגופו חולצה כחולה הדוקה.

מחנה־לוי זכה ליצוג כמעט מלא במסיבה, כאשר למקום באו אנשי־ המטה של לוי, שניהלו את ענייניו ביום ההתמודדות המפורסם: חברי־הכנסת **מיכאל קליינר** ו**מיכה רייסר**

„זהו!" אריה זייף, חבר המיפלגה הליברלית ועוזר... פסח גרופר, מצביע על אשתו, דליה, כשנשאל בחבר... מי בא למסיבת הבת־מיצווה. זייף מקפיד לבוא לאירועים עם ...

ילד אשכנזי

כשבאו רחל ודויד לוי, קטעה התיזמורת את הנעימה שניגנה באותו הרגע, והחלה מנגנת את נעימת השיר דויד מלך ישראל. המשרתת התאיל... אחזה ברונן, בנו של מור, והביאה אותו לרחל לוי, ... ליטפה ונשקה את רונן, שניסה להיחלץ מזרועו...

וסגן־שר־האוצר **חיים קופמן**.

גם מחנה שמיר זכה ליצוג, ברמותו של **רוני מילוא**, שהעז ובא למצודת אנשי לוי.

דויד לוי היה ללא ספק חתן השימחה. והוא נראה מסתודד עם שניצר, שחיבק אותו ועודד אותו. כולם הצטופפו סביבו, ביקשו את קירבתו.

מוזמן מפורסם אחר, שכולם ... לבואו, היה עזר וייצמן. אולם וייצ... בא, וכולם היו מאוכזבים. „הרי למ... ברית־המילה אצל מור, לפני שנה ... הוא כן בא," התלונן בקול ... האורחים. „אז אולי הוא בחוץ־לאר... בשיחות חשאיות להקמת ר... חדשה?"

המסיבה נערכה בחצר הג... שמסביב לבית. בכניסה ה... דוכני־משקאות דוכן למנות אחר... בשרות עצמי. מאחרי הבניין הת... עובדי קייטרינג בין ארבעה דו... גדולים של שתיה, סלטים, דגים, ... בשר של כבש, של עגל, של עוף ... כבדים ונקנקים.

למרות שהמון האורחים צבא ... הדוכנים, לא נוצר מחסור. על הדו... נערם כל הזמן מזון טרי.

אפילו לעצלנים, שלא רצו ל... בתור ליד השולחנות, היתה יש... מלצריות נושאות מגשי־חטיפים ... ביניהם וחילקו מכל טוב.

כך, למשל, יכלו מוזמנים ל... סיגרים מארוקאיים, אגרול סיני ב... חמוץ מתוק, כדורי־בשר, שז... ממולאים בשר ועוד.

הבריכה במרכז החצר הד... במוחו של אחד המוזמנים רעיון: ... שאל בתמימות מדוע שלא יכניסו ... רוני מילוא לתוכה.

בשעה מאוחרת הופיע שר־ הבי... **משה („מישה") ארנס**, שהת... בהתלהבות על־ידי המארחים וה... מנים.

בת 12

יפעת מור עמדה עם הוריה בפתח, וקיבלה את פני האורחים הרבים שהזמינו הוריה. יפעת לא הכירה את רוב המוזמנים.

מזון למועמד

יצחק ולקר, מועמד הלי־ כוד לראשות עיריית בת־ים, אוחז בשתי צלחות – אחת לו ואחת לאשתו.

טאצויה פוג'י ואיקו מאטצודה ב„אימפריית החושים" של נגיסה אושימה
מאגר התחושות של המין האנושי

קולנוע

צנזורה

רוטיקה — זו לא מילה גסה

אימפריית החושים הוא אכן סרט על מין. ׳ זו אלא איוולת מתחסדת לטעון אחרת, או עמיד פנים, שאפשר להסתיר את המין מאחרי ה סצינות קצרצרות בסרט, שבהן אינו תופס קום מרכזי. האם זאת סיבה מספקת לאסור את גתו? או שמא צריך לאמץ את העמדה ש„כל שמתחיל ונגמר במין הוא פורנוגראפיה, ולכן ור להצגה?" במקרה כזה, חיי אדם הם נוגראפיה אחת ארוכה, אסורה בהחלט להצגה.
אימפריית החושים הוא סרט על אובססיה ׳ אהבה, ההולכת וגוברת עד כדי כך שהיא וצה את עצמה בשלמות בתוך המוות. תרגומה שוט, הנקי והטהור ביותר של האהבה, בשפה יתית, זו הארוטיקה. נא לא להסמיק, לגמגם א להסתתר. ארוטיקה אינה מילה גסה, אלא אם היא הופכת להיות כזאת באוזני השומע אותה. לי משום שזה יכול להיות טהור ונקי כל־כך, ו בסרט זה, מצא אחד מאבות הפילוסופיה

גיבורי „אימפריית החושים"
אובססיה המסתיימת במוות

מודרנית, לאקאן, את הצורך להגדיר את ימרפיית החושים, כאחד הסרטים הצנועים יותר שראה בימי חייו.

ימי־הביניים הישראליים. הבימאי, גיסה אושימה, הוא תוצר של תרבות שונה שלנו. לא צריך להיות חכם גדול כדי לקבוע את, הרי האיש יפאני. ולא צריך להיות חכם גדול די למצוא קירבה בין סרט זה ובין כתביו של קיו מישימה. המלח שחזר מן הים, אשר עובד קולנוע בהתחסדות מערבית ואושר להקרנה ישראל). לצורך זה צריך רק לקרוא את כתביו של מישימה.

אפשר למצוא סימוכין רבים לגישתו של גישימה לאהבה, למין ולקירבה של השניים אל מוות, גם בתרבות המערב. משום מה, יש רושם שהמארקיז דה־סאד חדל להיות שם אסור תירגמו אותו אפילו לשפת הקודש). רבים זכורים שהצרפתי ג'ורג' באטאי, שכתביו הם אילו השראה ישירה לסרט הזה, הוא אחד חשובים בין הוגי־הדעות של תקופתנו, במיוחד ניתות מקומה של ארוטיקה בתרבות המערבית.

כל זה דורש, כמובן, מידה מסויימת של השכלה ועד כמה שהחוק מגיע, חברות בוועדה ביקורת מחזות וסרטים (בלעז צנזורה) אינה מחייבת רמה תרבותית כלשהי. בעצם, זה כרוך יק ביכולת הצנזור לקבוע מהן הנורמות המוסריות של החברה שבתוכה הוא חי, ולאסור כל מה שחורג מן הנורמות האלה.

אם הצנזורים מחליטים שמדינת ישראל עדיין שרויה בימי־הביניים מבחינה תרבותית, אז כל מה שחורג מן המוסר והמידות הטובות של ימי־הביניים, מועד לחרם.

מין כפול חן. לכן, אין טעם להסביר להם את ויבנה הסרט של אושימה, את התהליך ההדרגתי של האובססיה המשתלטת על הגבר והאשה שבמרכז הסיפור, את הסתגרותם ההדרגתית זה נתוך זו, בכל המובנים, את התנכרותם לכל מה שאינו קשור מיידית ליחסים שביניהם, את הדרך הבלתי־נמנעת שמובילה, באלפי רמזים, המתבהרים והולכים, אל הסוף, שספק אם הוא טרגדיה או אפותיאוזה של האהבה בשיאה.

אין טעם להרבות את הדיבור על העובדה שהסרט משחזר פרשה אמיתית שהתרחשה ביפאן ב־1936, ועל כך שדמותה של סדה, האשה בסרט, היא מעין גיבורה לאומית שם, משום שהעזה בתקופה של דיכוי מוסרי, ללכת עד הסוף בדרך שבחרה לעצמה. בסצינה קצרצרה בה רואים חיילים הצועדים ברחוב. סצינה זו יכולה להזכיר, למי שמכיר את העובדות ההיסטוריות, כי זו היתה תקופת מרד הנפל של הקצינים היפאנים הצעירים בשילטון.

אין טעם להזכיר את כל אלה, באוזני מי שמודד מוסר של סרט לפי מיספר המישגלים שבו. בסרט הזה אומנם יש הרבה מאוד מישגלים, אבל מי שיטען כי יש בכך משהו מגירוי היצרים, סובל כנראה חמורות מבעיות אישיות.

אושימה מתאר התעלסויות אלה כפולחן, פולחן שאימתו הולכת וגדלה ככל שברור יותר עד כמה אין מנוס מן הסוף שאליו חותר הסרט. זהו פולחן לכבוד העוצמה האדירה והאיומה גם יחד, המסתתרת במאגר התחושות של המין האנושי.

גם אם לא הבינו הצנזורים את כל רבדיו של הסרט, מדוע אימפריית החושים אסור להקרנה ואילו גרון עמוק (שהוצג בקולנוע מרכז) מותר.

מדוע סירטי מין שמציגים את האהבה כפעולה מיכאנית בלבד מותרים להצגה ואילו סרט שרואה ביחסי־מין חלק בלתי־נפרד מן החוויה האנושית ומנסה להבין אותם, אסור להצגה?

ובכלל, מתי יפזרו כבר את חבורת אבירי־המוסר הזאת, שתפקידה להחליט מה טוב לזולת ומה רע לו? האם זה מרגיע מישהו שיש כלבי־שמירה הדואגים לשקט הנפשי של הציבור? אם כן, שיותירו להם סמכויות ייעוץ, ושייטלו מהם את המיספריים. יאמרו מה מזיק, לדעתם, ומה מועיל, מה מסוכן ומה מומלץ, וישאירו בידי הצופים את זכות ההחלטה הסופית.

בארברה סוקובה בתפקיד גודרון ויוטה לאמפה בתפקיד אחותה
האחיות הקולנועיות יוליאנה ומארינה

סרטים

עצב אהבה וטרור

מארגרתה פון־טרוטה טוענת, בעקשנות רבה, שסירטה ימים של עופרת איננו סרט על טירור. יכול מאד להיות שהיא צודקת, אבל אם הוא זכה לפני שנתיים בפרס הגדול בפסטיבל הסרטים של ונציה, ואם הוא עורר עניין רב בכל רחבי העולם, הרי זה, בלי שום ספק, מפני שהוא עוסק בטירור. גם אם אין הטירור הנושא המרכזי בסרט, אין ספק שצילו מטיל משקל כבד על כל העלילה ומזכיר פעם נוספת, עד כמה קשה לטפל בנושא הסבוך הזה בצורה סבירה, שקולה ואינטליגנטית, מבלי להיסחף לעמדה קיצונית ופשטנית.

ימים של עופרת מצליח במשימה, דווקא משום שהוא אינו מתיימר להגיע למסקנות מרחיקות לכת או להביא קביעות פסקניות לכאן או לכאן. זהו בראש ובראשונה סיפור אישי, על מערכת־היחסים שבין שתי אחיות. באמצעות הסיפור האישי הזה משתקף מצב של חברה במשבר, במיקרה זה החברה הגרמנית, אבל בשינויים קטנים אפשר לראות תופעות דומות בארצות רבות אחרות במערב. דווקא משום שפון־טרוטה מקדישה תשומת־לב מירבית למישור האישי, ומטפלת באהבה ובאהדה רבה בשתי הגיבורות שלה, גם כאשר אינה מסכימה עם מעשיהן, הופכות ההשלכות של הסיפור הזה ממשיות ואמינות יותר, מכפי שהן בסרטים פוליטיים שיגרתיים, אשר כל עיסוקם להטיף מוסר לצופים.

באדר־מיינהוף. מקור העלילה במעשה שהיה, והוא נוגע לשתי אחיות שהיו מוכרות מאוד בגרמניה. גודרון אנסלין נימנתה עם כוכבות כנופיית באדר־מיינהוף, ומצאה את מותה בכלא בנסיבות חשודות. הרשויות טענו שהתאבדה, אבל חלק גדול מן השמאל הגרמני האמין כי „עזרו" לה להתאבד. אחותה של גודרון, כריסטיאן, חקרה את הפרשה במשך שנים, והוציאה לאור ספר, המנסה להוכיח, שאחותה לא שמה קץ לחייה ושכל הסימנים מעידים כי המימסד היה מעוניין לסלק דמות מביכה וטורדנית זו, ועשה זאת בטכניקה שמזכירה את טחנות־הצדק של הנאצים.

הקשר הראשון של מארגרתה פון־טרוטה עם שתי האחיות היה עוד בתקופה שעבדה כשחקנית וגילמה על הבימה, במחזה אקטואלי, את דמותה של גודרון. היה זה בסוף שנות ה־60, כאשר מחאות הסטודנטים של 68 גלשו במהירות לתופעה של טירור עירוני, אשר טען בקולי־קולות כי הוא משרת רעיונות אידיאולוגיים נעלים, ולמענם, מותר להשתמש בכל האמצעים.

בפעם השניה נתקלה פון־טרוטה באחיות אנסלין, או ליתר דיוק בכריסטיאן, בסוף שנות ה־70. בעלה של השחקנית (שהיתה בינתיים לבימאית), פולקר שלנדורף, וידידו אלכסנדר קלוגה, הכינו באותו הזמן אפיזודה, שעתידה היתה להשתלב בסרט קבוצתי בשם גרמניה בסתיו. באותה האפיזודה, יצאו השניים לצלם את הלווייתה של גודרון אנסלין ואת התגובות של האוכלוסיה הגרמנית — מן הימין ומן השמאל — על מותה. פגישה חוזרת זו עם גורלן של האחיות, הצית בבימאית את הרצון לטפל בנושא שנראה לה חשוב ובוער, בתוך החברה שבה היא חיה.

חשש לסיבוכים. אם יוליאנה ומאריאנה, שתי האחיות בסרט של פון־טרוטה, אינן זהות לחלוטין לאחיות אנסלין, ואם העלילה אינה שיחזור מדוייק של קורותיהן, אין זה רק מתוך חשש לסיבוכים מישפטיים אפשריים עם כל הדמויות שהיו קשורות לגורל השתיים.

הבימאית, שכתבה גם את התסריט, רצתה לצאת מן המודל של שתי האחיות ולהרחיב את הטיפול בנושאים אחרים, ובתופעות נוספות, לא להיות קשורה לסידרה מסויימת של עובדות.

הדור שעליו מדברת פון־טרוטה הוא דור מוכר לה היטב, שכן היא עצמה משתייכת לו. יוליאנה ומאריאנה נולדו בימי מילחמת־העולם השניה (הבימאית נולדה ב־1940). אביהן הוא כומר פרוטסטנטי חמור־סבר, שמכריז על עמדות צדקניות, אבל לובש את מדי הצבא הגרמני במילחמה. זהו איש שרורש רמת־מוסר עילאית ומוכן להכתיב אותה באמצעות השוט התלוי על קיר חדר־העבודה שלו. (גם אביהן של גודרון וכריסטיאן אנסלין היה כומר פרוטסנטי).

בנעוריהן, דווקא יוליאנה היא זו שמתקוממת נגד סמכות האב, ומנסה לחרוג מן המיסגרת הצרה של „הנערה מבית טוב.” היא מצטרפת לתנועות מחאה פרוגרסיביות ונחשבת הכיבשה השחורה, שעה שמאריאנה המתוקה יותר, הכנועה והממושמעת יותר, היא חביבת האב הקפדן.

במהלך השנים, הופכת יוליאנה עיתונאית, פמיניסטית פעילה הנלחמת בחזיתות ציבוריות שונות נגד המימסד, ואילו מאריאנה, השה התמים, מתכחשת לנישואיה ולבנה הקטן, משאירה אותו ביד אחותה, ויוצאת לפעולה מזויינת עם החוגים הקיצוניים ביותר. היא הופכת אחד מאותם האוטומטים לציטוט סיסמות, המאמינים כי שינויים אפשר להביא רק בכוח, ומשתכרים בסופו של דבר מן הכוח הטמון באקדח השלוף, עד כדי כך, שכל האידיאלים ההומאניים הופכים מישניים וחסרי־חשיבות. אם תחילה מצדיקה המטרה הנעלה את המאבק האלים, עד מהרה משכיח מיקסם הכוח את המטרה הצודקת, ומצטייר כמטרה בפני עצמה.

הסרט הוא, למעשה, סידרה של מיפגשים בין שתי האחיות, מיפגשים שתחילתם ברגע שהאחות הצעירה, מאריאנה, משאירה את בנה אצל הבכירה ונעלמת לתוך המחתרת, ומסתיימים עם האחות הבכירה, אחרי שסיימה את כתיבת הספר על מאריאנה, כאשר היא מבטיחה לבנה, כי תספר לו את כל האמת על אמה. אותה האמת שהסרט עצמו סיפר קודם לכן.

במהלך המיפגשים הללו מצטיירת ההקצנה ההדרגתית של אשת המחתרת, התקשחותה ופרישתה, בהדרגה, מכל מהלך חיים תקין ונורמלי, לכידתה על־ידי המישטרה, שהותה בכלא ומגתה. כל זה מוצג מנקודת־המבט של יוליאנה, המבוגרת ממנה בשנה, כאשר אין רואים את התהליך שהביא את הצעירה להצטרף למחתרת האלימה ולא את הפעולות של המחתרת או מעשי החבלה והרצח שלהם. למעשה, הצופה רואה בדיוק מה שרואה יוליאנה, ויודע מה שהיא יודעת, כלומר נתח בלבד ממיכלול העובדות הקשורות בגורל מאריאנה.

העימות המתמיד. העיקר בסרט הוא תיאור העימות המתמיד שבין השתיים, ההתנצחות שמגיעה, לא פעם, לטונים גבוהים, והניסיון של הבכירה להבין את הצעירה, ולהשפיע עליה. על אף ניגוד ההשקפות הקיצוני שבין השתיים, קיימת ביניהן אהבה עמוקה וכנה הקושרת אותן זו לזו, למרות כל מה שמתרחש.

ככל שמצבה של מאריאנה נואש יותר, הולך הרגש הזה ומתחזק, ומגיע לשיא דווקא באותן הפגישות החטופות, המביכות, חסרות־הפרטיות, שבין כותלי בתי־הסוהר, כאשר עיניים קרות ופנים חתומים של סוהרות נוקשות, אינם מניחים לשתיים אף שניה אחת של התייחדות.

בשולי סידרת המיפגשים הזאת, מציירת פון־טרוטה תמונה עגומה של החברה הגרמנית ובעיקר של בני דורה. משום כך חשוב להדגיש שהסרט כולו מוצג מבעד לעיניה של יוליאנה, שפון־טרוטה עצמה אומרת: „אינה שונה כל־כך ממני.”

התהום הפעורה בינה ובין הוריה אינה קשורה רק בדחיית הערכים, אשר הפעילו את החברה הגרמנית לפני המילחמה, זהו היעדר מוחלט של שפה־משותפת בין הורים וילדים, כאילו הרגש הוא כל מה שנותר ביניהם, אבל אין שום מילה המובנת לשני הצדדים, שיכולה להביע רגש זה.

האשמה הכבדה. האשמה הכבדה של השואה הרובצת על האומה הגרמנית כולה (בסרט היא באה לידי ביטוי בקטע מפורסם מתוך לילה וערפל של אלן רנה) וההרהורים על המשכיות האשמה הזו בחברה המערבית המודרנית (קטעים מזוועות מילחמת ויאט־נאם מובילים למסקנה הבלתי־נמנעת, שכל אדם אחראי צריך להילחם למען שינוי מערכת הערכים שעל פיה מתנהל המערב כולו. אחרת, לקח השואה לא יילמד לעולם.

מעמדה של האשה בחברה זו (נושא שמעסיק את מארגרתה פון־טרוטה בכל סרטיה) זוכה גם הוא לטיפול, כאשר הגברים בסרט, בלי יוצא מן הכלל, הם דמויות חיוורות, סימפטיות במיקרה הטוב, אבל בעלות הבנה מוגבלת בסופו של דבר, לגבי כל מה שקורה בנות זוגן.

התסריט אינו חס גם על הנשים עצמן, אלה שחוששות לצאת למאבק על זכויותיהן ולהתמיד בו עד הסוף. יוליאנה נתקלת לא רק בהתנגדות הגברים, אלא בעיקר בהתנגדות הנשים העובו
עימה, כאשר היא מנסה לנקוט יוזמות נוע
יותר בעיתון שהיא עורכת, עיתון בעל השקפ
פמיניסטיות בוטות.

מעל לכל, זהו סרט על חברה במבוכה. חב
שמנסה לכפר על חטאי העבר, ויחד עם זא
לטעון כי חטאים אלה אינם רובצים עליה, א
על הדור הקודם. זוהי חברה שלכודה, מצד א
בשפע כלכלי שמזמין המשכיות של מיש
קאפיטליסטי עם כל המשתמע ממנו, ומצד ש
חשה את הצורך בשינויים מרחיקי לכ
שבלעדיהם עלולים פשעי העבר לש
ולהתחדש.

פון־טרוטה אינה מנסה לנתח. היא מצי
תמונת־מצב בכל הכנות והכאב. לרשותה עומד
שתי שחקניות שחיות את תפקידן בכל רמ
אבריהן: יוטה לאמפה, (שהופיעה כבר בסרט
קודמים של הבימאית) וברברה סוקובה, שמגלמ
את הטרוריסטית הצעירה, ומפתיעה מא
בעיקר למי שזוכר אותה מלולה של פאסבינ
(סרט שעשה הבימאי אחרי הצלחת ימים ש
עופרת).

בסך הכל, זה גם הסרט המוצלח ביותר ש
מארגרתה פון־טרוטה, ולו רק משום שהוא חו
מן ההתעסקות האובססיבית שלה בנושא
הקשורים למעמד האשה, כדי לצאת לירי
רחבה יותר, שבה אומנם, זוכה נקודת־המ
הנשית בתשומת־לב גדולה, אבל לא יותר מ
שמוקדשת להיבטים האחרים של החב
הגרמנית היום, שמצב האשה הוא רק אחד מה

שחקניות סוקובה ולאמפה עם הבימאית מארגרתה פון־טרוטה
סירטה המוצלח ביותר

המשיחים והגואלים — לאן?

כרטיס לגן עדן (פריז, תל־אביב, קנדה) — **עד כמה שידו של הסרט הזה משגת, הוא עושה מלאכה טובה.**

העלילה מתארת בפירוט את קורותיו של מורה קנאדי צעיר שנלכד, בהיסח־הדעת, בכת דתית, מאלה שאמריקה משופעת בהן. הוא עובר שטיפת־מוח יסודית מבלי להבחין בכך כלל, והופך עבד נרצע וכנוע של ראשי הכת, המנצלים אותו ושולטים בו ללא מיצרים ומוציאים אותו מכל מיסגרת חברתית ומישפחתית מקובלת. החלק השני של הסרט מוקדש לתהליך שיחרורו של הצעיר מהשפעת הכת, אחרי שהוא נחטף על־ידי מישפחתו מבין זרועות הכת. עתה הוא נתון לשטיפת־מוח נגדית שאמורה לבטל את הנזק הנפשי שנעשה לו.

עד כאן, הכל בסדר. הסרט מזהיר מפני הכתות הקיצוניות הללו, מתאר את התהליך המוביל מאמינים פוטנציאליים לכיוון זה (זהו תהליך כמעט סטנדארטי, ודומה כשתי טיפות־מים למה שתואר בסרט קודם באותו נושא, זהות כפולה) והמלאכה הקשה הכרוכה בשיחרור הקרבנות מציפורניהם הטורפות של ה„גורו” למיניהם.

אולם, כדי שלא יהיו ספקות, נוקט הבימאי, ר׳ ל׳ תומאס, בשיטה המשטנית ביותר. ברור שכל הגיבורים נמצאים בצד אחד וכל הנבלים בצד השני. כאשר החלוקה של העולם בין שחור ולבן ברורה כל כך, מתעורר החשד שהבימאי בעצם לא טרח לרדת לעומקה של הבעיה.

ניק מאנקוזו (משמאל): מסוכן או מיסכן?

ואכן, הבעיה העקרונית המוסרית המעניינת ביותר מתעוררת דווקא בנקודה שהסרט הזה קובע לעצמו כגבול, שאותו לא יעבור.

למשל, מי יקבע אם כת דתית מסוכנת או לא? איך יכולה חברה המתיימרת להתיר חופש דתי מוחלט, לדכא תופעות כאלה ולהישאר במיסגרת החוק? ומה שמעניין יותר מכל, מה דוחף אנשים לקיצוניות כזו, מדוע יש צורך נפשי עז כל־כך במושיעים, משיחים וגואלים למיניהם?

התעלמות עם גריז

פלאשדנס (שחף, תל־אביב, ארצות־הברית) — **גברת צעירה ונאה מאוד, העובדת ביום בריתוך, ובערב רוקדת במועדון לילה סוג ב׳, בפיטסבורג, עיר תעשיה בלתי־זוהרת בצפון ארצות־הברית, חולמת להיות רקדנית באלט. יש לה כל הנתונים לכך, אבל חסר לה האומץ להצטרף למוסד המלמד את התורה בצורה מסודרת. עד אשר באה אהבה גדולה המציפה את חייה. בעזרת האהבה מתגשם גם החלום.**

את עלילת הסרט כולו אפשר לרשום על בול דואר, וגם אז ישאר עוד הרבה מקום. ואשר לרעיונות המסתתרים בו — ראש של סיכה יספיק להם בהחלט. בקיצור, זו שטות מוחלטת, אבל צבעונית מאוד, רועשת מאוד ומלאת התרגשות מחשיבות עצמה. זוהי שטות משובצת בלהיטים המופקים מבחינה מוסיקאלית בכישרון רב, ומלווים על המסך בכוריאוגראפיות המזכירות מאוד את הקטעים הקנויים בטלוויזיה בשביל התוכנית עוד להיט.

הבריטי, אדריאן לין, שביים את הסרט, היה בעבר מומחה גדול לסירטי פירסומת (עוד אחת בסידרת התרומות שהפירסומת הבריטית תרמה לקולנוע, אחרי אלן פרקר ורידלי סקוט).

אם יש תכונה אופיינית אחת לסרט הזה, הרי היא הרצון להראות יותר מדי, מהר מדי ובצורה בוטה מדי, כאילו רצה לין, בכל מאודו, למכור את ג׳ניפר בילס הצעירה לצופים. לא שיש בכך קושי כלשהו. כי הגברת בילס היא יצור נאה להפליא, בעל כישורים פיסיים מרשימים, וכושר גופני של אתלטים ממיזרח־גרמניה (אחרת, איך היתה מסוגלת לעבוד עבודה פיסית קשה בבוקר, ועוד לרקוד בפורקן־יצרים מוחלט כל ערב?)

ג׳ניפר בילס: למכור אותה להמונים

...יסה של ...יפס וטמפו, ...ישואים ...עופפים

...יא הגיעה לארץ עם תיק
...ג'יימס בונד, שמתוכו הוציאה
...ל הקאסטות שבהן מוקלטים
...טים והמוסיקה. כל הריקודים
...צלה בראש. היא רק שאלה אילו
... מושכות ילדים בארץ, כדי
... את הילדים בהצגה.
...טרה היתה להראות ולאפשר
...ם להבין, שמחול אינו תחום
... בגיל מסויים. אפשר לבוא אליו
...כיוונים ובכל גיל.
...א נגעה לליבם של אנשי

קירקס של ריקוד

מנהל אמנותי דביר וכוריאוגרפית גוסלאר
„לא יכולתי לנשום!"

„הקישואים המעופפים"
„נו, תיקח את זה!"

...בע, כי היא אמיתית ופשוטה. הם
... את המופע, תחת לחץ נוראי, תוך
...ם. היו קטעים מסובכים שדרשו
... מיוחדת, בעיקר בגלל הלבוש
...ב. היא הכניסה לתוך הבגד כל
... אביזרים, הנפתחים תוך כדי
..., והופכים למלבושים אחרים.
...א עשתה את הכל — היא
...ה את הריקודים, הלבישה
...ה.
...א: לוטה גוסלאר, כוריאוגרפית־
...ת בת 75, צ'רלי צ'פלין הרוקדת,
...אה לארץ בימים אלה את קירקס
... ומימה.
...ולאר, לא־יהודיה, נולדה בגר־
... שאותה עזבה עם עלות הנאצים
...טון („לא יכולתי לנשום!") תחנ־
...אשונה היתה פראג הצ'כית, שם
...פה לטחנת הפילפל, תיאטרון־
...רט אנטי־פאשיסטי, שהופיע
... אירופה ונחל הצלחה כבירה.
...חנה הבאה היתה הוליווד
...וגרפיה לגליליאו גליליי של
...ד ברכט, בכיכובו של צ'ארלס
...ן) ואחר־כך ניו־יורק, שבה ייסדה,
... 33 שנה, את קירקס הפנטו־
...: חמישה רקדנים קבועים,
...הם מוסיפה גוסלאר מדי פעם,
...ים מיוחדים, כפי שמתבקש:
...ימאים, שחקנים, ליצנים.

מה עושים עם חבל ביד?

... היום העמידה גוסלאר 120
...קטעים. המשולבים בקיטעי
... שנכתבו גם הם על ידה. היא,

„חיזור הציפור"
„איך חיזר אבא אחר אמא?"

כמובן ממשיכה גם בכוריאוגרפיות ללהקות ריקוד. כך הגיעה גם ללהקת בת־שבע.

המופע המתוחכם עם בת־שבע התבטא דווקא בפשטות התנועות, כהברקות הלבוש, בתאורה הצבעונית ובאיפוק המיוחד של הרקדנים: ללא שמץ של העוויות פנים מוגזמות או סלאפסטיק וולגרי.

רקדני בת־שבע ביצעו עם גוסלאר, בקונכייה של פארק הירקון בתל־אביב, עבודה מיקצועית. גוסלאר הפקיעה את הלהקה ממחול טהור, ניצלה את כישורי חבריה לסוג שונה לחלוטין של תנועה, אשר כללה, בין השאר, גם אקרובטיקה.

ההתלהבות על הבמה גררה אחריה את היסחפות הקהל. ילדים ומבוגרים הוקסמו מן החגיגה שהתחוללה על הבמה. החומר שכוון לכל הגילים, טמן בחובו מסרים ילדותיים וחכמים כאחת. התמונות עברו, בהומור דק, משובבות לרצינות ומאגדתיות לחולין. צמחים וחרקים חוללו על הבמה, והאירו היבטים שונים בהתנהגות בני־אדם.

הלהקה הוצגה על־ידי המנחה בתהלוכה ליצנית, כשהיא מנפנפת לעבר הקהל ובהמשך המופע — כאשר ציפור־זכר חיזר אחר ציפור־נקבה, עיכסה הנקבה בזנבה, שלפה נוצת טווס והוליכה אותו שולל — ביקש המנחה לעשות אקטואליזציה ושאל את הפעוטות בקונכייה: „אתם יודעים איך אבא חיזר אחרי אמא?" הוא קיבל תשובה מיידית, מבעלת קול דקיק: „כן, הוא לקח אותה למועדון!"

הפנטומימה הורכבה מפנים, ידיים ורגליים. אל הבמה נכנס מרבה־רגליים, מכוסה מקצות אצבעותיו עד עקבו במיני־נעלי־לבד גדולות וצבעוניות. בקטע אחר השתלב ילד בתור קישוא מעופף על הבימה. הוא הועלה על סוס ססגוני והילך על חבל, ללא עזרה.

בקטע נוסף הזמינו שלושה רקדנים שלוש יפהפיות קטנות מהקהל לרקוד עימם את ריקוד הוואלס הגדול. הזאטוטות קרו קידה, יחד עם הגברים, הובלו על ידיים, הונפו לגובה בשימלו־תיהן המתוקות, וחשפו תחתונים פיצפוניים.

גולת הכותרת: הכובסת. השאלה הראשונה ששאלה גוסלאר כאשר הגיעה ארצה, היתה: „איזה בחור יכול להיות כובסת?" חיים און נתן את התשובה והכביסה שלו היתה עם פיילה גדולה וחומרים לכביסה, צ'יפס וטמפו. התחילה סידרה משעשעת של אביזרים מכובסים, העוברים תהליכי שינוי מוזרים. בסיום הסידרה הופך ילד מכובס לתינוקת בעגלה.

במהלכו של קטע הכובסת מתבקשת אחת הצופות לעלות על הבימה כדי להחזיק את קצה חבל־הכביסה. כשהקטע מסתיים, סיפרה גוסלאר, נשארת הצופה הלא־ישראלית הממוצעת לעמוד על הבימה, מחכה להוראות. לא כן בארץ. הצופה הישראלית תמיד תבעה: „נו, תיקח את זה!"

רק עם קהל

כאשר נכנס דודיק דביר, לפני כמה חודשים, לתפקיד המנהל האמנותי של בת־שבע, ביקש להגיע לנוער. מופעי בת־שבע (ובת־דור) ארוכים וכבדים מדי לילדים. דביר נועץ בבוב כהן, מנהל להקת המחול המודרנית של לונדון והיועץ האמנותי של בת־שבע, וזה המליץ על גוסלאר.

הבעייה העיקרית התגלתה בזמן החזרות. הרקדנים חזרו שוב ושוב על הקטעים ובאין תגובה של קהל, התייגעו. גוסלאר הבטיחה כי כאשר יהיה קהל, הכל ייראה אחרת.

ואכן, ברגע שיצאה ההופעה אל הקהל, שבה הלחלוחית לרקדני בת־שבע. בכל מקום שבו הבטיחה גוסלאר שהקהל יגיב, היתה תגובה.

אוריאלה וייט ■

במדינה

דרכי־אדם

סוף סוף, שנה טובה

הדרך הארוכה מגדיניה לקרית־אתא.

שנת תשמ"ג היתה שנה לא טובה לוויסלווה קוז'רסקי, פולניה נוצריה בת 37, ולבתה מגדלנה, בת ה־11. הכל התחיל כאשר ויסלווה, לשעבר ספרנית טכנית, הגיעה לארץ בגלל פרשת־אהבה יוצאת־דופן.

בפולין גרה בעיר הנמל גדיניה, שליד גדנסק. שם הכירה קצין־אניות פולני, שהועסק על־ידי חברת־ספנות ישראלית. היא ביקרה עימו ביקור קצר בישראל כשהיא משאירה את בתה מנשואיה הראשונים בפולין, על־פי הוראות השילטונות. באותו הביקור החליטו היא וקצין־האניות להינשא ולהשתקע בארץ.

אלא שזה לא היה פשוט כל־כך. ויסלווה חזרה לפולין, לקחה את מגדלנה, בתה, ויצאה עימה לרומניה — שאליה, כמדינה המשתייכת לגוש המיזרחי, מותרת היציאה מפולין ללא הגבלה.

ברומניה עמדו השתיים להיפגש עם המאהב־הקצין, שאכן אירגן בבוקרסט דרכון חדש, יוגוסלבי, לוויסלווה ולבתה. אך לפני שהספיקו השלושה לעלות על המטוס לישראל, זוהו כפולנים והוחזרו לארצם.

לא לשקר לממשלה. האשה נשפטה לשלוש שנות מאסר על־תנאי, דרכונה נלקח, וזכות היציאה לחו"ל נשללה ממנה.

גם הגבר קיבל שלוש שנים על־תנאי, בתוספת קנס גדול. עד פסק־הדין אף ישב שלושה חודשים בכלא. אך חצי שנה לאחר מכן ברח, דרך צ'כוסלובקיה, לישראל.

במיכתביו מן הארץ הבטיח להביא את ויסלווה ואת בתה ארצה והוא החל מחפש דרך כיצד לעשות זאת. עד שמצא: חבר לעבודה מהאניה, יהודי תושב עכו, הסכים, תמורת 2500 דולר, לשאת את ויסלווה לאשה באופן

מהגרת קוצ'רסקי
300 ויאט־נאמים ופולניה אחת

פיקטיבי, ובלבד שתוכל לצאת מפולין, במיסגרת של איחוד־מישפחות.

וילסווה נישאה לימאי מעכו במעמד צד אחד (בעזרת יפוי־כוח), והיגרה כחוק לישראל. ואז נתגלו שתי עובדות ששינו את כל המצב: קצין־האניות חי עם אחרת בקריית־טיבעון, והאיש מעכו נשא, בינתיים, בנישואין של ממש, ברבנות, יהודיה ישראלית.

בו ביום מיהרה ויסלווה למישרד־הקליטה וסיפרה את כל האמת, כי ממילא „לא היתה לי כוונה לשקר את הממשלה בישראל." הפקידים הבטיחו לה את כל העזרה, ובכלל לא התרגשו מן הסיפור. העניקו לה תעודת־עולה, הבטיחו אולפן, ואת הבת מגדלנה שלחו לבית־ספר.

אז התחיל הבעיות: הפקידים הבטיחו עזרה כספית, אבל לא נתנו. ויסלווה נאלצה להתפרנס מכל מיני עבודות מזדמנות.

והגרוע ביותר: לפני חודש הוזמנה ויסלווה ממקום מגוריה, קרית־אתא, למנהל המחוז של מישרד־הפנים בחיפה, שהודיע לה: „אנחנו שולחים

(המשך בעמוד 43)

ZIVA TELEM זיוה תלם

wishes to invite you to the — מזמינה אתכם

SALE

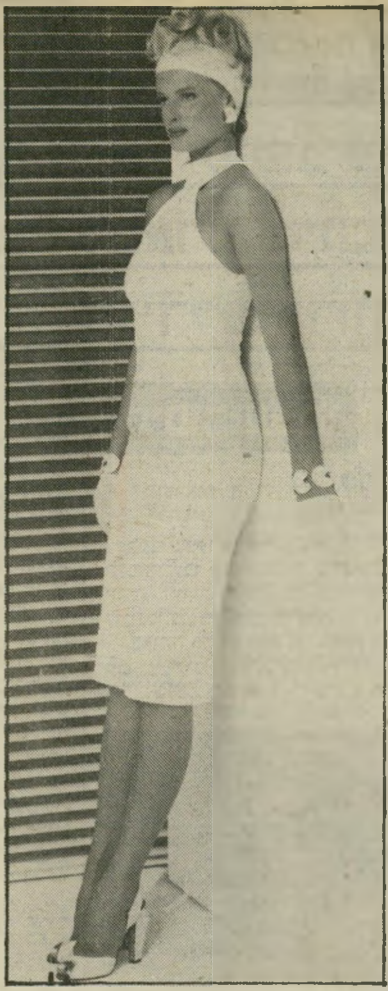

למכירת בגדי סתיו — 1983
בגוונים אופנתיים!
יבוא: קולקציה חדשה של בגדי ערב מאנגליה, פריז, גרמניה ואיטליה.
מערכות משי נקי ומשי סינטטי
GUY FULOP — ג׳ פולופ
בגדי עור אופנתיים, מכנסיים, ג׳קטים, חולצות וחצאיות.
עדיין במחירים מיוחדים!
כמו כן ניתן להזמין הזמנות מיוחדות.
מבחר מרהיב של חגורות!
M/N שמלות מקסימות, חולצות ומכנסיים
לקיץ בכל הגדלים ובכל הארכים.
תצוגת תכשיטים מיוחדת
דורון כץ D.K.
תכשיטי זהב משובצים ביהלומים ואבני חן ופנינים. בעיצוב עתיק ומודרני. מבחר שעונים „סייקו" „שבליה" בעיצוב מיוחד.
כל המוצגים במחירים מיוחדים.

המכירה תתקיים ביום

שישי 30.9.83 Friday 30.9.83 10.00–14.00 16.00–19.00	**שבת 1.10.83** Saturday 1.10.83 10.00–14.00 16.00–19.00

בבית זיוה תלם
רח׳ דוד המלך 10, הרצליה־פיתוח
At the residence of ZIVA TELEM
10 David Hamelech St.,
Herzlia-Pituach, Tel. 052-72976

זקוק דחוף למודעה?
מודפון
לשרותך 24 שעות ביממה
03-622828 ,623311
לבעלי כרטיסי אשראי בלבד

בעיות ולבטים בחיי המין
מאת
ד״ר מרדכי זיידמן
הוצאת רשפים

מודעות בטלפון
לכל העתונים
בכרטיסי אשראי במחירי המערכת
DINERS CLUB INTERNATIONAL ISRAEL LTD — ויזה — ישראכרט
שרות ת.ד. ללא תשלום - חניה חופשית במקום
פרסום אידיאל
אבן גבירול 110 ת״א, פתוח 7.30 - 20.00 רצוף
03-227117/8

אכלתי אותה ונהנתי
ארוחת בקר של עשירים בדיזנגוף 110

נמר של נייר

האיש שהבין שפת חיות ועופות ★ קיטוב עדתי

ספרותי שלא במקומו ★ מחושם ועד לבארון מינכהאוזן

★ „האישה כרותת הידיים" ★ לשונם של מגידי־עתידות ★

נכסי־רוח

לא מילחמת־תרבות

בשנים האחרונות רווחת בישראל מגמה תרבותית, המציגה את הקיטוב בין יוצאי עדות־המיזרח ובין יוצאי־אירופה כמילחמת־תרבויות (קולטורקאמפף). מגמה זו מתעלמת מן המציאות. שכן, אם ישנה מילחמה תרבותית כלשהי בישראלחצירה הרי זו המילחמה בין שמאל וימין, בין תרבות לאומנית ותרבות בעלת ערכים אנושיים. כל מילחמה אחרת, שמצהירים על קיומה, היא מילחמה תרבותית מפוברקת.

מילחמת־תרבויות, היא למעשה, נקודת־העימות במאבק בין שתי תרבויות והשקפות־עולם בסיסיות, במיסגרת המיגזרים השונים של החברה, שבתוכה יוצרת התרבות את יצירותיה. הקיטוב־העדתי בישראל חסר את הסממנים המאפיינים מילחמת־תרבויות. לכל היותר, משמש קיטוב זה את עסקני־המיפלגות, לשם צבירת הון פוליטי. בין התרבות־הישראלית המתהווה ובין חבר־הכנסת **אהרון אבו־חצירא** אין מילחמת־תרבויות, באותה מידה, שבין **ג'ון אריליכמן**, גיבורה של פרשת ווטרגייט בארצות־הברית לא היתה כל מילחמת־תרבויות עם התרבות האמריקאית.

במצב הפוליטי הנתון של ה„אבו־חצירזים" נוצרו משפכי־ענק להזרמת משאבים כלכליים, במעט חסרי־גבול. לנושא פולקלור העדות ופולקלור, שבו זוכה מורשת יהודי כורדיסתאן ביותר ממון, מאשר מורשת יהודי צ'כוסלובקיה). כך, למשל, מומנו סידרת הטלוויזיה מישל עזרא ספרא ובניו, חצי תריסר כתבי־עת העוסקים במורשת יהודי המיזרח, הוצאות ספרים, הצגות־תיאטרון (מלך מרוקאי ובוזמימה).

עם זאת, טרם הוכח שפולקלור עדתי־דתי הוא ספרות, שירה ותיאטרון. פולקלור הוא פולקלור ויצירה היא יצירה. פולקלור עשוי לתרום מחומריו ליצירה, אבל לא יותר מזה.

איני יכול שלא להביא כאן ציטוט מתוך סיפרו של הסופר הצ'כי המעולה **מילן קונדרה** הבדיחה • שבו הוא מפענח את סוד הקסם השילטוני, של העלאת פולקלור לרמה של יצירה תרבותית כמכשיר שילטוני: **טיפוחה של אמנות העם הוא חלק לא נפרד מן החינוך הקומוניסטי. המועצה הלאומית המחוזית יודעת זאת היטב. מכאן גם תמיכתה...**

אין עוררין על העובדה, שהפולקלור של שבעים עדות־ישראל, עשוי לשמש כבסיס ראשוני לשם יצירת תשתית לתרבות ישראלית עכשווית. לכן ישנה חשיבות ראשונית במעלה, לחקר ולהצגת מרכיבי הפולקלור העדתי, אך יש להציג אותו כפולקלור, לא כתחליף לתרבות, או ככלי בידי צרכים פוליטיים.

במיסגרת הבנת החשיבות הבסיסית של חקר וחשיפת הפולקלור העדתי בישראל, מוקדש מדור זה, לסיקור המחקרים והפירסומים השונים בנושא זה, שראו־אור במהלך השנה האחרונה. ושוב, סיקור זה, נעשה תוך הסתייגות בולטת מהשימושים הפוליטיים, הנעשים באחרונה בפולקלור, ותוך קביעה, שלא קיימת מילחמת תרבויות, בין הפולקלור־העדתי־המיזרחי ובין התרבות־הישראלית.

*• מילן קונדרה – **הבדיחה**; עברית: דוב קווסטלר; הספריה לעם – עם עובד; 256 עמודים (כריכה רכה).*

שורשים

קסם הנאיביות

באחרונה ראה אור סיפרו של **זבולון קורט** סיפורי־עם מפי יהודי אפגניסתאן •. ספר המגלה כבר במבוא שלו, ששבט הפתאנים שבאפגניסתאן (המונה כ־16 מיליון נפש), נימנה עם צאצאי **פיתון בן־מיכה**, נינו של **יהונתן בן שאול המלך**.

זבולון קורט, יליד אפגניסתאן (1914), הצליח לאסוף וללקט גלריה מכובדת של אגדות־עם, שהיו שגורות בפי יהודי אפגניסתאן, במשך דורות רבים.

באגדות יהודי אפגניסתאן יש קסם הנאיביות (**מולא נאצר אלידין גידל כבש בבית והכבש היה בריא ושמן ונראה כעגל ממש. ראה אותו אחד מבני העשירים ומסר על כך לחבריו. התחשק להם לשחוט את הכבש ולערוך סעודה...**)

באגדות פשוטות ומרהיבות אלה, טמון עולם ומלואו, שאת מאפייניו ניתן למצוא בכל התרבויות, למעט השוני והייחוד של הרקע האפגאני. באגדות אלה סיפורי אהבה, סיפורי יריבות, שדים וחיות. אחת מאותן אגדות היא האיש שהבין שפת חיות ועופות. האגדה נפתחת בחד־גדיא של סוגי דגים, עד שגיבור אותה אגדה מגלה שהוא מבין את שפת החיות והעופות, הופך חד־גדיא זו, ומחזיר את גלגל האירועים. בין השאר, הוא מנהל שיח ושיג עם חמוריו, הנושאים אוצר שהוא מביא לביתו. מששואלת אשתו של האיש למקור האוצר, הוא דוחה אותה, ומאזין לשיחת בעלי־החיים בחצרו. וכך מספר הכלב לתרנגול: **וכי אינך יודע שאשת בעל־הבית מציקה לו למען יגלה לה מאין הביא את האוצר, והוא הבטיח לה לספר לה בערב, והנשים דעתן קלה ויקחו את כל האוצר.** בעל־הבית מאזין גם לקירקור תשובת התרנגול: **לבעל־הבית יש רק אשה אחת ואינו יכול לשלוט בה, והרי לי יותר מעשרים נשים וראה איך אני שולט בהן.**

כאשר שבה האשה ושואלת בארוחת־הערב למקור האוצר, משיב בעל־הבית כי האוצר בא לו מהמקל, ומתחיל להכות את אשתו מכות נמרצות. וכמינהג האגדות, מסתיימת גם אגדה זו באבן, מאז הרפתה האשה מבעלה, והזוג חי חיי אושר וזכה לאריכות חיים.

האגדות האחרות מלאות מוסר־השכל, וחוכמת העם, והן מספרות על מעשיו התמוהים של אליהו הנביא, על אותו ואזיר שהזמין נעליים לשבע שנים ומת כעבור שעה, על שיכור בבית־קברות, על ילד פלאי, הפותר חלום של מלך, על אשה שנשארה נאמנה לבעלה, על אהבה המשולח למלח, על שדים המלמדים לקח בהילכות צדקה, על המלך ויועצו היהודי, על האיש שמכר את חלקו בעולם הבא ועוד.

אגדות־העם של יהודי אפגניסתאן, מסופרות בחן הלשוני המיוחד של ארץ זו, בעלת הנופים הפראיים. מייחד אותו הגורם היהודי־דתי. בסופה של כל אגדה, מובא מפתח־משווה של מקור האגדה עם אגדות־עם של עמים אחרים, עדות אחרות, ומראי־מקום ממקורות ישראל.

זבולון קורט עשה מלאכתו נאמנה בסיפורי־עם מפי יהודי אפגניסתאן. הלשון ברורה ופשוטה, מה שהופך את הקריאה בספר לחוויה מרתקת.

*• זבולון קורט – **סיפורי־עם מפי יהודי אפגניסתאן**; הקדמה חיים שוארצבאום; הוצאת דביר; 207 עמודים (כריכה קשה).*

סיפור עממי

שלומי

לפני שנה ראה אור סיפרה של **עליזה שנהר** סיפורי־עם מבית־שאן בהוצאת אוניברסיטת חיפה, ועורר רושם רב, באיכות סיפורי־העם שכונסו בו, בעיצובו וברמתו.

באותה סידרה ראה אור קובץ נוסף, סיפורי־עם משלומי • בעריכת עליזה שנהר **וחיה בר־יצחק**. בקובץ זה רואים אור שבעה מתוך

מלקט סיפורי־עם קורט
מלאכה נאמנה

100 סיפורים שנרשמו מפי מספרים בעיירה שלומי. בפתיחה מובא הסבר, תחת הכותרת מבוא לתעתיק, המבהיר את דקויות הלשון של יהודי מארוקו.

הראשונה במספרי שלומי, היא **חביבה דיין**,

*• עליזה שנהר וחיה בר־יצחק – **סיפורי־עם משלומי**; הוצאת אוניברסיטת חיפה; 83 עמודים (כריכה רכה, תבנית אלבומית).*

מי מריבה

מה זה „יוצרים מבני עדות־המיזרח"?

עוד אבסורד שיצרו העוסקים בספרות העברית, הוא הכותרת „יוצרים מבני עדות־המיזרח". כותרת מאוסה, המעלה בעיני תמונה קודרת, כדבר חוסר ההתייחסות ל„יוצרים מבני בסראביה," ו/או „יוצרים מבני ביילרוסיה".

בעיני קיימת אך ורק שורה אחת של „יוצרים", והיא: יוצרים ישראליים!

האם **אברהם ב. יהושע**, מצוי בסיפורת הישראלית כיוצר מבני עדות־המיזרח או כיוצר־ישראלי, הלש ביצירותיו את החוויה־הישראלית על כל מרכיביה, כולל הבעיה העדתית?

באחרונה ראתה־אור, בהוצאת אוניברסיטת באר־שבע והמרכז לשילוב מורשת יהדות־המיזרח של מישרד־החינוך, אנתולוגיה לסיפור הקצר של יוצרים מבני עדות־המיזרח, תחת הכותרת צרור המור •.

אנתולוגיה זו ועורכה, אורציון ישי, חטאה לכמה יוצרים מעולים בני־עדות־המיזרח, על־ידי הכנסתם תחת קורת־גג ספרותית אחת עם חסרי כישרון ספרותי של ממש, שמעלתם היחידה היותם בני עדות־המיזרח. תארו לכם, אותה אנתולוגיה דמיונית לסיפור קצר של יוצרים בני גאליציה, שבה יפורסם סיפור פרי עטו של **ש"י עגנון**, בצד חצי־תריסר גרפומאנים, שמעלתם היחידה בכך שבתעודת־הזהות שלהם רשום: „נולד בגליציה."

מקובל עלי שהסופר יהודה בורלא הוא אחד משלושת הסופרים החשובים ביותר שיצרו בארץ במאה הנוכחית. אמת שסיפורו של בורלא לונה, נחשב אחת מפיסגות כתיבתו. אך הכנסתו למחיצה אחת, באנתולוגיה, עם הסיפור הולך ברקידה מאת נשיא־המדינה לשעבר **יצחק נבון**, הוא בבחינת עלבון ספרותי צורב ליהודה בורלא.

אנתולוגיה זו מתחלקת לשתי רמות. ברמה הראשונה סופרים בעלי שיעור־קומה ספרותי כיהודה בורלא, **יצחק שמי**, **עזרא המנחם**, **מרדכי טביב** ולצידם אחרים, כראש עיריית בית־שאן, **יצחק קינן**, הנשיא לשעבר נבון, **אלי עמיר** ו**יהודה עמיר**, שסיפוריהם לא עמדו במיבחן של ספרות לשמה.

מוזר ביותר נראה היעדרו של הסופר המעולה ו...בן עדות־המיזרח **סמי מיכאל** (חסות וחופן של ערפל) באנתולוגיה זו. בהיעדרות זו יש יותר מאשר טעם לפגם.

בשנה האחרונה, היה זה סמי מיכאל, שאמר וחזר ואמר בכל הזדמנות ומעל לכל בימה ציבורית, כי אסון עשוי להתרגש על הסיפורת הישראלית, אם זו תצמח, בעתיד, כסיפורת מיזרחית מחד וסיפורת אשכנזית מאידך. מיכאל ביצר את מקומו כפיסגת הסיפורת הישראלית, בלא כרטיס־החבר העדתי (בדומה ליהודה בורלא ויצחק שמי בדור הספרותי הקודם), ובלא תמיכות וסובסידיות, מטעם המרכז לשילוב מורשת יהודי המיזרח.

למעט סידרת סיפוריהם של הסופרים הטובים בקובץ צרור המור, עולה ממנו ריח של ירוקת החמור. קובץ זה הוא בעל נימה בדלנית תרבותית, וגם דיברי המבוא של העורך **אורציון ישי**, סובלים מחורים־שחורים של מידע. על סופרים ספרדיים (ס"ט), שבסוף המאה הי"ח ובראשית המאה הי"ט, היו ממניחי הייסוד של ספרות ההשכלה, שהיא הבסיס לכל הספרות העברית המודרנית — אשכנזית וספרדית כאחד. זו הטעייה בדלנית, אשר אינה מוסיפה כבוד לעורכו של הקובץ.

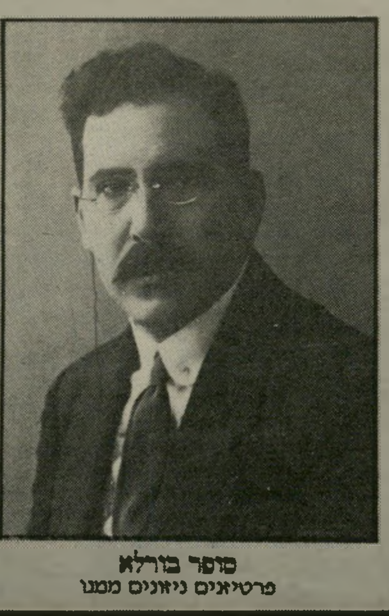

סופר בורלא
פרטיאים ניאונים ממנו

*• **צרור המור אנתולוגיה לסיפור הקצר של יוצרים מבני עדות המיזרח**; ערך אורציון ישי; הוצאת אוניברסיטת בן־גוריון והמרכז לשילוב מורשת יהדות המיזרח; 172 עמודים (כריכה רכה).*

שנולדה לפני כ־80 שנה במארקש, מארוקו. את סיפוריה שמעה חביבה בילדותה מפי בני מישפחתה, בימי־חול, חגים וחגיגות מישפחתיות. כיום ממשיכה חביבה דיין לספר את סיפוריה באירועים שונים של המישפחה. כזה הוא סיפורה האשה הסבלנית.

כל סיפור מוצג בשלושה מדורים. הראשון, הגירסה העברית המעובדת של הסיפור. השני, הגירסה המקורית באותיות עבריות, בערבית מארוקאית, ובמדור השלישי ניתוחו של הסיפור.

פתיחת הסיפור אומר לך, **היה אלוהים בכל מקום עד שהיה עשיר אחד. בוא לעשיר זה וראה שלא היה מוליד...** אופיינית לנוסח סיפור־העם המארוקאי, פתיח המזמין להאזנה, ונועד למקד את תשומת־הלב.

האשה הסבלנית הוא סיפור העוסק בעימות בין שני המינים, ומובא מתוך הזדהות המספרת עם האשה הסובלת. בסיפור מבוטאת ביקורת כלפי הגבר, על ארנותו חסרת ההיגיון, הגורמת עימות, שבו יוצאת האישה כאשר ידה על העליונה.

סיפורו של **מרדכי מלכה** המלך, הוואזיר והיהודי החכם, הוא בבחינת סיפור־עם קלאסי, שבו מתמודד היהודי הגלותי בצורר. הפתיח הוא: **היה היה מלך אחד, שהיה סוגד לחכם (יהודי) אחד... עד שהוואזיר נתקנא והחל שונא את היהודי, כשהוא מנסה להסית את המלך נגדו: מדוע אתה קם מן הכיסא ומושיב עליו את החכם? את היהודים אין אנחנו אוהבים, כי הם אויבינו, ואילו אתה, כשהחכם בא אתה קם, משתחווה לו ומשיבו על הכס?**

הוואזיר הצליח לשכנע את המלך להעמיד את החכם היהודי במיבחן, בשאלה: **כמה כדי מים בים, וכמה כוכבים בשמיים?** היהודי ביקש ארכה בת 40 יום ושב לקהילתו להתפלל תפילות של יום־הכיפורים. ביום ה־39 הגיע שיכור יהודי, שהחידות לא הגיעו לאוזניו, ובתשובה לחידות ביקש **בקבוק ארק אחד.** הביא החכם היהודי את השיכור אל המלך, ואמר לו: **אני הוא זה, שיעשה את החישוב. אבל הבטח לי בחתימת ידך, שאם אתן לך את החישוב, תתן לי חצי המלכות והוואזיר — ייכרת ראשו. ואם לא — כירתו את ראשי ועשו בו כרצונכם...**

אחרי שהוסכמו התנאים, הרים השיכור למלך את כיתרו, חשף את ראשו ואמר: **ראה, כמיספר השערות בראשך מיספר הכוכבים שבשמים ומיספר כדי המים שבים.** למחרת כרתו את ראשו של הוואזיר, וליהודים היתה אורה.

אגדות

מתשתית ליצירה

ספר נוסף של עליזה שנהר, הוא הספר המח־קרי־עיוני מסיפור עממי לסיפור ילדים *, שבו ניתן לאבחן את ההבדלים שבין סיפור פולקלורי ובין סיפור פולקלורי ההופך ליצירה ספרותית, ובמיקרה זה, לסיפור־ילדים.

הספר סוקר את נושאי־היסוד של ספרות־הילדים ואת הרקע הפולקלורי שלהם, והשימוש במרכיבי המאגיה, משלי שועלים, הסיפור ההו־מוריסטי וסיפורי־עדות. הספר מלווה באיורים, שהם עצמם, בבחינת אנתולוגיה מרתקת של רישומי סיפרי־ילדים, מעשה ידיהם של ציירים מהמעלה הראשונה.

שנהר יוצאת מתוך הנחת־יסוד הבוחנת מיתוס מול מציאות, בעיני האדם הקמאי ובעיני הילד, כשהיא בוחנת וסוקרת מיתוסים שונים, על השוני והמשותף שבהם, ואת תהליך העיבוד הסיפורי, ההופך בסופו של דבר סיפור־ילדים.

שנהר בוחנת את המאפיינים של ז'אנר ספרותי זה, דרך מיבחני פיקחות ויכולת, מיבחני אומץ־לב וגבורה, עירנות וכוח־עמידה. כך בוחנת שנהר גם את נושא האכזריות בסיפורי־עם, כאשר אחד מהמוקדים, אלה סיפורי **האחים גרים**, המשמשים מודל קלאסי, להפיכת סיפורים פולקלוריים ליצירות ספרותיות.

מרכיב המאגיה בספרות הילדים נבחן על־ידי שנהר, במסורת היהודית ובמסורת העולמית, כשהיא פורשת את בחינת הנושא החינוכי פסיכולוגי, של סיפורים אלה לילדים.

בפרק משלי שועלים, נבחן אחד מהמרכיבים הראשונים בסיפור היהודי, דרך דורותיו ועדותיו, והשוואתם למשלי השועלים בתרבויות הזרות. לסיפור ההומוריסטי, היא מתייחסת באמצעות סיפורים כהברון מינכהאוזן ובדיחות יהודיות־עממיות.

בסיפרה של שנהר, מובא מחקר רב־חשיבות, העשוי לתרום רבות להורים ולילדים, באופן

חוקרת פולקלור שנהר
יצירת והבנת הבסיס לספרות

סיפור הסיפורים, ובראיית הרקע התרבותי המסתתר מאחורי סיפורי־הילדים.

* עליזה שנהר – **מסיפור עממי לסיפור ילדים**; *הוצאת גסטליט חיפה; 167 עמודים (כריכה רכה).*

קובץ

ספר דוב נוי

דרך ארוכה עברה הפולקלוריסטיקה היהודית מאז ייסד **מ. גרינוואלד** כתב־עת ראשון, שהחל עוסק בה. אחריו המשיכו במלאכה זו **אלתר דרויאנוב, י"ח רבניצקי וח"נ ביאליק**, שייסדו את כתב־העת רשומות ואחריהם המשיכו **דוב סדן ויום־טוב לווינסקי** ברשומות החדש. ב־1942, ייסד החוקר הדגול **נחום סלושץ**, בטבריה, את החברה לפולקלור בישראל. מאוחר יותר יצא כתב־העת ידע עם ולבסוף המכון לפולקלור ולאתנולוגיה.

בשנות ה־50 הקים **דוב נוי**, את ארכיון הסיפור העממי בישראל (אסע"י) ורשת עניפה של רושמים־מתנדבים שרשמו סיפורי־עם, מכל עדות ישראל.

הכרך השביעי של מחקרי המרכז לחקר הפולקלור *, מכיל מחקרים באגדה ובפולקלור יהודי, המוקדשים ליובל ה־60 של דוב נוי.

בין המחקרים הבולטים בקובץ עב־כרס זה, ישנה בחינת התבניות של סיפורי האגדה התלמודית מאת **יונה פרנקל**. מחקר מרתק הוא מחקרו של **יהודה ניני** על כתב חסות ליהודים המיוחס לנביא מוחמד. מחקר זה מציג לקורא היבט שונה ויוצא־דופן של בחינת יחס האיסלאם ליהודים וליהדות, ומסתמך על כתבי־יד תימניים עתיקים. **תמר אלכסנדר**, במחקרה לדרכי עיצוב הסיפור החסידי־אשכנזי: סיפור בהקשרו העיוני סוקרת ובוחנת את הערכים הספרותיים של הסיפור החסידי.

עלי יסיף, בוחן סיפורים עבריים מימי־הביניים על שינאת בעלי־החיים ומשמעותם המיתודולוגית. **עליזה שנהר** (ראה: מתש־תית ליצירה) בוחנת את הנוסחים היהודיים של המעשיה העממית על "האשה כרותת הידיים", סיפור השייך לטיפוס סיפורי בינלאומי. לסיפור זה, מצאה שנהר, 16 נוסחים עממיים שונים, ממארוקו, ממצריים, מלבנון, מארץ־ישראל, מתימן, מכורדיסתאן, מעיראק, מפרס, ומבוכארה. שנהר בוחנת את מרכיבי הסיפור המשותפים: ידיה של הנערה נקטעות משום שאינה חפצה להינשא לאביה או בשל השמצות גיסתה הקנאית; מלך מוצא אותה ביער ונושא אותה לאשה על אף ידיה הקטועות, ולבסוף צומחות ידיה כתוצאה ממעשה מאגי, המתרחש ביער.

יוסף דן בוחן את תורת הרע והדימונולוגיה בספר 'נשמת חיים' לר' מנשה בן ישראל. פרופסור **דוב סדן**, בוחן את שיר־העם זלמן בחתונתם של גויים, שיר־עממי על זלמן ואשתו הזלמנית, וכל מישפחתם הזלמנים, ותולדות שיר עממי־זה. **שמואל ורסס** בוחן את תפקידם של שירי־עם ביצירת מנדלי. **גלית חזן רוקם**, סוקרת את הפיתגם כמפתח למורכבות עלילתית.

חתן הכרך, דוב נוי, מביא תחת הכותרת דובא רבא את בחינתן של 45 יחידות־זמר עבריות, שבהן מופיע הדוב (יומבו, יומבו, יומבו רוקד!/לי דובון זריז וקט / וקוראים לו יומבו....). נוי גם בוחן את האתחלתות המוסיקלאיות של 45 הלחנים לשירי הדוב בעברית.

סקירה נרחבת תחת הכותרת מאוצר הפול־קלור של יהודי המיזרח מביא **יהודה רצהבי**. בכרך מצוייה גם קבוצת מאמרים באנגלית בנושאי הפולקלור היהודי.

הכרך ליובל ה־60 של דוב נוי, ממשיך מסורת מדעית, דייקנית וקפדנית של מחקרים באגדה ובפולקלור היהודי.

* *מחקרי המרכז לחקר הפולקלור, מחקרים באגדה ובפולקלור יהודי*; *כרך 7; עורכים: יששכר בן־עמי ויוסף דן; הוצאת מאגנס; תע'ב עמודים (כריכה קשה).*

כתב עת

פולקלור

שתי החוברות האחרונות של מחקרי ירושלים בפולקלור יהודי* בהוצאת האוניברסיטה העברית בירושלים, עוסקות במיגוון רחב של נושאים, מתוך הפולקלור היהודי.

בחוברת הראשונה (ג') פותחת **שרה צפתמן־בילר** במחקרה גירוש רוחות בפראג במאה הי"ז: לשאלת מהימנותו ההיסטורית של ז'אנר עממי. צפתמן־בילר סוקרת דוחות על גירוש רוחות, (מקור הדיבוק) שבמרכזם עומד מגרש־הרוחות ר' **אייזיק בינש**, המדווח על שלוש הרוחות, כולל זהותן ומקום הימצאן. המחברת מבהירה, כי מגמתו של אותו מגרש־רוחות בדיווחיו, איננה מגמה סיפורית, אלא מוסרית. העיון ברשימה זו, עשוי לעורר בקורא סקרנות לחפש אחר אותם דיווחים, כדי להגיע לשורשי הדיבוק.

צבי פרידהבר בוחן במחקרו הריקוד בהפסק של מיטפחת מינהג מסורתי יהודי,

מעבד ח"נ ביאליק
גירסות לאגדת שלושה וארבעה

הקיים עוד מימי בית־שני, שהרי חכמי בית שמאי ובית־הלל שאלו את השאלה: **כיצד מרקדין לפני הכלה? שמואל ורסס** בוחן את הגירסות השונות לעיבוד הספרותי של **ח"נ ביאליק** לאגדת שלושה וארבעה. **עדנה אפק וישי טובין**, סוקרים את מאפייני לשונם של מגידי־עתידות. זהו מחקר העוסק במגידי־עתידות דוברי עברית בארץ. מחקר זה מבוסס על הקלטות של יותר מ־30 מגידי־עתידות בארץ, תוך מיונם לסוגים ורמות. דוגמה מאחת ההקלטות היא: **אז זה ת־זה יתקבל, את תקבלי תשובה, מיכתב הודעה, תהיי מבסוטית, את תהיי בוסית, את יודעת מה זה בוסית? תהיי בלבוסטית בזמן הקרוב...**

מחקרים נוספים בכתב־עת זה הם: בחינה עבודת־שדה בחקר המינהג מאת **יששכר בן־עמי**, וחקר תהליכי התמורה מאת **גלית חזן־רוקם**.

החוברת השניה (ד'), פותחת בסקירתו של **רוברט א' ג'ורג'ס** את היבטי מחקר בפולקלור אתני. **עליזה שנהר**, ממיינת מוטיבים עממיים ב"חופת דודים" לש"י עגנון כשהיא מבססת את ההשקפה בדבר המוטיבים העממיים, המשמשים בסיס ראשוני, חומר גלם ליצירה ספרותית ערכית.

יוסף הלוי, במחקרו הזז – מספרם של תימנים: הליכוש ומנהגי צנעא ב"יעיש". ממשיך מגמה זו, שבה פתחה שנהר. **אהרון זינגר**, עורך עיון במשלי שועלים בספרות חז"ל (**אם ישך הנחש בלוא לחש ואין יתרון לבעל הלשון — ארי דורס ואוכל זאב טורף ואוכל, אתה מה הנאה יש לך?**)

אביבה קליין־פרנקה כותבת על מלאכת הקדרות בתימן ו**דויד נבון** עוסק באיפיונה של הבדיחה – הבלתי־נאות המתראה כנאות (עקרת־בית שלחה את בתה לקצב כדי לבדוק אם יש לו רגלי עגל. בשובה אמרה הבת: **"לא יכולתי לראות, כי הקצב נעל נעליים" — "המקום: ירושלים העתיקה. הרובע היהודי. תייר שואל ילד מקומי: "היכן הכותל המערבי?" הילד עונה: "בישראל".**

חוברות כתב־העת מחקרי ירושלים בפולק־לור יהודי הן רבות עניין, ובעלות עומק מדעי, הבא לידי ביטוי בבחינת ההיבטים השונים של הפולקלור היהודי, תוך שמירת מרחק מהניסיו־נות להציב את הפולקלור כתחליף לתרבות יצירתית.

* *מחקרי ירושלים בפולקלור יהודי, ג', ד': עורכות: תמר אלכסנדר וגלית רוקם־חזן; הוצאת האוניברסיטה העברית ירושלים והוצאת מאגנס; ג' – 156 עמודים; ד' – 187 עמודים (כריכה רכה).*

מחקר

הדור השני

אחרי שחוקרי הסוציולוגיה בארץ מיצו את נושא הדור השני של עולי אירופה, הגיע תורו של הדור השני ובחינתו, בין עולי ארצות־המיזרח. באחרונה ראה אור מחקרם של **ענת פרי ואברהם שטאל**, הדור השני – דפוסי גידול בנים במישפחות צעירות ממוצא מיזרחי ושורשיהם בתרבות העבר *.

פרי ושטאל בוחנים נושא רחב זה, החל באל'ף־בי'ת של הסוציולוגיה, תצפית בשכונה בשנים 1979־1980, דרך בחינת תיכנון הילודה, הטיפול הפיסי בתינוקות, יציאת האם לעבודה, יחס ללימודים וחינוך פורמאלי.

החלק השני עוסק בנושאים כתיכנון ילודה ומיון השינויים ההדרגתיים העוברים של השכונה. מחקר זה רצוף בפירורי־מידע — לעיתים מרתקים, לרוב משעממים — המוליכים אל סדרות של מסקנות, המנתחות את הייחוד של גידול הבנים בעדות־המיזרח בישראל ואת תהליך השינויים בדפוסי גידול הבנים במישפחה המיזרחית.

פרי ושטאל, סוקרים את מחזורי השינויים, הנובעים כתוצאה ממיפגש עם לחציה של החברה המודרנית והלחצים הפנימיים. אחת מהמסקנות במיסגרת מחקר זה עשוייה להדהים לא במעט, את הגורמים הדתיים, הממשיכים לעודד ילודה המונית בשכונות המצוקה. המסקנה היא, שישנה ירידה דראסטית בילודה.

מאפייני השינויים הבסיסים העולים במחקר מגלים עליה ברמת ההשכלה, שיפור במצב הכלכלי, צימצום הילודה, עליה במיספר הנשים היוצאות לעבוד מחוץ לבית, התקרבות מעמדה של האשה למעמד הגבר במישפחה, עליה במרכזיותו של הילד במישפחה.

שינויים מישניים, אך בעלי חשיבות, הנחשפים במחקר זה, הם ירידת חשיבותו של בן זכר, שינוי בחלוקת התפקידים בין הגבר והאשה, אימוץ נורמות מודרניות בתחום ההיגיינה, נטיה גוברת לסדר יום קבוע.

בסידרת מסקנות של המחקר לעובדי־חינוך, קהילה ומישפחה, ישנה ביקורת על תוכניות העשרה למיניהן, הנעשות במיגזרי אוכלוסיה אלה. מסקנותיו של המחקר מעידות על בני עדות־המיזרח העוברים להתגורר בשכונות חדשות, כי הם הופכים להיות ישראליים לכל דבר. סביר להניח, תוך הסתמכות על המחקר, שגם בצריכה התרבותית שלהם הם צרכני התרבות הישראלית. שכונות אלה עשויות להיות מדגרות ליוצרי תרבות של ממש, לא לייצרני פולקלור.

* *ענת פרי ואברהם שטאל* – **הדור השני – דפוס גידול בנים בעדות המיזרח**; *הוצאת עם עובד; 248 עמודים (כריכה רכה).*

מאת דן עומר

האשה שלא למדה לצייר

במירפסת המיטבח הקטנטנה, בדירתה שבהוד־השרון, מציירת עליזה נחומי את ציוריה. „העבודה מאוד מעייפת את עיני, אבל אני לא מוותרת."

שרואים את ציוריה קשה להאמין, כי הגברת הצעירה מאחריהם היא שרטטת־מכונות מיקצועה ועקרת־בית שמעולם לא מדה ציור.

הציירת היא עליזה נחומי, מתגוררת בהוד־השרון עם בעלה שלושת ילדיה בני 11, 12, ו־13, נולדו כהגדרתה, „בשרשרת."

„עד גיל 30 ישבתי בבית, ילדתי, נקתי, וחיתלתי. לפני חמש שנים קפצתי לחנות השכונתית, קניתי בעי־שמן ומכחולים והתחלתי שרבט. בזמני הפנוי, עלים ועצים קומפוזיציה של צבעים.

„לא היה לי מושג בציור. ניסיתי את וחי והלכתי מן הקל אל הכבד. כך שבתי לי חורשים וציירתי עלים, עצים פרחים.

„באחד הימים אמר לי אורי, בעלי: איתי תמונה סוריאליסטית בספר, למה שלא תציירי דברים כאלה? ניסיתי, והתחלתי לצייר תפוחים סוריאליסטים במרחב, בשלבי נגיסה, בגוונים של ירוקים."

כשראתה עליזה כי טוב וכי היא מצליחה לשלוט במכחול, ניסתה את יכולתה בציור דיוקנים. יצאו לה כל מיני פרצופים שלא תמיד היו מוגדרים.

„היום," אומרת עליזה נחומי „אני בתקופת הפרה־רנסאנס. אני מציירת ציורים כמו שהיו מציירים במינזרים. אני קוראת ספרים ומתעניינת ברקע ההיסטורי של הדברים, וכך אני מגיעה לכל מיני מינהגים של אותה תקופה, כמו מינהג רחיצת הרגליים.

„בנות האצולה היו לוקחות קבצנים מסכנים, רוחצות את רגליהם ומאכילות אותם. קבצן היה יושב ליד קערה ענקית של אוכל, זולל וסובא, ביודעו כי מחר יחזור לחיי הקבצנות. או העני המיסכן והמאושר, קיטע שתי רגליו,

גידוד בגב האשה בעלת הגב היפה והיד הנאה עסוקה בקירצוף גבה הנשי, אך כשמסתכלים במראה רואים פרצוף מיפלצתי. „כן, זו היא המראה המטעה של החיים! לפעמים רואים, מאחורנית, בלונדית עם שיער ארוך גולש וגוף דקיק, וכשמסתכלים על פניה – נבהלים!"

היושב על כסא מפואר, כששלוש נשים יפהפיות ומהודרות בלבושן רוחצות את בגדיו.

„או הציור של שוק הרוקחים, תעמלנים של תרופות הסובלים בעצמם מהסימפטומים שעבורם הם מציעים תרופות. כך לדוגמה. מי שמפרסם תכשיר למניעת־הריון הוא אב למישפחה מרובת־ילדים המתגו־דדים סביבו; מפרסם המישחה נגד כינים הוא קרח; מוכר התרופה לעיניים הוא עיוור."

מפתיע שעל אף השקדנות וההע־עמקה מעולם לא למדה נחומי אצל מורה. אך לה יש הסבר לכך: „אני אשה שלא מקבלת מרות של מורים, אני אינדיוידואליסטית. הבעיה עם כל המורים היא, שהם רוצים לתת לך משהו מהם, שתהיי מושפעת מהם. אני העדפתי את הדרך הקשה והארוכה ואני לומדת רק מהספרים."

סגנון הציור של נחומי כבר פס מן העולם. היא מציירת בגדי תחרה שקופה, בדי ברוקאד וקטיפה, דמויות במישחק אור וצל. העבודה על ציור כזה נמשכת חודשים רבים. ציירים מודרנים לא עובדים על תמונה שנה, שנה וחצי.

מבקרי אמנות אומרים על נחומי שהיא מחקה את ברויגל ואת המדונות של רפאל. היא אינה מכחישה ואפילו נהנית מהביקורת: „זה כבוד גדול!"

הווה ועתיד לא מעניינים

עליזה באמצע שנות השלושים שלה, שערה שטיני, ארוך, עיניה הכחולות, מקרינות, מבעד לזגוגיות המישקפיים שלווה. היא מאוד לא בוהמית, לא בלבושה ולא כאורח־חייה.

ביתה צנוע וסולידי. בחדר המגורים ספה משובצת, כורסות תואמות, שטיח, וילון וטלוויזיה.

„אם אני ציירת, אין זאת אומרת שאני צריכה להשתולל בהתנהגותי ובהופעתי החיצונית. אני לא נכנעת למוסכמות הבוהמה ולא נוטה להתפשר עם דברים מקובלים רק מפני שאני אמנית. יש לי מעט מאוד חברים ואני נהנית לבלות לבדי."

היא קוראת חמישה ספרים בשבוע, בעיקר ספרות קלאסית וסיפרי היסטוריה. לדעתה, ההווה נדוש ובנאלי, העתיד לא מעניין אותה, וגם לא המדע הבידיוני, אלא רק ההיסטוריה. היא מפשפשת בספרים ומוצאת מתוך תיאורי העבר נושאים לציוריה.

בעלה מגיע הביתה מאוחר והם ממעטים לצאת בערבים לבילויים.

בדירת ארבעת החדרים שלה אין מה שנקרא סטודיו או אפילו חדר־עבודה. היא מציירת במירפסת־המיטבח הקטנטונת והסגורה. היא מציירת משך כל שעות הבוקר: „הציור, בהחלט, בא על חשבון הניקיון, הבית והבישולים. אבל אין טענות במישפחה, הם מרוצים וגאים באמא הציירת!"

עליזה ערכה כבר שתי תערוכות ומכרה כמה ציורים: „קשה לי להיפרד מתמונותי, אך העובדה שאנשים רוצים לקנות את ציורי ולשלם במיטב כספם כדי לתלות אותם בביתם מאוד מחניפה לי." יש לה אלבום, ובו צילום של כל תמונה שמכרה ומאחרי התמונה תאריך, שם, וכתובת הבעלים החדשים.

השמות שהיא נותנת לתמונותיה מאולצים, כפי שהיא מסבירה. לכל ציור יש סיפור ארוך מאחריו והשם ניתן רק כדי שמשהו יהיה רשום בקטלוג.

היא לא שכחה גם כי בבית־הספר העממי קיבלה מספיק־בקושי בציור. „פשוט לא הלכתי בתלם עם כל הילדים. המורה דרשה שנצייר ילד עם דגל ואני שירבטתי מה שרציתי ודמיינתי." היום נחשבים „שירבוטיה" אמנות.

אורנה גלזן ■

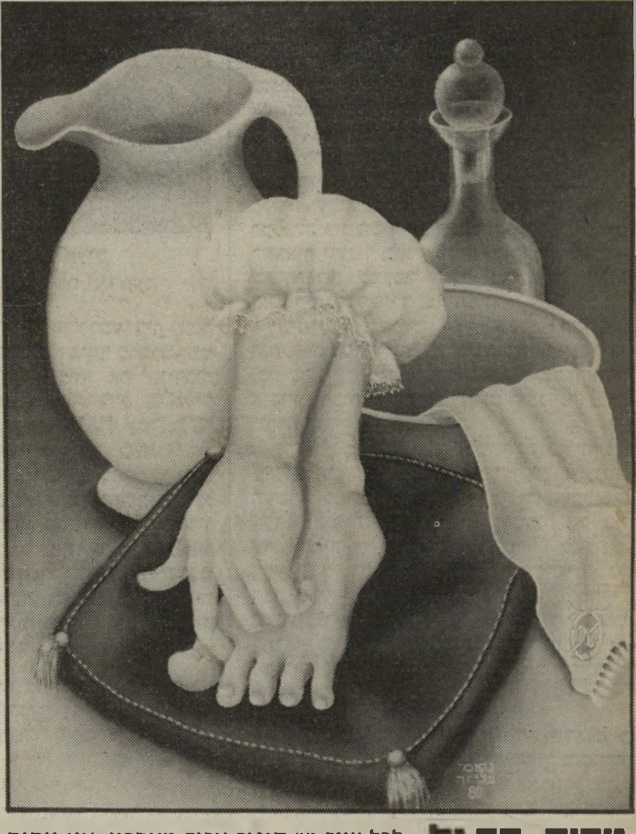

גידוד ברגל „לכל ציור יש סיפור ארוך מאחריו. אני נותנת לציורים שמות בגלל אילוצים. רק כדי שיהיה שם בקטלוג. אני מעדיפה שכל אחד יסתכל ויתרשם ממה שרואות עיניו."

הבגידה האשה נמצאת עם מאהבה ויד נשלחת מן התמונה לתוך מחשופה, אך מסתבר כי המחשוף ריק מתוכן. הגמד, המתחבא מתחת לשולחן, מודד את האין־רגל, והגברת מרימה את קצה שמלתה להראות שבעצם אין כלום מתחת. „זאת אשה שלא חיה בשלום עם בעלה ועם מאהבה.”

אמא בבית יש לה בעל, שלושה ילדים וכלב, אבל את כל שעות הבוקר היא מקדישה לציור, כמו זה שלמטה, של השוטה שהוא ליצן־החצר, דמות יוצאת־דופן בלבושה ובדרך כלל בעלת מום. „אני יודעת שזה בא על חשבון הבית, אבל הם מפרגנים לי ומבינים אותי!”

במדינה

(המשך מעמוד 38)

אותך לפולין. מישרד־הפנים שולל ממך את זכות העולה החדשה. לא נוכל לאפשר לך להוציא את המיטען שהגיע באונייה מפולין, כי את שבה לשם בתוך זמן קצר!”

כל הסבריה של ויסלווה לא הועילו — לא העובדה ששיבה לפולין פירושה עבורה כלא, לא העובדה שבתה כבר דוברת עברית שוטפת. כלום.

אולם ויסלווה לא נואשה. היא ידעה כי אחרי הכל, יהודים הם רחמנים־בני־רחמנים ויום־הכיפורים הוא היום שבו משתדלים לתקן את העניינים בין אדם לאדם.

היא פנתה לשני ח"כים, שהבטיחו לעשות למענה. אמר אחד מהם, ח"כ ליכוד: „אם מנחם בגין נתן אישור שהייה בארץ ל־300 ויאט־נאמים, אני מקווה שהיורש שלו יתן אישור שהייה לפולניה אחת.”

השבוע התברר כי וילסווה לא צריכה לחכות אפילו ליורשו של בגין. היא די בטוחה, עתה, ששנת תשמ"ד תהיה שנה טובה עבורה.

למחרת יום־הכיפורים הודיע מישרד־הפנים של ממשלת המעבר, שבראשה עדיין עומד מנחם בגין, כי נעתר לבקשתה החוזרת של וילסווה. היא ובתה יכולות להשאר בארץ.

סוכנות

האם זה מוסרי?

פעם דאגה הסוכנות לעולים, עתה היא דואגת לעסקים.

האלמוני שנכנס לחנות־המכולת הקטנה בשוק רסקו, ברחוב יצחק שדה בפתח־תיקווה שאל:

„אתה מוריס חווה?”

משאישר החנווני בעל שער־השיבה ששמו אכן חווה, המשיך האלמוני,

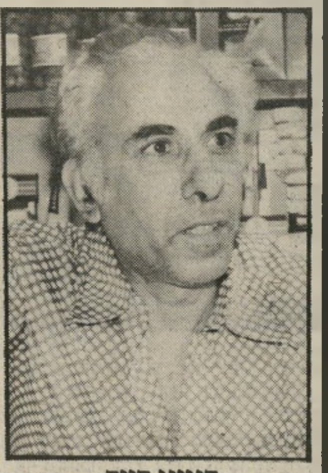

חנווני חווה

מי יתן לו עבודה

שלא טרח להציג את עצמו: „עליך לפנות את החנות. אנחנו קנינו את המקום. אם לא תצא, אנחנו נוציא אותך!”

חווה לא התייחס לאזהרה של האלמוני. הוא חשב שהיה לו עסק עם אדם לא־שפוי.

אולם כעבור כמה ימים חזר הסיפור על עצמו, אצל השכן של חווה. גם חיים זילברברג, בעל המכבסה הזעירה, קיבל הודעה שעליו להסתלק מהשטח. שלושה קבלנים הודיעו שקנו את המיגרש שעליו עומדות החנויות של חווה, זילברברג ושניים אחרים.

זורקים לרחוב. חווה ניסה להרגיע את שכניו: „אני לא מאמין. אני אסיר־ציון. ישבתי בבית־הסוהר בעיראק. באתי ארצה ואמרו לי: ,זה הבית שלך. זאת הפרנסה שלך.' ב־1969 חתמו אתי על חוזה. ידעתי שיש לי עסק עם הסוכנות היהודית. האדמה שעליה החנויות היא שלה.

„נכון שאת החוזה חתמתי אצל חברת־בת של הסוכנות, חתמתי אצל השתתפויות בנכסים. אבל אני לא מאמין שיזרקו אותי לרחוב.”

שכנו, זילברברג, היה פחות רגוע.

זילברברג, מניצולי אושוויץ, חתם [illegible] החוזה שלו 11 שנים לפני שחתם חו[illegible] הוא עשה זאת עם חברת־בת אחרת [illegible] הסוכנות, עם רסקו (שנמכרה בינתי[illegible] והפכה חברה בבעלות פרטית).

בעת החתימה התבקש זילברב[illegible] לשלם דמי־הסכמה וזה, כפי שהסבי[illegible] לו אז, כדי שיוכל להיות שקט [illegible] ליומו האחרון. עכשיו היה מבוהל.

מיועד נוסף לסילוק היה הספר יו[illegible] רומניה יאן שלמוביץ. ב־1960 שי[illegible] את 4500 הלירות האחרונות ש[illegible] (שערכם היה אז 2500 דולר) כדמ[illegible] הסכמה.

בסכום זה היה יכול אז לקבל חנו[illegible] בדמי־מפתח, דבר שהיה מקנה [illegible] זכויות של דייר מוגן ואי־אפשר הי[illegible] לפנותו. עכשיו זורקים אותו לרחו[illegible] לאן ילך? מי יתן לו עבודה בגיל 62[illegible]

עוזרים לעולים. כאשר הבי[illegible] זילברברג, חווה ושלמוביץ כי מרחפ[illegible] עליהם סכנה ממשית, ושאכן יגורש[illegible] ממקום פרנסתם, פנו לעורך־הדין מש[illegible] נחשון, שעתר מייד לרפאל קוטלובי[illegible] ראש מחלקת העלייה של הסוכנות.

כתב נחשון:

מדובר באנשים ששכרו את החנויו[illegible] לפני יותר מ־20 שנה, בהיותם עולי[illegible] חדשים, והמשכירה הראשונה, רסק[illegible] התנתה את ההשכרה בתשלום חד[illegible] פעמי (דמי־הסכמה).

ספר שלמוביץ

לאן יילך!

כעבור שמונה שנים עבר הטיפו[illegible] לחברת־בת אחרת של הסוכנות, הש[illegible] תתפויות בנכסים בישראל, והפע[illegible] הוחתמו השוכרים על חוזי־שכירו[illegible] שחודשו מדי שנה, ובהם הוצהר כ[illegible] חוקי הגנת־הדייר אינם חלים עליהם למרות שבסכומים ששולמו בשעת[illegible] כדמי־הסכמה די היה כדי לשכור חנויות בכל מקום אחר בפתח־תיקווה בדמי־מפתח, ולהיות דיירים מוגני[illegible] שאין לפנותם.

עתה הורו להם לפנות את המיבנים, כי המיגרש שעליו עומדי המיבנים נמכר לקבלנים פרטיים.

בעלי החנויות הם בגילים 60־65, ואין בכוחם להתחיל הכל מחדש ולפתוח עסקים במקום אחר.

עד כאן עתירתו של נחשון.

אנשי הסוכנות לא יכלו להתכחש לעובדות. תחת זאת היפנו את נחשון לחברת השתתפויות. גם היא לא יכלה להתכחש לעובדות: לפני 14 חודשים אכן נמכרו 1758 המטרים המרובעים של שוק רסקו, ללא מיכרז, במחיר המציאה של שישה מיליון שקל של יולי 1982 (בערך 225 אלף דולר) לשלושה קבלנים בפתח־תיקווה.

היא גם לא יכלה להתכחש לעובדה, שצפתה מראש, כי העניין לא יעבור בשקט ולכן דאגה להגן על עצמה מפני האפשרות ששוכרי־החנויות לא יעברו לסדר־היום כאשר תילקח מהם פת לחמם.

הקפידה השתתפויות בנכסים להבהיר באחד מסעיפי חוזה־המכירה: „הקונה ראה ובדק את חוזי־השכירות שבין המוכרת ובין שוכרי החנויות, ששמותיהם מפורטים ברשימה המצורפת, ומצהיר שאם יטענו

(המשך בעמוד 45)

חתונה באזיקים

למרות שהסכימה להתחתן עם עבריין, נפגעה יפה קחלון מאוד מהתנהגות המישטרה, שסירבה להתיר את כבלי החתן

יפה קחלון היא אולי האשה היחידה בעולם שחתמה לפני נישואיה על מיסמך, שבו היא מצהירה שהיא יודעת על עברו הפלילי של חתנה ועל כך שהוא נתון היום במעצר וצפוי לתקופת מאסר. על המיסמך המוזר הזה חתמה יפה בנוכחות עורך־הדין דרור מקרין, לפי דרישתה של חמתה, אמו של רחמים רייפלר. האם דרשה שהכלה תחתום על תצהיר

„הרגשתי כמו זונה. התייחדתי עם בעלי והשוטרים עמדו מאחרי הדלת וצחקו...”

כזה, כדי שבעתיד לא תוכל לבוא בטענות על כך שנישאה לרחמים בלי ידיעת כל העובדות לאשורן.

יפה היא בחורה אמיצה מאוד. באהבתה לרחמים היתה מוכנה לעשות דברים רבים וקשים הרבה יותר מאשר חתימה על תצהיר. יפה ידעה כי החופה תיערך בפיקוח מישטרתי צמוד, וכי אחרי הטקס יוחזר הבעל הטרי מייד לבית־הכלא לזמן רב. לכל זה היא היתה מוכנה. למרות שהיא יודעת, כי נישואיה מתחילים ברגל שמאל, אמרה: „אני יודעת שיהיו לנו חיים טובים. הוא זקוק למישענת, לבית חם ולשיחות עם אדם אוהב. כל זה היה חסר לו עד עכשיו.”

הוריו של רחמים אינם שותפים בוודאי לרעתה זו של יפה. ההורים גידלו את בנם באהבה ובדאגה רבה.

רחמים („רמי”) נולד בצפון תל־אביב, להורים בני־המעמד הבינוני. אחיו הבכור הלך בדרך הישר ומעולם לא הסתבך בפלילים. אבל רחמים הכיר בראשית שנות העשרה שלו חברה עבריינית, שהכניסה אותו למישחקי סנוקר וגניבות פעוטות. כבר בגיל 15 נתפס ונפתח נגדו תיק במישטרה.

הוריו שלחו אותו לפנימיה, כדי להרחיקו מהעיר ומהחברה הרעה, אך גם זה לא עזר. זמן קצר לפני שעמד להתגייס לצה״ל, נעצר בגין עבירות שונות ונשלח לשנתיים מאסר, שאותם ריצה בכלא תל־מונד.

רחמים על רחמים

אחרי צאתו מהכלא השתדלו הוריו לעזור לו ולהרחיקו עד כמה שאפשר מן הארץ. הם לקחו אותו לגרמניה איתם, אבל אחרי זמן קצר התגעגע רחמים לארץ וחזר לבדו. העבירה הבאה שביצע היתה התפרצות לדירה בחצות־לילה. מהרעש שהש־מיעו רחמים וחברו, בעת הפריצה, התעוררה בעלת־הבית. היא פתחה בשיחה עם הפורץ, שאת פניו לא ראתה, בשל החשיכה, ושיכנעה אותו להחזיר לה את כל השלל וגם להיפגש איתה למחרת היום בבית־קפה בדיזנגוף.

כאשר הגיע רחמים לפגישה נתקל במארב של המישטרה, נעצר, ונשפט לחמש שנות מאסר. כאשר יצא מבית־הסוהר, לפני כשנתיים, הכיר את יפה באמצעות חבר משותף. הוא לא הסתיר ממנה את עברו ולאט לאט גילה לה את כל חטאות נעוריו. במהלך הקשר שנוצר ביניהם, התאהבה יפה בצעיר הנאה. אהבתה היתה מהולה ברחמים עליו.

חצי שנה אחרי שהכירו זה את זה, נעצר רחמים שוב באשמות פריצה. כאשר ישב במעצר, גילתה יפה כי היא בהריון. יפה, שהיא בת למישפחה מסורתית ושמרנית, מיהרה להתחלק בחדשות עם רחמים. הבשורה שימחה אותו מאוד, ומייד הציע לה נישואין.

היתה זו יפה שהיססה. היא חששה לקשור את חייה בחייו של אסיר וללדת ילד לאב הנמצא בכלא. עם זאת, חששה ממישפחתה ופחדה מהפלה. הפחדים גברו על ההיסוסים והיא הסכימה לחתונה. אז מיהרה יפה לרבנות ועשתה את כל הסידורים הנחוצים. לפי עצת הרבנים היא גם פתחה תיק אבהות נגד רחמים בבית־המישפט המחוזי. נקבע תור לרבנות ורחמים הובא לשם מן הכלא בידי שוטר, כשהוא כבול באזיקים.

הרבנים שמעו את השניים וקבעו להם תור לחתונה בחודש יוני שעבר. משם יצאו בני הזוג לבית־המישפט המחוזי הנמצא בקירבת מקום. השוטר, שלבו נכמר על הנאהבים הצעירים, החליט לתת להם לעבור את כברת הדרך הקצרה כאשר הם הולכים חבוקים ללא אזיקים. במרחק כעשרה מטרים מהרבנות, הרגישה יפה, פיתאום, לפיתה חזקה בזרועה. „לא הבנתי מה קורה ולחצתי בכוח את ידו של רחמים. הוא לא הצליח להשתחרר ממני ודחף אותי בכוח וברח. נפלתי על הכביש והתעלפתי.” כשהתעוררה יפה, ראתה אשה המלטפת את זרועה ואומרת לה: „אל תדאגי הוא תיכף יחזור.” יפה לא הבינה במי ובמה מדובר. רק כאשר שבו אליה חושיה במלואם, גילתה כי רחמים ניצל את טוב ליבו של השוטר וברח.

אחרי ימים אחדים התקשר רחמים אל יפה ואמר לה כי הוא נמצא במקום טוב וכי אל לה לדאוג. הוא הסביר כי לא יכול לשאת את המחשבה שהיא תלד לבדה בעוד הוא בכלא, והחליט לברוח. יפה ניצבה בפני דילמה קשה. היה עליה להחליט אם ללדת בלי נישואין — מפני שידעה כי אסיר בורח אינו יכול להינשא — או להפיל את ולדה. יפה בחרה בדרך השניה. למרות חרדתה מהפלה, לוותה כסף מאחיה ועברה הפלה מלאכותית. באחת משיחות הטלפון שלה עם רחמים

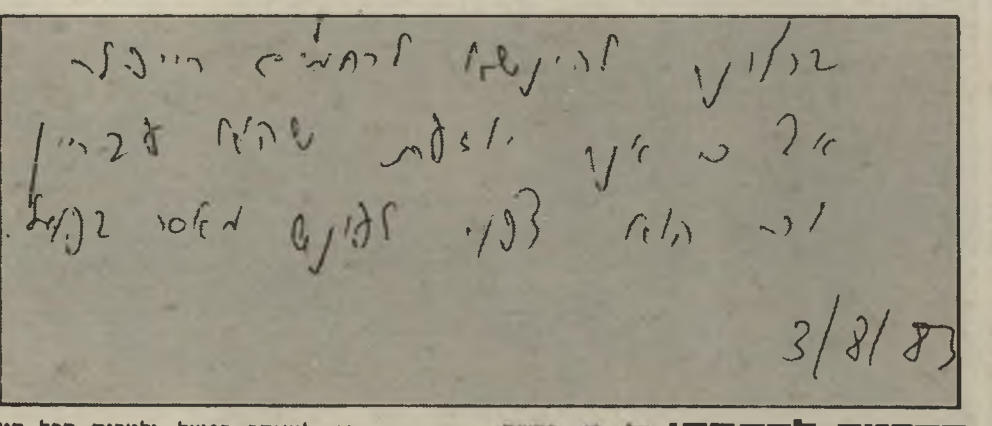
ברצוני להינשא לרחמים רייפלר
אף כי ידוע ויודעת שהוא עבריין
וכי הוא לפני מאסר בפועל.
3/8/83

הסכמה להתחתן
הכלה בפני עורך־דין כי היא יודעת שחתנה עבריין **על פי בקשת חמותה. הצהירה וכי הוא צפוי למאסר בפועל, ולמרות הכל היא מתחתנת איתו מרצונה החופשי. האם דרשה את המיסמך כדי שיפה לא תבוא אחר־כך בטענות.**

סיפרה לו על ההפלה. לדבריה, הוא התאכזב מאוד.

מאז עברו חודשים ארוכים ויפה לא שמעה כלל מאהובה, רחמים. היא נכנסה לדיכאון. המישקע שהותירה ההפלה בנפשה והחשד שרחמים בגד בה ועזב אותה לאנחות במצבה, גרמו לה סיוטים בלילות. היא חשבה על

התאכדות ועל פניה לפסיכולוג, אבל בכוח־רצון עז הצליחה להתגבר וחזרה לעבודתה כמטפלת בילדים.

פעמים רבות התקשרה יפה להוריו של רחמים, כדי לדעת מה עלה בגורלו, אבל הם אמרו לה כי אינם יודעים דבר וכי הוא אינו יוצר איתם קשר. חלפו ימים, שבועות וחודשים, ולפתע, שבעה חודשים אחרי שנמלט מהרבנות, התקשר רחמים ליפה. הוא היה חשדן מאוד וחשש כי היא תסגיר אותו למישטרה. בתחילה היו הפגישות ביניהם קטועות וקצרות, כשהוא ממהר

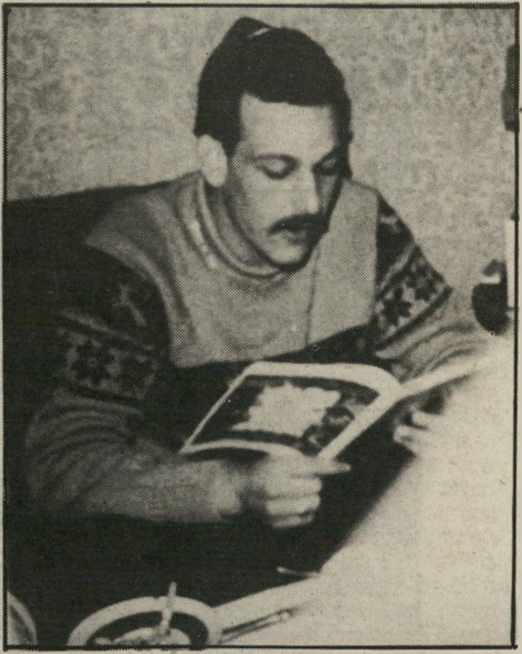

עבריין נמלט

בחג־הפסח השתדלה יפה לחגוג יחד עם רחמים ככל בית־ישראל. הוא קרא את כל ההגדה. אך לרחמים לא היה לו האומץ להסגיר עצמו למישטרה.

אהבה גדולה

בחודשים שבהם היו השניים יחד, בעת בריחתו של רחמים מהכלא, נולדה ביניהם אהבה גדולה ואמיתית. הם החליטו להתחתן ולשקם את חייהם.

להסתלק בחזרה למקום מחבואו. יפה גילתה כי הוא נע ונד ללא מקום מגורים. מפעם לפעם ישן תחת כיפת השמיים. היא ריחמה עליו כעת עוד יותר מקודם ונקשרה אליו בקשר אמיץ. „הייתי דוחפת לו כסף כדי שיהיו לו דמי־כיס, והוא התבייש לקחת," היא מספרת. לאט לאט הצליחה לרכוש שוב את אמונו.

הצעה אבירית

הם דיברו על כך שהוא יסגיר עצמו למישטרה, אבל יפה חששה לדחוק בו, פן יבהל ויברח שנית. אז התחילו לחיות יחד. יפה עשתה הכל כדי שרחמים ירגיש טוב. היא קנתה לו שני גורי כלבים, כדי שלא יהיה בודד בזמן שהיא בעבודה. בחג הפסח ערכה בבית סדר כהילכתו ועמדה על כך שרחמים יקרא את ההגדה עד הסוף.

רחמים נתפס על־ידי המישטרה לפני חודשיים, באופן מיקרי. מכוניתה של יפה התקלקלה והיא השאירה אותה בלב בת־ים. רחמים, שיצא כנראה לטייל, מצא את המכונית והצליח להתניע אותה. אולם כיוון שאין לו רישיון נהיגה, משכה נהיגתו המוזרה את תשומת־לב השוטרים והם עצרו אותו. הוא הוחזר, כמובן, לכלא עד תום הדיון במישפט שממנו ברח בזמנו. עתה נוספו לו עוד האשמות על הבריחה ועל נהיגה ללא ביטוח ורישיון.

כאשר נפגשו בני־הזוג בפעם הראשונה אחרי מעצרו הנוכחי של רחמים, הוא הציע ליפה באבירות, כי תעזוב אותו ותבנה את חייה מחדש בלעדיו. אולם יפה אינה בורחת מקשיים ומאהבה. היא הסבירה לו כי היא מתכוונת להישאר לצידו לטוב ולרע. אז שב והציע לה נישואין.

יפה ידעה היטב כמה תקשה עליה הפעם הדרך לנישואין. היא התייעצה עם עורך־הדין, שוחחה עם רב־הכלא והכינה את כל הדרוש. תאריך החתונה נקבע ל־28 באוגוסט בבניין הרבנות הראשית. כדי להבטיח את בואו של החתן, פנה עורך־הדין מקרין בבקשה בכתב לבית־המשפט לחייב הבאתו של החתן לחופה, בליווי מישטרתי. הצו ניתן כמבוקש, והשופט עמירם פיאלקוב קבע כי החתן יובא מבית־המעצר ביום החתונה בשעה עשר בבוקר, יכלה בחיק המישפחה, יכנס לחופה, ויחזור לכלא בחצות.

כשצו בית־המישפט בידה קיוותה הכלה הצעירה לחתונה מאושרת. חלק מהמוזמנים לא ידעו כלל על מעצרו של החתן, ויפה קיוותה כי בעזרתם של השוטרים המלווים תוכל להסתיר זאת מהאורחים עד סיום הטקס.

למורת סבל, החליטה יפה, בכל זאת, לברר מראש מי יהיו מלוויו של החתן מצד המישטרה. כאשר התברר לה כי המלווים יבואו ממישטרת חולון טילפנה לסגן מפקד־התחנה, קצין בשם גלעם, אך הוא סרב בכלל לשמוע את דבריה. רק עורך־הדין שלה הצליח לעבור דרך הביורוקראטיה המישטרתית וגילה כי תחנת חולון לא קיבלה כלל העתק מצו בית־המישפט, הקובע את שעות החופשה של החתן. יפה מיהרה לתחנת חולון כשבידה תצלום של צו השופט.

הקצין רווימי, שאיתו שוחחה, היה חביב מאוד. הוא הבטיח לה כי ימלא אחר הצו ככתבו וכלשונו ואמר: „יפה, אני אהיה איתך מאה אחוז. רחמים יהיה לאורך כל הדרך בלי אזיקים." כאשר ביקשה ממנו יפה אישור בכתב לדבריו אלה סרב, אבל הרגיע אותה ואמר לה „יהיה בסדר." „המילים האלה 'יהיה בסדר' זימזמו באוזני לאורך כל הדרך; אבל הכל הלך הפוך," סיפרה יפה.

ביום החתונה המתינה יפה בשער אבו־כביר כבר משעה 9 בבוקר. השעה כבר היתה רבע ל־11 והשוטרים עדיין לא הוציאו את החתן. יפה ראתה בעיניים כלות את דקות האושר והחופשה נמוגות במהירות, והיא טילפנה למישטרת חולון. רק שעתיים אחרי המועד שצויין בצו הוצא רחמים בליווי שני שוטרים, במכונית מישטרתית מהכלא. ידיו היו נתונות באזיקים.

יפה שאלה את השוטרים מדוע אינם ממלאים את הבטחתו של רווימי, שאמר כי החתן יהיה כל הדרך בלי אזיקים, והם ענו: „רווימי הבטיח? שרווימי ילווה!" כדי לברר נקודה זו חזרו השוטרים עם בני־הזוג למישטרת חולון, ושם אמר רווימי ליפה, בסוד, כי האזיקים הם רק עניין רגעי, כדי לא לתת לרחמים רעיונות של בריחה. „בבית יורידו לו אותם," הבטיח הקצין, לדבריה.

את השעות שנותרו עד החופה בילו בני הזוג בבית סבתו של החתן. השוטרים סרבו לשחרר את ידיו של החתן מאזיקים ואחר־כך שוכנעו להחליף את האזיקים בכבלים לרגליים. כאשר הלך רחמים להתקלח עמדו שני שוטרים ליד הדלת ואחד ליד החלון.

התחנה הבאה היתה הסטודיו של צלם־החתונות בהרצליה. קהל רב נעצר ליד מכונית החתונה להציץ בבני־הזוג, אולם יפה הסתירה את פניה בהינומה. השוטרים סרבו בכל תוקף לשחרר את החתן מאזיקים. יפה בכתה ואמרה כי היא מתחרטת על הכל ורוצה לחזור הביתה. „אני צריכה להמשיך לגור בהרצליה ואנשים יצביעו עלי ברחובות תמיד ויגידו — זאת הבחורה שהתחתנה באזיקים."

הפתרון נמצא, כאשר השוטרים שיחררו את ידיו של החתן ותחת זאת כבלו את רגליו, והסיעו את המכונית עד לפתח הסטודיו. בזמן הצילמוים התכופף הצלם מפעם לפעם כדי לכסות בשולי שמלתה של יפה את כבלי הרגליים של החתן.

הסיפור חזר על עצמו גם בפתח הרבנות. האורחים החוגגים חיכו לזוג ליד מדרגות הבניין והשוטרים סירבו להסיר את האזיקים. יפה פרצה בבכי. „רציתי לברוח ולקרוע מעלי את כל הפרחים והקישוטים. התחננתי שאני מתביישת ושיקחו אותי הביתה." אבל הפעם גילה החתן אומץ־לב. הוא אמר לכלתו כי עליה להתמודד עם המציאות, וכי אם היא רוצה בו, עליה לקבל את הכבלים גם אם זה כואב.

שלוש ניידות של מישמר־הגבול שמרו על בניין הרבנות, וכמה עשרות שוטרים ליוו את החתן והכלה בדרכם לחופתם. את ידיו של רחמים שיחררו מהכבלים רק לרגע שבו ענד את הטבעת על אצבעה של יפה וקידש אותה. ברגע שסיים את הקידוש נכבלו ידיו מחדש.

הסיוט הגדול ביותר של הערב חיכה לבני־הזוג בשעת הייחוד. כאשר הגיעו לדירת־הגג שבה נערכה המסיבה, הסביר הרב לשוטרים, כי כדי שהחופה תהיה מושלמת, על בני הזוג להתייחד בחדר סגור. השוטרים הורידו לרחמים את הכבלים בתוך החדר ותפסו עמדות ליד הדלתות והחלונות. „הרגשתי כמו זונה שמחכים לה בתור," אמרה יפה. „הם עמדו וצחקו ופטפטו והדלת נפתחה ונסגרה." כאשר פתח אחד השוטרים את הדלת וראה את יפה עומדת עירומה מולו, לא הניד עפעף. יפה מיהרה להתלבש ולצאת.

בחצות בדיוק מיהרו השוטרים להוריד את החתן במדרגות הבניין ודחפו אותו למכונית המישטרה. בקושי נתנו ליפה להיפרד ממנו. „זה היה יותר דומה להלוויה מאשר לחתונה," אמרה. „הם הרסו לי את היום הכי חשוב בחיי בהבטחות ריקות."

יפה רצתה לתבוע את המישטרה על הפרת ההבטחות, אולם התברר לה כי אין לה עילת תביעה על פי החוק. אז טילפנה האשה הצעירה למישטרת חולון ואמרה לשוטרים המלווים: „תודה רבה לכם על כל מה שעשיתם בשבילי, ואני מאחלת לכם שהבנות שלכם תתחתנה באותה צורה."

אילנה אלון ■

רגע של חופש

בתקופת בריחתו של רחמים ממעצרו, כמעט לא יצא מהבית, מחשש שמא ייתפס על־ידי המישטרה. הוא גידל שפם, ורק לפעמים יצא עם יפה.

במדינה

(המשך מעמוד 45)

השוכרים שהם זכאים להגנת הדי... במישפט ואם מחוץ למישפ... תהיינה לקונה כל טענות המוכרת."

אבל, בסופו של דבר, חברו... של הסוכנות לא נרתעה גם מלו... חד וחלק מה מניעיה למעשה ש... לקפח פרנסתן של מישפחות שת... ביטחונן בסוכנות היהודית.

אמר השבוע עורך־הדין הירו... יחיאל־מיכאל גלעדי, מנכ"ל ... השתתפויות: „אתם שואלים או... זה מוסרי שחברת־בת של הס... היהודית תגרש עולים קש... ממקומות פרנסתם? אבל החברה היא לא הסוכנות היהודית. צריכים לשמור על הכספים המשקיעים מחו"ל."

ומה שחמור לא פחות:

„נכון, לא היה מיכרז למ... החלקה שעליה החנויות. מתווך... לנו את הקונים, וההצעה שלהם טובה."

מוסיאונים

המורשה המארוקאי...

אין מזל לאוסף נדיר... פריטים וחפצי־אמ...

„הנני מצווה ונותן בזאת למ... ישראל את כל רכושי, הכל, ... היתר, חפצי־אמנות יקרי... המאוחסנים כיום בווי... והאמורים להישלח לארץ בהק...

„הנני מקווה כי נשיא המ... יואיל בטובו לחלק את הרכוש... המוסיאונים, בהתאם לשי... דעתו וראות־עיניו. באשר לחנ... שלא יחולקו, הנני מצווה כי ייכ... וכי תמורתם תשרת מילגות חי... נכים ותלמידים נזקקים."

אלה הם שניים מסעיפי צוואת... מתתיאס מויאל, בעליו של אוצר ... הוא מחזיק במאות חפצי א... ופריטים נדירים, שהיו פעם ... מארוקאי מפואר והיום נהרסים ... ארגזים סגורים ואין מושיע.

לא עבודה, לא דירה. מ... נולד למישפחת דיינים בטנג'יר... מארוקו. אחרי שסיים את בית־ה... התיכון נסע לצרפת ללמוד. שם ... את אנשי הבוהמה של פאריס והו... איתם.

כאשר החליט פעם, לפני... לעשות מסיבה מפוארת במיוחד... החברים הפאריסאים שלו, הוא ... בסלון המארוקאי המקורי שהיה לנ... פחתו במארוקו, ונסע לשם כדי לה... לעצמו סלון כזה.

זו היתה התקופה שבה עזבו מ... פחות יהודיות רבות את מאר... ומויאל הצליח לאסוף לעצמו את... הפריטים העושים חדר לו... מארוקאי.

השמועה על הסלון המאר... המקורי הגיעה לאוזני מנהל מוסי... ישראל בירושלים. מכיוון משו... סיאון תיכנן תערוכה גדולה על יו... מארוקו, ביקש המנהל לבוא לביתו... מויאל ולראות את הסלון. הוא בא... הברונית דה־רוטשילד ומויאל הש... להם כמה פריטים לתערוכה.

ב־1979 עלה מויאל ארצה. למ... שהוא רואה־חשבון במיקצועו, לא נ... עבודה בארץ. הוא חיפש במ... חודשים רבים רבים דירה גד... שתוכל להכיל את הסלון המארו... הגדול — ולא מצא. הוא ביקש ע... מגורמים שונים, כדי שהחפצים ... ייהרסו ויילכו לאיבוד, אך לדבריו, ... מאותם שפנה אליהם לא רצה לעזור... מויאל התרוצץ ממישרד למישרד ... נענה.

במוסיאונים, שלהם הוריש מו... הרווק את חפציו, לא מוכנים לתת... כסף לשפץ אותם. אוצרת המ... לאתנוגרפיה במוסיאון ישראל, שי... אפשטיין, הסבירה כי הם מעוניי... בפריטים מסויימים בלבד. ובכ... למוסאין אין תקציב לשיפוץ.

כך נותר, בינתיים, הכל א... בארגזים, נהרס ומתקלקל, ומו... למושיע.

מרכז הקבלנים קורא לחבריו להפחית את מחירי הדירות

מאת אברהם דישון, כתב „ידיעות אחרונות" 7.9.83

אברהם גינדי אומר כן למרכז הקבלנים ומוריד מחירים

עכשיו הזמן לקנות דירה!

ערבות בנקאית צמודה לכל רוכש!

אברהם גינדי נענה לקריאת מרכז הקבלנים ומפחית את מחירי הדירות באופן משמעותי ביותר.
הנחות ענק עד 1,200,000 שקל לכל דירה. הלואות מכספי חברת אברהם גינדי עד -.$50,000 בהחזרי תשלום נוחים.
אפשרות לרכישה בשיטת TRADE IN.

פתח-תקוה

בלב כפר-גנים מבצע ל-5 דירות ראשונות בלבד
דירות דו-מפלסיות עם שפע שכלולים
4 חדרים
~~$80,000.-~~ מחיר מבצע $65,000.-

פרויקט חדש

ברחי שפרינצק, (כולל מע"מ ופיתוח).
3 חדרים
~~$55,000.-~~ מחיר מבצע $42,000.-

ברחי צירלסון (כולל מע"מ ופיתוח)
3 חדרים + מרפסת גג גדולה
~~$73,000.-~~ מחיר מבצע $62,000.-

ברחי חפץ חיים (כולל מע"מ ופיתוח)
3½ חדרים
~~$72,000.-~~ מחיר מבצע $65,000.-

ברחי כץ, בנין מפואר בן 9 דירות בלבד.
3 קומות עם מעלית.
4 חדרים
~~$76,000.-~~ מחיר מבצע $66,000.-

ברחי בן-צבי, 4 חדרים
~~$75,000.-~~ מחיר מבצע $64,000.-

4 חדרים מפוארת + גג
~~$95,000.-~~ מחיר מבצע $78,000.-

ברחי עין-גנים פינת כרמלי, 4½ חדרים
~~$91,000.-~~ מחיר מבצע $81,000.-

פתוח במוצ"ש

לרגל המבצע יהיו משרדינו
ב-ת"א, ראשל"צ, נתניה ופ"ת
פתוחים במוצ"ש החל מצאת השבת.

נתניה

ב"לב-נתניה" — פרוייקט יוקרתי במרכז העיר
דירות יוקרה דו-מפלסיות, נגרש טניס פרטי ועוד... ועוד...

4 חדרים
~~$75,000.-~~ מחיר מבצע $64,000.-

5 חדרים
~~$90,000.-~~ מחיר מבצע $73,000.-

ב"גני-ניצה" מול הים
הפרוייקט היוקרתי ביותר הנבנה כיום בנתניה.
בריכת שחיה, מגרש טניס פרטי ועוד...

3 חדרים
~~$85,000.-~~ מחיר מבצע $74,000.-

3 חדרים + גג + חדר
~~$138,000.-~~ מחיר מבצע $125,000.-

במרכז נתניה, 3 חדרים, חזית (כולל מע"מ ופיתוח)
~~$62,000.-~~ מחיר מבצע $53,000.

תל-אביב

ברחי ארלוזורוב 166, בנין מפואר בן 10 דירות בלבד,
4 חדרים וכן דירה + גג + חדר
~~$140,000.-~~ החל מ- $125,000.-

ברחי חתם הסופר, בצפון הסולידי בנין בן 8 דירות בלבד
4 חדרים
~~$138,000.-~~ מחיר מבצע $120,000.-

בחול המועד סוכות
יהיו משרדינו פתוחים כרגיל.

ראשון-לציון

ב"גן-הברושים", פרוייקט היוקרה בפינת הרחובות קק"ל-טרכטנברג דירות בנות 5 חדרים ב-2 מפלסים ו-7 דונמים גן ציבורי צמוד.

ברחי ירושלים (כולל מע"מ ופיתוח)
3 חדרים
~~$54,000.-~~ מחיר מבצע $45,000.-

ברחי קרן היסוד (כולל מע"מ ופיתוח)
2½ חדרים
~~$59,000.-~~ מחיר מבצע $50,000.-

ברחי אוסישקין (כולל מע"מ ופיתוח)
3 חדרים
~~$60,000.-~~ מחיר מבצע $51,000.-

ברחי הירשפלד (כולל מע"מ ופיתוח)
3 חדרים + חדר
~~$65,000.-~~ מחיר מבצע $55,000.-

ברחי פינסקר (כולל מע"מ ופיתוח)
3½ חדרים
~~$67,000.-~~ מחיר מבצע $57,000.-

קוטג'ים בגני-איתי

בראשון-לציון הירוקה, ברחי ירושלים — שכונת וילות יפהפיה.
קוטג'ים בני 5 חדרים + חדר טלוויזיה ב-3 חצאי מפלסים.
במקום ~~$125,000.-~~ החל מ- מחיר מבצע $101,000.-

המחירים אינם כוללים מע"מ.

משרדנו בלונדון
Morley house 320 Regent st.
London W1 R-5AB Tel. 6361748

אברהם גינדי

תל־אביב — ככר המדינה ה' באייר 10
פתח־תקוה — חיים עוזר 28
רמת־השרון — סוקולוב 84
ראשון־לציון — הרצל 62 צמוד לתחנת הדלק סונול
נתניה — הרצל 18

העסק הנבחר 1983 · הקניה הטובה ביותר 1983 · העסק התיירותי המובחר

אברהם גינדי בונה דירות שאנשים אוהבים

הי ציוניוני הדרך או ארץ ישראל היפהפיה

קוראת אחת מירושלים כתבה לי לי מיכתב ממש בסגנון שלי. כלומר קודם קצת מחמאות אחר־כך הזפטה.

הקוראת כועסת על־כך, שאני כל הזמן מספרת על נסיעותי ללונדון ולניו־יורק וכמה שזה יפה שם, אבל אני לא כותבת על המקומות היפים שיש בארץ.

ובכן, תדעי לך, גבירתי, שבמקרה את מתפרצת לדלת פתוחה לגמרי, כי כל הניו־יורקים והלונדונים ביחד לא יפים בעיני כמו ארץ־ישראל היפהפיה. העניין הוא, שאני חושבת שכל הקוראים יודעים את זה בדיוק כמוני, מפני שכולנו מרבים לנסוע בארץ, ונהנים.

ובכל זאת, כדי שתראי עד כמה אני רצינית וכמה חשוב לי המיכתב שלך, מייד טילפנתי לאגד, כדי לבקש מהם רשימת המלצות לטיולים בארץ. באגד החזיקו אותי על קו הטלפון 20 דקות, ואחר־כך ניתקו אותי, אז מרוב התעצבנות עזבתי אותם וטילפנתי לקרן הקיימת לישראל. הם היו ממש נחמדים ושלחו לי, אקספרס, חוברת מלאה תמונות והצעות לטיולים בחג. אז בבקשה, תתחילו להתארגן לנסיעות בדרכי הארץ לפני שיפרוץ החורף.

לאנשי הדרום — מומלץ לבקר ביער המלאכים, נמצא בחבל לכיש, קרוב מאוד לקריית־גת. על שטח של 4500 דונאם מתנשאים כמיליון עצים ביניהם אפשר למצוא מיתקני־נופש, ספסלים, שולחנות, כיריים לבישול ושאר מיתקני־עזר לפיקניקים.

במבואות באר־שבע נמצא יער לין, שגם הוא פינת־חמד מוצלת. אותם שמוכרחים לסבול גם ביום חופש יוכלו למצוא שם חצר־כושר ולשאר המישפחה יש מיתקני שעשועים לילדים קטנים, מיגרשים למישחקי־כדור, אזור פיקניק וכמובן, הרבה מאוד עצים.

עוד מקום יפה לתושבי הדרום הוא יער להב המשתרע על 17 אלף דונאם. בתוך היער נמצא מוסיאון לידיעת־הארץ, וכל האזור משופע באתרים ארכיאולוגיים. כמו בכולם, גם פה יש חניון פיקניק, מים זורמים, שולחנות וספסלים ואפילו שירותים.

לאנשי המרכז נזכיר את יער ירושלים הענק, החובק את העיר וייחודו בכך שחציו חורש טבעי וחציו נטוע. ביער פזורים חניוני־נופש רבים וצרתו היחידה היא שהוא תמיד מלא. אבל אם באים מוקדם, אפשר למצוא פינה שקטה בטבע.

25 קילומטר דרומה לירושלים, על־יד מושב נס־הרים, נמצא פארק 200 שנה לארצות־הברית. מהדרך המובילה אליו אפשר להגיע למערת־הנטיפים, שגם היא פנינה בפני עצמה. אין צורך להזכיר את האוויר של ירושלים, המחולק שם חינם אין כסף.

באמצע הדרך בין ירושלים לתל־אביב נמצא פארק קנדה, הצופה אל עמק איילון (לא רק כשהשמש בגבעון דום). אפשר להביא לשם את הילדים ולהראות להם חתיכות היסטוריה של עם ישראל: שרידי מצודה עתיקה מתקופת החשמונאים, מערת מחילות מימי מרד בר־כוכבא, בריכות השקיה עתיקות ואפילו שרידיה של העיר אמאוס, שהיתה עיר חשובה בימי השילטון הרומי בארץ.

לאנשי הצפון מומלץ חניון גבעת המורה שמעל העיר עפולה. אם תופסים יום עם ראות טובה, אפשר לראות משם עולם שלם. מסתכלים לצפון־מיזרח ורואים את החרמון, מסתכלים צפונה ורואים הרי מירון, למערב ורואים את הכרמל, ומדרום נראים הרי השומרון. כשמסתכלים ממש למטה, ישר, רואים את הקוביות הצבעוניות של עמק יזרעאל, המופיעות על כרזות הפירסומת של ישראל בחו״ל.

לחניון צפוני נוסף הוא חניון כברי על־ידי האנדרטה לשיירת יחיעם, בדרך מנהריה למעלות. נוף יפהפיה ומיתקני קמפינג.

אני לא יודעת איך אתם נוסעים לטיולים שלכם, אבל אנחנו בדרך־כלל קוראים קצת על המקום ולומדים את האזור, וככה, כשהילדים שואלים שאלות, אנחנו לא נראים להם מטומטמים וגם הם לומדים משהו על הארץ שבה נולדו. לימודי היסטוריה ברגליים תמיד יותר מעניינים מספר בכיתה.

ואם תגמרו את כל הטיולים האלה ותרצו עוד, אל תתביישו, תכתבו לי ונלך הלאה. דרך־אגב, לא לנסוע מהר בכבישים ולא לזרוק אשפה בחניונים! זה אסור! נסיעה טובה לכולכם ובילוי נעים.

סל המזוונות למטייל המצוי

ואם בענייני פיקניקים אנחנו ע
נזכרתי, שלפני ימים אחרים טילפנה אלי
ושאלה איזה אוכל אני ממליצה לקחת לפ
האמת היא שאני סרבנית פיקניקים ידוע
זה, דרך־אגב, עוד לא יושבים בבית־הסוהר
אומרת, טיולים אני מאוד אוהבת, אבל הבי
האלה על המדורה המאולתרת וחיתוך הס
צלחת פלסטיק שמונחת על הבירכיים,
בדיוק כוס־התה שלי.

כשאנחנו נוסעים לטיולים בארץ, אנחנו
אוכלים במיסעדות שעל הדרכים וזה ב
חלק מהכיף. אבל כבר קרה כמה פעמים ש
למקומות שאין בסביבתם מיסעדות, וא
ברירה וצריך לקחת מזון. במיקרים האל
מכינה סל כזה, שכל מה שצריך לעשו

לפתוח אותו ולחלק את האוכל לבני־המי
בלי טיגונים, בלי בישולים ובלי בוג׳רס.

סל המזוונות הפיקניקי שלי (ל־4 נ
מכיל:

עוף אחד בגריל, מחולק לארבע מנות,
מנה עטופה בנייר כסף.

קופסה עם סלט מבושל (כמו, למשל,
תפוחי־אדמה או סלט שעועית־ירוקה).

לחם פרוס, ירקות חיים ורחוצים, ושקי
פירות טריים למנה אחרונה.

בקבוק יין עם שתי כוסות זכוכית לג
ותרמוס עם חלב או שוקו לילדים.

מלבד כל זה, אני לוקחת איתי שקית
של פופ־קורן (שעושים בבית בחמש ד
הפופ־קורן קל, טעים וסותם את הפה של הי
כל פעם לכמה דקות.

אם תיקחו איתכם צלחות נייר והרבה
לניקוי הידיים והפה, אפילו לא תצטרכו
בלים ואז הפיקניק יהיה ממש בשביל מנוחו
בשביל התרוצצות של ארבע שעות עד שהכ
ייצלו היטב. בתיאבון.

איך מרוויחים 50 אלף לירות ב־20 דקות

לפני שבוע, כשבאתי למערכת העולם הזה כדי להדפיס כתבה, חיפשתי מכונת־כתיבה, וראיתי שכולן תפוסות. הלכתי למזכירה, והיא

שלחה אותי לשאול את רכז־המערכת. ההוא אמר לי שאלך לשאול את המזכירה. חזרתי והיא שלחה אותי למנהל־החשבונות, אולי הוא יודע איפה יש מכונה. הלכתי אליו ולפני שגמרתי לשאול את השאלה, הוא פתח עלי בסידרת צעקות נוראות על כך שאני מבלבלת לו את המוח בשטויות.

למחרת בבוקר החלטתי שאני מצפצפת על כולם ובגלל כמה עשרות אלפי לירות, אני לא אתן להם לצעוק עלי. הלכתי לקנות לעצמי מכונת־כתיבה פרטית. כצרכנית נבונה, אני לא קונה את המכונה הראשונה, אלא עושה חקר־שווקים מקיף. אצלי חקר־שווקים מקיף זה ללכת לשלוש חנויות, כשהמרחק בין אחת לשניה לא יעלה על 300 מטר. וזה, כמובן, מה עשיתי.

נסעתי לרחוב אלנבי, פינת רחוב מונטפיורי. שם יש חנות כזאת של חצי צמר וחצי מכונות־כתיבה. בחרתי מכונה ושאלתי כמה היא עולה. אמרו לי 15 אלף ו־600 שקל. אמרתי תודה והלכתי הלאה. ממש מעבר לרחוב יש חנות מאוד מפורסמת ובעלת מוניטין בשם קניגשטיין. נכנסתי, בחרתי את אותה המכונה ושאלתי כמה עולה. אמרו לי 18 אלף ו־700 שקל. אמרתי תודה ויצאתי.

כבר הייתי בדרכי לחנות הראשונה לקנות את המכונה הראשונה, ואז נזכרתי שיש עוד חנות אחת, במרחק 200 מטר, ברחוב מיקווה־ישראל. הלכתי, ראיתי את אותה המכונה (אותו מודל, אותה שנת ייצור, הכל אותו דבר), שאלתי את הארדון כמה עולה והוא אמר לי 13 אלף ו־800 שקל. מרוב תדהמה שאלתי „מה?״ והוא אמר: „טוב, אתן לך ב־13 אלף שקל״.

רק רציתי להגיד לכם שב־20 דקות של טיול ברחוב אלנבי, אני מסוגלת להרוויח יותר מ־50 אלף לירות. אם האגודה לצרכנות רוצה לתת לי את פרס הצרכן הנבון, אז אני במערכת שלוש פעמים בשבוע, בשעות הצהריים.

סליחות

בין כל המוזרויות שלי, המפתיעה מכולן (את האנשים הזרים) היא העובדה שאני צמה ביום־כיפור. החברים שלי כבר יודעים על הפגם הזה שלי ומתייחסים אליו כמו שהיו מתייחסים אל אקזמה ברגליים.

הבעיה היא עם אנשים כמו שכנים, מכרים רחוקים, בעלי הסופרמרקט, אימהות של ילדים מהגן של בני ומוזדמנים אחרים. אלה, כשהם פוגשים אותי יום־יומיים לפני יום־כיפור, תיכף שואלים, בחיוך כזה של שותפות בין נשים מודרניות, מה בישלתי לחג, איפה אנחנו אוכלים והאם נשחק פוקר. כשאני עונה להם שפוקר אני לא יודעת לשחק, ושגם לא הכנתי אוכל ליום־כיפור כי אני צמה, אני רואה את ההלם הנורא בפנים שלהם שהופך להתנצלות אדירה, במעט עם דמעות. מייד הם מתייחסים אלי כמו אל הרבנית הראשית לישראל, והם בטוחים לגמרי שפגעו בי עד עומקי נפשי הדתית.

תרעו לכם רבותי, כי כל קשר ביני לבין דת הוא מיקרי בהחלט. כל חיי אני אוכלת שרימפסים ובשר־חזיר וסנדוויצים עם גבינה וביקון (ביחד), ואם ירצה השם אמשיך בזה תמיד. כל חיי אני נוסעת בשבת, אוכלת לחם ופיתות בפסח ולא הולכת למיקווה לפני החתונה. פעם אפילו כמעט הרגתי דתי אחד במעלית של בניין אל־על, כי הוא אמר לי שאני פרוצה, בגלל המחשוף שלי.

אבל כל זה לחוד ולצום ביום־כיפור זה לחוד. אין לי הסבר לתופעה ואני גם לא מחפשת אותו. שיהיה ברור לכולם, שהעניין הזה לא עושה אותי לאשה לא־מודרנית. להיפך, אני מאוד מודרנית. אני יודעת להדפיס על מכונת־כתיבה במהירות, אני יודעת לנהוג על הרבה סוגי כלי־רכב, אני מסתובבת עם מיכנסיים צמודים לגוף, ולפעמים אפילו מפזרת את השערות הארוכות שלי על הכתפיים.

גרתי גם בעלי כבר לפני החתונה, נסעתי לטיולים בארצות רחוקות לבד, אני קוראת
מודרנית ואפילו פעם ראיתי סרט פורנו
(איחס ממש). אז מה אתם רוצים ממני. יש לי
לצום ביום־כיפור, למרות הסביבה העוינת
זה סימן לאשה מודרנית, עיקשת ובעלת בי
רב, ולכל אלה שיקבלו פרצוף ירוק מתד
תדעו לכם שאני לא נעלבתי מאף
ביום־כיפור הרי סולחים לכולם וזה כול
אתכם.

דניאלה שו

אנשים בעולם

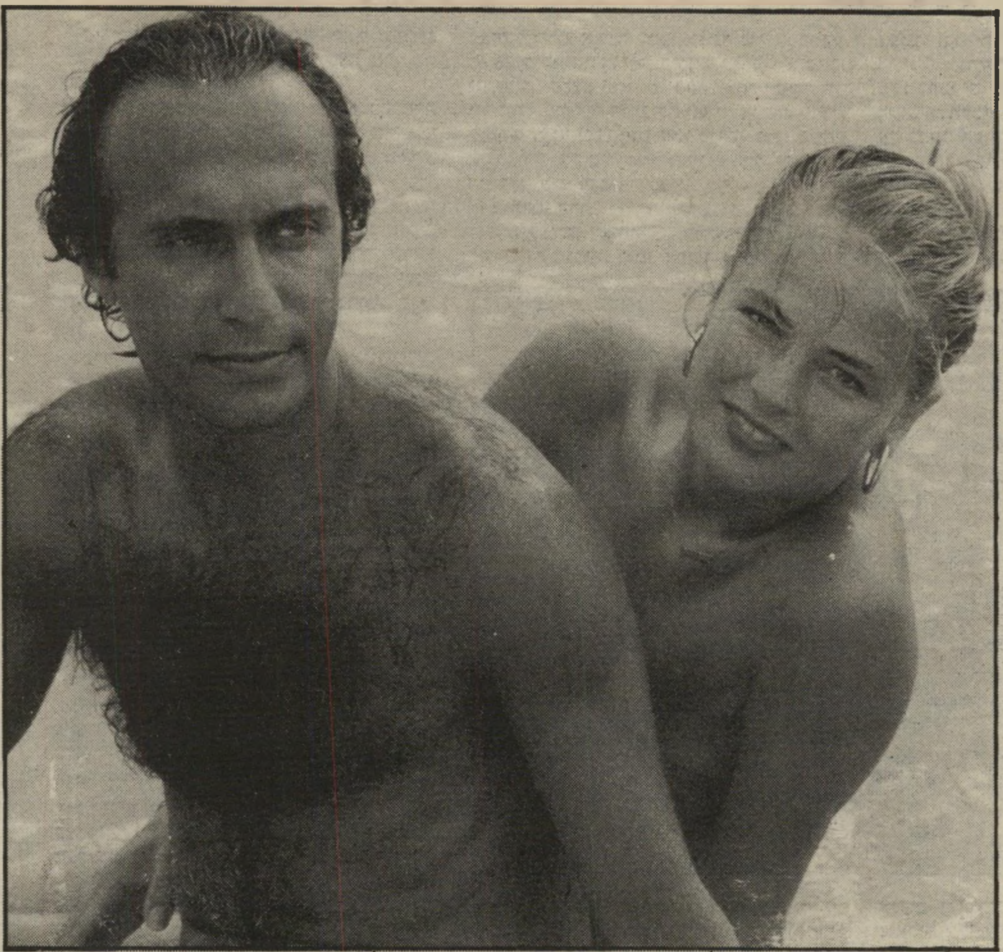

אוליביה דאסו: אירוסין ברוח הזמנים המודרניים

„בכל פעם שהוא נוסע בלעדיי, קורה לו משהו לא טוב. לכן הפיתרון הטוב ביותר, עוד טרם הנישואין, הוא לבדוק אם המצב משתפר כשהוא נמצא איתי," כך הכריזה **סופי** (היפהפיה שבתמונה), ארוסתו הממושכת של **אוליבייה דאסו** — נכדו המועדף ביותר של המיליארדר־תעשיין איל המיראז'ים, העיתונים ובתי־הקולנוע, **מארסל דאסו**.

ובכן, מה עושים ארוסים הגונים? נוסעים ביחד לחופשה בברגאנסון, ושומרים האחד על השני מפני סחיטות, איומים, חטיפות ושאר אסונות קטנים, העשויים לנחות על ראשו של יורש כזה. ואיך מבלים חופשה המכשירה אותך לנישואין המושלמים? קורס־טניס בשעות הבוקר המוקדמות, קורס־ריקוד לפני הצהריים, התעמלות, שירה ובישול בשעות אחרי־הצהריים. סופי בת ה־20 מתכוננת להפוך לסופרוומן. אבל נשאלת השאלה, איזו מין חופשה היא זו — הרי זו עבודה שחורה!

הופעתו האחרונה של המנצח לורין מאזל על בימת הגירושין ★ קונגרס לרווקים באירלנד ★ נער הפלא של מיניסוטה רוכב שוב

צלילי־פרידה על בימת הקונצרטים: מנצחה הקבוע (מאז ספטמבר 82) של האופרה הלאומית בווינה **לורין מאזל** והפסנתרנית הישראלית **ישראלה מרגלית** נפרדו אחרי 14 שנות נישואין. „הגירושין הם פורמאליים בלבד," אמרה מרגלית, אחרי סיום קונצרט שהגישה במיסגרת סיור־קונצרטים במערב גרמניה. „למעשה, נפרדנו בידידות." היא סיפרה כי תחזור לארצות־הברית, שם היא מתגוררת כעת, עם שני ילדיה — **אילן** בן ה־12 **ופיאונה** בת ה־8 — ואחר־כך יחזרו לבקר את אביהם בווינה, מדי שנה בשנה. בעונה הבאה תופיע ישראלה, שהפסיקה לעבוד במשך שנים, אחרי לידת בתה השנייה, יחד עם התיזמורת הפילהרמונית מברלין. „היינו מאושרים, לורין ואני, במשך שנים רבות," התוודתה, „אבל הקריירות הנפרדות הובילו לדרכים נפרדות" ●●● באירלנד נערך קונגרס מיוחד במינו — פסטיבל בן שלושה שבועות תמימים. לרווקים ולרווקות מהעולם כולו. לפי דברי המארגן **ג'ים וייט** התקבצו ובאו לעונת־הציד 1800 לקוחות פוטנציאליים לנישואין. מהם 300 בודדים מארצות־הברית. היחס בין גברים ונשים היה 1:2. בישראל נדמה כי המצב עשוי להיות הפוך ●●● אלוף המועמדויות לנשיאות ארצות־הברית, **הארולד סטאסן** בן ה־76, טרם התייאש. הוא טוען כי יתמודד שוב כמועמד עבור הרפובליקאים, ולוא כדי לקרוא תגר על הנשיא **רונאלד רגן**. נער־הפלא של מיניסוטה בימי מילחמת העולם השנייה הציג את מועמדותו לראשונה ב־1948 ואחר כך גם ב־52, ב־64, ב־68, ב־76 וב־1980. על דיגלו רשם הבטחות לתעסוקה מלאה, כלכלה מאוזנת, סוף למירוץ־החימוש האטומי ורפורמות באומות המאוחדות. מי לא היה רוצה בכל אלה? ●●● **ג'ו נאמת**, אחת הדמויות הפופולאריות בברודווי, שהיה כוכב־כדורגל, דוגמן ופלייבוי מבוקש, עומד לעלות על בימת ברודווי לראשונה, כמחליפו של השחקן **ג'יימס וידום** בהצגת המרד על הקיין של **הרמן ווק**. המפיקים טוענים, שהם בטוחים בהצלחתו של נאמת וכי אם עשה עד היום הכל טוב יותר, גם הופעתו על הבימה תהיה הטובה ביותר ●●● **רונאלד רגן הבן**, בנו של נשיא ארצות־הברית, סיים טיול סודי לאירלנד. הוא לא נסע לשם לצורך כינוס הרווקים, כי אם מסיבה שונה: רקדן־הבלט־לשעבר בן ה־25 בילה שם שבוע להכנת חומר לכתבה עיתונאית. למען ההגינות המיקצועית נסע תחת השם הבדוי דיוק (דוכס), שהוא שם חתולו ●●● הזמר **טומי סטיל** חגג 25 שנות כיכוב בלונדון. מועדון וראייטי האנגלי ערך לכבודו סעודה גדולה בבית־המלון סבוי, ורשימת־האורחים כללה שמות כמו **רינגו סטאר וברברה באך**. סטיל בן ה־46 עדיין מושך קהל בהמוניו לאולם הוותיק פאלדיום, שם הוא מעלה מחזמר חינני בשם שיר אשיר בגשם.

ה דיבה: רחוק מחומייני ורחוק ממצריים, ...ידה הקיסרית את בגדיה ועברה לביקיני

אפשר להכתיר צילום דרך עדשה טלסקופית, כמו זה שלמעלה, בכותרת העליזה — או אולי האלמנה השחורה? מכל מקום, השינוי שחל בקיסרית שעבר **פארה דיבה**, לפחות בכל הנוגע להופעתה בפומבי, הוא גדול יך. כשהיתה במצריים נהגה כמו שהרומאים נוהגים ברומא, כלומר, הופיעה אבלות, בשמלות פאריסיות חמורות־סבר ולבסוף שינתה את תיסרוקתה, ת שיערה וקשרה אותו בסרט בתולי למדי. אחר־כך עברה עם ילדיה ק ופתחה דף חדש. הילדים למדו, הנערות התייפייפו והאם המלכותית בכל מקום שהכבוד יאה לו. עתה הרשתה לעצמה חופשת־כוכבים. היא זוף־התכלת המקסים — הלא הוא הריוויירה הצרפתית של הים־התיכון — ה בפירוש באימפריה החומייניסטית. הנאה מיוחדת היתה לה באפשרות לראשונה כמו תיירת מן המניין וללבוש רק ביקיני, בגד־ים בשני חלקים ...יים.

אלן דלון ושירלי בייסי: שיר לבושם

אלאן דלון כבר ילד גדול, בן 48, ומאחוריו קריירה מרשימה של סרטים — מוויסקונטי ועד שלנדורף — ובכל זאת אינו מתעייף מלפתוח בכל פעם קריירה חדשה. בצד עיסוקיו באוספי־אמנות, אהבת האיגרוף והסוסים שלו, החליט לפצוח בזמר — הוא הקליט שיר ביחד עם אשה למודת־נסיון בשטח אמנותי זה, הזמרת האנגליה **שירלי בייסי**. מעודד מההצלחה, הוא מתכנן הקלטות נוספות, בד־בבד עם היותו מעצב־יוצר של שורת מוצרי הקוסמטיקה וסידרת הבשמים הנושאת את שמו. הוא זה שתיכנן את האריזות, הלוגו ובחר גם את השם המפתה את שני המינים גם יחד: הזמן לאהוב. ואם דלון מציע זאת -- למה לא. בעצם?

ג'ימי קונורס: האשה חזרה, המזל חזר

אפשר בהחלט להתחיל לעשות את הסרט שיהיה גם מלודרמאתי כהלכה וגם ספורטיבי כמו שצריך: תולדותיו של אלוף הספורט הלבן, בצבעים כמובן. זהו **ג'ימי קונורס**, שחזר לכותרות ולתהילה, וגנב את הבכורה מג'ון **מקנרו** ומכל האחרים.

איך קרה שכוחו חזר למתניו? פשוט מאוד. הקו
העבר הלא רחוק, אשתו **פטי**, לשעבר נערת פלייבו
לזרועותיו, אחרי פרידה רעשנית. ומה יותר יפה מסי
יפהפיה החוזרת אל אלוף־נעוריה ומחזירה לו את ה
ומי יותר מתאים לגלם את התפקידים הראשיים ע

קורין ומארי: האחיות באחוזת מארגו

במשך 130 שנה היו יינות שאטו מארגו בין חמשת הגדולים והיקרים של יינות בורדו. **ארנסט האמינג'וי**, שהיה שיכור קבוע משאטו מארגו, אף העניק לבתו **מארגו** את שמה.

לראשונה בהיסטוריה הארוכה מנהלת אשה את היקבים המהוללים. זוהי **קורין**, בתו של **אנדרה מנטלופולוס**, שקנה את היקב ב־1977. כשמת האב, נטלה קורין את הפיקוד יחד עם אחותה **מארי כריסטין** (לידה בתמונה). אין זו משימה קלה. שתי הנשים טוענות, שעד שהבציר נשלם, הן אינן מסוגלות לעצום עין. מה פלא, איפוא, שיש מי ששומר על הרמה ומעניק ליין טיפול אמהי של ממש?

המלכה אליזבט: מצב־רוח משופר לקראת המאורע המשמח אצל ליידי די

אי־אפשר שלא לראות את החיוך העולה על גדותיו, שהתפשט על פני **אליזבת** („המלכה אליזבת השנייה") וינדזור, בבואה לחופשתה השנתית המסורתית בטירתה שבבאלמוראל. הפעם היא קיבלה אפילו את שומרי־החצר בחיוך רחב. חיוך כזה לא נראה על פניה כבר מזמן.

השנה שעברה לא היתה טובה כל־כך עבורה: צרות עם **אנדריו** ועם נערת־השער שלו, צרות של מסתננים לחדר־השינה, של פרשות־מוסר משו־נות ושל מחלה מיסתורית ומצבי־רוח קודרים של הליידי החדשה במישפחה, **דיאנה** (לשעבר **ספנסר**). אך נראה כי המיכשולים והמהמורות הולכים וקטנים: ליידי די חזרה לאיתנה והיא תופחת ומשמינה מעט, וגם לחייה ורודות, וההצהרה בדבר תינוקה השני שבדרך כבר יצאה דרך הצינורות הרישמיים. באותה שעה **קו סטארק** התרחקה לאוסטרליה כדי להופיע — זה התירוץ הרישמי — בסידרה טלווי־זיונית.

לפי שעה אוסטרליה רחוקה ואין לדעת אם השחקנית היפהפיה תחזור במהרה, ואם כן — האם תצטרף בכל זאת למישפחה המלכותית. אבל העיתונות הבריטית אינה אוהבת הפתעות. אולי המלכה לא קראה את הידיעה, אבל מסתבר שבבית־המלון סבל טאון הואוס שבאוסטרליה נשמע קולו הטלפוני של נסיך־החלומות, אנדריו. העיתונים אומנם לא רצו לגלות מה גילו בהאזנה, אבל עובדה שקו רחתה חופשה בגפה, שתיכננה באיי באלי. היא הודיעה באופן קצר וקולע: „אני יוצאת אליו!" ואז העיתונאים התחלקו ביניהם — חלק מפליג לקאריביים, חלק טס לארמון באלמוראל שבסקוטלנד, וחלק שלישי יוצא לחופשה בבאלי.

אם אין סיפור, לפחות יש מתח.

גבריאל לאזורה: היא תגיע רחוק

יופי שקט, אלגנטי ומסוגנן נסוך על פניה של הדוגמנית־שחקנית **גבריאל לאזורה**, שהקריירה שלה נמצאת בתאוצה מתמדת. היפהפיה, שקישטה את סירטו האחרון של **אלן רוב גרייה** (השבוייה היפה), עסוקה כעת בסרט נוסף, הפעם עם **קלוד בראסר**. השניים מופיעים יחד בהפשע, סירטו האחרון של **פיליפ לאברו**, ותמונותיה של גבריאל מופיעות על השערים ובתוך כל העיתונים הצרפתיים. והאמת נתנת להיאמר — היא מתאימה לכך.

הפיליפינים: ויאט־נאם של שנות ה־80

מאז רצח מנהיג האופוזיציה הפיליפינית, בנינו אקינו, על־ידי
לי הנשיא פרדינאנד אדארלין מארכוס, גברה ההתעניינות
נלאומית במדינה זו. צופי הטלוויזיה בכל העולם עדים כמעט
יום, להפגנות של אנשי אופוזיציה וסטודנטים. המפגינים
ם מסתפקים עוד במחאה על הרצח הנתעב, או בדרישה
קירה מישפטית אובייקטיבית של נסיבותיו. המטרה עתה
רה: הפלת מישטרו של מארכוס ואישתו הסופר־מושחתת
לדה, וכינון ממשלה דמוקראטית באיים.

האופוזיציה מונהגת בכישרון רב על־ידי סאלבדור לאורל
רכיבישוף של מאנילה, חיימה סין, שזכה בעידוד גלוי של
יפיור בפעילותו נגד מארכוס. סין קרא, אומנם, לפעולה
אלימה, אבל הסברו למתח הרב השורר בפיליפינים לא היה
ולוגי, אלא פוליטי־חברתי: „האלימות מאיימת עלינו. מכיוון
מישה אחוז מכלל האוכלוסיה גורפים 30 אחוז מהרווחים. 17
יון בני־אדם (מתוך כ־45 מיליון) סובלים ממש מחרפת רעב."
מארכוס, שהכריז על מישטר חירום צבאי ב־1972, מאשים את
יתון העולמי בכל תחלואיה של ארצו. הצמיחה הכלכלית היתה
כה, וחובה החיצוני של
ליפינים הגיע בשנה שעברה
1 מיליארד דולר. הוא מרבה
נף בעוצמתם הרבה של
ומי הגרילה השמאליים,
בא העממי החדש, כאיום
ור, המצדיק תמיכה עיוורת
ארצות־הברית במישטרו.
ו מצליח לזכות בה, לפחות
נשיא רונאלד רגן ומחברי
שלתו, על אף הביקורת
ברת והולכת בדעת־הקהל
מריקאית נגדו.

אימלדה מארכוס
סמל־שחיתות

כוחם המיספרי של חיילי
בא העממי החדש אינו מרשים
תר. הנתונים מצביעים על
50 לוחמים בלבד. עם זאת,
ופעתם הפוליטית־מוסרית
ה מאוד. מומחים לענייני

נשיא מארכוס
שומר־ראש מישראל

זסיה מעריכים, שהאירגון משפיע על כ־20 אחוזים מכלל תושבי
4 אלף הכפרים והערים הקטנות במדינה. תועמלני המחתרת
עילים ב־42 נפות, שבהן כמחצית האוכלוסיה בפיליפינים. את
ירב המאמצים מרכזים המורדים באי הגדול מינדאנאו, המשמש
וקד חשוב לפעילות הכלכלית בפיליפינים, ובעיקר ליזמים
רים, רובם מארצות־הברית ומקצתם מאירופה.

האי מינדאנאו עשיר במטעי־בננות, אננס וקפה, ובשנים
האחרונות הוקמו בו מיפעלי תעשייה זרים, המבקשים לנצל את
כוח־העבודה הזול מאוד של התושבים, שאינם יכולים להקים
לעצמם איגודים מיקצועיים חופשיים. בשנתיים הקרובות
מתכננת הממשלה את הקמתם של ארבעה מיפעלים אמריקאיים
חדשים, בכללם בית־חרושת ענקי לפלדה, בהשקעה כוללת של יותר משני מיליארד דולר. מארכוס הבטיח למשקיעים שקט תעשייתי, פוליטי וצבאי. הוא איננו מסוגל לעמוד בדיבורו, אלא אם ינקוט צעדי דיכוי אכזריים במיוחד.

עולם קטן

מתנחלים נוצריים. כבר עתה תקוע יותר משני־שליש של צבא הפיליפינים במינדאנאו. באי, העשיר בכל טוב, מתנהלת מילחמת גרילה כבר 15 שנים. רוב התושבים המקוריים הם מוסלמים, והם מתנגדים בתוקף להתנחלויות הבלתי־פוסקות של נוצרים, הנשלחים לאי בבירכת ממשלת מארכוס.

בעשור האחרון הגיעו למינדאנאו 300 אלף (!) מתנחלים נוצריים, שהשתלטו על אדמות פוריות, איישו את המטעים החדשים שנרכשו על־ידי החברות העל־לאומיות, ונישלו בהדרגה את התושבים המוסלמיים. הדור השני של המתנחלים רואה באי את ארצו לכל דבר, ומחנך את ילדיו על מיתוסים של ייבוש ביצות וסלילת־דרכים, המזכירים במידה רבה את תולדות ההתיישבות הציונית.

המוסלמים לא השתכנעו, כמובן, והמילחמה האכזרית עלתה כבר בחייהם של 60 אלף בני־אדם. המחתרת המוסלמית לחמה בגבורה ובקנאות רבה, מול טקטיקות של רצח המוני, שנקטו הצבא והמתנחלים. אלא שמעשי הטבח ההמוניים עשו את שלהם. מיספר חיילי המחתרת ירד מ־40 אלף ל־7000, ואפילו התמיכה הבלתי־מבוטלת של לוב לא הספיקה לקיים את המומנטום של תחילת הקרבות. גם היום תומכים רוב המוסלמים באי במחתרת הדתית שלהם, אבל בכוחם בלבד אין כדי להביס את מארכוס ואת תומכיו מוושינגטון.

לאחרונה מתקיימות שיחות אינטנסיביות בין המוסלמים, לבין הצבא העממי החדש, שהוא ברובו חילוני־מארכסיסטי. המימסד במאנילה חושש מאוד מהמגעים האלה, ומפזר הבטחות נדיבות לעניי מינדאנאו, כולל המוסלמים מביניהם. רצח אקינו הרס את שאריות האמון בהבטחות, חרף העובדה שמארכוס נקט גם כמה פעולות ממשיות, אומנם סימליות בינתיים, להקלת המצוקה באי.

משקיפים זרים הסיקו השבוע שמארכוס, שבריאותו לקוייה, אינו מסוגל לעמוד בלחץ המשולב של המוסלמים, השמאל המחתרתי והאופוזיציה הליבראלית־דמוקראטית. יתכן שהאמריקאים עצמם יאלצו להפיל את מארכוס, כדי להפיס את דעת ההמונים. התירכובת איסלאם־מארכס כל־כך רבת עוצמה, עד שהיא עלולה להצית מילחמת־אזרחים כוללת בכל הפיליפינים, ולסכל לעד, או לפחות לזמן ארוך מאוד, כל סיכוי לכינון דמוקראטיה בפיליפינים. מבחינה זאת מהווה מינדאנאו לא רק מעבדה ליצירת צבא עממי אדיר, אלא גם מקפצה אפשרית לוויאט־נאם חדשה בפיליפינים, שהשלכותיה לגבי מאלזיה, אינדונסיה וסינגאפור עצומות.

רדיו־סינגפור ציטט השבוע שוב את הידיעות, שמקורן כנראה ביפאן, כאילו מעורבים שכירים ישראליים באירגון מחדש של המישמר האישי של העריץ מארכוס בפיליפינים.

כזכור, הופיעה כבר ידיעה זאת בעולם קטן. אולם מסיבות מובנות קשה מאוד לאמתה בתנאים השוררים בישראל.

אם אמנם יש אמת בידיעה, היא עלולה להפוך את ישראל למדינה השנואה ביותר על עמי־אסיה. כלומר, שוב חוזרת ממשלת־ישראל על השגיאה־פשע שבוצעה באמריקה המרכזית ובדרום־אפריקה.

מעצמות־על: הצביעות חוגגת

תגובת הזוועה, בכל העולם, נגד ברית־המועצות, בשל הפלת המטוס הדרום־קוריאי לפני שלושה שבועות, מובנת ומוצדקת בהחלט. גם החרם נגד חברת־התעופה הסובייטית אירופלוט, מצטייר כתגובה סבירה, ההולמת את הנסיבות הקשות ואת חומרת הירי המחריד על מטוס־נוסעים. קצת מגוחך, אומנם, לשמוע

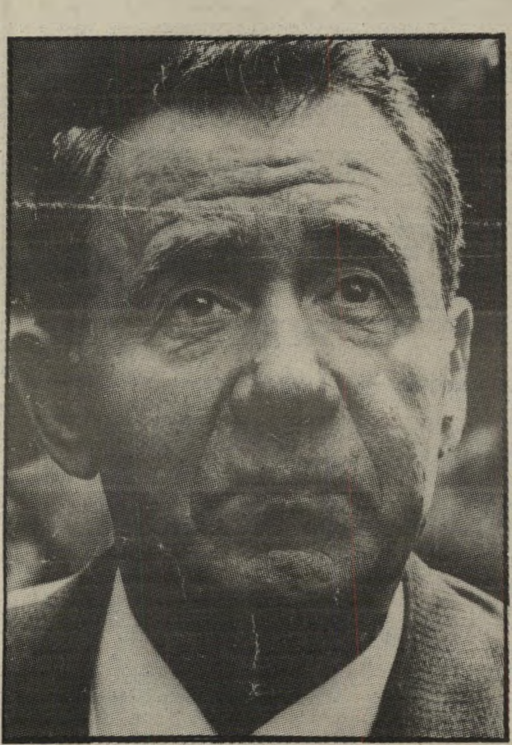

שר־חוץ גרומיקו
לא יותר גרוע מקיסינג'ר

הטפות־מוסר מעיתונאים ואנשי־ציבור בארץ, שראו בגינוי הכלל־עולמי את הפלת המטוס הלובי באש ישראלית, בשנת 1973, משום „אנטישמיות", אבל כולנו מורגלים לסיגנון הצבוע הזה, ואין בו שום חידוש.

עם זאת, אין לקבל את התערבותם של פוליטיקאים אמריקאיים מקומיים בעבודת עצרת האו"ם. ניו־יורק נקבעה כמארחת הקבועה של עצרת האו"ם, של מישרדי האירגון הבינלאומי ושל מועצת־הביטחון, בתנאי מפורש ומובן מאליו, שהיא תאפשר לכל המוסדות האלה לתפקד בלי הפרעה כלשהי. העובדה שמושל מדינת ניו־יורק, מאריו קומו, ומושל מדינת ניו־ג'רזי, תומאס קין, העזו להפריע לשר־החוץ של ברית־המועצות למלא את תפקידו ולהיות נוכח בפתיחת העצרת, ראוייה לכל גינוי.

בהקשר זה יש להזכיר שוב את מינויו של רוצח־ההמונים (בהפצצות מהאוויר), הנרי קיסינג'ר, לתפקיד בכיר כיועץ ממשלת ארצות־הברית לענייני אמריקה המרכזית. התוכניות הנרקמות עכשיו בוושינגטון נגד העמים השוכנים באיזור זה, אינן נופלות ברצחנותן המתוכננת מהפשע שביצעו הסובייטים.

בריטניה: אינפלציה מעולם אחר

„האינפלציה הגיעה ל־4.6 אחוז," זועקת השבוע הכותרת הראשית של היומון הבריטי דיילי טלגרף. החרשה הטרייה הזאת גרמה אי־שקט מסויים בחוגים ממשלתיים. שר־התעסוקה (או שמא מוטב לכנותו שר אי־התעסוקה), נציגי המעסיקים וראשי האיגודים המיקצועיים התבטאו בחומרת־מה, גרסו שמגמת העליה במדד טומנת בחובה סיכונים כלכליים מכל הסוגים. נציגי הפועלים דרשו תוספת יוקר.

אם מישהו טוען שהסיפור הזה מוכר לו, ושאין צורך להרחיק ללונדון כדי לשמוע אותו שוב ושוב, כדאי לציין עבורו שמדובר, כמובן, בשיעור אינפלציה שנתי משוער לשנה זו. העליה במדד יוקר המחייה לחודש אוגוסט, שעוררה תגובות כל־כך ערות הסתכמה ב־0.4 אחוז. כתוצאה מעליית מה במחירי הדירות, המשקאות (סעיף הוצאות גדול בכל אירופה) וארוחות במיסעדות. הממשלה הציבה תיקרה של שלושה אחוז לעליית השכר השנתית, האיגודים תובעים חמישה אחוז.

למען הדיווח ההוגן, חייבים לאזכר בפעם הבאה את המחיר הכבד של ריסון העליה בשיעור האינפלציה בבריטניה. 800 אלף המובטלים שמצאה מרגרט תאצ'ר, עם עלותה לשילטון בשנת 1979, הפכו תוך ארבע שנים ל־3.5 מיליון. את המחיר החברתי ששילמו הבריטים אי־אפשר יהיה לתקן, אלא באמצעות תהליכים של שינויים מיבניים מהפכניים ממש, לאורך שנים ארוכות.

אילת

איש סימפאטי בפינה קטנה

אצל הקונסול הבית פתוח והשולחן ערוך

במישאלי פופולאריות באילת היה זוכה באחד המקומות הראשונים. שופע חיוכים, לבבי, רחב־יד, מתיידד בקלות וללא טיפה של התנשאות, ביתו פתוח לכל. בקיצור — מועמד מצויין ל־ראשות־העירייה.

אילת אולי מפסידה ראש־עירייה טוב, אך יחסי ישראל־מיצריים משתפ־רים — לפחות שם. חסן עיסא, קונסול מיצריים באילת, נושא בפינתו הקט־נה יותר ממאה נאומים חוצבי־להבות בדבר שיפור היחסים בין העמים.

ויזה תוך רבע שעה. לפני 16 חודשים הגיע עיסא ארצה אחרי התראה של שבועיים. לפני כן שירת כקונסול בברית־המועצות. אך עיקר גאוותו של מי שהיה מקורב לאנוואר אל־סאדאת, על היותו אחד מאנשי הצוות שהכין את ביקור סאדאת בארץ.

יש לו מה לומר על הטענות שנשמעות בעניין הוויזות למיצריים: „אצלי מקבלים ויזה תוך רבע שעה. לאנשי־עסקים ישראלים אני נותן ויזה לשלושה חודשים ללא בעיות. אך אני רואה קשיים דווקא בצד ההפוך. לדוג־מה — איש־עסקים מיצרי מסויים, המרבה לבוא לישראל, ומקיים כאן מערכת קשרים ענפה. לפני כל ביקור בארץ, ואלה רבים מאוד, הוא חייב לבקש ויזה חדשה.

קונסול עיסא ובניו
אולי ראש־עירייה!

„או מיקרה נוסף, אישי. שני בניה של אחותי ביקשו לבקר כאן, ולמרות המלצות מישרד־החוץ שלנו, והיותם ילדים בני עשר, נאלצו להמתין עשרה ימים עד שנענו.”

שני בניו של עיסא עצמו נמצאים בדרך־כלל אצל אימם, שממנה התגרש. אך הם מרבים לבקר באילת, ואף קשרו קשרים אמיצים עם בני גילם בעיר.

ואם רוצים לגרום לקונסול הסימ־פאטי קורת־רוח צריך לעזור לו לאתר את חבריו היהודיים מתקופת לימודיו בבית־הספר התיכון ויקטוריה קולג׳ הנודע בקאהיר. זה שנים שהוא מנסה להתחקות על עיקבותיהם: איפה הם הארי לוי או ויוי מויאל או פאוזי ליישה או אנדרה ששון, שלגביו, לפחות, נותן עיסא סימן זיהוי נוסף. הוא בטוח שלמד רפואה.

רפואה

למה 100 שקל?

קופת־חולים „מכבי” רצתה לגבות עוד כסף ממבוטחיה — ועשתה שימוש מוזר בדוח מבקר המדינה.

לקראת ההחלטה של מועצת קופת־החולים מכבי הוכן מיסמך, המסביר לחברי המועצה מדוע יש לגבות ממבוטחי הקופה דמי־היטל ביקור רופא בסך 100 שקלים. בהתחלת המיסמך, תחת ראש הפרק רקע הופיע ההסבר הבא:

● „1. הנהלת הקופה, וגם המועצה, בחנו היטל ביקור רופא מיספר פעמים בעבר, על רקע שיטות דומות, המקובלות בכמה וכמה מערכות ביטוח במערב. ב־18.6.79 אישרה ההנהלה את העיקרון של הנהגת היטל כזה ובעיקבותיה אושר העיקרון, גם על־ידי המועצה ב־28.6.79, שהטילה על ועדה לגבש הפרטים ליישום.

● 2. הוועדה נתקלה אז במיספר קשיים טכניים, שמנעו יישום ההיטל. זמן קצר לאחר מכן המריץ מבקר־המדינה, בדוח שלו ממאי 1982, את הקופה להנהיג שינויים בשיטת התשלום לרופאים. גם מישרד־האוצר פירסם באחרונה דעתו המחייבת הנהגת היטל כגון זה.”

בחינת הדברים העלתה שתי שאלות:

האחת — באמצע שנת 1979 החליטה קופת־החולים מכבי על הנהגת ההיטל. חלפו לא פחות משלוש שנים, עד שהגיש מבקר־המדינה את הדוח שלו, עליו מסתמכת מכבי. האם שלוש שנים הם „זמן קצר לאחר מכן?”

השאלה השניה התעוררה מן ההתייחסות אל דוח מבקר־המדינה, שלדברי מכבי „המריץ” אותה להנהיג את השינוי.

מה הקשר? הסביר דובר מכבי, היינץ ברייטנפלד: באשר ל„זמן הקצר” ייתכן כי מדובר בטעות בניסוח.

באשר ל„המרצה” מצד מבקר־המדינה, עמד ברייטנפלד על דעתו. בדוח דיבר מבקר־המדינה על כך שבגלל העובדה שחברי מכבי בוחרים את הרופאים בעצמם, אין לקופת־החולים מידע על מיספר החברים המבקרים אצל הרופאים ועל תדירות הביקורים.

אך ברייטנפלד לא הצליח להסביר מה הקשר בין בעיית הדיווח לקופת־החולים, ובין ההיטל בסך 100 שקלים לחודש לכל ביקור ראשון אצל רופא.

ברייטנפלד הביע את תמהונו על כך שמיסמך, שהוא הגדיר כ„פנימי”, הגיע לידי העולם הזה. הוא הבטיח כי בהודעה המוסכמת לעיתונות, יתבהרו התשובות לשאלות.

ואכן, מכבי הוציאה הודעה לעיתונות, ובה הסבר מפורט על ההיטל. הוסבר כי ההיטל, שישולם מעתה על־ידי 350 אלפי המבוטחים במכבי, יכסה 10 אחוז מעלות שירותי הרפואה, ורפי רוטר, מנכ״ל הביטוח הלאומי לשעבר, העומד עתה בראש קופת־החולים מכבי, גם מקווה כי ההיטל יצמצם את כמות הביקורים אצל הרופאים. אך דוח מבקר־המדינה כבר לא הוזכר.

בדוח הפנימי של חברי המועצה, נאמר גם כי גביית היטל ביקור רופא, תאפשר לקופה להפחית את דמי־החבר הנגבים מחברי הקופה.

אך השבוע פורסמו מודעות בעי־תונים, שבהן מודיעה מכבי למבוטחיה על העלאת מס־החבר החודשי.

הריגת היפהפיה

הרוגה אלינור מעוז
צמיגים פגומים, מהירות מופרזת

התובעת, שלומית אריאל, תגיש השבוע כתב־אישום נגד דני ליכטנשטיין. הוא יואשם בהריגתה של אלינור מעוז, היפהפיה בת ה־20 שנהרגה בתאונת־דרכים ליד אשדוד. השניים נסעו בחודש יולי לבילוי של כמה ימים באילת (העולם הזה 8 ביוני 83׳) כאשר בכביש המהיר התהפכה המכונית והשניים נפצעו קשה.

בני־הזוג נמצאו ליד מכונית מרצדס המפוארת על־ידי נוסעי מכונית שעברה במקום. מכיוון שהשעה היתה מוקדמת מאוד בבוקר, שכבו השניים כנראה זמן רב עד שהתגלו והובלו לבית־חולים. שם התברר כי אלינור מתה מפציה. הגבר, שהיה פצוע קשה, ניצל.

בתחילה טען ליכטנשטיין כי אלינור היא שנהגה במכונית, וכי היא האחראית לתאונה שנגרמה. אולם אחרי הבדיקה שלאחר־המוות, שעשה הד״ר בצלאל בלוך, הוכיחה כי אלינור לא ישבה בכסא־הנהג, אלא לידו, הודה ליכטנשטיין כי אכן היה זה הוא שנהג.

המישטרה בירה כי מכונית המרצדס הועמדה למכירה על־ידי בעליה במיגרש־מכוניות השייך לאמו של דני. למכונית היה רשיון לנסיעה לצורכי נסוי ובדיקה בלבד. הרשיון הזה לא התיר לה לנסוע לאילת. צמיגיה של מכונית־הפאר מדגם 1979 לא היו תקינים. מכיוון שבדיקות מומחי־המישטרה העלו כי התאונה נגרמה בגלל הצמיגים הגרועים והנהיגה במהירות מופרזת, החליטה התובעת אריאל כי מיקרה זה חמור מגרימת־מוות ברשלנות, ותגיש כתב־אישום על הריגה, עבירה שעונשה 20 שנות־מאסר.

ברכב ההרוס נמצא בקבוק נוזל, ועליו התווית אדו־לן. זהו סם הניתן, בדרך־כלל, לאנשים הנמצאים בהליכי גמילה מסמים. אולם גם המכורים לסמים נוהגים להשתמש בו כתחליף לסם אחר. אם יוכח כי אכן הנוזל שבבקבוק הוא אדולן, שהיה בידי ליכטנשטיין שלא כדין, יתווסף לכתב־האישום גם סעיף על החזקת סמים.

פטנטים

הלקאת בני־אדם

עיון בספר הפטנטים מגלה שגם הסאדיסטים רוצים לשמור על זכויותיהם.

החברה האמריקאית בנגור פנטה קורפוריישן החליטה לשמור על זכויותיה במדינת ישראל, וכנהוג במיקרים כאלת, רשמה את מוצריה בספר הפטנטים הישראלי.

החברה ממוקמת במדינת קונטיקוט שבארצות־הברית. היא מייצרת מ־כשירים להלקאת בני־אדם, שבדרך־כלל משמשים סאדו־מאזוכיסטים ל־סוגיהם. יתכן שיש ביקוש למוצרי החברה גם בכמה מדינות, שבהן נערך שימוש ממוסד יותר במכשירים האלה, כלפי אסירים סתם וכלפי אסירים פוליטיים.

מעניין מדוע החליטו עתה אנשי בנגור פנטה לרשום בישראל דווקא את הפטנט שלהם, מנובמבר 1979, כשהוא מלווה בסמל המיסחרי של החברה, המתאר בקווים גראפיים עזים את מהותם המיוחדת של המוצרים שהיא משווקת.

סס׳ 49054 - 26 בנובמבר 1979
No. 49054 – November 25th, 1979

מכשירים (כלים) להלקאת בני־אדם.
Instruments (tools) for hitting people.

BANGOR PUNTA CORPORATION (Delaware corporation), One Greenwich Plaza, Greenwich. Conn. 06830, U.S.A.; Manufacturers and Merchants.

מען למסירת הודעות:
א.י. מלפורד,
ת.ד. 544, ירושלים

Address for service
A.E. Mulford,
P.O.B. 544, Jerusalem

רישום מכשירי ההלקאה
יש ביקוש!

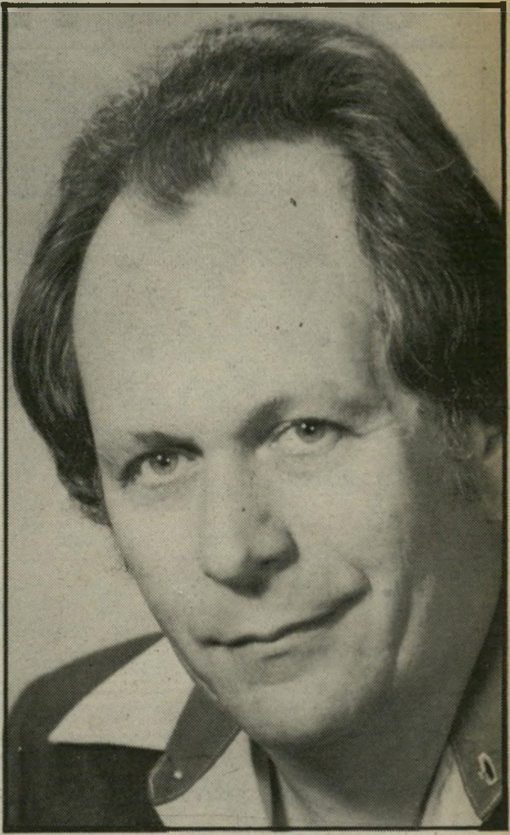

משה אילת:

"אין לי אפשרות להתמודד עם חנות בצפת!"

השק"ם ושניים ממנהליו עומדים, בימים אלה, לדין בבית־המשפט, על פירסום מטעה בעניין מחירו של מיצרך מסויים.

לא סוד הוא, כי הרבה אנשים, בעלי תלושי שק"ם, נמנעים מלקנות בשק"ם בטענה, שהסיפור על הנחות גדולות הוא בלוף. מתח הרווחים בארץ הוא מן הגבוהים בעולם והנחה של 12 וחצי אחוז היא בוודאי לא ויתור על רווח לטובת אנשי הצבא ומישפחותיהם. ביקשתי ממנהל הפירסום וההסברה של השק"ם, משה אילת, שיסביר לי כמה מרוויח השק"ם ולמי הולך הכסף.

השקם מרוויח, כי הוא חברה ריווחית, אבל חלק גדול מהרווחים אנו מעבירים לסיבסוד הקנטינות במחנות צה"ל, שהן תמיד נושאות הפסדים. חלק אחר הולך, כמובן, לפיתוח הרשת שלנו.

● **מה יש לך לומר על הטענה, שהשק"ם אינו זול מהרבה חנויות אחרות?**

רק לפני שבוע פירסמה המועצה הישראלית לצרכנות סקר השוואה: מחירים בין רשתות השיווק השונות, וסל המיצרכים של השק"ם היה הזול ביותר.

● **זה רק טבעי שהוא יהיה זול יותר מהסופרמרקטים הפרטיים. השאלה היא בכמה זול יותר ומדוע, בכל זאת, תמיד אפשר למצוא חנויות זולות יותר מן השק"ם?**

האמת היא שאני לא יכול להיות אחראי על חנויות פרטיות במקום זה או אחר. חנות פרטית יכולה למכור לך, היום, מיצרך שהיא קנתה לפני שנה בזול. אותו מיצרך שאת קונה אצלי, היום, נקנה על־ידי רק בשבוע שעבר, במחיר גבוה. כאן האינפלציה, כמובן, עושה את שלה.

● **למה הסיפור הזה צריך לעניין את הקונה?**

מצטער, אבל אין לי אפשרות להתמודד עם חנות בבאר־שבע או חנות בצפת.

● **ידוע לי שה"נפי" (השק"ם האנגלי) והשק"ם האמריקאי, מוכרים לקונים שלהם מיצרכים בהנחה של כמעט 50 אחוז ממחיר המוצרים בחנויות רגילות. כנראה שהם מוכרים ללא רווח בכלל.**

אינני בטוח שהם מוכרים ללא רווח בכלל, אבל אני יודע שהם פטורים לגמרי ממיסים, בעוד שהממשלה שלנו קבעה שאנחנו נשלם מיסים כמו כל רשת שיווק אחרת.

● **מה הסיפור על המישפט שלכם בדבר הטעיה בפירסום?**

היתה תלונה כזאת בקשר למיצרך מסויים. אנחנו כופרים באשמה. אני יכול לספר לך שהציעו לנו (מחוץ לכותלי בית־המישפט) להודות באשמה ולקבל קנס. סירבנו. לא היינו מסרבים, אילו חשבנו שאנחנו אשמים.

שושנה דמארי:

"הקהל רוצה אותי בגלל השירים הישנים!"

השבוע ייערך בערד פסטיבל ארצי ראשון לזמר־עם עברי. בלי רוק, בלי פופ, בלי רגאיי. רק שירי ארץ־ישראל בהשתתפות האנשים שהביאו אותם לאוזנינו במשך שנים רבות. 50 חבורות־זמר וזמרים, ובראשם הזמרת שושנה דמארי, אשר תוכתר באותו אירוע כמלכת הזמר העברי. אני אישית בחרתי בשושנה דמארי כמלכת הזמר העברי כבר לפני שנים רבות. אמרתי לה את זה ושאלתי אותה מדוע חיכו כל־כך הרבה שנים להכתרה הזאת.

זה כנראה מפני שאני עוד נראית צעירה ועדיין מתפקדת.

● **יש הרגשה שבשנים האחרונות הציור גנב אותך מהשירה, וזה חבל מאוד.**

לא גנבו אותי. אני מציירת ואני שרה. אלא, שאני מטבעי, די בררנית ולא לוקחת כל דבר שמציעים לי. רק מופעים כאלה שהם ממש לרוחי ושאני מרגישה שאני יכולה לתרום להם משהו, כמו מופעי יום־העצמאות או 100 שנה לראשון־לציון.

● **עכשיו את מופיעה ב"חמאם", למה?**

שלא תטעי. החמאם זה לא סתם מועדון לילה. החמאם זה יותר תיאטרון ואני נהנית לשיר שם.

● **מה את שרה?**

רק שירים ישנים שלי.

● **למה?**

תיראי, כל הזמרים החדשים חוזרים לשירים הישנים ואוהבים אותם, אז למה אני לא?

● **ואת לא רוצה לעשות משהו חדש?**

אני פשוט יודעת שהקהל רוצה אותי בגלל השירים הישנים דווקא. כל אחד אוהב להתרפק על העבר. אבל מי יודע, אולי פיתאום יהיה שיר חדש שאוהב ושארצה לשיר. הרי אמרתי לך שאני עוד צעירה.

אהרון אבו־חצירא:

"לא אקלקל את התענוג לח"כ וירשובסקי!"

ב־2 באוקטובר יתחיל השר־לשעבר, אהרון אבו־חצירה, לרצות את עונשו בן שלושת החודשים. אין סימנים שח"כ אבו־חצירה מתכוון להתפטר מחברותו בכנסת או אפילו להשעות את עצמו מחברות בכנסת. לכן התחיל ח"כ מרדכי ווירשובסקי לפעול בעניין השעייתו. שאלתי את השר־לשעבר אם לא יהיה נאה יותר להשעות את עצמו, כדי למנוע שאחרים ישעו אותו.

שיעסוק בזה הארדון שעוסק בזה.

● **איזה ארדון?**

הווירשובסקי הזה.

● **מדוע לא תשעה את עצמך?**

אני לא עוסק בדברים האלה. כל אחד שיעשה את תפקידו. אני לא רוצה לקלקל לווירשובסקי את התענוג שלו.

● **אני לא מאמינה שזו תשובתך.**

נתתי לך את תשובתי.

בועז אפלבאום:

„שמיר ושרון — שישתזפו על ספסל בשדרה!"

אם אני הייתי במקומו של שמעון פרס, הייתי תופסת יאוש אדיר ומצטרפת לקיבוץ. לא יכול להיות שפרס לא קיווה שהפעם אלוהים יעזור לו ושהנשיא הרצוג ייתן לו הזדמנות לנסות ולהרכיב את הממשלה. ביום שבו פורסמה החלטתו של הנשיא, פגשתי את בועז אפלבאום, עוזרו הפרלמנטארי של ראש האופוזיציה ושאלתי אותו:

● **איך התקבלה במיפלגת־העבודה החלטת הנשיא, שהוא בשר מבשרכם, להטיל את תפקיד הרכבת הממשלה על יצחק שמיר?**

החלטתו של הנשיא נעשתה על סמך חוק יסוד־הממשלה, המקנה לו שיקול־דעת מלא בנרון. אנחנו מכבדים את האיש, את המוסד ואת ההחלטה.

● **מאוד אלגנטי, הניסוח שלך. אבל אתם לא מרגישים מאוכזבים, עצובים ונבגדים?**

כן. על פי הבנתי והערכתי עשוי היה שמעון פרס להקים ממשלה סבירה, אילו הטילו עליו את התפקיד. אבל אלוהים גדול. גם אם יצליח שמיר להקים קואליציה, קשה לראות אותה סוחבת יותר מכמה חודשים.

● **על מי אתם כועסים?**

בעיקר אני כועס על השותפים של הליכוד בקואליציה. אלה השפויים, המבינים מה מצפה להם. אני כועס עליהם שנתנו את ידם, במודע, לממשלה שתהיה בהנהגת שני אנשים, אחד מהם (שרון) הודח על־ידי ועדת כהן והשני (שמיר) נמצא על ידה כלא מתאים לתפקידו. בכל מדינה תרבותית בעולם שני אנשים כאלה היו יושבים על ספסל בשדרה ומשתזפים. כאן הם ישלחו חיילים למילחמה ויצטלמו עם אורחים מחו״ל.

● **האם, לפי דעתך, אין ליצחק שמיר שום כישורים לשמש ראש־ממשלה?**

יש לו כישור אחד, יחיד ומיוחד, שכבר מעביר בי חלחלה: שתיקתו. הוא שותק עד היום בעניין הירצחו ומקום קבורתו של גלעדי, חבר הנהגת הלח״י. הוא שותק עד היום בעניין מגעי הלח״י עם הנאצים בתקופת השואה. הוא שותק עד היום בעניין התנגדותו להסכמי קמפ־דייוויד. שתקנות כזאת לא יכולה שלא להזכיר לי את השתקן המפורסם רפול.

אלונה פרנקל:

„אני לא חייבת לדינוזאור הזה שום הסברים!"

„לא רוצה ארבע־מאות אלף איש." צעק אריק שרון בירושלים. „לא רוצה ארבעים אלף איש, לא רוצה ארבעת אלפי איש. אני רוצה איש אחד שיפגין נגד מה שקורה עכשיו בלבנון." הציירת־סופרת אלונה פרנקל היתה אחת מתוך ארבע־מאות האלף שהפגינו בכיכר־מלכי־ישראל אחרי הטבח בצברה ושאתילא, אבל היא גם לא התביישה להיות אחת בודדה, שהפגינה עם שלט מול מישרד־הביטחון בקירייה, במשך ימים ארוכים. ביקשתי מאלונה פרנקל שתסביר לאריאל שרון מדוע אין היא מפגינה עכשיו.

אני לא חייבת לדינוזאור הזה שום הסברים. אני גם בטוחה שכל בן־אדם מבין בדיוק את ההבדל בין אז ועכשיו, אבל כדי לא להתחמק מתשובה, אסביר. הניסיון הזה להראות אותנו (את הארבע־מאות אלף) כאנשים בעלי מוסר זמני ואינטרסנטי הוא ניסיון מגוחך.

בוודאי שאני כואבת את הדברים שקורים היום בלבנון. אבל אני כואבת את זה כמו שאני כואבת את הרעב בהודו, את ההרג באפגניסטאן או את הרציחות בדרום־אמריקה. אבל הכאב הוא כאב נקי, בלי ההרגשה הנוראה של אחריות. כשהיינו על יד צברה ושאתילא, עצם הנוכחות שלנו שם היתה כדי למנוע דברים כאלה. ואנחנו — לא רק שלא מנענו, אלא שהחזקנו להם את הנר.

מה כל־כך מציקה לו הפגנת ה־400 אלף? שרון, שתיכנן את המאורעות שם ותימרן את כולם לאסון־לבנון, אחראי להפגנה הזאת. אם לא היינו נכנסים למילחמה המטורפת בלבנון, לא היתה מתקיימת ההפגנה שמציקה לו עד היום. ועכשיו הוא לא מתבייש לשחק ברגשי־האשם שלי?

מה הוא רוצה להראות — שפיתאום כהיתי לכאב אנושי? אולי הוא לא מבדיל בין כאב ובין רגש־אחריות אישי. אני מבדילה.

אני רואה את הממשלה שלי — למרות שלא בחרתי אותה — ואת המדינה שלי מפני שבחרתי אותה — ואת הצבא שלי כחלק ממני. דברים שקורים על־ידי החלטה במדינה הזאת הם באחריותי, ולכן יש שמקום להפגנה שלי ולניסיון שלי להשפיע על דברים. לעומת זאת, רק מטורפים יכולים להעלות על דעתם שאנחנו נוכל לפתור את בעיית לבנון, ואני לא מטורפת.

הוא לא מבין את זה בעצמו? מבין טוב מאוד. אבל למען הצלחת נאום דמגוגי הוא צריך להגיד את זה.

האיש הזה הוא דמגוג מסוכן, ואני פשוט מפחדת ממנו.

יוסף לפיד:

„הציבור הדתי לא היה מוכן לוותר!"

כולנו רגילים כבר בצפייה בתוכניות־טלוויזיה בשידור שני, שלישי ואפילו רביעי, אבל בדרך־כלל חולפים כמה חודשים בין שידור אחד למישנהו. השבוע ראינו את התוכנית „אלה הם חייך" עם יהורם גאון יום אחרי יום. בירדתי מה קרה וסיפרו לי, שהציבור הדתי פנה לרשות־השידור וביקש שישדרו את התוכנית גם עבורם, מאחר שהם מנועים מלצפות בטלוויזיה בערבי שבת וחג. שאלתי את יוסף („טומי") לפיד, מנכ״ל רשות־השידור אם מעתה נראה כל תוכנית, שתשודר ביום ו', גם במוצאי־שבת.

אין כוונה כזאת. זו פשוט היתה תוכנית מאוד פופולארית והציבור הדתי לא היה מוכן לוותר על הצפיה בה.

● **כלומר, מהיום והלאה נראה תוכניות גרועות בימי ו' או שנראה תוכניות טובות פעמיים באותו השבוע.**

לא נקבעה שום מדיניות כזאת.

● **אבל אם הדתיים יפנו שוב ושוב אחרי כל תוכנית טובה?**

אני מניח שאם תיווצר שוב סיטואציה כזאת, נדון בעניין לגופו של דבר ואולי נחזור על התרגיל, אבל שוב אני אומר, שלא הוחלט על שינוי במדיניות.

דניאלה שמי

תוכניות מועדפות בטלוויזיה הישראלית

יום שלישי
27.9

● **סידרה קומית: מישהו מטפל בך? (8.02 — מדבר אנגלית).** הפרק צוות חשיבה עוסק בנושא קידום המכירות, ועובדי הכלבו מתבקשים להעלות רעיונות.

● **בידור: הופעתן של החבובות (8.30 — מדבר ומזמר אנגלית).** החבובות מארחות, הפעם, את הקומיקאי הבריטי הנודע ברוס פורסיט.

● **דרמה: תהילה לדויד (9.30 — מדבר עברית).** מישדר דרמה העוסק בחייו ובפיוטיו של ר' דויד בן־אהרון חסין, שחי במקנס, מרוקו, במאה ה־18. חסין כתב פיוטים לחתונה וללידה, וכן שירי אבל וקינה. בתפקיד הראשי זאב רווח.

● **בידור: תחרות מיס יוניברס 1983 (10.30 — מדבר ומזמר אנגלית).** מישדר זה, שהוקלט ביולי השנה, ושודר בשידור חי ליותר ממיליארד צופים. מובא אלינו באיחור.

יום חמישי
29.9

● **מחזה מקורי: ארוחת עשר (9.15 — מדבר עברית).** עלילת המחזה מתרחשת בקיבוץ במרכז הארץ. נעמי מבקרת בקיבוץ שבו היתה חברה בשנות ה־60, ומגלה להפתעתה שהתינוקות מתגוררים עכשיו עם הוריהם, לא בבית־התינוקות כפי שהיה מקובל בזמנה. היא חוזרת למאבק שניהלה בשנות ה־60 להאכלת תינוקה היא, מה שהביא לעימות חריף בינה ובין בעלה ושאר חברי הקיבוץ. המחזה נכתב לפי סיפור של הסופרת הבריטית לין ריד־בנקס, שהיתה באותן שנים חברת קיבוץ יסעור. במחזה משתתפים: רבקה נוימן, מרים גבריאלי, יוסי וירז'נסקי, רינה עוזיאל, יאיר רובין ואחרים.

● **באלט: מפצח האגוזים (10.05 — מוסיקה).** הבאלט המפורסם, המבוסס על פי אחד מסיפורי הופמן בגירסתו של אלכסנדר דיומא (האב), סיפור שנכתבה לו מוסיקה לבאלט של איליץ' צ'ייקובסקי. בתפקיד המפצח־הנסיך, מופיע רקדן הבאלט הנודע מיכאיל בארישניקוב.

נוימן: ארוחת עשר
יום חמישי, שעה 9.15

יום רביעי
28.9
ערב שימחת תורה

● **בידור: חיים שבאלה עם יהורם גאון (8.30 — מדבר עברית).** תוכנית פולקלור, המוקדשת לזמר יהורם גאון, בהשתתפות ידידיו, רובם מעולם הבידור. פרק שני של המישדר.

● **סרט קולנוע: סיפורי פילדלפיה (10.20 — מדבר אנגלית).** קומדיה שבמרכזה יורשת עשירה, ממישפחה מיוחסת בפילדלפיה, העומדת להינשא לברנש מרובע ומשעמם. נישואיה הראשונים לנער־שעשועים קל־דעת לא עלו יפה, אך הבעל הראשון אינו מוכן להניח לה, והוא מזמין לטקס נישואיה עיתונאי וצלמת של עיתון רכילות. בתפקיד הכלה קתרין הפבורן, בתפקיד הבעל־לשעבר קארי גראנט, וג'יימס סטיוארט בתפקיד העיתונאי. בימאי: ג'ורג' קיוקור.

דונהיו ודיי: נווה קיץ
יום שישי, שעה 9.15

יום שישי
30.9

● **סרט קולנוע: נווה קיץ (9.15 — מדבר אנגלית).** סרט שמאלץ סנטימנטלי, שבמרכזו שתי מישפחות אמריקאיות. האחת, בת המעמד הגבוה, שירדה מנכסיה בניו־אינגלנד. אצל אותה מישפחה עבד נער חסר־אמצעים, בן המישפחה השניה. העימות הבין־מישפחתי מסתבך, כאשר בן מישפחה אחת מתאהב בבת המישפחה השניה. ארתור קנדי בתפקיד האב, דורותי מקגווייר בתפקיד האם, טרוי דונהיו בתפקיד הבן המאוהב, ריצ'ארד איגן בתפקיד המיליונר שבא עם מישפחתו לחופש, וסנדרה די בתפקיד בת המיליונרים.

שבת
1.10

● **בידור: בנסון (8.30 — מדבר אנגלית).** הפרק הפריצה מתאר כיצד בפריצה לביתו של בנסון, נגנבים חפצים רבים, וכיצד מנסה בנסון להשיבם.

● **דרמה: סירטי בית (10.30 — מדבר אנגלית).** תחביב צילום של שני גברים, ידידים בעבר, פולש לתוך חייהם. שני הגברים, עורכי־דין, עוסקים בביתם בהכנת סרט שהם מועידים לתחרות. בשעת עריכת הסרט, מתגלים מבעד לסרט הצילום פרטים המעיבים על ידידותם.

● **בידור: כן, כבוד השר (11.10 — מדבר אנגלית).** הפרק "מי רוצה תואר" מתאר כיצד ישנם חילוקי דיעות בלישכת השר, בדבר השפעת הקיצוצים בתקציב.

מיצ'אם: רוחות מילחמה
יום שלישי, שעה 10.10

יום ראשון
2.10

● **תוכנית אולפן: מה שבא (8.15 — מדבר עברית).** שבועון חדש בשידור־חי עם ראיונות ופינות שונות. מפיקה: אסתר סופר.

● **תעודה: מילחמת האזרחים בספרד (9.40 — מדבר אנגלית).** פרק ראשון בסידרה בת שישה פרקים, על מילחמת־האזרחים בספרד.

יום שני
3.10

● **בידור: תהילה (8.03 — מדבר ומזמר אנגלית).** הפרק מילים ממשיך בסיפור ההווי מבית־הספר לאמנויות בניו־יורק.

● **סידרה קומית: מונית (9.30 — מדבר אנגלית).** הפרק אמלין מאבדת הצפון. גם סידרה זו מומלצת למי שלא ראה אותה בטלוויזיה הירדנית.

● **מותחן: איישייד (11.10 — מדבר אנגלית).** הפרק "מבריחי הנשק", ממשיך בסיפורי הרפתקותיו של אחד מבכירי המפקדים במישטרת ניו־יורק.

יום שלישי
4.10

● **בידור: שחק אותה (8.03 — מדבר עברית).** למסך חוזר השעשועון הוותיק בהנחייתו של דודו טופז.

● **סידרה: רוחות מילחמה (10.10 — מדבר אנגלית).** פרק ראשון בסידרה המבוססת על פי סיפרו של הרמן ווק.

תוכניות מומלצות בטלוויזיה הירדנית

יום רביעי 28.9.83

● **לילדים: סרטים מצויירים (5.50 — ערוץ 3 — 20 דקות — מדבר אנגלית).** מיבחר סרטים מצויירים חדשים מתוצרת ארצות־הברית להנאתם של קטנים וגדולים.

● **סידרת מתח: סיימון את סיימון (10.15 — ערוץ 6 — 50 דקות — מדבר אנגלית).** סידרה שבמרכזה שני בלשים צעירים, הפועלים בעיר האמריקאית סן־דייגו, הקרובה לגבול מכסיקו. חלק גדול מפירקי הסידרה מטפל בחשודים במעשי חטיפה, שוד ורצח, המנסים להתחמק משילטון החוק על־ידי חציית הגבול למכסיקו.

יום חמישי 29.9.83

● **לילדים: עולמו של וולט דיסני (6.20 — ערוץ 3 — 50 דקות — מדבר אנגלית).** פרקים חדשים מסידרת הילדים הפופולארית, עם הדמויות החביבות והמוכרות. הסיפורים אנושיים ואנימציה מעולה.

● **סידרה קומית: שלושה בדירה אחת (8.30 — ערוץ 6 — 25 דקות — מדבר אנגלית).** כשהופקו הפרקים הראשונים בסידרה זו, היא נחשבה נועזת, בתארה את עידן המתירנות שבו שתי צעירות נאות מתגוררות בדירה אחת עם גבר. ושלושתם מתחלקים שווה בשווה בעבודות־הבית ובשכר־הדירה. את החלק הקומי בסידרה מספקים בעלי־הבית המבוגרים (נורמן פל ואודרה לינדלי), המתגוררים מתחת לדירת השלישיה העליזה.

יום שישי 30.9.83

● **אנימציה: סקובי־דו (10.45 בבוקר — שני הערוצים — 25 דקות — מדבר אנגלית).** סידרת אנימציה לילדים על הרפתקותיהם העליזות של כלב ובעליו.

● **סידרה קומית: ועד ההורים של הרפר ואלי (13.00 — שני הערוצים — 25 דקות — מדבר אנגלית).** גיבורת הסידרה, אלמנה צעירה ונאה שבאה להתגורר עם בתה בת ה־12 בעיירה שמרנית קטנה. התנהגותה החופשית והפרובוקטיבית מסעירה את דמיונם של פרנסי העיירה ומעוררת את קינאתן של נשותיהם.

● **סידרה דוקומנטרית: אמנות בת־זמננו (9.10 — ערוץ 6 — 50 דקות — מדבר אנגלית).** סידרה מרתקת על האמנויות השונות במאה ה־20.

יום שבת 1.10.83

● **סידרה לילדים: כפר מעל לעננים (6.10 — ערוץ 6 — 20 דקות — מדבר צרפתית).** סידרה לילדים בגיל הרך, בהפקת הטלוויזיה הצרפתית, שבה ממלאות בובות את תפקידי השחקנים.

● **קולנוע: פסטיבל סירטי קולנוע (10.15 — ערוץ 6 — מדבר אנגלית).** כמדי שבוע בשעה זו, מגישה הטלוויזיה הירדנית סרט קולנוע באורך מלא.

יום ראשון 2.10.83

● **סידרה לילדים: מאיטי מאוס (5.25 — ערוץ 3 — 20 דקות — מדבר אנגלית).** סרטים מצויירים שגיבורם הוא עכבר בעל עוצמה רבה, הנזעק לעזרת בני־מינו במאבקם נגד החתולים.

● **בידור: עם האמנות הירדנית (9.30 — ערוץ 3 — 40 דקות — מדבר ומזמר ערבית).** לאוהבי השירה הערבית — מיפגש עם אמני בידור ירדניים, ומיבחר משיריהם.

יום שני 3.10.83

● **סידרה לילדים: בית קטן בערבה (6.30 — ערוץ 3 — 50 דקות — מדבר אנגלית).** פרקים חדשים בסידרה הפופולארית, הנושאת במתכונתה החדשה את השם: בית קטן – התחלה חדשה. בפרקים אלה עוקבת הסידרה במיוחד אחר קורות הבת לורה.

יום שלישי 4.10.83

● **אנימציה: הגיבורים (5.50 — ערוץ 3 — 20 דקות — מדבר אנגלית).** סידרת הרפתקות לילדים עם "גיבורים" העושים את הכל, כדי להוכיח כי הם ראויים לתוארם.

● **מתח וריגול: הצבא הסודי (10.15 — ערוץ 6 — 50 דקות — מדבר אנגלית).** סידרה חצי־דוקומנטרית, הסוקרת את פעולתה של המחתרת הצרפתית בעת הכיבוש הנאצי. משתתפים: ברנרד הפטון, ז'אן פרנסיס, אנג'לה ריצ'רדס וסטפן יארדלי.

שידור

צל"ש

שרון והעיתונות

● לעורך מבט מיכאל קרפין, על הטיפול בפרשת העימות שבין השר אריאל שרון ובין העיתונות. בכתבת מבט שדיווחה על החרם שהטילו עיתונאי ירושלים על השר שרון, סיפק קרפין לצופים, באיחור של יממה, את קטע ההשמצה של שרון על העיתונות, כאשר במקביל רואיין המשורר והעיתונאי חיים גורי על עמדותיו של שרון. (ראה איגרת העורך).

צל"ג

גאון אינו גאון

● לעמוס אטינגר ולהנהלת רשות־השידור, שהענישו את אזרחי ישראל בארבעה שידורים של תוכנית חיים שכאלה על יהורם גאון. לנושא השידור הספיקה תוכנית פשוטה של שעה, ובה מיפגש עם רעים והשמעת שירים. תחת זאת הופקה תוכנית גראנדיוזית ומגוחכת, חסרת תוכן ממשי, שחולקה לשני חלקים, ושהוחלט לשדרה פעמיים, כדי שגם הצופים

זמר גאון
בין חוצפה להתעללות

הדתיים לא יחמיצו אותה, חס־ושלום. גאון הוא איש סימפאטי וזמר טוב, אך אין לו מה להגיד, והוא הדין לגבי כל חבריו וידידיו. התפשטות זו על פני שעות וימים, בערוץ יחידי של שידור, עוברת את גבולות החוצפה ומתקרבת לגבול ההתעללות.

חסתה אנטי־דתית

● לעמוס ארבל ולעורכי מבט על שידור כתבת־הסתה פרועה נגד ה"כתות" הדתיות השונות, תוך הסתמכות על סרט־תעמולה מבויים, שהתחזה כסרט כמעט־תיעודי. וזהי מילחמת־התחרות פרועה של כת אחת — הכת היהודית האורתודוכסית, שאחד ממנהיגיה הוא השר הממונה על רשות־השידור — ובין כתות אחרות, העוסקות כמוה בעריכת פולחנים, בכפייה טוטאליטרית, בעשיית עסקים שמנים ובהפיכת האמונה הדתית לקרדום לחפור בו. מובן שלא ניתנה בשידור דריסת־רגל למי שיציג דיעה זו,

כתם ארפל
הסתה פרועה

וכך השתמש השידור בדיוק באותם האמצעים הפסולים שבהם הוא האשים את ה"כתות". זהו חלק ממסע של הסתה (ראה להלן), שאינו בוחל בשום אמצעים.

אלם אלקטרוני

● למנהל הטלוויזיה טוביה סער, על רמת דיווחי החדשות בטלוויזיה במשך שלושה ערבים רצופים של ראשית החג (רביעי, חמישי ושישי). מהדורות אלה העניקו לצופי־הטלוויזיה אלם אלקטרוני מוחלט, כאשר השקופיות החליפו זו את זו במירקע, התמליל היה בלתי־מיקצועי, והכתבות היחידות שהוקרנו היו כתבות־לוויין על המתח בלבנון. בעבר הרחוק יותר, בתקופה שקדמה לניהול הנוכחי, הובאו גם בערבי־חג ובמוצאיו מהדורות־מבט סוקרות, עם כתבות־פילם שצולמו ברחבי הארץ, בהתאם לאירועים חדשותיים.

מאחרי הקלעים

הפגישה

באחד מהבקרים שקדמו לערב־סוכות נערכה פגישה של כמה מעובדי מבט, בעלי השפעה על ועד העיתונאים של מבט. הפגישה נערכה במיסעדת חצריף בירושלים. הדיון, בפגישה לא־רישמית זו, התייחס לשינויים האמורים לחול במבט בראשית החודש הבא. מיכאל קרפין עשוי להזיז רבים מהכתבים מנושאי־הסיקור שלהם.

על דעת כל המשתתפים בפגישה הוחלט שעובדי־המחלקה אינם מתכוונים לעבור על־כך בשתיקה, ובכוונתם להשבית את מבט, אם ייפגעו זכויותיהם ומעמדם.

המליאה והחוק

חוק רשות השידור חל על כל אזרחי ישראל, הנאלצים לשלם אגרת־טלוויזיה עבור המישדרים המוקרנים בערוץ היחידי בישראל.

באחרונה מתברר, שרק גוף אחד אינו ממלא אחר הרשום בחוק: רשות־השידור עצמה.

בראש הרשות ניצבים שני מישפטנים, היו"ר פרופ' (למישפטים) ראובן ירון והמנכ"ל יוסף לפיד, שהוא מישפטן נוסף על מיקצועו העיתונאי. גם המישנה־ליו"ר, מיכה ינון, הוא מישפטן, בעל עמדה בכירה בלישכת עורכי־הדין.

בשנה האחרונה, אין כל תוקף חוקי לישיבות מליאת רשות־השידור, מפאת חוסר קוורום ואי מילוי לשון החוק, הקובע שבישיבות המליאה חייבים להשתתף לפחות 18 מבין 31 חבריה.

סעיף אחר בחוק רשות־השידור קובע: "חבר מליאה שנעדר, ללא סיבה מספקת, מכל ישיבות המליאה במשך חצי שנה, רשאית הממשלה, לפי המלצת המליאה, להעבירו מכהונתו..."

יותר מעשרה חברים במליאת רשות־השידור לא ניראו בישיבות המליאה בשנה האחרונה. הבולט בהם הוא המחזאי, הד"ר גבריאל בן־שימחון.

היו"ר, המנכ"ל, הוועד־המנהל ומליאת רשות־השידור לא מצאו טעם לדווח לממשלה (קרי: לשר־החינוך) על אי־נוכחותם של חברים אלה. הם מאפשרים למליאה להמשיך ולהתנהל באורח בלתי־חוקי.

"התיכנון החדש"

ביום הראשון, ה־2 באוקטובר, ייכנס ללוח־המישדרים של הטלוויזיה התיכנון החדש, פרי עבודתו של טוביה סער.

התיכנון מאפיין את השקפת־העולם השוררת ברשות־השידור מאז כניסתו של סער לתפקיד מנהל הטלוויזיה, הדוגלת ב"טלוויזיה פופוליסטית".

צופי־הטלוויזיה יגלו עד מהרה את ה"פופוליזם" נוסח סער: יותר בידור, סדרות וולגאריות (וזולות) יותר, תוכניות אולפן אי־שם בין גבולות הרדידות לחידונאות המצחיקנית.

השטח היחידי שבו נכשל סער בניסיונו לרדד את המירקע הוא שטח הסרטים התיעודיים. הסיבה: רמת הסרטים התיעודיים המופקים כיום בעולם היתה איכותית מדי. לראייה: הסידרה על מילחמת האזרחים בספרד, שבהקרנתה יוחל בשבוע הבא.

הגדיר את התיכנון החדש אחד מקודמיו של סער במישרת מנהל הטלוויזיה: "הוא מתאים את איכות המישדרים של הטלוויזיה לרמתם של מצביעי הליכוד בבחירות!"

דת־ויזיה

מרשות־השידור לא נחסכו אבות מזיקין של אל־על, צים ושאר מוסדות המנוהלים בידי גופים ציבוריים.

ברשות־השידור פועל הרב שלמה רוזנבליט, הנושא את התואר "רב רשות־השידור". תפקידו הוא לפקח על הכשרות בכל מיזנני הרשות. עבודתו מסתכמת בביקור, אחת לחודש, בכל אחד מהמיזננים, ובבדיקת כשרותם.

עכשיו, כאשר מוטל על הנהלת הרשות לצמצם את כוח־האדם שלה ב־10 אחוזים, בהתאם להחלטת הממשלה — מתעוררת השאלה אם יפוטר הרב רוזנבליט.

התשובה: הרב רוזנבליט לא יפוטר. במקומו יפוטר כתב ו/או בימאי ו/או מפיק ו/או מקליט ו/או בעל תפקיד טכני כלשהו.

"הייתי יורה בכם!"

כניסתו של עורך־המישנה החדש של הארץ, מתי גולן, לנעליו של רם עברון באה הזמן הזה בצורה מבטיחה, בראיון עם האלוף (מיל') שמואל גונן. לצופים היה נרמה שנעליו של עברון קטנות לרגליו של גולן, שראיין את גורודיש באופן מרתק (ראה עמודים 15־14).

ואז הגיע תורם של דויד עיבל תיסים מוסק, חברי האירגון אימון. בראיון זה פרש גולן מכללי האתיקה והליברליזם. הוא החל משפר באש צולבת של מילים את שני אנשי אימון, כבעל עניין ולא כעיתונאי. השיא בא בשיחת־טלפון שהגיעה "בדרך מיקרה" לאולפן מאשה המתנגדת לאירגון או "כת" אימון. כאשר הבהירו שני המרואיינים, כי שיחה זו, היתה בניגוד למוסכם בינידם ובין המראיין, ואף הראו לו בנוכחות צופי־הטלוויזיה כי בליינאפ (תסריט השידור) רשום: "שיחת טלפון", איבד גולן לא מעט מביטחונו.

הדרמה האמיתית התנהלה בתום תוכנית את הזמן, בין אנשי אימון ומתי גולן, בנוכחות הבימאי אדיר זיק, המפיקה נאורה כהן ועובדים נוספים של הטלוויזיה. מתי גולן אמר לאנשי אימון "אם הבן שלי היה מצטרף למשהו כמו הכת שלכם, הייתי יורה בכם בראש!" תוך שהוא מורה בידו על מוסק ועיבל. ומדגים באצבעו לחיצה על ההדק.

גולן לא הסתפק בדברים אלה והמשיך: "ויותר מזה, אם הייתם מתגוררים בסביבת ביתי, לא הייתי שופך צבע על המכוניות שלכם, אלא בורח מהאיזור כמו מאש!"

בהמשך הדרמה שמאחרי הקלעים הודתה המפיקה נאורה כהן ששיחת הטלפון לשידור היתה מוזמנת מראש. לא היה צורך בכך, שהרי ישנה הוראת מנכ"ל, המתייחסת ל"כניסות" לשידורים חיים. רק לממונים על המפיקה מותר להורות על "כניסה" כזאת.

מגיש־מחליף גולן
בורח מאש

(המשך מעמוד 8)

פשוט ניסה לחזור על אותה הגירסה, אבל הפעם התברה באורח בוטה.

עם זאת, הפכה אותו הטלוויזיה לדמות פופולרית, והוא התאכזב קשות מהעובדה שוועדת־המינויים של מיפלגת־העבודה התעל־מה מכך. בבחירות של 1973 שובץ במקום ה־61 בלבד, ורק המינוי שקיבל משר־החוץ יגאל אלון, כשגריר ישראל באו"ם, החזיר אותו לאורות הזרקורים האהובים עליו.

הרצוג נכשל, כמובן, באו"ם, מכיוון שייצג מדיניות בלתי־צודקת ובלתי־מציאותית. אבל הוא הפך אלילם של מנהיגי הקהילה היהודית, השמרנים והאנטי־אינטלקטואליים. פעלולי התיקשורת שלו, כמו קריעה פומבית של החלטת האו"ם בעניין הציונות, וסיגנונו הסופר־רגשני, חברו לבוז הגלוי שהפגין כלפי העולם השלישי וכלפי הערבים, והעניקו ליהודים הרגשה שהרצוג "מכניס" לאוייבי ישראל.

באותה התקופה התפרסם סיפרו מילחמת יום־הדין, שבו מתח ביקורת קשה על ידידו לשעבר, משה דיין, ושימח כמובן את מיטיבו החדש, אלון. סיפרו חף מכל תיזה, החולקת ברצינות על הקונספציה המדינית, שהובילה למילחמת יום־הכיפורים. הוא עצמו לא ניסה כלל להוציא מסקנה מעובדה מעניינת ביותר הנכללת בסיפרו — שגולדה מאיר דחתה את הצעת השלום של נשיא מצריים, אנוור אל־סאדאת, ב־1971, שנתיים לפני המילחמה!

"חסמבה" למבוגרים

הרצוג היה ראש מטה־ההסברה של המערך בבחירות לכנסת העשירית, נבחר לכנסת, והמשיך לפרסם מאמרים ניציים במעריב. הוא היה חבר־כנסת אפור למדי, נהג להעלות הצעות שונות שנועדו לרצות את תושבי הרצליה־פיתוח, איזור־הבחירה שלו.

דמותו כפוליטיקאי־חובבן בנוסח האצילים האנגליים עוצבה סופית, וסייעה לו רבות במירוץ לנשיאות.

האח הפחות־מוכשר של יעקב הרצוג גם חיבר מותחן עם עיתונאי־החצר של מנחם בגין, שלמה נקדימון, שעסק בגלוריפיקאציה של "המוסר",

הרצוג נכשל באו"ם מכיוון שהוא ייצג מדיניות בלתי־צודקת ובלתי מציאותית אבל הוא הפך אלילם של היהודים שם

בשם ספטמבר השחור־1 שטרם הושלם. יודע־ידבר מספרים על עלילה רביקה, מעין חסמבה למבוגרים, בדומה לספריו של ח"כ אחר מהמערך, מיכאל בר־זוהר.

יש בה כדי להאיר את העומק התרבותי־אינטלקטואלי של שיכבה שלמה במנהיגות הישראלית, שניזונה משוביניזם דתי־אורתודוכסי, ליברליזם כלכלי בנוסח המאה ה־19, ביצועיזם רפ"יסטי ושמרנות־ניצית באוריינטציה הבינלאומית.

התבשיל הבלתי־אכיל הזה מתובל בהרבה מליצות על הומאניזם־תנ"כי, סוציאליזם־יהודי, תוקפנות־שוחרת־שלום, גיזענות במסווה של רביקות בדמוקרטיה.

למרבה הצער, ירד הביקוש לסחורה הזאת, ורק בישראל ובשכבות מסויימות של הציבור האמריקאי יש לה קונים.

למעשה אין הבדל גדול, מבחינה זאת, בין הרצוג לקודמו, יצחק נבון. הרצוג הוא פשוט גירסה קיצונית יותר של הרפ"יזם, והעניין שלו בבעיות חברה ומצוקה הוא אפסי.

"הדור פוחת והולך," ואין ספק שהרצוג הוא מייצג אמין של השיקלול הכימעט־מרוייק של הקונפורמיזם בישראל. מנקודת־מבט זאת הוא נשיא אידיאלי, ואין ספק שבמרוצת־הזמן, חרף הסנוביזם שלו, הוא יהיה מקובל על הציבור לפחות כמו נבון.

חיים ברעם ■

■ הודעה מלאכותית לגמרי

משך מעמוד 27)

יפול הגינקולוגי המכאיב שהיא ברת. הוא הציע לה לפנות לרופא ף, ולא להתעלל בגופה. כאשר תה לפרופסור צבי פלטי מבית־ולים הדסה וגילתה לו כי היא ופלת על־ידי הד"ר פליישמן, ומחה הגדול משווייץ, נחרד רופסור והתפרץ ואמר: „מה, גם י"

כך נחשף העניין. הגיעו תלונות ישטרה, ואז התברר, כי הד"ר יישמן אינו רופא כלל. הוא אמנם ר רפואה בכמה מקומות, החל לוז', ברומניה מולדתו, עבור מבורג הגרמנית וכלה בגנט בבלגיה. לם גם רשיון־הרופא שקיבל לבסוף לגיה נשלל ממנו ב־1979. שנה אחת בר, ב־1970, השיג פליישמן רשיון סוק ברפואה בישראל, אך אחרי ה נשלל רשיון־העבודה שלו בארץ. כאשר הגיע תיק־החקירה המיש־יתי לפרקליטות מחוז תל־אביב, קש התובע, עורך־הדין אברהם ג'ם, לבדוק את עברו של הרופא תחזה. הוא נדהם לגלות כי האיש א בעל עבר פלילי בכל העולם. בעבר יון לשש שנות מאסר על מעשי־רמה שונים באוסטריה, ואחר־כך גם רמניה. בישראל, כאשר החלה פרשת חקירות בעניין הטיפול בעקרות, סתה אשתו של הרופא לשוחח עם חת העדות, כדי שזו תשנה את יותה. היא הועמדה לדין לפני השופט ים שטיינברג בתל־אביב, ונידונה מאסר על־תנאי וקנס. בפסק־דינו מר השופט שטיינברג כי פליישמן א „שרלטן הפועל ברמה מוסרית עוותת ובעל תככים ומזימות."

הרב תמך בנאשם

ישטו של פליישמן, שכפר בכל, הסתיים השבוע. למרות הגנה הנמרצת שנתן לו סניגורו, ורך־הדין שלמה תוסיה־כהן, הרשיע שופט דויד ולך את הרופא המתחזה, כל האשמות שבהן נאשם. השופט תח את חרדתם ומצוקתם של אנשים שטיפולו של פליישמן גרם הם אכזבה נוראה. הם הוציאו כספים בים, וסבלו סבל פיסי רב. השופט גם זכיר את החשד שהעלה התובע, כי כל פעם שנעלם פליישמן לפני מתן פריה המלאכותית, יתכן מאוד כי נטל זרעו שלו, כדי להפרות את הנשים. חת המטופלות אף אמרה כי המחשבה על כך החרידה אותה זמן ב." למרבית המזל לא נגרם אף באחד המקרים הריון.

לפני שעמד השופט לגזור את דינו ל הנאשם, התקבל מיכתב בלישכתו. יה זה מיכתב מאישיות רמת־מעלה, הרבי מקרעטשניף, מנחם אליעזר זאב רוזנבוים, מרחובות. במיכתבו מכנה הרב את הנאשם „איש יקר־רוח, שקרוב לי מאוד" והוא בא לבקש ולהתחנן עבורו, מכיוון ש„בעת שכיהן כרופא, אחר מיחידי־סגולה הנפלאים בדו־נו... אני מכיר עשרות רבות של אבר־כים וזוגות נשואים מאנ"ש שקיבלו אצלו מזור ותרופה וטיפולים ארוכים רצופים, ללא כל תמורה." הרב מציין כי „הוא אף זכה שנפסקו הלכות בישראל בספרי שו"ת בימינו בהסתמ־כות על מוצא פיו."

לא כדין ההלכה

עת קריאת גזר־הדין ישבו באולם כמה אברכים מזוקנים מחסידי הרבי מקרעטשניף ועודדו במבטיהם את הנאשם. אולם השופט ולך לא נענה לבקשת הרב. הוא מצא כי הקובע במיקרה זה הוא דין מלכותא, ולא דין ההלכה, וכי יש להקפיד מאוד על רשיונות מתאימים לאנשים העוסקים בבריאותם וגופם של אחרים. „עם כל הצער על הנאשם שבוודאי נפל מאגרא רמה לבירא עמיקתא, איני רואה מנוס מגזירת מאסר בפועל. כנגד תשעה ירחי לידה, אני גוזר עליו תשעה חודשי מאסר בפועל," החליט השופט, והוסיף על־כך מאסר־על־תנאי וקנס בסך 90 אלף שקל. **אילנה אלון** ■

צבוע צוחק אינו הורג

לבבה יש עיניים שחורות צוחקות וחיוך בזוויות הפה. השיער שלה אפור יפה ועליו פסים שחורים, טבעיים. היא שמחה וצוהלת ואוהבת לשחק ולהשתולל. היא אוהבת להת־רפק על אנשים ושמחה כשמלטפים את ראשה. יש לה אוזניים גדולות, ארוכות וזקופות.

בבה היא צברית, ילידת חיפה, אולם מגיל שישה שבועות היא מתגוררת אצל מירנה, בחוות שער הגיא שבדרך לירושלים.

שמה האמיתי המלא הוא בבה־יגה, על שם מכשפה רוסית מסיפורי־אגדות לילדים, אבל כולם קוראים לה בשם החיבה — בבה.

בבה אינה בחורה צעירה, אלא צבו־עה (הנקבה של הצבוע). היא מתגוררת כחיית־בית אצל מירנה שיבולת. היום היא כבר בת שנה וארבעה חודשים, כמעט צבוע בוגר.

בבה נולדה בגן־החיות בחיפה, והגי־עה למירנה במיסגרת פרוייקט מחקרי, שעורכת מירנה באוניברסיטת תל־אביב, על התנהגותם של הצבועים.

הצבוע הוא חיה שכמעט לא נחקרה עד היום, ובמיסגרת המחקר שלה מנסה מירנה, מאלפת־חיות וזואולוגית במיק־צועה, לבדוק עד כמה ניתן לאלף, לחנך ולשלוט על הצבוע, כאשר מתיי־חסים אליו כאל חיית־בית.

הצבוע נחשב חיה מאוד לא סימפ־טית. אנשים רבים זוכרים עד היום סיפורי־אימים ששמעו בילדותם, או־רות הצבוע הרע שצחוקו מהפנט את קורבנו וכך הוא גורר אותו אל המערה שלו, שבה הוא הופך את עורו וטורף את הקורבן.

הצבוע המפוספס, המצוי בארץ, בעיקר בנגב ובאיזור עין־גדי, אינו חיה טורפת כלל. זו חיה המתקיימת על שאריות של טורפים אחרים — עצ־מות, נבלות ואשפת פירות וירקות. אין לו טכניקה מפותחת משל עצמו לציד ממשי של בעלי־חיים. לכן יש לו לצ־בוע, הנמנה עם מישפחת הצבועים, לסת חזקה במיוחד, החזקה ביותר מקרב החיות (פי 20 חזקה מלסת של כלב).

„מכיוון שאין לו חושים מפותחים של צייד ואין לו דחף לטרוף," אומרת מירנה, „אפשר לעבוד איתו יותר בק־לות מאשר עם חיות טרף אחרות."

רעיון הפרוייקט על הצבועים היה כולו של מירנה. „זה פשוט ענין אותי מאוד," היא אומרת. „בטבע זו חיה חשדנית ופחדנית. אני גידלתי אותה בתנאי בית בקירבת אנשים. מגיל צעיר למדה להתנהג במצבים לא רגילים."

למרות זאת, בבה אינה מאולפת כמו כלב. ישנם מצבים שבהם אינה יכולה לשלוט בעצמה, במיוחד כשהיא נמ־צאת במצב של לחץ או פחד. לבבה, למרות שגדלה בסביבה „תרבותית," עדיין יש אינסטינקטים של חיית־בר.

כשביקשה מירנה להכניס אותה הביתה לצורך צילומים, סירבה בבה. באותו היום זיפתו את הגגות בחווה, ושינוי קטן זה בסביבה הטיבעית שלה, הכניס אותה ללחץ ולמתח. אפילו מירנה לא יכלה להרגיע אותה, והיה צורך להכניס אותה לכלוב, כדי שתרגע.

פורום
(המשך מעמוד 19)

לגת־העבודה וסגרו בהפגנת 400 האל
את הבימה לפני כל אדם שמיפ
לגת־העבודה התנגדה לו. הופעתם ש
שימעון פרס ויצחק רבין, שני התומכי
הנלהבים של מילחמת־הלבנון, כנו
אמים ראשיים בהפגנה זו בוודא
הוסיפה לממריה, אך זרעה זרע ש
פורענות, שנבט כבר כעבור כמו
שבועות. הכניעה לפיתוי עלתה במחי
יקר.

העובדה המכרעת היא שעם פירסונ
רו״ח ועדת־כהן, היתה תנועת שלוכ
עכשיו משותקת, בגלל סירובה הגמור
של מיפלגת־העבודה לשתף פעולה
עימה במאמץ להפלת ממשלת־בגין.
צלי רשף מודה בכך, למעשה, בדבריו.
כך נפרע החשבון. ההישג של הפגנת
ה־400 אלף יצא בהפסד החידלון בשעה
קריטית זו. ההתקשרות עם המערך
הביאה לאסון.

שיתוף־הפעולה עם מיפלגת־העבו־
דה נקנה במחיר הכניעה לתכתיביה
וההשתעבדות לאינטרסים שלה (האר
מיתיים או המדומים).

הדבר לא תרם לכלליות התנועה,
אלא להיפך — לצימצומה. כל האגף
העיקבי של תנועת־השלום הורחק
למעשה מן התנועה, תוך תשלום
מס־שפתיים לעיקרון הכלליות.

רשף מתעלם מגופים אחרים במחנה־השלום

יתכן שזה לא היה קורה אילו היתה התנועה מגיעה לכלל גיבוש פנימי ולהקמת מוסדות נבחרים, המייצגים את כל המגמות. השיטה של אד־הוק, בהנהגת פעילים שלמעשה לא נבחרו על־ידי איש, היתה יפה לשעה, אך לא למאמץ של שנים.

בהעדר תהליך מסודר זה של קבלת החלטות, בירור פוליטי ושיכנוע הדדי, למעשה לא היתה התנועה מסוגלת לגבש ריעה לגבי הבעיות המדיניות הגדולות. למשל: ההזמנות החוזרות של ראשי אש״ף להיכנס עימה לדר־שיח. סירובה של שלום עכשיו להיענות להצעה זו גזר עליה חוסר־מעש פוליטי והחליש את הצמרת המתונה של אש״ף. הוא חיזק את אנשי־הסירוב הפלסטיניים ופגע בתנועת־השלום הישראלית כולה. למעשה דנה שלום עכשיו את עצמה לדריכות במקום, כאשר כל המהלכים מוכתבים על־ידי ממשלת־הליכוד.

בהעדר הישגים פוליטיים, קשה להעריך את תרומתה של שלום עכשיו למצב־הרוח של המדינה. תנועה זו אינה הגוף היחידי במחנה־השלום, אף שנדמה שכך נראה לפעיליה. צלי רשף התעלם בדבריו לחלוטין מגופים אחרים, כגון „הוועד נגד המילחמה בלבנון”, שאירגן את ההפגנה הגדולה הראשונה נגד המילחמה ב־26 ביוני 1982. וספק אם היתה שלום עכשיו מעיזה לארגן את הפגנת ה־3 ביולי, לולא קדמה לה הפגנה מוצלחה ואמיצה זו. הוא גם מתעלם מהשפעתה של קבוצה קטנה אך חשובה כמו „יש גבול”, שאומץ־הלב של חבריה, סרבני־השרות בלבנון, חרש חריש עמוק מאוד בתודעת המדינה.

„המועצה הישראלית למען שלום ישראלי־פלסטיני”, שנפגשה עם ראשי אש״ף, תרמה תרומה חשובה ביותר לגיבוש דעת־הקהל החיובית בישראל, והוא הדין לגבי אנשי־רוח, עיתונאים וכלי־תיקשורת, ובראשם (כך אני מעז לציין) שבועון זה.

כל כוחות־השלום האלה, בכללותם, מילאו תפקיד חשוב, ועשויים למלא תפקיד יעיל יותר אם יהיה להם העוז לראות את המציאות כמות שהיא ולהתמודד עימה. שלום עכשיו היא אחד הכוחות האלה, והגדול ביותר מבחינה מיספרית, ובוודאי שמור לה מקום של כבוד במאמץ לאומי זה. לשם כך על פעיליה להתפכח מאשליות, נעימות ככל שתהיינה, ולהישמר מאווירה של שביעות־רצון שאין לה, למרבה הצער, אחיזה במציאות הקודרת.

לשיבולת יש חיית שעשועים. היא אוכלת שוקולד מריר, משחקת עם הכלבים, נוסעת במונית ומרבה לצחוק. היא צבועה.

מדי בוקר נכנסת בבה למכונית של מירנה, והשתיים נוסעות לאוניברסיטה בתל־אביב. הפרוייקט על הצבועים הוא צדדי, בדרך־כלל עובדת מירנה עם ציפורים — יונ־דואר ושחפים. לכן נמצאת שם מירנה בתוך כלוב ציפורים גדול, ובבה יכולה להסתובב בכלוב באופן חופשי. יש לה גיגית גדולה — הבריכה שלה. בבה אוהבת מאוד מים ונוהגת להשתעשע בתוך הבריכה הקטנה.

„פעם,” מספרת מירנה, „לקחתי את בבה לים. ראיתי שהיא מאוד אוהבת מים וחשבתי שתוכל להנות בים. אבל כשהיינו על שפת־המים, הגיע פיתאום גל גדול והיא נכנסה לפאניקה ורצתה לברוח. ניסיתי להרגיע אותה ולא הצ־לחתי. היא תפסה אותי ברגל, עם הפה שלה, כמו שהיא עושה בכל פעם שהיא רוצה לומר לי שהיא פוחדת. היא לא תופסת חזק, היא מאוד נזהרת לא להכ־איב לי. לכן מייד לקחתי אותה משם.”

בלי להכאיב

בבה היום היא כמעט חיית־בית. היא עונה לשם שלה, יודעת לבוא כששורקים לה במשרוקית. היא מבינה כשאומרים לה לא. עכשיו, כשהיא כבר צבוע בוגר, מתכננת מירנה אילוף יותר מתקדם.

מירנה, ילידת ארצות־הברית, נמ־צאת בארץ 14 שנה, וכמעט מן ההתחלה בחוות שער־הגיא. בארצות־הברית עבדה בחברה שעסקה באילוף חיות לסירטי טלוויזיה, לפירסומות לסרטים ולתיאטרון. שם אילפה, מלבד חתולים וכלבים, גם חיות אכזוטיות כמו למה, וולאבי, שהוא קנגורו קטן, ליאק, זאב, כבשים ואפילו ציפורים.

כשהגיעה לארץ, ידעה מירנה שהיא רוצה לעבוד עם בעלי־חיים והקימה יחד עם דבורה בר־שאול את החווה לגידול כלבים בשער־הגיא.

כיום יש בחווה 15 כלבים כנענים ושבעה קולים פרטיים של מירנה. בחווה ישנו גם פנסיון לכלבים.

בבה אוהבת לשחק עם הכלבים הר־בים הנמצאים במקום, למרות שהם דווקא לא כל־כך אוהבים לשחק איתה, מפני שהיא מטרידה אותם.

בינתיים מתכוונת מירנה להמשיך להחזיק את בבה. „אני קשורה אליה מאוד,” היא אומרת.

בבה, כנראה, לא תוכל להביא צאצאים לעולם. לא, היא איננה עקרה, אלא פשוט גדלה, מרגע שנולדה, בסביבה של בני־אדם. אין לה שום קשר עם צבועים אחרים, והיא אינה יודעת כי הם בני מינה. גם כשהיא נתקלת בצבועים אחרים, היא מתייחסת אליהם בחשדנות ובחוסר עניין.

אבל מירנה אומרת שזה בכלל לא נורא, אם לא יהיו לה גורים. „אפילו בטבע, אין הכרח שלכל נקבה יהיו צאצאים.”

בבה ישנה בלילה בבית, על הספה. יש לה מקום קבוע. לצידה ישן חתול סיאמי יפהפה, בעל עיניים כחולות, ושישה כלבים של הבית, קולים וכנענים.

כשבבה עצבנית ואינה יכולה להשתלט על עצמה, מוציאים אותה אחר כבוד מן הבית ומכניסים אותה לתוך הכלוב שלה, שבחצר. שם היא נרגעת, במיוחד כאשר מפתים אותה עם חתיכת שוקולד מריר.

מה קורה? – בבה הצבועה (מימין) עם מירנה. בבה זוקפת אוזניה ומרגישה בכל שינוי, ולוא הקטן ביותר, בסביבתה הטיבעית. היא עדיין חיית־בר, למרות שגודלה בידי אדם מרגע לידתה. שמה האמיתי הוא בבה־יגה, על שם מכשפה רוסיה מסיפורי אגדות לילדים.

צבועה בקמפוס

כשמירנה ניגשת אליה, בבה כמ־עט נמסה לגמרי, היא מתרפקת על מירנה כמו פודל. ברגעים כאלה קשה להאמין שבבה היא בעצם חיית־בר ולפעמים אף חיית־טרף.

אורך החיים של הצבוע הוא עד 25 שנה. מירנה טוענת כי הפרוייקט יכול בעצם להימשך לנצח. במילא הפרוייקט של הצבועים נעשה כ־„עבודה צדדית”, בזמן שהיא אינה שולחת או מקבלת יונ־דואר באוניבר־סיטה. בכל מיקרה, בבה הפכה חלק מן המישפחה.

למירנה בת, דורכס, בת 11. דורכס הוא שם של צביה בנגב. גם דורכס, כמובן, אוהבת להשתעשע עם בבה, בזמן שאינה עוזרת לאמא שלה להאכיל את הכלבים הרבים שבחווה, אחרי שהיא חוזרת מבית־הספר.

אין ספק שלגדל צבועה בבית כחיית־שעשועים הוא דבר נדיר, אך מירנה מתייחסת לכל העניין בטיבעיות גמורה. מילדות היא מוקפת בעלי־חיים מכל המינים והגדלים, לכן היא רואה זאת כדבר מובן מאליו לצרף אותה לסיורים ברחבי הקמפוס. כך יוצאת בבה עם מירנה לקפיטריה ומסתובבת איתה על המידשאות. „הסטודנטים והעובדים של האוניברסיטה,” אומרת מירנה, „כבר התרגלו לתופעה, והם אינם מתרגשים כשהם רואים אותנו ביחד.”

שוקולד בבה אוהבת מאוד ממתקים, בעיקר – שוקולד, וכאן היא מקבלת אותו בשמחה. גופה אפור ועליו פסים שחורים. זהו הצבוע הישראלי, המצוי בעיקר בדרום־הארץ. שיניו אינן חדות, אך שרירי הלסת שלו חזקים משל הכלב. בבה לא מאולפת ככלב, ולעיתים אינה שולטת בעצמה.

ספורט

כדורסל

הקוסם קוסם שוב

עברו רק שבועיים מאז תחילת הליגה וכבר מתברר שמכבי קרית־מוצקין, שעלתה העונה לליגה הלאומית, הפכה מוקד התעניינות והפתעה לא רק לאנשי הקריות של חיפה, שהצטופפו בשני מישחקיה, אלא גם לאנשי הכדורסל ברחבי הארץ.

בתחילה לא זרקו לעברה הרבה סיכויים, וגם לא למאמנה הותיק, **שמואל יעקובסון** (47). המאמן, תושב רמת־גן, הידוע בכינויו „סם הקוסם," היה בשנה האחרונה נושא להשמצות ורכילויות, בעיקר בקרב המאמנים הצעירים שכבשו השנה יותר מתמיד את הליגה. אלה ראו ביעקובסון אחד מדור שעבר זמנו.

מצבו של סם בליגה אשתקד, כמעט הצדיק את דעתם. הוא כמעט לא הורגש בליגה. על ההשמצות הרבות שנחתו עליו הוא לא אמר מאומה, רק ישב בשקט בצד וציפה להזדמנות נאותה להוכיח את יכולתו.

תמיד בחדשות. בעבר הלא־רחוק הוכיח לא פעם יכולת מבריקה של מאמן בעל שיעור־קומה. לא אחת טען שמאמנים צעירים, הצצים בשטח כמו פיטריות אחרי הגשם, עולים על מפת הכדורסל הישראלי וגם יורדים כלעומת שבאו. „חלקם בכדורסל לא ייזכר ואילו יעקובסון יישאר תמיד בחדשות."

ואומנם, נראה כי עתה הוא מלמד לכל כיצד אפשר לנצח עם קבוצה אלמונית קטנה ופרובינציאלית, קבוצות טובות יותר. „סם הקוסם" זכה בתוארו לא בלי סיבה. הלא גם בעבר ידע יעקובסון לשלוף קסמים מהשרוול, שהביאו לתהפוכות במישחקים ולניצחונות סנסאציוניים ומפתיעים.

מאחוריו שורה של הישגים יפים. הוא אימן בזמנו את הפועל גבעת־חיים והפך אותה גורם רציני בליגה הלאומית. בזמנו העלה על המפה גם את הפועל רמת־גן שהפכה, ברבות הימים מעצמה המסכנת אף את הבלתי־מנוצחת מכבי תל־אביב.

גם עם מכבי רמת־גן הביא הישגים נאים בגביע־אירופה, ואף הניצחון היחידי שהשיגה הפועל תל־אביב מול מכבי תל־אביב הגדולה, בעשר השנים האחרונות, היה תחת ניהולו של שמואל יעקובסון.

עכשיו הכל בסדר. לא פלא שהוא הסיכוי של קירית־מוצקין להישאר בליגה הלאומית.

מאמן יעקובסון
מכונית מלאה מזומנים

אחד הסיפורים, המתהלכים בימים אלה, הוא על האופן שבו נוצר הקשר בין יעקובסון ובין קיריית מוצקין: יום אחד, בזמן שהותו במכון־ויינגייט, הזדמנה למקום מכונית, שנעצרה לידו בחריקת בלמים. מן המכונית פרצו ארבעה צעירים, ניגשו אליו והציעו לו הצעה שקשה לסרב לה: אימון קיריית־מוצקין תמורת המזומנים שבהם היתה מלאה המכונית.

נכון שתאונת־הדרכים הקשה שפקדה את המאמן לפני כמה שנים והפכה אותו נכה, הורידה במשהו מהמוטיבציה האדירה שלו, והפרידה לתקופת־מה בינו ובין המיגרש, אבל עכשיו הכל בסדר. יעקובסון, רואה אתגר מיוחד באימונה של מוצקין, הוא רוצה להשאיר את הקרייתית בליגה הלאומית, כי סם הקוסם קוסם שוב.

שחקן מוקפא מאד

השבוע חידשה מכבי תל־אביב את כרטיס־השחקן של שחקנה בעבר, המתגייר האמריקאי **ג'ים בוטרייט**, הנחשב שחקן מוקפא, מאז ערק בחזרה לארצו, לפני כשנתיים, בשל חובת השירות בצה"ל.

תופעת השחקנים המוקפאים באיגוד הכדורסל אינה חדשה. לפי חוקי האיגוד יכולה קבוצה להמשיך לרשום שחקן ששיחק בשורותיה ועזב אותה, כשחקן מוקפא. תרגיל זה מאפשר לקבוצה להחזיר לשורותיה את השחקן מבלי שהדבר ייחשב כהעברה.

לא אחת השתמשו קבוצות בחוק זה לטובתן. הפועל תל־אביב, למשל, הקפיאה את **בוב פליישר** ובעונה שעברה החזירה אותו לשורותיה. השנה עזב פליישר את הארץ והפועל ממשיכה לרשום אותו כשחקן מוקפא.

כמו איש מהיישוב. הרשמתו של ג'ים בוטרייט כשחקן מוקפא במכבי תל־אביב מושכת תשומת־לב מיוחדת. בוטרייט שיחק שנים לא מעטות במכבי. בתחילה הובא כשחקן זר, שהיה מיועד למישחקי גביע־אירופה בלבד. אחר־כך רצתה מכבי שבוטרייט ישחק גם במישחקי הליגה.

מה עושים? שולחים אותו לארצות־הברית ואחרי כחודש חוזר השחקן מגוייר כדת וכדין, הוא זוכה באזרחות ישראלית ומשחק בליגה המקומית כמו כל איש מהיישוב. אחרי כמה שנים קיבל הישראלי החדש צו־גיוס לצה"ל. אותה עת התכוננה הנבחרת הלאומית לאליפות־אירופה בצ'כיה. בוטרייט, ששהה בחופשת מולדת בארצות־הברית, הוטס ארצה על חשבון איגוד־הכדורסל, השתתף במחנות־אימונים ויצא עם הנבחרת לצ'כיה.

לפני צאתו הערימו שלטונות צה"ל קשיים על יציאתו, בגלל צו־הגיוס שהיה בכיסו. בוטרייט התחייב לשוב ארצה מייד עם תום אליפות־אירופה. אך תחת זאת המשיך מאירופה היישר לארצות־הברית ומאז לא שב ארצה. מאז הוכרז גם כעריק־צה"ל.

לכן תמוהה הרשמתו כשחקן מוקפא במכבי תל־אביב. אבל יש הסבר: בעיקבות שיחרורו של **ג'ק צימרמן** נוצרה במכבי בעיה עם קלעי־החוץ, לכן היא רוצה לשמור לעצמה את האופציה להביא את בוטרייט, אולי למישחקי גביע־אירופה.

האומנם יעז בוטרייט להופיע בארץ אחרי שערק מצה"ל? האם הוא מוכן לעבור את הצפוי לו? האם יהיה מוכן לעשות זאת כדי לשחק כדורסל?

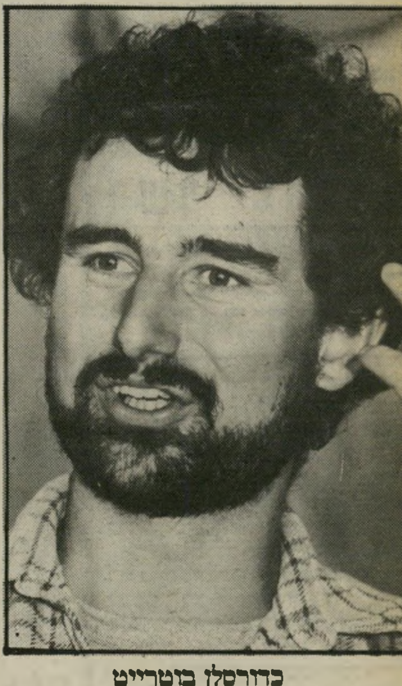

כדורסלן בוטרייט
גיור כן, צה"ל לא

קבוצה תל־אביבית נודדת לרמלה, אחרת מקיימת שני מישחקים בערב אחד, ורק בגליל אין בעיות בכלל

המאבק על הקהל

עונת המישחקים אך החלה, וכבר נשמעים דיבורים על בעיות תקציביות בקבוצות כדורסל שונות. אין ספק, שמרכיב חשוב בתקציבה של קבוצת־ספורט הוא ההכנסות ממכירת כרטיסים למישחקים. באזור תל־אביב וגוש־דן משחקות שבע קבוצות־כדורסל מתוך ה־12 של הליגה הלאומית. לכן מתחולל מאבק גדול על הקהל התל־אביבי.

לא פעם אפשר לגלות שלמישחק מסויים מגיע קהל רב בעוד שלמישחק אחר, המתקיים באותו איזור, אין כמעט קהל.

תופעה זו מעיקה כבר כמה שנים על הקבוצות התל־אביביות. השנה החריפה עוד יותר בגלל רחיסות המישחקים וצפיפותם לעומת העונות הקודמות.

לא פעם מופיעות בעיתונות היומית מודעות ענק, העולות ממון רב, של קבוצות שונות. במיקרים רבים אין ההכנסות מן המישחקים מכסות אפילו את ההוצאות על המודעות.

• • •

קבוצת „ביתר תל־אביב" נדדה העונה לרמלה, כדי לשחק שם את מישחקיה. לפי הערכתם של אנשי הקבוצה לא היה מגיע קהל למישחקיה, ואולי ברמלה, מקום שאין בו קבוצה הראויה לשמה, יגלה הקהל המקומי עניין.

גם מכבי עשתה צעד דומה, כדי למשוך קהל גדול למישחקיה. מכבי מקיימת שני מישחקים בערב אחד, יחד עם קבוצת הבת שלה, מכבי דרום.

רק לקבוצות הצפוניות אין כמעט בעיה כזאת. קבוצת הפועל גליל עליון, למשל, מצליחה למכור את כל מינוייה עוד לפני תחילת העונה, מפני שמיספר הקבוצות באיזור קטן במיוחד. דבר דומה קורה לקיריית־מוצקין המצליחה למלא בימים אלה את אולמה הביתי, נעמן, שליד עכו.

יוצאת־דופן בגוש־דן היא הפועל חולון, שהצליחה בשנתיים האחרונות להדליק את תושבי עירה, ואלה ממלאים את אולמה עד אפס מקום, באופן קבוע.

הסירה והמכולת

האוכל הפולני סיכל את תוכניתם של שני השייטים הישראלים, **איתן פרידלנדר** **ושמשון ברוקמן**, שהם גם סגני אלופי־העולם לשייט בדגם האולימפי 470. קילקול־קיבה, מלווה חום ושילשולים, הוציא את השניים כמעט מכלל שימוש וגם ממקום מכובד באליפות־אירופה שהתקיימה החודש בפולין.

כבר שש שנים רצופות נוטל הצמד חלק בתחרויות העולמיות לספורט השייט. תמיד השיגו תוצאות נאות. הפעם הביאו השייטים היחידים בעלי הסיכויים לאולימפיאדת לוס־אנג'לס 1984, רק את המקום ה־20.

מתי ואיך ומה. אליפות־אירופה היתה עבור שני השייטים שלב שני במיבחנים לקראת האולימפיאדה. „החלטנו," סיפר איתן פרידלנדר בן ה־25, „להקדיש את כל אליפות אירופה לנסיונות וניסויים לאולימפיאדה."

השניים שתפסו כבר, מזה שנים, מקום נכבד בין השייטים בעולם, החליפו את הסירה הטובה שלהם, בעזרתה הצליחו לזכות במקום השלישי באליפות העולם בסירה אחרת, בעלת עדיפות ויתרון על פני הסירות המוכרות.

הסירה היא מתוצרת הולנד, פיתוח של שייט גרמני, שעברה שינויים ושיפורים על־ידי פרידלנדר וברוקמן, כדי שתתאים לצרכיהם: „המטרה — להגיע למכסימום מהירות!"

הניסיונות והניסויים לא סייעו להצלחת השניים באליפות האירופית, וזאת היתה סיבה נוספת, מעבר להרעלת הקיבה שקיבלו מהפולנים: „האוכל היה זוועה והתרוצצנו עם חום גבוה. יצא שבכלל לא שטנו, אפשר להגיד שרק צפנו, בגלל הבעיה הפיסית כושר הריכוז שלנו ירד. כדי להצליח בשייט צריך כושר ריכוז גבוה, כדי לדעת מתי ואיך ומה לעשות. השיט זה לא ענף של שרירים.

„היו עוד שייטים שסבלו כמונו מהמזון. זוהי שערוריה אם מפסידים בתחרות בגלל מזון רע. אבל זה מה שהיה לפולנים להציע. זה לא היה מתוכנן, גם נבחרת פולין אכלה באותו מקום."

שייט פרידלנדר
המטרה: מכסימום מהירות

אילולא המיבחנים לאולימפיאדה, שהיו כלולים בתחרות, הם לא היו ממשיכים. אילו היו במצב בריאותי תקין, הם בטוחים שהיו מצליחים לסיים בעשירייה הראשונה.

יבש ורטוב. מה הסיכויים שלהם לאולימפיאדה? קודם כל, יש להם תכניות אימונים למשך עשרה חודשים עד האולימפיאדה, בצורה מסודרת, גם אימונים יבשים של כושר וגם אימונים רטובים על הים. כך שלקראת האולימפיאדה יגיעו לשיא.

יש להם רק בעיה אחת: שניהם עובדים והאימונים לא מאפשרים לעבוד בצורה מסודרת. עד עכשיו הם עובדים יותר בחסד מאשר בזכות. בתקופת אימונים רגילים הם מצליחים לעבוד רק ארבעה ימים בשבוע וזה נוסף לתקופות בחו"ל המסתכמות לפעמים בחמישה חודשים בשנה. התוצאה: אף מקום־עבודה נורמאלי לא מוכן להעסיק אותם לאורך ימים. לקראת האימונים לאולימפיאדה יצטרכו, כנראה, להפסיק לעבוד („ואם לא עובדים, אין ממה לקנות במכולת!")

ומאחר ששני השייטים רוצים גם לקנות במכולת וגם לייצג את ישראל בכבוד בלוס־אנג'לס, נשארה רק כתובת אחת — מוסדות הספורט.

אתה והשקל

מאת מאיר תדמור

הבורסה

הקנסות של הבנקים שכדאי להם בכל זאת לשלם

יש לי סיפור מעניין מאוד בענייני בנקים. מכיוון שלכולנו יש חשבון־בנק, זה צריך לעניין אותנו. למה, למשל, הבנקים לא נוהגים לפי הכללים שהם עצמם מציעים ללקוחותיהם? למה? מכאן בעצם צומח הסיפור. אבל לפני שאנחנו ניגשים לסיפור עצמו, צריך להסביר מונח שמופיע לאחרונה הרבה בחדשות: לבנקים

יו״ר רקנאטי
עולה לירושלים

יש גרעונות־נזילות. זה בערך כמו שאני הייתי אומר שיש לי אוברדראפט, עליו אני משלם ריבית של 300%. אבל, אצל הבנקים אין אוברדראפט, יש גירעון. הם פשוט מלווים יותר משמותר להם להלוות. מי שקובע כמה מותר להם להלוות הוא בנק־ישראל, הקובע מה שנקרא „שיעור נזילות”.

לאט־לאט יובן הכל. בסך־הכל אמרנו שמה שאצלנו זה אוברדראפט, בבנק זה גירעון־נזילות. אז עכשיו, מה זה גירעון־נזילות? הנה, מיד תקבלו תשובה לעניין.

בנק־ישראל קובע לבנקים את השיעור, או הסכומים, שהבנקים רשאים להלוות מכספי הלקוחות. אם הם מלווים יותר משמותר, הם בגירעון. עכשיו מגיע ההבדל הגדול. כשלקוח באוברדראפט, הוא מתחייב בריבית גבוהה יותר. כאשר בנק בגירעון־נזילות, בנק־ישראל מחייב אותו בקנס, הגדל ככל שהגירעון גדל.

לבנקים יש בעיות. אין להם די כספי לקוחות כדי שיוכלו לתת לכולם, אבל הם נותנים ונכנסים לגירעונות. ואז, כשהגירעונות מגיעים נניח — ל־15 מיליארד שקלים, הם זועקים שהם

יו״ר יפת
עולה לירושלים

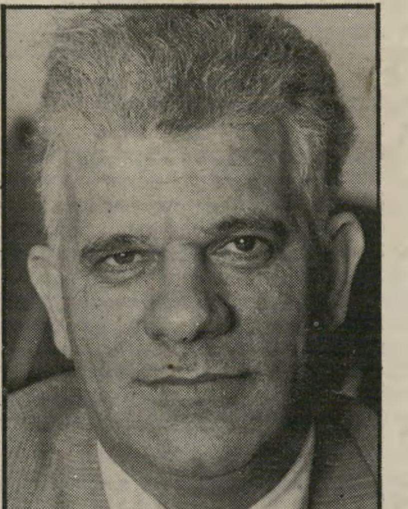

נגיד מנדלבאום
מחכה בירושלים

לא יכולים עוד, ו... מה? אחרי שבוע או יותר הכל מסתדר. אבל, כדי לקדם את הגירעונות שיבואו, הם טוענים שהקנסות של בנק־ישראל הם כמו הטלת ריבית של 500%, בעיקר משום שהקנסות אינם מוכרים כהוצאה לצורכי־מס. כלומר — כל שקל קנס הוא למעשה שני שקלים ויותר. זה מה שאומרים הבנקים.

מנכ״ל גזית
עולה לירושלים

ואז בא לי רעיון, לבדוק אם מה שהבנקים אומרים זה נכון. ותאמינו או לא, יד המיקרה באה לעזור לי לגלות את האמת לאמיתה.

אחרי הצעקה האחרונה של הבנקים על הגירעונות שלהם, ואחרי שראשי הבנקים ארנסט יפת („בנק לאומי”), גיורא גזית („בנק הפועלים”) ורפאל רקנאטי („בנק דיסקונט”) נסעו ללישכתו של נגיד בנק־ישראל, ד״ר משה מנדלבאום, בירושלים, הציע להם הבנק הצעה שאפילו אני הייתי מקבל אותה. הוא, הנגיד, הציע להם הלוואה של 5 מיליארד שקל, בריבית של 170% לריבעון (שלושה חודשים), שהיא ריבית של 312% לשנה. ועוד: הריבית תוכר כהוצאה. הם, הבנקאים, סירבו. והרי הם טענו שהקנסות שהם משלמים לבנק־ישראל על חריגות הם בסדר גודל של 500 אחוז, ופה מציעים להם מציאה כשרה ב־300%?

מתברר שזעקות לחוד ועסקים לחוד. אפילו אצל הבנקים.

איך להרוויח יותר והבנקים קצת פחות

ועוד משהו על הבנקים. אך לפני זה
אגב: פגשתי מכר, מסוג אלה שאתה אומר
ברחוב „שלום”. אבל הפעם, בניגוד לכל הפ
הקודמות, הוא, המכר, העיר את אזניי,
ביטויי) „ראית, גם בל״ל הפסיד במחצית
הראשונה.” על כך אמרתי לו שני דברים
הנראה שהבורסה בשנה שעברה היתה טובה
ולכן הבסיס להשוואה גבוה מדי. זה נשמע
אולי מסובך, אבל זה נכון. ודבר שני, אנ
מודאג. אם שני הבנקים הגדולים מגלגלים
מ־50 מיליארד דולר בשנה (דולר, לא
ושניהם ברשימת מאה הבנקים הגדולים ב
אני לא מודאג.

ועכשיו נחזור לעניין שלשמו אמרנו
משהו”, בתחילת הקטע. כבר אמרנו שהב
בצרות, יש להם בעיות של גירעונות־נזילות
היו בשבוע שעבר בגירעון של 15 מיל
שקלים; וזה הרבה מאוד, גם אם לא היו
צרות אחרות: הבורסה למשל. אני, באופן יוצ
הכל, מוכן לשמש יועץ־חינם לבנקים ול
להם מקור לשקלים החסרים להם.

אם אתם זוכרים, גירעונות־הנזילות נו
ממחסור בפיקדונות של לקוחות בשק
מאיפה? כן, מאיפה משיגים שקלים נוספים
לקוחות? יש מקור בלתי־אכזב, אך הוא ד
קצת מאמץ וקצת רצון. שניהם כנראה חס
בבנקים: ואני מדבר ברצינות.

בידי הבנקים, נכון להיום, בפיקדונות ה
מקומי במטבע חוץ (מה שידוע כפת״ם), יש
מיליארד דולר. זהו הסכום שיש היום לתו
ישראל בדולארים בבנקים. סכום זה שווה
230 מיליארד שקלים. שישה אחוזים מסכום
יספיקו לכסות את כל גירעונות הנזילות של
הבנקים. עכשיו, איך גורמים לכך שבעלי הפ
יעבירו חלק קטן מכספם לפיקדונות בשק
שיכסו את גירעונות הבנקים? שאלתם. ובכן
פיתרון.

**אם הבנקים יציעו ללקוחותי
ריבית גבוהה יותר על תפ״
(תעודות פיקדון סחירות) ועל פ
ופל״ק (פיקדונות לזמן קצר), נ
אנחנו, המפקידים, מוכנים להפוך ד
מהדולרים שלנו לשקלים ולהציל
הבנקים. אבל, שיתנו ריבית (שד
אינה חייבת במס) של 120%, אם
150 אחוז; מה יש, זה תמיד יותר
מהלוואות של 300% שמציע ב
ישראל ו־500% קנסות.**

עכשיו, תשאלו אם זה כל־כך פשוט וכו
למה הבנקים לא עושים את זה? ראשית, צ
לשאול אותם, את הבנקים. שנית, אם אפ
לשלם 60% עד 90% על תפ״סים, למה לש
יותר? צריך גם להרוויח משהו, מה שיו
והכי־חשוב—בבנקאות הישראלית אין קרטל
אבל, בדרך כלל מתיישרים ברמה מסויימת,
גם מבלי להחליף מיסמכים בין הבנקים.

**הגיע הזמן שהבנקים יילחמו קצת
הכסף שלנו. שיתנו יותר. מי שי
ריבית גבוהה יותר, יזכה בכסף.
ישלם קנסות על גירעונות נזילות ו
יעשה את החשבון טוב, יצא מרווי
ועוד משהו: אם הבנקים ימשיכו לזע
אנחנו נמשיך לקנות דולארים, ו
יגדילו את גירעונותיהם וימשי
אולי, לנסוע לירושלים, לבנק־ישרא
לבקש רחמים.**

החשמל שאכל את תוספת־היוקר

על־פי תורת הכלכלה הנכונה, שהונהגה לראשונה לפני שנה בישראל, אמורה היתה האינפלציה להגיע ל־90%. התורה הזו אמרה, בין היתר, שאם המחירים של שירותים שבשליטת הממשלה יעלו מדי חודש בחמישה אחוזים, וכך גם שער החליפין של הדולר, יש סיכוי שהאינפלציה תידרדר מטה. בעל התיאוריה המבריקה, ד״ר **יקיר פלסנר**, יועץ שר־האוצר, ופרופ׳ **עזרא סדן**, מנכ״ל האוצר, נסעו לוושינגטון להסביר שהתיאוריה בסדר, הביצוע כושל ונכשל מטעמים פוליטיים. הם יסבירו שם שבגלל חוסר זמן לא הספיקו להכניס לתיאוריה את הגורמים הפוליטיים. אבל עכשיו, עם הקמתה של ממשלה חדשה, הם יילקחו בחשבון.

מסתבר, שאת הסחורה הזו האמריקאים לא קונים. ויותר מזה: יש להם תיאוריות משלהם, המסבירות מדוע הכלכלה הנכונה נכשלה.

ועכשיו לעיקר: כל הוויכוחים הם ויכוחי־סרק. גם אנחנו וגם האמריקאים יודעים שהם שוב ישלמו את החשבון. אין להם ברירה.

בעוד שנה יהיו הבחירות לנשיאות. גם אצלנו יש מהומה. וכמו ששני שליליים הם חיובי, כך שתי מהומות פוליטיות הם סיוע כלכלי לישראל. העיקר העיתוי.

ואולי עוד הערה למקבלי־השכר: לא חשובה התיאוריה, אם עד עכשיו עלו תעריפי החשמל מדי חודש ב־5%, הרי מהחודש חל שינוי. בשבוע אחד הועלו התעריפים ב־20%, וזה כמו 80% בחודש בן ארבעה שבועות.

ולא רק זה. בניגוד לתיאוריה, התעריפים עובדים גם על העבר, ואנחנו נשלם למפרע מה־25 באוגוסט. אבל גם זה עוד לא הכל. בחודש הבא נקבל תוספת־יוקר, על יוקר מלפני חודשיים ושלושה, וכדי שלא יישאר לנו הרבה — את מחציתם נתרום ל„חברת החשמל”. חכו ותראו את החשבונות החדשים. מועדים לשמחה ולחשמל.

מה יהיה אחרי החגים

אני מוכרח לומר משהו על הבורסה. קודם כל, היא נעשתה מעניינת. כל הזמן היא היתה בירידה — עכשיו לשם שינוי היו גם עליות. המיני־מפולת התורנית נבלמה, בינתיים. בבורסה כבר רואים חיוך. קצת מעושה, קצת לא ברור. אבל בכל זאת חיוך.

אולי ההגדרה הטובה ביותר למצבה של הבורסה היא: מבוכה. יש עליות, קליטה טובה, שמועות שהבנקים יקנו סחורה, ועם כל אלה, פחד, חשש, אולי יקרה עוד פעם מה שקרה כבר חמש או שש פעמים השנה: עליות טכניות בשערי המניות, שלאחריהן באות ירידות לא טכניות בשערי־המניות.

ושוב אני חוזר על מה שאמרתי ערב החגים: אחרי החגים נדע בברור לאן נושבת הרוח. נדע אם המשקיעים הקטנים יחזרו לבורסה. נדע אם הם ימשיכו להמתין — או, שיימאס עליהם כל העניין ולבורסה לא תהיה תקומה. מלשון תקום.

ולמה לא להגיש לכם מדברי החוזר הפנימי של אחד הבנקים האומר: שוק־המניות לוט עדיין בערפל, בשל אי־הוודאות הפוליטית, המעכבת החלטות בתחום הכלכלי וגורמת אי־בהירות למשקיעים. אין רואים הסטת כספים לשוק־המניות (לכן). יתכן שהעליות של הימים האחרונים הן תגובה טכנית לשחיקה שהיתה לפני זה, ויתכן שהעליות מצביעות על שינוי

מגמה. (ייתכן). המצב יתברר יותר בימ
ובשבועות הקרובים (הלוואי). והמישפט האחר
בינתיים הפעילים העיקריים בשוק
המקורבים, ובמיוחד הבנקים.

בנק אחר רואה את השוק בעיניים ורוד
יותר ואומר: רמת השערים הנמוכה, הסיכוי
להרכבת ממשלה, פירסום תוצאות עיסקי
נאות בחלק מהחברות — יוצרים בסיס נ
להמשך המגמה החיובית. ועכשיו לעיקר:
מישקל רב לאופן קליטת ההיצעים על־י
הבנקים במימושים הצפויים.

**חוץ מזה, החגים עוד לא נגמרו. ו
אחריהם נוכל להסביר לכם שצדקנו. א
השערים יעלו והמשקיעים יבואו –
צדקנו. אם השערים לא יעלו, אולי יר
עוד קצת, גם פה צדקנו — לא הבטח
לכם שיעלו. זה בערך הנוסח שמכיני
היועצים לניירות ערך ללקוחותיה
בינתיים המכסיל הוא ירוק, ולא חשו
הגובה.**

שמיר עם בגין
מימין לימין

(המשך מעמוד 13)

שמיר חייך, התייחס לכל בהגינות, שמר על הזכויות של יריבים, בירר חילוקי־דיעות בשיחות בלישכתו, והגיע תמיד לידי הסדר. הוא לא רכש לו אויבים, גם אם לא ידידים. אין הוא שחצן או יהיר, לפחות למראית־עין. יש לו כושר־שיכנוע רב, גם אם אין לו כריזמה.

„מוסד החוץ"

עלייתו לגדולה נבעה מעקשנותו האופיינית. היה עליו רק להמתין למחדליהם של אחרים.

המאורע הראשון שקידם אותו היה פרישתו של עזר וייצמן, יו"ר הנהלת חרות. עזר חסר־הסבלנות לא סבל את האווירה בתנועה. הוא רב עם בגין, פרש, ויצחק שמיר קיבל תפקיד־מפתח זה לידיו.

כמו וייצמן, כן גיסו־לשעבר משה דיין. באחד הימים קם ופרש ממישרד־החוץ, מבלי שאיש ידע מדוע ועל שום מה. לתדהמת רבים, העביר בגין את התפקיד לשמיר.

למראית עין לא היו לשמיר שום כישורים לתפקיד זה דווקא. האנגלית שלו היתה עילגת, הופעתו אינה מרשימה, היה קיים חשש לגבי יחס העולם לאדם שהכל ידעו על הקשר שלו לרצח הלורד מוין, רצח הרוזן ברנדוט ומעשים רבים אחרים.

אולם שמיר הפתיע גם הפעם. הפקידות של מישרד־החוץ החלימה במהירות מתדהמתה, והתלהבה מן השר החדש. בניגוד לדיין, שהיה ברדקיסט מוחלט, ושבניגוד להופעתו הפומבית היה גס כלפי פקודיו, לא הקשיב לעצותיהם ולדבריהם, ופעל על דעת עצמו וכאוות נפשו, מבלי להתחשב במיצוות־היסוד של עבודת־צוות ויחסים קולגיאליים, התגלה שמיר כשר סביר ונוח. הוא התייחס לאנשים בהגינות, הקשיב להם בתשומת־לב, הכניס מישטר וסדר, נהג כפי ששר אחראי צריך לנהוג.

רושם טוב זה דהה אחרי זמן. הסתבר כי שמיר אמנם מקשיב בתשומת־לב, אך פועל לבדו, ועל דעת עצמו. הוא פעל בסודיות גמורה, כמו במחתרת. עזר לו בכך איש־מוסד ותיק אחר, דויד קימחי, שאותו הביא עימו כמנכ"ל.

כמה מן המיבצעים הסודיים של שר־החוץ ומנכ"לו נשאו פרי, כמו חידוש היחסים עם זאיר וליבריה. היחסים אם ארצות־אפריקה, שניתקו את יחסיהן הרשמיים עם ישראל, מתנהלים זה מכבר באמצעות המוסד.

דיפלומטים ותיקים החלו מכנים את מישרדם, בהלצה מרה, כ„מוסד החוץ".

סיבה אחרת של אי־פופולריות גוברת במישרד־החוץ היא ציוות עמדות־המפתח בשרות־החוץ בפרוטקציונרים ואנשי־המיפלגה.

שחיטה? לא שמעתי

אירוע נוסף שפינה את הדרך לפני שמיר היה קשור באיש־מחתרת ותיק אחר: יעקב מרידור.

כאשר חשב בגין על מינוי יורש, פנתה המחשבה באורח טיבעי אל מרידור. כלפי איש זה היה לו מצפון רע: מרידור היה מפקד אצ"ל, כאשר התבקש בגין לקבל לידיו את הפיקוד על האירגון. למעשה הדיח בגין אז את מרידור. שהספיק בתקופה קצרה של פיקוד, אחרי מות דויד רזיאל, להרוס את האירגון מבפנים. בגין נאלץ לבנותו כמעט לגמרי מחדש. אך הוא התייחס אל מרידור בהגינות, מינה אותו כסגן־המפקד.

עתה השתדל בגין להחזיר את מרידור לפעילות בתנועת־החרות, החזיר אותו לכנסת ומינה אותו כיורש־העצר הבלתי־רשמי שלו. מועמדות זו נעלמה, כאשר הציג מרידור את עצמו לעיני המדינה כולה כנוכל ו/או כאידיוט, בפרשה המפורסמת של

מייד מה מתרחש, מה גם שבמשך זמן רב הזהיר בממשלה מפני הקשרים עם הפלאנגות. הוא התקשר ב־11.15 עם שמיר והודיע לו שהפלאנגות „עושים שחיטה". הוא ביקש ממנו לבדוק את העניין ולפעול.

מדוע פנה ציפורי לשמיר דווקא? זאת אפשר רק לנחש. הוא פחד לפנות אל בגין עצמו, אולי מפני שחשש שמא לא ישים אליו בגין לב. בגין היה מכור אז לגמרי לאריאל שרון, והוא ידע כי ציפורי, סגן־שר־הביטחון בימי וייצמן, מותח באורח קבוע ביקורת על השר החדש, שרון. שמיר, לעומת זאת, היה חברו של ציפורי למאסר באריתריאה, וציפורי עזר לו אז לברוח. הוא יכול היה לקוות שאם ישמע בגין על העניין מפי שמיר, יתייחס לכך במלוא הרצינות.

אולם שמיר לא עשה דבר. במשך יממה שלמה, שבה נמשך הטבח במלוא הקצב, ישב באפס מעשה.

שמיר הופיע לפני ועדת־החקירה של השופט יצחק כהן, והוזהר כחוק שהוא עלול להיפגע. הוא ניסה לתרץ את התנהגותו — והצטדקותו היתה רחוקה מאוד. הוא טען שלא שמע מפי ציפורי את המילה „שחיטה", אלא רק „השתוללות", וחשב שמדובר סתם בלחימה של הפלאנגות. הוא חשד בציפורי, מפני שזה התנגד לפלאנגות ומתח ביקורת על שרון. הוא שאל מישהו במישרדו — הוא שכח מי — אם יש חדשות מביירות, וכשהלה השיב בשלילה, הסתפק בכך.

היה ברור לחלוטין: או ציפורי או שמיר שיקר. לגבי הציבור הרחב, היה קל להחליט מי. ציפורי, על כל חסרונותיו, ידוע כאדם ישר כסרגל. מעולם לא

מכיוון שבגין עצמו הואשם על־ידי הוועדה בהתנהגות דומה, לא יכול היה לרגוז על שר־החוץ שלו.

הקצה הקיצוני ביותר

זהו היורש. כאשר ניצח שמיר במפתיע את דויד לוי, ברוב גדול של 436 נגד 302, אחת הסיבות העיקריות היתה בוודאי שרוב הנוכחים ידעו כי מנחם בגין מעדיף אותו.

האיש שינהל עתה את ענייני ישראל הוא האדם הקיצוני ביותר במימסד הקיים. מעבר לו נמצאים רק השוליים המטורפים של הקבוצות הפאשיסטיות.

מי שפוגש אותו לראשונה מתרשם מקומתו הנמוכה ומראשו הגדול, חיוכו הקבוע, דרך־דיבורו הסבירה, העדר כל עויינות אישית, הנכונות הבולטת לשכנע בדברי־נועם.

זהו הרושם החיצוני. האישיות מאחרי חזית חיצונית זו שונה לגמרי. שמיר הוא אדם נוקשה ביותר, בעל דיעות נוקשות עוד יותר. עולמו קבוע וחד־מימדי: היהודים צודקים, כל הגויים רוצים לרצוח אותם, „העולם כולו נגדנו".

ילדותו בפולין האנטי־שמית, גורל מישפחתו בשואה, החוויות במחתרת — כל אלה יצרו אישיות שאינה יודעת פשרות, ואינה יודעת חשיבותה של פשרה. חסרה לו כל רגישות לריגשותיהם של עמים אחרים, וכל עניין ערבי זר לו לחלוטין.

לא יעלה על דעתו להכיר אי־פעם בקיומו של עם פלסטיני, שיש לו זכויות כלשהן. על הפגישה של פעילי־שלום ישראליים

מי שחושב ששמיר יהיה ראש־ממשלה לזמן קצר ובתקופת מעבר — אינו מכיר את האיש. הוא עשוי להשתלט על כל המערכת ולהתבסס כראש־הממשלה לתקופה ארוכה ביותר

מקור־האנרגיה החדש, שעמד להאיר את רמת־גן בנורה אחת ולשבור את תורתו של אלברט איינשטיין. בגין העלים את עיניו במשך שנים מאפסותו של מרידור, מהמר ורברבן שיצר סביבו רושם של הצלחה. היה עליו לחפש לו יורש אחר.

הוא בחר באופן טיבעי בשמיר. אומנם לא היה איש־אצ"ל, אך הוא היה שייך למישפחה הלוחמת. הרקע והמוצא שלו דומים לזה של בגין. דיעותיו לאומניות קיצוניות כדיעותיו שלו. אפשר היה לסמוך עליו. בעניין החשוב היחידי המעניין את בגין — חזון ארץ־ישראל השלמה — לא נפל שמיר במאומה מבגין עצמו.

העובדה ששמיר התנגד באופן מופגן להסכמי קמפ־דייוויד ולחוזה־השלום עם מצריים, ונמנע בכנסת מהצבעה בשני המיקרים, לא הפריעה לבגין. להיפך, היא הוכיחה לו ששמיר דבק בדיעותיו ולא יתפשר לעולם.

גם הצל האחרון שהעיב על שמיר לא הפריע לבגין, אלא להיפך. היה זה הצל של טבח צברה ושאתילא. כמו בגין עצמו, יצא שמיר מפרשה זו בשן ועין.

מעורבותו חמורה מאוד.

ביום השישי בבוקר, ערב ראש־השנה תשמ"ג, ביממה הראשונה של הטבח, נודע הדבר לעיתונאי זאב שיף. זה היה אמור להיפגש עם שר־התיקשורת מרדכי ציפורי, והוא ניצל את הפגישה, ב־11 בבוקר, כדי להזהיר את השר.

ציפורי, תת־אלוף (מיל') בצה"ל וחייל מיקצועי ותיק, הבין

נתפס באמירת אי־אמת.

הוועדה לא רצתה להקשות על שמיר. „לא קל להכריע בין הגירסות הסותרות," קבעה במסקנותיה — ולא הכריעה. אך היא קבעה כי „שר־החוץ לא עשה כל נסיון ממשי לבדוק... קשה למצוא הצדקה לזילזול כזה... מן הראוי היה ששר־החוץ, בתוקף תפקידו, יגלה רגישות ועירנות."

והשורה התחתונה: „לדעתנו נעשה מישגה על־ידי שר־החוץ, שהוא לא נקט כל פעולה אחרי השיחה עם השר ציפורי בקשר עם מה ששמע מפיו על מעשי הפלאנגות במחנות." הוועדה לא תבעה ממנו בפירוש להתפטר — דבר שהיה מובן מאליו בבריטניה, למשל.

אפשר להגיד את הדברים בלשון הרבה יותר בוטה. התמונה העולה מן הדו"ח הוא שליצחק שמיר לא היה איכפת שייהרגו גברים, נשים וילדים מקרב הפליטים הפלסטיניים. מושגיו לא השתנו מאז הימים שבהם השתתף הוא אישית, כחבר אצ"ל, בהריגת גברים, נשים וילדים פלסטיניים בשוק של יפו.

הוא תמך מן הרגע הראשון בפלישה ללבנון, לא הסתייג אף מאחד המהלכים של אריאל שרון, וצריך היה לדעת כי אחת המטרות העיקריות של שרון במיבצע זה היתה להביא לבריחת מאות אלפי הפליטים הפלסטיניים מלבנון. הטבח בצברה ובשאתילא השתלב יפה בתוכנית זו, ועל כן סביר להניח ששמיר לא הופתע ולא התרגש כאשר מסר לו ציפורי מה שמסר. אולי בז בליבו לשר־התיקשורת התם, על כי אינו מבין את מהות העניין.

עם יאסר ערפאת אמר כי זהו „שיא השיפלות האנושית" — הגדרה שאינה חלה, כמובן, על נסיונותיו שלו ליצור קשר עם גרמניה הנאצית.

אין לשמיר בסיס פוליטי עצמאי. ניצחונו מהווה לא רק אישרור תנועתי לבחירתו של בגין, אלא גם עדות להתחזקותו של האגף הימני־קיצוני בתנועת־החרות, שתמך בו תמיכה מוחלטת. אין זה מיקרה שאריאל שרון סייע בידו.

בחירת שמיר היא המשך המהפך של 1977, תזוזה נוספת של המדינה כולה ימינה.

האם זה מצב זמני? רבים סבורים כי שמיר הוא שליט זמני בלבד, איש־מעבר, מועמד־פשרה שנבחר מפני שרוב המועמדים האחרים לא יכלו להשתתף הפעם במירוץ: משה ארנס ועזר וייצמן אינם חברי־כנסת, שרון סובל עדיין מתוצאות דוח־כהן, יורם ארידור ניזוק מן המצב הכלכלי, דויד לוי לא זכה בתמיכת המיזרחיים דווקא מפני שהוא מיזרחי. כל זה, כך סבורים יודעי־דבר, ישתנה כאשר תתחיל ההתמודדות האמיתית, לקראת הבחירות.

אך מי שחושב כך, עשוי לגלות שטעה.

הרבה אנשים זילזלו ביצחק שמיר לאורך דרך־חייו, מאז קצין־המישטרה ריימר ג'ונס. כולם גילו, במאוחר, כי זילזול זה לא היה במקומו, וכי האיש בעל הגוף הקטן והראש הגדול אוצר בקירבו כוח רב.

מסוכן לזלזל ביצחק שמיר. לא פעם שילמו המזלזלים עבור מישגה זה בחייהם.

דדו ביום־הכיפורים

לא נתקלתי בדדו במילחמת־העצמאות. הוא היה בפלמ"ח ואני בגיבעתי, והמרחק בין השתיים כמרחק שבין מיזרח ומערב.

בראשית שנות ה־50 הזדמנתי באחד הערבים למלון הנשיא בירושלים, ומצאתי את שם את הג'ינג'י. הג'ינג'י הוא, כמובן, ירוחם כהן, שלישו התימני של יגאל אלון. הוא היה בחברת דדו והזמין אותי לשבת עימם.

ישבנו, דיברנו, שתינו. כמו כל הפלמ"חניקים, לא ידע דדו לשתות. הוא היה רגיל יותר לחלב מאשר לקוניאק. (בימים ההם תמיד שתו קוניאק, משום־מה.)

אחרי שעה־שעתיים, חש דדו ברע. הוא ברח לבית־השימוש והסתגר באחד התאים. ירוחם חשש שמא יעשה מעשה נואש, ודיבר אל ליבו, מבעד לדלת הנעולה. עמדנו שם שעה ארוכה, מתחננים ומפצירים בו לצאת. לבסוף נפתחה הדלת, ודדו יצא, כשפניו ירוקים. הג'ינג'י הוביל אותו הביתה.

פגישה אחרת, שנחרתה בזיכרוני, היתה בשפת־הים של הרצליה. הייתי במלון אכדיה, ירדתי לים ושם היה דדו, בבגד־ים. בימים ההם התמודד על תפקיד מפקד גייסות השריון. דיברנו על ענייני צבא, אסטראטגיה ומילחמות שונות. זכורני שעמדתי בליבי על ההבדל המוזר בין העדינות של האיש ובין התפקיד שאליו חתר — לפקד על מיפלצות־הפלדה.

אחרי מילחמת ששת־הימים נערכה בכנסת ישיבה חגיגית, שאליה הוזמנו אלופי־הפיקוד וראשי־החילות. אלה ישבו ביציע המכובדים, בשורה ארוכה ומפוארת. ניצלתי את ההזדמנות כדי לנאום על מוסר־המילחמה. בימים ההם טיפלתי בשקט בכמה פשעים חמורים — השמדת הכפרים באיזור לטרון, הניסיון להרוס את העיר קלקיליה, הריגת אזרחים שניסו לחצות בלילות את הירדן בחזרה אל הגדה המערבית.

דדו

התלבטתי כיצד להציג את הנושא, והחלטתי לעשות זאת בסיגנון חיובי וחינוכי. תחת לעמוד על החריגות, דיברתי על טוהר־הנשק שעמד תמיד לנגד עיניו של צה"ל, ושכל חריגה ממנו הוא פגיעה בייחודו.

אחרי הנאום ירדתי למיזנון, ובמיסדרון נתקלתי בדדו. הוא לחץ את ידי בחמימות ואמר: „זה היה נאום חשוב! זוהי בדיוק רוחו של צה"ל! כך צה"ל צריך להיות!" מי חלם אז על המורון מתל־עדשים?

פעם אחרת היתה לנו היתקלות מעציבה יותר. זה היה אחרי הפלת המטוס הלובי, בראשית 1973. כבר סיפרתי על כך לא מכבר. דדו, הרמטכ"ל, ישב בשולי אולם־המליאה בתא המיועד ליועצים, במרחק של כמה צעדים בלבד מדוכן־הנואמים.

במשך כל הישיבה ניהלתי קרב של קריאות־ביניים עם כל שאר הנואמים, שהצדיקו את הפלת מטוס־הנוסעים מעל לדרום־סיני, כשבפיהם נימוקים הזהים עם נימוקי הסובייטים אחרי הפלת המטוס הדרום־קוריאי. כשבא תורי לנאום, אמרתי דברים קשים על המעשה. בשיא הנאום פניתי הישר אל דדו והצעתי לו להתפטר, כדי לכפר על מישגה חמור ביותר בשיקול.

אחרי הנאום ניגשתי אל דדו, הבעתי באוזניו צער על כי הייתי נאלץ, על פי מיטב הבנתי, להגיד את הדברים. הוא לחץ את ידי ואמר שעלי לעשות את חובתי כפי שאני מבין אותה. לא פעם תמהתי, כעבור שנה, מה היה קורה אילו נהג לפי עצתי. יתכן שהיה חי כיום.

אחרי מילחמת יום־הכיפורים יצא אליו לבי. נעשה לו עוול חמור. הוטלה עליו מלוא האחריות למעשיהם של רבים — משה דיין, גולדה מאיר, הממשלה כולה.

איני אומר שדדו היה חף מפשע. אני סבור כי כרמטכ"ל, היה עליו לשאת באחריות. הוא היה שותף מלא להחלטות ולמחדלים, ונדמה לי שהוא חש בכך. העוול היה טמון בחוסר־הפרופורציה: אם היה דדו אשם במשהו, הרי היה משה דיין אשם באותו הדבר פי מאה. הציבור הרגיש בכך, ועל כן גירש את דיין וגולדה בבושת־פנים, למרות שהוועדה זיכתה אותם.

אני משוכנע כיום — כפי שהייתי משוכנע אז — כי ועדת־אגרנט לא נהגה כשורה, בייחוד באי־מתן האפשרות לנאשמים להתגונן כראוי. בין ועדת־אגרנט וועדת־כהן פעורה תהום. ועדת־כהן היתה הוגנת, והיא דנה דין־צדק, אחרי שנתנה לנאשמים ליהנות מכל ספק סביר. לא כן ועדת־אגרנט.

כעבור זמן ביקרתי בביתו של דדו ברמת־אביב. הוא עבד אז בצים, ואני רציתי לשוחח עימו על פרשת מיכאל צור. דדו, שהיה הגון וישר כסרגל, היה מזועזע ממעשיו של צור, ולא הבין את מניעיו.

אך השיחה התגלגלה, כמובן, לאירועי יום־הכיפורים. הוא סיפר לי שאחרי המילחמה בדק את תיקי־המודיעין, ולא האמין למראה־עיניו. „אילו ידעתי חלק קטן מן העובדות שהיו בתיקים, הייתי מגייס את המילואים בעוד מועד!" אמר בהתרגשות. „השערות שלי סמרו כשראיתי מה היה ידוע לאמ"ן, ומה לא גילו לי!"

הוא הביא לי שורה ארוכה של דוגמות, ואני מודה שגם שערותיי סמרו אחת לאחת.

וכן הלאה וכן הלאה, ידיעות שכל אחת מהן היתה מספקת כדי לגייס את המדינה כולה.

איך זה קרה שמאות הידיעות האלה לא הביאו את ראשי אמ"ן להזדעקות? האמת הפשוטה היא שהכל היו לכודים בשבי הקונספציה. ולא רק ה„קונספציה" המיקצועית שעליה דיברה

אורי אבנרי
יומן אישי

ועדת־אגרנט, בדבר הקשר בין היכולת המצרית באוויר ונכונות הצבא המצרי לתקוף. זו קבעה את החלטותיו של אלי זעירא, ראש־אמ"ן. אלא הקונספציה הגדולה של השחצנות הישראלית, שאמרה שהערבים אינם שווים מאומה, שצבא־מצריים כולו אינו יכול להתמודד עם כיתה אחת של חיילים יהודיים, שהערבים הם פחדנים, שלעולם לא יעזו לחצות את התעלה.

זאת היתה הקונספציה, שקבעה את כל ההחלטות. מיליון עוברות לא יכלו לעמוד בפניה. ולגביה לא היה כל הבדל בין גולדה מאיר הפרימיטיבית, משה דיין הרדוד ודדו ידידי, איש שאהבתיו והערכתיו.

מים, מים ויגון

מדינאי בכיר מאוד במדינה מערבית מסויימת הואיל בטובו, לא מכבר, להזמין אותי לארוחת־ערב ושיחת־חולין.

„כל ההרפתקה הזאת בלבנון," אמר, „היתה בגלל המים, לא כן?"

הוא היה בקיא בעניין. לישראל חסרים מים. החקלאות הגיעה לקצה גבול היכולת, ויש צורך לצמצם אותה. והרי החקלאות מהווה בישראל קבוצת־לחץ חזקה מאוד, לא כן?

היכן יש מים בסביבה? בדרום־לבנון. ישראל כבשה את הדרום, וקבעה את גבולה החדש על נהר האוולי. זה משאיר בידי ישראל את כל מקורות הירדן, ואת מי נהרות הליטאני והזהראני.

הדיבורים על שלום־הגליל באים לסבר את האוזן ולהסיח את הדעת, לא כן? המטרה האמיתית היתה ונשארה להשתלט על המים. הרי התנועה הציונית רצתה בכך עוד ב־1919, כאשר הגישה לוועידת־השלום בפאריס תזכיר על גבולות הארץ. האם לא הציעה אז שהליטאני יהווה את הגבול הצפוני של פלסטינה?

(לא בדיוק. האמת ההיסטורית מרתקת עוד יותר. באותו תזכיר תבעה ההנהגה הציונית שנהר האוולי יהווה את גבול ארצנו!)

אמרתי שאיני בקיא ברזי הנפש והמחשבה של מנהיגי ישראל, אך בליבי עלו כמה פרטים נשכחים.

כאשר הייתי בחור צעיר מאוד, התבקשתי לתרגם לעברית תוכנית להסדר ענייני המים במרחב. איני זוכר מי חיבר אותה. באותן השנים, שנות ה־40, היה קיים שפע של תוכניות, ובראשן תוכניתו המפורסמת של הפרופסור האמריקאי לאודרמילק לניצול מי הירדן.

בשנות ה־40 הראשונות — זאת יש לזכור — היה המרחב השמי מאוחד בפעם הראשונה והאחרונה בעת החדשה. במרחב שלטו אז הבריטים, ומחשבתם היתה נתונה כולה לניהול המילחמה. הגרמנים והאיטלקים שלטו ביום־התיכון, ואי־אפשר היה להעביר בדרך קצרה זו אספקה למרחב שלנו. הדרך היחידה היתה ארוכה ומסוכנת, מסביב לאפריקה. כל מטר מעוקב במחסן של אוניה היה יקר מפז באותו נפח.

הבריטים הקימו אז את „מועצת־האספקה למיזרח התיכון", שמטרתה היתה לרכז ולארגן את כל משאבי הייצור במרחב, כדי שלא יהיה צורך בייבוא. סחורות עיראקיות נמכרו בארץ, תרופות מתוצרת ארץ־ישראל נמכרו בבגדאד. אז קמה התעשיה העברית על רגליה.

ממילא היה זה ירח־הדבש לתוכניות כל־מרחביות. אותו תזכיר שתירגמתיו עסק בזה: ריכוז כל מקורות־המים במרחב בתוכנית אחת, וחלוקת המים על פי אמות־מידה כלכליות רציונאליות, בלי קשר לגבולות קיימים ואפשריים.

עד כמה שאני זוכר, היה רעיון לנצל את מי החידקל בעיראק, לייעד את מי הפרת להשקאת סוריה ואת מי האורונטס (אל־אסי) ללבנון, להעביר את מי הליטאני לארץ־ישראל המערבית ואת כל מי הירדן לעבר־הירדן.

מסתבר שכבר אז חשב מישהו שמי הליטאני צריכים ל
לארץ־ישראל, כפי שחשבו לפניו מנסחי התזכיר הציוני ב־9
גם גישתם היתה מושפעת בעיקר משיקולים של מים.
עכשיו גוברת בקרב יודעי־דבר בעולם, במישרדי־
ובלשכות של ראשי ממשלות, הדיעה כי מילחמת־הלבנו
נועדה אלא לאפשר את שליטת ישראל במקורות־המים
דרום־לבנון. כלומר. חלוקת לבנון ושילטון ישראלי לצמיתו
חלקה הדרומי.
מעניין.

טיפול נמרץ מאוד

שמתי לב לעובדה מוזרה. בכל יום שישי, בשעה 6 בערב ב
(„על השעון," כמו שאומרים) דוהר אמבולנס של טיפול נ
ברחוב דיזנגוף דרומה, כשהצופרים זועקים.
ניסיתי לפענח תעלומה זו, ולא הצלחתי. העליתי בדמיונ
כל הסיבות האפשריות למיקריות משונה זו, ויש לי רק
וזוהי:
בכל יום שישי, כמה דקות לפני שש בערב, נוטל האו
לתחנה את היומן בידיו ובודק כמה מיקרים היו לו במשך הש
ותמיד חסר לו מיקרה אחד או שניים למיכסה.
„או קיי," הוא אומר, „לדרך!"
האמבולנס יוצא בחריקת גלגלים, הצופרים מופעלים
הכוח. הקול המבהיל משפיע על רכי־הלבב, ומישהו חש
האמבולנס עוצר, אוסף את האיש ומביא אותו לתחנה.
„זהו." אומר האחראי. „המיכסה מלאה. אפשר ללכת הביו

כאשר זעקו הפרחים

„אתה אוהב את רואלד דאל?" שאלה אותי צעירה אוסטרי
והצביעה על ספר.
הודיתי שמעולם לא שמעתי על רואלד דאל.
„אבל אתה מוכרח לקרוא את זה!" קראה, ודחפה את ה
לידי. „תקרא קודם כל את הסיפור הזה..."
„הסיפור הזה" סיפר על אדם שהמציא מכונה, שבאמצעותה
מסוגל להאזין לקולותיהם של צמחים.
מאז נטוע הרעיון הזה בראשי. האם זועק ורד, כאשר קוט
אותו? האם צועק העץ, כאשר אני כורת ממנו ענף?
השבוע, כשיצאה רחל אשתי לחופשה, והשביעה
להשקות את הצמחים בדירה, פנתה אל מצפוני, לבל אשכח.
קוראים לך, הפרחים," אמרה, „לכל אחד יש קול משלו.
קוראים בעדינות: אורי! אורי! השקה אותנו!"
בקיצור, דאל.
יש יחס מיוחד בין סופר וקורא. אתה מציץ אל תוך נ
ונדמה לך שאתה מכיר אותו. הוא מעצב את דמיונך, נוטע
רעיונות, מרחיב את עולמך הרוחני. ודאל יותר מרבים אחרי
עכשיו אומרים לנו שדאל הוא אנטי־שמי נורא. שצרי
להטיל עליו חרם. שאסור להקרין את סיפוריו המוסר
בטלוויזיה. וגם לא סיפורים של סופרים אחרים, שהוס
במיסגרת אותה הסידרה.
השלב הבא יהיה לשרוף את ספריו. תחילה צריכים להכ
אותם לרשימת הספרים האסורים בשטחים הכבושים, בין שקס
וג'ורג' אנטוניוס. ואחר־כך להערים אותם בערימות במידר
בירושלים, ולשרוף אותם לרגלי אריאל שרון. מדוע?
דאל כתב דברים חמורים מאוד על מילחמת־הלבנון. לא י
חריפים מכמה מן הדברים שפורסמו בישראל, מפי הוגי־די
ישראליים, כמו ישעיהו ליבוביץ. אבל דאל הוא גוי, והוא לא
בישראל, ואסור לו.

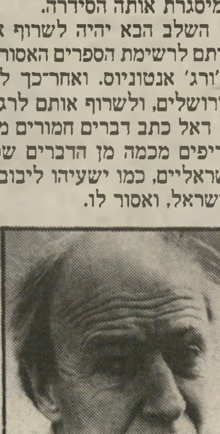

דאל

מה הוא כתב? שקורב
הנאצים מתנהגים עתה כנא
עצמם. שמדינת־ישראל מ
הגת כרייך השלישי. שב
ושרון הם „כמעט העתקי־פ
של היטלר וגרינג." שישר
פלשה ללבנון ורצחה שם יו
מ־25 אלף נפש, רובם אזרח
נשים וילדים, במיבצע
רצח המוני מתוכנן. ועוד.
זה קיצוני מאוד. אבל
רים דומים נאמרו על־
אנשים רבים בעולם, ביני
בעלי פרס־נובל ואחיו
שר־הביטחון משה ארנס.
ראלי שאינו מוכן לשמוע ז
מוטב שלא ייסע לחו"ל ולא ייכנס לוויכוח עם זרים. כי אלה
כיום דיעות נפוצות מאוד, תודות לה"ה בגין, שרון ורפאל אי
אני מודה שאני שונא את ההשוואה בין מעשינו ובין מע
הנאצים. השואה היתה פרשה חד־פעמית בהיסטוריה, יח
במינה, והשוואת כל מעשה אחר — חמור ככל שיהיה
למעשי־הנאצים, יש בה משום חילול זכר הקורבנות. אך מכ
שמנחם בגין ומשה שמיר עושים זאת כל שני וחמישי, ודוברי
משווים עכשיו גם את דאל עצמו לנאצים — מה כי נבוא ונל
מה שמותר לבגין, מותר לדאל. מי שמשווה את יאסר ערפ
להיטלר, מעניק לחסידי הפלסטינים את הזכות להשוות או
לנאצים.
מותר להתרגז על דאל. אילו היה לי זמן, הייתי יושב וכותב
מיכתב ארוך ומנומק, ומוחה על כמה מהגדרותיו. אבל מכאן ו
להיסטריה המפוברקת ושריפת ספרים – המרחק רב.
יש בתגובה הזאת משהו המזכיר את הפיתגם על הגנב, ש
ראשו בוער הכובע.

משך מעמוד 15)

מה שקרה במילחמה הוא שהופתענו
מיים.
הופתענו מכך, שהודיעו בשבת ב־
קר שתפרוץ מילחמה בשעה 6 בערב.
זינו שורה שלמה של פעולות הכנה
שך היום. והופתענו שנית, כש־
ילחמה פרצה בשעה 2 וחמש דקות.
י רק בשעה 10 בבוקר יום־הכיפורים
יע אישור לגיוס המילואים.

„אתה לא רמטכ"ל!"

יה גיוס לא מסודר, קרב לא
מסודר. ובתוך כל הצללים אסור
שכוח — הכל היה מאורגן לגיוס של
4 שעות. ביום ראשון בבוקר התייצבו
יחות המילואים בחזית, והחל ביום

גורודיש באפריקה
עבודה ביער

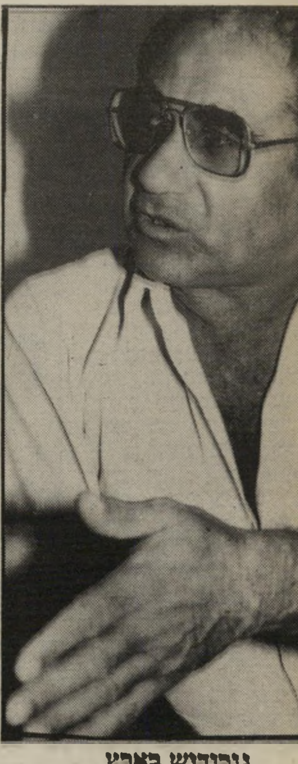

גורודיש בארץ
הסבר מפורט

ראשון בצהריים, כשאוגדה התייצבה בצפון, במרכז, והגיזרה חולקה לשלוש חלקות, לא איבדנו שטחים בפיקוד־דרום. ביום ראשון בצהריים נבלמה ההתקפה המיצרית.

ביום ראשון, בשעה 11 בבוקר, בא אלי דיין, מאוד נרגש ומאוד נבון.

השיחה איתו היתה בחמ"ל (חדר־מילחמה). הוא אמר: „זו מילחמה וצריך לסגת עד קו ההרים!" כלומר, לוותר על ראס־סודאר ולליישר קו בהרים, 80 קילומטר מקור־המים.

אמרתי לו שאני לא מוכרח. אם יכריחו אסוג, אך לא בהתנדבות. ישבנו אז באום־חשיבה ולמעשה הוא רצה שניסוג גם משם. בשעה 6 בערב הוא טילפן אלי. היו בינינו יחסים אישיים, והוא שאל אותי: „אני עכשיו בבית, איפה אתה?" עניתי לו: „באותו מקום שבו עזבת אותי הבוקר."

באותו יום חשב דיין שאנחנו מוכרחים לסגת. אחר־כך, במשך כל המילחמה, האיש הזה הפריע. הוא רצה לבטל את הצליחה ב־15 באוקטובר. הוא התנגד באופן גס וברוטאלי לכיתור של הארמיה השלישית.

ב־23 בחודש היה לי איתו ריב. הוא דרש שלא אעשה כיתור. אני רציתי להגיע לאיזור הנפט מהצד המיצרי. הוא אמר לי: „ האמריקאים אינם ששים לפתוח מפות חדשות." הוא דרש שאתקוף את איסמאעיליה. עניתי לו: „עשינו צליחה אחת והצעתך מחייבת לעשות צליחה שנייה. אני לא אעשה עוד צליחה."

הוא רצה שנעשה זאת, כי אריק היה בגיזרת איסמאעיליה. גם עכשיו אני לא מבין מה היה ההיגיון הצבאי והפוליטי להצעתו. גם לשיחה זו היו עדים בחמ"ל.

וזה עוד לא הכל. אנו צלחנו ליד מצמד. הוא אמר שצריך לתפוס את ליטוף מהאגם המר. אני אמרתי שיש שם מערך דיוויזיוני מצרי ואם נלך לשם, נצטרך להפסיק את כיתור ה־ארמיה השלישית, שהיה חשוב, לדעתי. הוא ענה לי: „אני צריך את ליטוף מבחינה פוליטית." אמרתי לו: „אתה לא רמטכ"ל ואתה לא יכול לתת לי פקודות." הוא שאל אותי: „ואם הרמטכ"ל יגיד?" עניתי: „אדבר איתו."

דיין קם, כועס מאוד, ואמר: „זו היתה עצה מיניסטריאלית." הוא קם ללכת, ואני אפילו לא ליוויתי אותו. יותר הוא לא ביקר בפיקוד, אלא בקווים, עד שהודחתי. אחרי שיצא צילצלתי לדויד („דדו") אלעזר והוא אמר שהוא שבע־רצון מעמדתי.

מעטים זוכרים שמונתה ועדה לחקירת אסון ההתקפה על סואץ. בראשה עמד האלוף אלעד פלד. בדוח זה נאמר שדיין אמר לאברהם („ברן") אדן לתקוף את סואץ ב־24 בחודש. ועדת־אגרנט אמרה שלא חקרה פרשה זו כי יש ועדת־חקירה צה"לית. אני חושב שצריך לפרסם גם את הדוח הזה. הוא לא נסגר ל־30 שנה.

ולעניין הצליחה: כשבאתי לפיקוד מצאתי תוכנית צליחה שנקראית חתול מידבר, בסדר־כוח של שתי אוגדות — אחת בקנטרה והשניה שבעה קילומטר צפונית למצמד. כלומר, תעלת־החיץ החקלאית, מעבר לתעלה, מפרידה בין שתי האוגדות.

ביטלתי את התוכנית, כי ראיתי שלא ניתן לרכז שתי אוגדות במאמץ אחד, כשתעלת־החיץ תפריד ביניהן.

תיכננתי תוכנית צליחה בשם אבירי הלב. היא דנה בתוכנית צליחה של שתי אוגדות. האחת במצמד וה־שניה שיבעה קילומטר מצפון לה. כלומר, שתיהן כדרום הקו.

התתקפה לא בוצעה!

התוכנית הוגשה לאישור ה־מטכ"ל ב־15 באוגוסט. כשפרצה המילחמה התוכנית עדיין לא היתה מאושרת באג"ם מיבצעים. מבחינת ההכנות, איזור קנטרה היה מוכן עם גשר, ואילו איזור מצמד, הלא הוא דיר אל־סואר, לא היה מוכן. הספקתי להכין את איזור מצמר, ובראש־השנה, לפני פרוץ המילחמה, הבאנו את הגשר. בגשר הזה השתמשנו בצליחה.

כבר ב־10 באוקטובר הצעתי תו־כנית צליחה זו. ואז קיבלתי הודעה שהשיריון המיצרי עומד לתקוף. התוכ־נית הוגשה לאישור המטכ"ל והממ־שלה. דיין לא רצה להחליט. גולדה החליטה שיצלחו. למעשה, בוצעה תוכ־נית אבירי הלב עם שינוי אחד. שתי האוגדות נשלחו למצמר, לא צפונה.

אריק — וזה אני לא מסכים שיורי־דו ממנו — עשה את קרב הצליחה בחירוף־נפש. אך לא רק הוא טען שצריך לצלוח. כולם טענו. בכלל, בפיקוד־דרום לא היינו מיואשים. גם לא ברגעים הכי קשים. אני הייתי זה שיזם ותיכנן את הצליחה.

אני החלטתי שאריק ייצלח. ב־15 בחודש היו איתו בעיות מישמעת, ועמדתי על זה שהוא ייצלח, כי ידעתי שהוא ייצלח ואחרים אולי לא. למרות שב־9 בחודש ביקשתי להדיח אותו. הוא לא הודח, ואז ביקשתי שיצלח, עם ויכוחים. החלטה זו היתה טובה.

ועדת־אגרנט בחרה ביום הלחימה, ה־8 בחודש, כיום להסקת מסקנות אישיות נגדי, לא לצורך הפקת לקחים. יום זה לא הצליח בפיקוד־דרום. המרובר בהתקפה של אוגדה של „ברן." אני מכחיש את כל הסיפורים שההתקפה נכשלה. אני קובע — היא לא בוצעה כלל! האוגדה טעתה, לכן התקפת הנגד נכשלה. אנשי הוועדה ראו משום מה את היום הזה כיום חשוב, וכך הם מסבירים זאת בדוח.

מדוע הם לא חקרו את ה־7 בחודש? אולי משום שבאותו יום, דיין אמר שצריך לסגת עד לקו־ההרים. הם החליטו לחקור עד סיום קרבות הבלימה וקבעו שה־8, בררום, היה יום סיום קרבות הבלימה, דבר שאני לא מסכים איתו כלל.

אתה שואל על מילחמת־לבנון? ממה ששמעתי עכשיו בארץ, ישראל החליטה לצאת למילחמה, כדי לשבור את עמוד־השידרה של המחבלים, כי ההסדרים עימם בעבר לא עבדו. יש לי שתי ביקורות על מילחמת־לבנון.

האחת — היינו צריכים להסתפק בשבירת עמוד־השידרה עד האוולי. לחילופין, אם החליטו או גררו להמשך צפונה, היו חייבים לסלק את הסורים ולא להשאיר את המצב באמצע. עשו חצי עבודה.

איש בחרות, שבה אני חבר נאמן, לא רואה את לבנון כארץ־ישראל. היה ברור שנצא משם. לכן היה צריך להשאיר שטח נקי מסורים. זה היה אפשרי, וזה לא נעשה.

אני לא הייתי ממנה את ועדת־כהן, כי זה התקבל בעולם, כאילו הישראלים הם שעשו את הרצח. אני הייתי מקים ועדת־חקירה צבאית, וזה גם מה שאני ביקשתי אז — בית דין צבאי.

ב־73' נטשו אותי רבים. אחוות־לוחמים היתה בשדה־הקרב. כאשר עמדה מול אחוות־לוחמים קאריירה צבאית, העדיפו רבים קאריירה על־פני חברות. אבל היום הם רוצים לחזור.

בן־ציון ציטרין ■

הרקדנית יעל ברש, נכדתם של המו"לית ברכה פלאי והסופר אשר ברש, נמצאה מתה בדירתה בניו־יורק, יחד עם בעלה — את סודם לקחו אל הקבר

מודיעת־האבל לא חשפה את גודל האסון.

ביום השישי שעבר, ה־16 בספטמבר, נמצאו שתי גופות בבית מהודר בעיר ניו־יורק. המישטרה שהוזעקה למקום על־ידי ידידה שהזדמנה לדירה, מצאה גבר ואשה מתבוססים בדמם. בבדיקה הראשונית מצאו חוקרי המישטרה כי השניים מתו בלילה שבין יום רביעי וחמישי.

בדיקתם זהותם של השניים גילתה כי היו נשואים. הוא אמריקאי, ריצ'ארד לאב. היא ישראלית, רקדנית צעירה, בשם יעל ברש.

מה התרחש באותה דירה בניו־יורק? על אף הבדיקות היסודיות שערכו במקום לא יכלו השוטרים לגלות מניע או פרט אחר כלשהו שישפוך אור על הפרשה הסתומה. כל מה שהיה ברור הוא כי הגבר ירה באישה ואחר־כך התאבד. אך לא היה ברור אם לרצח ולהתאבדות קדמה מריבה בין השניים ואם היא הביאה לכך שהבעל ירה באשתו. או שמא היתה זו פליטת כדור שבעיקבותיה שם הבעל קץ גם לחייו. אפשרות אחרת היא שהשניים גמרו אומר בליבם לסיים את חייהם בדרך דרמתית זאת.

יעל וריצ'ארד לקחו את סודם עימם לקבר.

כאשר הגיע הסיפור לארץ גברה התדהמה, לצד הסקרנות והתהיה על מה שהתחולל מעבר לים. המישפחה ההמומה התכנסה בתוך עצמה, מיאנה

הפרשה זיעזעה את חוגי הספרות בארץ — אך פירסומה נגנז על־ידי התערבות מיסתורית וגרם לגל של שמועות

קול ודממה יעל ברש (מסומנת בחץ) בצילום מתוך מחול בלהקת קול ודממה של השחקן הוותיק משה אפרתי. יעל הגיעה אל אפרתי, רקדן מפורסם בזכות עצמו, אחרי שירותה הצבאי. הידיעה על מותה היכתה אותו בתדהמה, כמו את כל חברי קהילת הרקדנים בישראל. יעל הגיעה להישגים בגיל צעיר, בארץ ומעבר לים. כשנודע על מותה הטראגי, הקדישה אחת מחברותיה ערב לזיכרה.

לפתוח את סגור ליבה ולדבר. מות יעל הכריע גם אותם.

מי היתה יעל ברש?

יעל (28) היא ילידת הארץ. היא למדה בתיכון עירוני ט׳ שבשכונת יד־אליהו שבדרום תל־אביב, הסמוך לבית־הספר המיקצועי אורט יד־סינגלובסקי.

אחרי שירותה הצבאי בא לידי ביטוי כישרון הריקוד שלה. היא החלה עובדת לצד הרקדן משה אפרתי בלהקת המחול קול ודממה.

כשנודע בארץ על מה שהתחולל בארצות־הברית סיפר עליה אחד מעמיתיה הרקדנים. לדבריו, היתה יעל בחורה אינטליגנטית, בעלת חושים טובים, כישרון יצירה,

מחול המוות של יעל

חוש־הומור ורצינות בעבודה. מיכלול של תכונות המבטיח הצלחה על הבימה, במיקצוע הדורש רמת מיומנות גבוהה.

יעל היתה תלמידה של קטיה מיכאלי, המורה שגידלה דור שלם של רקדנים. היא למדה בבית־הספר ג׳ולייארד בארצות־הברית, ושם גם עבדה, במשך כשנה, כרקדנית באחת מלהקות המחול המודרניות בניו־יורק. בארץ היא הופיעה במופע סולו, לפני כשנתיים.

הקהילה הקטנה של הרקדנים בארץ, שבה כולם מכירים את כולם, נדהמה לשמע הידיעה. חברים לעבודה־לשעבר טילפנו זה לזה והעבירו בלחש את דבר האסון. „הרגשתי כאילו אחותי נהרגה,״ אמר רקדן שאמנם לא רקד לצידה על הבימה, אך שמע את שמה. בגלל הריחוק ממקום האירוע רבו השמועות והניחושים על המניעים ועל דרך מותם של בני־הזוג.

יעל הכירה את בעלה בארצות־הברית. הם היו נשואים חמש שנים, והחברים בארץ לא יכלו לדעת אם אפשר היה להבחין אי־פעם בעבר בסימנים שיכלו להעיד על טראגדיה אפשרית, כפי שהתרחשה.

הדיבורים בלחש רק הגבירו את גל הניחושים, שלא היה לו שום בסיס עובדתי.

הלוויה דוממת

יעל היתה דווקא הפחות מוכרת במישפחת ברש, שלא לדבר על כך שהיתה אלמונית, למי שלא הכיר את כל קהילת הרקדנים בארץ. מישפחתה היא מוותיקות הישוב בארץ, ומעורה היטב בעולם התרבות והספרות בישראל.

סבתה מצד האם היא ברכה פלאי, בת ה־91, ששמה נקשר בהוצאת מסדה ומיפעל האנציקלופדיה העיברית. ברכה נולדה באוקראינה, בשנת 1892. נישאה בגיל 22 למאיר פלאי ועלתה לארץ ב־1921, כשהיא בת 29.

בארץ פתחה ברכה פלאי סיפריה עממית בשם עבר, ותרמה תרומה נכבדה לעולם הספרות הארץ־ישראלית לפני קום המדינה. ב־1932 היא יסדה את הוצאת מסדה, שהתמחתה בהוצאה־לאור הן של ספרות יפה והן של אנציקלופדיות למבוגרים ולבני־נעורים, לצד סיפרי עזר שונים, ותנ״ך עם פירוש גורדון.

לא מכבר סיפרה סבתה של יעל על קשריה הקרובים עם צמרת הספרות הארץ־ישראלית דאז, חיים נחמן ביאליק, שאול טשרניחובסקי ואחרים.

גולת־הכותרת של הוצאת מסדה היתה מיפעל האנציקלופדיה העיברית, שתחילתו בראשית שנות ה־50 וסיומו לפני זמן לא רב.

שניים הם צאצאי ברכה ומאיר פלאי. בן, אלכסנדר, בוגר האוניברסיטה העיברית האחראי על דפוס פלאי ועל ההוצאה לאור של האנציקלופדיה העיברית. ובת, שרה, היא אמה של יעל, שהתחתנה עם יצחק ברש.

אביו של בעלה, היה הסופר הידוע אשר ברש. יצחק ברש היה בעבר בעל בית־דפוס. חלק מספרי אביו יצאו לאור בהוצאת מסדה.

מלבד יעל נולדו לשרה ויצחק ברש עוד שני ילדים: רותי ויואב, מי שמנהל כיום את הוצאת מסדה, והידוע בזכות עצמו בעולם הספרות והמו״לות בארץ.

השפעת הסבתא על המישפחה, הניכרת גם כיום, באה לא מעט בזכות העולם התרבותי העשיר שלביסוסו היא הקדישה את חייה. בעולם זה גדלה והתפתחה יעל מגיל רך.

אחר ממיפעליה הידועים של ברכה פלאי, בתחילת דרכה של ההוצאה, היה מועדון הספר, שיטת מכירת ספרים מינויים — שכללה את מיטב הספרים, בתחומים השונים — בתשלומים חודשיים ובהנחות.

הלווייתה של יעל נערכה בבית־העלמין בקריית־שאול בערב חג־הסוכות. באותה שעה ממש, לגמרי במיקרה, נקבר לא רחוק ממנה ישראלי אחר שמצא את מותו בנכר. היה זה אפרים הלפרן, שנורה בגרמניה באופן מיסתורי. גם נסיבות מותו לוטות בערפל. גופתה של יעל, כגופת הלפרן, הוטסה מחו״ל לארץ.

הבאים להלוויות באותו יום לא הבחינו בתכונה מיוחדת סביב הלווייתה של יעל. מסע ההלווייה התנהל לאיטו, כשבני משפחה קרובים, חברים ורקדנים שהכירו את יעל, צועדים בדומיה אחרי הארון.

הסבתא ברכה הוסעה אל הקבר הפתוח במכונית גדולה. הטקס היה קצר. אחרי הקבורה הונחו זרים על הקבר. זה לצד לזה של מסדה ושל דפוס פלאי, ושל חברים וקרובים.

כמו חברים בקבוצה, שהתחייבו לשמור סוד, נמנעו משתתפי ההלוויה מלדבר בקול־רם על הפרשה המזועזעת. אט־אט הם עזבו את שטח בית־הקברות בדממה מוחלטת.

אחת מחברותיה הטובות של יעל, שהיתה בניו־יורק ביום שבו נמצאו הגופות, לא הספיקה להתאבל על מות חברתה, ושעות ספורות אחרי קבורת הרקדנית נחת אסון על ביתה שלה. אחיה נהרג בשרון, כמשטוס קל, שבו טס טיסת־אימון, התרסק סמוך לכניסת החג.

על מות

יעל ברש

מתאבלים:

אמה: שרה ברש
אחיה וגיסתה: יואב ודורית ברש
אחותה וגיסה: רותי ומייקל נויגרטן
סבתה: ברכה פלאי

ההלוויה תתקיים **היום**, יום רביעי, י״ד תשרי תשמ״ד 21.9.83 בשעה 12.00 בצהרים בבית העלמין בקרית שאול.

כואבים את מותה של

יעל ברש

אילה ויצחק הכהן, נויה אילין, נדב הכהן, יעקב הכהן, עפרה גורני ובני משפחותיהם

בלי סיבת המוות מודעת־האבל של בני מישפחתה של יעל, שפורסמה בערב חג־הסוכות, לצד מודעת השתתפות באבל של קרובי־מישפחה (למטה). למרות שהמודעה לא חשפה את הטראגדיה הנוראית של מישפחות ברש ופלאי, עבר הסיפור המזעזע מפה לאוזן בחוגי הספרות והריקוד בארץ.

זוג מקסים
מחפש בדחיפות
דירה
2 או 3 חדרים
בתל־אביב או ברמת־אביב
טל. 03-453082 03-421302

מבוקש
בחור מסודר
כשותף לדירה של חייל
בצפון תל־אביב
נא לפנות לטל. 03—244501
בין השעות 10.00—12.00 בבוקר

למכירה דירה
$2\frac{1}{2}$ חדרים
בבת־ים
+ דוד־שמש וארון־קיר
לפנות אחרי הצהריים 03-581979

מודעות בטלפון
לכל העתונים
בכרטיסי אשראי במחירי המערכת
DINERS CLUB INTERNATIONAL ISRAEL LTD
ויזה
ישראכרט
שרות ת.ד. ללא תשלום - חניה חופשית במקום
פרסום אידיאל
אבן גבירול 110 ת"א, פתוח 7.30 - 20.00 רצוף
03-227117/8

השתלת ריסים
ע׳ מומחית
"אורלי"
ת"א, המלך ג׳ורג׳ 89
טלפונים:
284919
295318
השתלת ציפורניים

תן
טרמפ
לחייל

תמרורים

נקבעה ♦ בפאריס, כמבקרת ה־100 מיליון במיגדל אייפל (מאז פתיחתו בשנת 1889), ז׳קלין דרדיו מתחרז עם תנו דיו!), עקרת־בית בת 32 ממרכז צרפת, שביקרה במיגדל, עם בעלה ושני ילדיה, בעת מסע־קניות בבירה הצרפתית. עיריית פאריס העניקה לדרויו, כשי, מכונית־נוסעים, חופשה של שלושה ימים בפאריס ותבנית של מיגדל אייפל בגובה מטר אחד.

הוכתרה ♦ באחוזת־צייד ליד פירנצה, איטליה, כאלופת כלבי ה־שנאוצר האיטלקיים, הכלבה דונה, בת שנתיים וחצי, ילידת כפר־שמריהו,

הרכבי
רמז שקוף

בעלת פרוות פלפל־מלח (שחורה אפר־פרה) ואלופת כלבי השנאוצר הישר־אליים. על הכתר התחרו 164 שנאו־צרים אחרים, מצבעים ומגדלים שונים (שחורים, פלפל־מלחיים, ענקיים, בינו־ניים וננסיים) וכאשר זכתה דונה, עד כה אם לששה גורים, נרשמו מייד, אצל בעליה, בקשות לגורים עתידיים מ־חובבי־כלבים איטלקיים ושווייציים.

נחוג ♦ יום הולדתו ה־51 של ד״ר (לכלכלה) **מאיר חת**, ששימש בעבר כשבע שנים כמפקח על הבנקים, והמכהן עתה, זו השנה החמישית, כיו״ר מועצת־המנהלים של הבורסה. לטענת רבים גרמו הצהרותיו התקיפות נגד קרנות הנאמנות, את מפולת הבורסה בראשית 1983. חת, שהוא גם עורך־דין, הוא בנו של עורך־דין חיפאי, נחום חת, שחיבר את חוקת השיפוט הצבאית הראשונה של צה״ל.

נחוג ♦ יום הולדתו ה־62 של **שאול נחמיה אייזנברג**, איל עסקים חובקי־עולם (קבוצת אייזנברג), יליד מינכן, גרמניה, וחניך ישיבה, שניצל מן השואה בבריחה ליפאן, שם נשא אישה ושימש כיו״ר הקהילה היהודית ב־טוקיו. אייזנברג נתן לכל חמשת ילדיו (ארבע בנות ובן) שמות המתחילים באל״ף (אלפרידה, אדית, אסתר, אליזה וארווין) ומחבב את מישרת קונסול הכבוד: בעבר היה קונסול־הכבוד של אוסטריה בסיאול, בירת קוריאה־הדרו־מית וכיום הוא קונסול־הכבוד של פנמה, בתל־אביב.

נחוג ♦ יום הולדתו ה־62 של **פרופסור** (האוניברסיטה העברית) **יהושפט הרכבי**, יליד חיפה, שהגיע, בעת שירותו בצבא הבריטי, במילחמת־העולם השנייה, לדרגת סמל (חינוך), אך כעבור שנתיים היה למפקד פלוגת הסטודנטים של ההגנה בירוש־לים ולאחר מכן, בצה״ל, לדרגת אלוף כראש אגף המודיעין. הרכבי (הגר ברחוב בר־כוכבא בירושלים) היה בשנים האחרונות בחדשות, כאשר הרס את המיתוס של המורד ברומאים, בר־כוכבא (עם רמז שקוף לאירועים אקטו־אליים). הוא הספיק להיות, לפני 35 שנים, מנהל מחלקת־אסיה הראשון במישרד החוץ וגם ראש־הלישכה ומז־כירו המדיני של שר־החוץ הראשון, משה שרת.

נחוג ♦ יום הולדתו ה־65 של נשיא המדינה, **חיים הרצוג**, יליד בלפסט אשר בצפון אירלנד, ובנו של מי שהיה אז הרב הראשי של אירלנד, ולאחר מכן הרב הראשי של ארץ־ישראל, הרב אייזיק הלוי הרצוג. בגיל 16 היה אלוף איגרוף (במישקל קל) של דאבלין, בירת אירלנד, ובשנת 1939 התגייס לצבא הבריטי, בו החל את דרכו כמפקד מחלקת־שריון וסיים כסגן־אלוף בחיל־המודיעין. הרצוג, שנפצע בקרבות באירופה (באוזנו השמאלית) היה, כידוע, לאחר מכן, ראש אמ״ן בצה״ל (פעמיים), המושל הראשון של הגדה המערבית, שגריר ישראל לאו״ם, פרשן רדיו וטלוויזיה, עורך־דין צמרת וח״כ המערך בכנסת העשירית, שממנה נבחר, לפני כחמישה חודשים, על חודו של קול (61 בעד) לנשיא.

דונה ובעליה*
בקשות לגורים

נפטר ♦ ברמת־גן, ששה שבועות לפני יום הולדתו ה־91, **פרופסור מאכס מרכוס**, שנחשב אבי ה־כירורגיה בארץ. הוא היה יליד גרמניה, שאותה עזב אחרי עליית הנאצים לשילטון (למחרת היום שמצא, על שולחן מירפאתו בבית־החולים בברלין, פתק שעליו כתוב „יהודי, עזוב את בית־החולים!”). אחרי כהונה קצרה כמנהל בית־החולים היהודי בקאהיר, עבר לנהל את הדסה תל־אביב, שם נדהם לגלות כי ציוד הניתוח בבית־החולים מוגבל לניתוחי שברים ותוספ־תן (אפנדיציט). הוא זועז ביוני 1933, כאשר לא היה יכול להציל את חייו של חיים ארלוזורוב בהעדר המכשירים הבסיסיים לביצוע ניתוחים ועירויי־דם. אל מרכוס באו חולים מכל המרחב ופעם פסק: „אם ערבי עובר ניתוח, והניתוח עובר בשלום, הוא מודה לי. אם חס וחלילה, לא — כולו מן אללה, הכל מאלוהים. אבל יהודי — אם הניתוח מצליח, אלוהים עזר לו. אם לא — אני אשם.”

נפטרה ♦ בנאות מרדכי, בגיל 92, **אירמה פולאק**, ילידת צ׳כיה ואם אירגוני־הצרכנים בארץ (המיבצע הרא־שון: קביעת מחיר סביר להתקנת צנרת לכירי־גז ביתיים). בימי מילחמת־העצ־מאות היתה אחת ממארגני עיסקת הנשק הצ׳כית־ישראלית, שבה סיפקו הצ׳כים לצה״ל, בימים המכריעים של קיץ 1948, חומרי מילחמה, ממטוסי קרב (מסרשמידטים) עד מיקלעים (השפנדואים) ורובים (הרובים ה־צ׳כיים). פולאק עצמה נרדפה על־ידי הגורל; התאלמנה בגיל 49, איבדה את בנה ממחלה בהיותו בן 37; את בתה, כאשר גל מים סחף את הבת מחוף אכזיב למערה תת־ימית ואת נכדה בן ה־30, במילחמת יום־הכיפורים.

** תושבת כפר־שמריהו, רינה ארי־אלי, פעילה באגודה לאימוץ חיות־בית עזובות.*

הווי

עברית, קשה שפה

ביפו, רצה עיתונאי להכין לחגים כתבה על תפילות החג. הוא ביקש, לשם כך, לעיין במחזור תפילות. כאשר לא מצא כזה בדירתו, יצא לדירה שכנה ופנה לדיירת בשאלה: "סליחה, יש לך מחזור?" העיתונאי לא הובן כראוי וספג סטירת־לחי מצלצלת.

★ ★ ★

סדר צריך להיות

בבני־ברק, פרצו שודדים למלון מקומי, ניגשו למגירה הפתוחה בשולחן מישרד־הקבלה, נטלו את המפתח של הכספת שהיה במגירה, פתחו את הכספת, נטלו ממנה 279 אלף דולר, 61 אלף פרנקים שווייציים ועשרת אלפים לירות־שטרלינג, נעלו את הכספת, החזירו את המפתח למקומו במגירה ויצאו את המלון עם שללם.

★ ★ ★

נא לתייקו

בתל־אביב, כאשר נגנב ממש־גיח־הכשרות וחזן בית־החולים העירוני תיק, שהכיל מפתחות, ספרים, מיסמכים, מיכתבים ושופר אחד — הוא ביקש, מעל דפי העיתונות, רחמים מהגנב והציע לו להשליך את התיק ברחוב בתיקווה כי יימצא מוצא ישר שירים את התיק ויעביר אותו לתחנת־המישטרה הקרובה.

★ ★ ★

ומה עם חלב־אתונות?

בהעוגן, הודיעה עובדת מחסן־הבגדים של הקיבוץ על הגילויים הבאים: בעזרת חלב רותח אפשר להסיר כתמי־עובש מבגדים; בעזרת חלב חמוץ — כתמים ירוקים הנגרמים מישיבה על הדשא; ובעזרת חלב קר — כתמים כהים מן הטפטים שבחדרי החברים.

★ ★ ★

משימה בלתי־אפשרית

בהרצליה נתבקש צעיר, שישב במכונית על שפת־הים, להזדהות, הודיע כי הוא בלש במשימה מיבצעית, נתגלה כמתחזה, וכי המכונית שבה ישב היתה **מרצדס** גנובה, שהכילה, בין השאר, לוחיות־זיהוי של מכוניות **פיג׳ו**, פוליסת ביטוח של מכונית **אאודי** וחותמת של בעל־מלאכה מתל־אביב.

★ ★ ★

רפואה מישפחתית

בבת־ים, עצרה המישטרה רופא, שהודה כי זייף דוחות ניתוחים, פיברק חוות־דעת של רופא בכיר בבית־החולים והטביע את החותמת הרפואית של מנהל־המחלקה שלו על מיכתב המלצה שניסח בעצמו. את כל זה עשה כדי לזרז את קידומו המיקצועי ולהציל בכך את נישואיו לאחות בית־חולים, שדחקה בו להתקדם במיקצועו ולעלות מרופא אורולוג (דרכי־השתן) סתם לדרגה הרישמית של מומחה לאורולוגיה.

★ ★ ★

מכון לא־תערובת

במצובה, נערך מישאל בין חברי הקיבוץ על חלומותיהם לגבי עתיד בניהם. הסתבר כי 26 אחוז מן החברים מקווים שבניהם יהיו פרופסו־רים במכון וייצמן; 20% — קיבוצני־קים טובים; 14% — מרכזי משק; 4% — חברי כנסת ורק 18% השאירו את העתיד לבניהם, "שיחליטו בעצמם!"

★ ★ ★

אל מלא עירומים

בחולון, התעקש חולה קשיש, המאושפז בבית־חולים המקומי לזכות במיקלחת מיוחדת לקראת החג. כאשר לא נענה, נכנס למחלקת־הנשים, פשט את כותנתו, החל מתהלך עירום, פתח בתפילה ולא חדל, עד שהאחיות נכנעו ונטלוהו למיקלחת.

מרים בנימיני

מזל החודש:

מאזניים תחזית שנתית לבני המזל המפונקים

שלוש השנים האחרונות לא פינקו את בני מזל מאזניים, אם כי השנה האחרונה היתה קלה מהשתיים שלפניה. אין ספק שבני המזל ישמחו לשמוע שנפתחת לפניהם תקופה הרבה יותר טובה ויותר קלה.

מן המפורסמות הוא שבני מאזניים זקוקים להרבה פינוק. השנה יפוצו בני המזל על התקופות הקשות שעברו. לא בכל התחומים יהיה קל ופשוט, אך עם הקשיים שיבואו אפשר יהיה להסתדר, ומה שחשוב יותר – זה לא יגרום לבני מאזניים לירידת מצב־הרוח, לחוסר־מרץ ולדיכאון, כפי שהמצב היה בשנים הקשות.

אם כך איך תראה שנת 1984 וכיצד תסתיים שנת 1983?

קריירה

בשנים האחרונות חשו בני המזל בקשיים לא מעטים בתחום זה. גם אם הצליחו לבצע את מה שתכננו, צצו עיכובים ומיכשולים: היו סיכסוכים עם עמיתים לעבודה, או יותר נכון היכרות עמוקה עימם, ועקב כך החלטה על ניתוק קשרים עימם, או על שינוי מקום־העבודה.

השנה המצב יהיה הרבה יותר קל, הצעות מעניינות ומקוריות יוצעו והפעם יקח, פחות זמן להגיע להחלטה ולרוב, תהיה זו החלטה חיובית. למעשה השנה יזנקו בני־מאזניים קדימה, יבססו את מעמדם וישפרו את תנאי־עבודתם.

יתכן שב־1983 עדיין תורגש אי־יציבות, אולם יתברר שכל המהומה והבילבול יקדמו

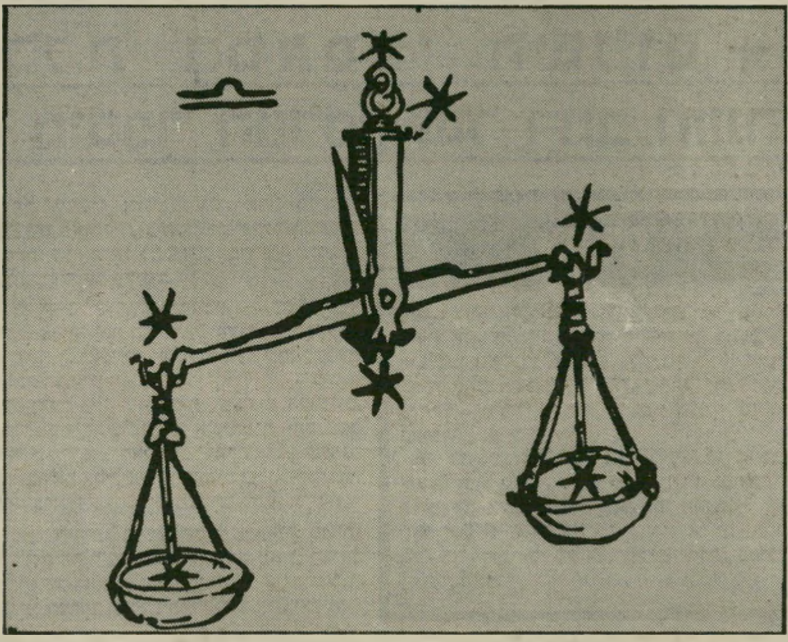

אותם לכיוון חיובי ורצוי. 1984 תביא עמה את היציבות המבוקשת ואת התשובה למאוויים שקשה היה להגשימם.

כספים

זה יהיה הנושא הרגיש בשנה זו, אם שאר הדברים יסתדרו. בשטח זה הבשורות אינן טובות ביותר. כוכב שבתאי שוהה בבית השני (בית הכספים והרכוש), ומטיבעו של כוכב זה להחסיר ולהגביל. לכן אי־אפשר לומר שבני המזל יטבלו בכסף, ההיפך הוא הנכון. בשטח הפינאנסי יהיו קשיים, שלא פעם יגרמו דאגה וחרדה. התחייבויות כספיות שלקחו על עצמם, וכן הלוואות, יגרמו אי־שקט, אולם הסיבה העיקרית לקשיים אלה נעוצה בכך שבני־המזל החליט! להחליף ישן בחדש. רבים יחלפו את המכונית, ישפצו את הדירה; או יחליטו שהגיע הזמן לרכוש רכישה יקרה שתשפר את איכות־חייהם. מצד אחד הם יהנו מן החדש, אולם בתמורה לכך הם ירגישו לחוצים.

מגורים

בשטח זה הבשורות טובות ונעימות. מינואר 1984 יתעורר החשק להחליף את הדירה – אם על־ידי בניית בית, שיפוץ הדירה או החלפת סביבת המגורים. למרות שהמצב הכספי לא יהיה קל, יימצאו הכספים כדי לבצע את המעבר. בני המזל חשים בצורך חזק לבצע שינוי בתחום זה ומאחר שהשנה אפילו הכוכבים יבוא לעזרתם, רצוי לנצל זאת ולשפר או תנאי־המגורים. מאוחר יותר הם יתקש לבצע זאת. לכן עליהם לקום ולעשות, והפע בשום פנים ואופן לא לדחות. אות המודאגים שמא לא ימצאו את מה שה מחפשים, כדאי שיסירו דאגה מליבם. 984. תביא עימה תשובות למה שהם מבקשים

אהבה ונישואין

גם כאן סבלו בני מאזניים מאכזבות מניתוקים ומבדידות. אלה שאינם נשואינ הסתכסכו עם בני־זוגם, וחלק גדול מהנ

למרות הקשיים הזמניים - זה הזמן לקנות בית או דירה

נאלצו להודות שטעו בבחירתם ונאלצו להגיע למסקנה הנכונה, שעדיף להשלים עם המצב ולראות את המציאות כפי שהיא. הם התפכחו מחלומות לא מעטים, וחלקם נאלצו לשנות את המיסגרת. השנה יהיה שוב יותר קל ויותר נעים.

בני המזל, שעדיין חיים בגפם, יוכלו למצוא להם בני־זוג. הפגישות יהיו מיקריות. רצוי לצאת לנסיעות וטיולים מכיוון ששם הסיכוי הטוב ביותר לפגוש מכרים חדשים. גם דרך מקום־העבודה יהיו היכרויות חדשות, ואלה עשויות להביא ליצירת קשרים חדשים.

זוגות נשואים ירגישו שהמתיחות חלפה, והם יוכלו שוב לארגן את חייהם בשקט וללא הסערות שאיימו על הקשר ביניהם.

רווקים רבים, שלא הצליחו להחליט אם הם מעוניינים להמשיך במצבם או לשנותו, ימצאו את עצמם בונים בית ומקימים להם מישפחה.

השבוע יהיה עליכם להיות זהירים בכל הקשור בנסיעות. נהגים יצטרכו להיות יותר עירניים ולא לסמוך על איש. הולכי־רגל כדאי שיקפידו על חוקי־התנועה כדי שלא יסכנו את עצמם. בשטח הרומנטי המצב מאוד מבטיח היכרויות חדשות יביאו להתפתחות מעניינת, אלא שהפעם יש לקחת את היוזמה ולא לחכות. בשטח הכספי יורגשו קשיים, ולכן רצוי לדחות קניות גדולות לזמן־מה ולהימנע מביזבוז־יתר.

השבוע תהיו עמוסי־עבודה, חלק מהקושי קשור בכך שעליכם למלא תפקידים של עובדים אחרים. נסו לארגן את סדר־היום כך שלא תעברו את הגבול. מבחינה גופנית אינכם חזקים כתמיד, אתם מתעייפים יותר וזקוקים לשינה רבה. החודש תהיו הרבה יותר רגישים למחלות. סכום כסף עשוי להגיע באופן פיתאומי ויבוא בזמן שבו הוא דרוש ביותר. נסיעה קצרה שתבצעו בסוף שבוע זה תביא למיפנה.

שבוע עליז ונעים מצפה לכם. תוכלו לבלות חופשה קצרה, לצאת ולהתרענן אצל ידידים או קרובים ולצאת מהשיגרה. בשורות טובות יגיעו לאוזניכם – הן קשורות במקום־העבודה. בימים אלה תוכלו לשוב לתחביבים שזנחתם, ויתברר שהמצב טוב מכפי שציפיתם. השטח הרומנטי יספק את עיקר התסיסה וההתלהבות. פרשיות־אהבה חדשות עומדות להיפתח, והישנות המסובכות עומדות להסתיים.

השבוע יהיה עליכם להישאר בבית יותר מכפי המתוכנן. כדאי לנצל שהות זו ולדאוג לשיפור פני הדירה. אל תתאמצו יתר על המידה, מאחר שאתם מרגישים קצת עייפים ודרושה לכם מנוחה. ושטח הכספי יהיה מוצלח במיוחד. מי שמבצע עיסקות – ירוויח. סכומי־כסף שהשתחו יגיעו לידיכם בימים אלה וישפרו את מצב־הרוח. קרובי־מישפחה עומדים לבוא לביקור־פתע – רצוי להכין מלאי מיצרכים.

השבוע כדאי שתיזכרו בכל ההתחייבויות שיש לכם כלפי ידידים רחוקים. מיכתבים ושיחות־טלפון שדחיתם עד עכשיו כדאי לבצע השבוע, כדי שיידעו שלא שכחתם אותם. פגישות מיקריות עם מכרים ותיקים יביאו תועלת, מפני שהם יביאו עימם אינפורמציה חשובה ביותר. האמורה לקדם אתכם במקום־העבודה. בתקופה זו כדאי לחשוב על חידוש הלימודים. רצוי שתרבו בקריאה ותשלימו ידיעותיכם.

השבוע תצטרכו להוציא כספים יותר מכפי שאתם רגילים. אפילו החסכנים ביניכם ימצאו את עצמם קונים ורוכשים לעצמם דברים שלא התכוונו לרכוש. ספר חדש שאתם עומדים לקבל יגרום שימחה עצומה – גם בגלל תוכנו, אך בעיקר בגלל מעניק המתנה. יחסים שהסתרתם עד עכשיו עומדים להתגלות – אם אינכם מעוניינים בפירסום, רצוי שתנקטו בכל אמצעי הזהירות, ואל תתנו אמון לאיש.

מצב־הרוח הקשה והקשיים שבהם הייתם נתונים בשבועות האחרונים עומדים לחלוף. סיכסוכים עם בני־מישפחה יחוסלו, ותוכלו לשוב ולהירגע. מבחינה כספית אתם מודאגים, אולם רצוי שלא תתחרטו על הרכישות האחרונות. יתברר שכל מה שקניתם היה נחוץ, ולא ביזבזתם יותר כסף ממה שהיה דרוש. מיכתב או שיחת־טלפון מחו"ל יפתיעו אתכם, ויתכן שזה יביא אתכם להתכונן לנסיעתכם הבאה.

בתקופה זו כדאי לתכנן את עתידכם הקרוב בשקט, מבלי להתייעץ עם אחרים. מוטב לא לשתף איש בהחלטות ולא לגלות מה הן התוכניות שאתם עומדים לבצע בשלב מאוחר יותר. במקום־העבודה כדאי להתרחק מאנשים בלתי־אחראים, הסומכים עליכם שתוציאו אותם מכל תיסבוכת שאליה הם נקלעים. תלמידים רצוי שימנעו מלתת עבודותיהם לתלמידים אחרים, בתקופה זו זה עלול לגרום נזק מיותר להם.

מיפגשים חברתיים ופעילות ציבורית יעסיקו אתכם בתקופה זו; קרוב לוודאי שתוזמנו למסיבות ו־תפגשו ידידים שכמעט שכחתם על קיומם. במקום־העבודה תוכלו להפנות את תשומת־לב הממונים עליכם לרעיונות חדשים ומהפכניים שיש לכם להציע. מבחינה רומנטית כדאי שתרגישו את עצמכם יותר בטוחים. בני המין השני מעוניינים בקשרים, ועליכם רק להעז ולהציע. התחום הכספי רגיש מאוד השבוע.

השבוע תהיו מרוכזים במיוחד בעניינים מיקצועיים. תוכלו לקדם את עצמכם אם תדעו לטפל בבוס בעדינות ובטאקט. חשוב שתשמרו על שימכם הטוב ואל תקחו על עצמכם תפקידים שאינכם בטוחים שאתם מסוגלים לבצע. אל תאפשרו לאותם העובדים איתכם לבקר את מעשיכם, ונסו לא לחשוף עצמכם לטעויות. בני מזל אריה יוכלו להקל עליכם את התקופה – אל תתביישו לפנות אליהם.

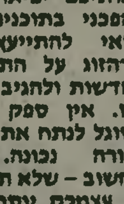

ידיד שתפגשו במיקרה ישפיע מאוד על עתידכם השנה. רעיונות חדשים שיושמעו באוזניכם יביאו שינוי מהפכני בתוכניותיכם. כדאי להתייעץ עם בן־הזוג על התוכניות החדשות ולהגיב לעצותיו. אין ספק שהוא מסוגל לנתח את המצב בצורה נכונה. מה שחשוב – שלא תעמיסו על עצמכם יותר מדי. אל תבטיחו לידידים הבטחות שלאחר מכן תתקשו לעמוד בהן. פגישה רומנטית תתרחש השבוע במפתיע.

השבוע עליכם לנהוג בכספים בזהירות רבה. קרובי־מישפחה עלולים לבוא בבקשות ודרישות שקשה יהיה לכם למלאן. גם אתם הימנעו מקניות אימפולסיביות והסתפקו בקניות של דברים הכרחיים בלבד. השבוע רצוי שלא תסמכו על השיפוט שלכם, ביחוד אם אתם מסתמכים על האינטואיציה – מוטב לקבל ייעוץ ממישהו שעליו אתם סומכים. אי־הבנות שהיו לכם עם בני־זוג ניתן יהיה לתקן בסוף השבוע.

„העולם הזה" 1096
תאריך: 1.10.1958

ה היה העולם הזה שהיה

לפני 25 שנה

גיליון „העולם הזה", שראה־אור השבוע לפני 25 שנה בדיוק, הביא
בת־שער נרחבת, תחת הכותרת „היום נולדתי מחדש!" שבה גולל
סיפורו של אסיר־עולם יעקב מרחבי, שזכה בחנינה בשל התנהגותו
הלך המרידה בכלא־שאטה. תחת הכותרת „הבנים אכלו בוסר"
אה השלישית בסידרת־הכתבות על המשבר בקיבוץ. סידרה זו
תה הניסיון הראשון לנתח את משבר־הערכים של התנועה
יבוצית. פרק נוסף בסידרתה של הזמרת ריקה זראי, בנושאי חינוך
ילדים, הופיע תחת הכותרת „חופש או הפקרות." בשער הגיליון: אסיר־עולם יעקב מרחבי.

ממשלה המחבלת במאמצי השלום ★ מילחמת הלבנון ★ מיספר הטלפון של רחב הזונה

מדיניות

צח בפלורנץ

הרעיון המקורי צץ במוחו הפורה של ד"ר נחום
לדמן, נשיא ההסתדרות הציונית. הוא ידע כי
ש עיריית פירנצה, ג'יורג'יו לה־פירה, יוזם מדי
ם פגישות בין יריבים פוליטים ורעיוניים
עולם, לשם טיפוח ההבנה ההדדית. חשב
לדמן: מדוע לא ליזום פגישה כזאת בין
ראלים וערבים?

להפירה, אחד האישים הססגוניים ביותר
חיים הפוליטיים באיטליה, הסכים ברצון.
דינאי הנוצרי הבין כי אין טעם לקרוא לפגישה
רית־ערבית ישירה. לכן דאג לאכסניה
שמית רחבה יותר. הוא קרא לפגישה רחבה
יון בבעיות הים התיכון. אולם הכל הבינו מה
טרה האמיתית: לתת לאישים ישראליים
רביים, בעלי רצון טוב, את האפשרות להיפגש
א־רשמית.

חרב האיסלאם ודגל השלום. הרעיון
א היה רק פרי חלומותיו האידיאליסטיים של
ה־פירה. איש עמד מאחוריו קו מנחה מטעם
מרת המדינית האיטלקית. המדינאים
איטלקיים לא שכחו מעולם את הימים שבהם
כריז בניטו מוסוליני על עצמו רישמית כבעל
חרב האיסלאם". והסעיר את גלי הלאומיות
ערבית בשידורי־התעמולה של רדיו בארי.

לאיטלקים היה יתרון אחד: מכיוון שכל
ישבותיהם נלקחו מהם, שוב לא נאלצו להתנגד
לאומיות הערבית. להיפך, הם יכלו להופיע
מעצמה מערבית יחידה האוהדת את רעיון
לאומיות הערבית. בחפשם אחרי מנוף מתאים,
יעזור להם לחדור למרחב, נתקלו האיטלקים
רעיון השלום הישראלי־ערבי. הם קיוו שאם
עלה בידם לתווך בין ישראל והערבים ולכונן
דר חדש במרחב, יקנו לעצמם עמדת־מפתח
מרחב המאוחד. מכיוון שהיו להם יחסים טובים
ם הלאומנים הערביים ועם ישראל, חשבו
איטלקים כי אין כמותם המוכשרים לתפקיד זה.

„פדרציה מרחבית". אולם המדינאים
איטלקיים, הפועלים בתיאום הדוק עם
אפיפיור, ידעו כי שלום במרחב לא ייתכן על
סיס הסטאטוס־קוו. תחילה חשבו על גבולות
194 ועל ויתורים מרחיקי־לכת מצד ישראל.
ולם בהדרגה הגיעה מחשבתם המדינית לרעיון
איחוד השמי.

כתב השבוע איל פופולו, אחד מחשובי העיתונים באיטליה, ביאטון המיפלגה הנוצרית השלטת: על ישראל להשתלב בפדרציה מרחבית גדולה, ביחד עם מדינות ערב.

הרליון של לה־פירה לא בא, על כן, רק כדי לשמש מחווה יפה מצד ראש־העיר רב־הפעלים. המדיניות האיטלקית ראתה בו צעד קטן לקראת מטרתה הפוליטית.

בפירנצה נתקבלו שמות הנציגים הערביים. בייחוד זכה לתשומת־לב אופטימית יחסו של נשיא מצריים, גמאל עבד אל־נאצר, ששיגר לפירנצה את אחיו של שר־הפנים שלו. היתה זאת מחווה ברורה של שליט מצריים למען הרעיון.

האכזבה היתה המישלחת הישראלית. פנייתו של לה־פירה לשרת־החוץ, גולדה מאיר, הביאה למינויו של ראובן שילוח, קומיסאר של בן־גוריון לענייני המרחב, כראש המישלחת הישראלית.

חברות „בצל־ירוק" בפעולה

שלוש חברות להקת „בצל־ירוק" נחמה הנדל, עליזה קאשי ויונה עטרי, בהופעתן בתוכנית השנייה של הלהקה „הופ... עברנו", שזכתה להצלחה גדולה.

היתה זאת סטירת־לחי מצלצלת ליוזמי הרעיון, נחום גולדמן ומשה שרת. שיגורו של שילוח היה יכול להתפרש כחבלה מכוונת מראש בכל מאמץ להשגת הבנה.

הבוס וההסוואה. התוצאה הראשונה של מינוי שילוח כחבר המישלחת היתה התפטרותו ההפגנתית של משה שרת ממנה. מובן היה כי במישלחת המונהגת על־ידי אדם כראובן שילוח, איש אמונו של בן־גוריון, לא יעז איש לסטות מן הקו שייקבע על ידו. הנוסעים האחרים היו:

- מוריס פישר, איש מישרד־החוץ.
- ראובן בקרת, מנהל קשרי־החוץ של ההסתדרות.
- פרופסור פלסנר, איש מדעי המיזרח של האוניברסיטה העברית, שהוזמן במישרין על־ידי האיטלקים.

לארבעה אלה נתוספו שני שליחי מפ"ם, ביניהם שימחה פלפן.

מיבצע חבלה. מה היתה כוונת בן־גוריון ואנשיו בפעולה צינית זו של החנקת ועידת פירנצה בטרם לידתה?

הצלחה כלשהי של ועידת פירנצה היתה מעלה בישראל את קרנם של אותם האישים והגופים הפוליטיים הדוגלים בקו מרחבי. היא היתה מערערת את הקו הרשמי, המבוסס על השתלבות במחנה־המערב. שני הדברים נמנעו מראש על־ידי שיגורו של שילוח.

אין ספק ששילוח וחבריו יפיצו בפירנצה את הסיסמות הנפוצות והרגילות על רצונה של ממשלת ישראל בשלום. כאשר יחזרו ארצה, יוכלו לנפנף בהוכחה נוספת כי ידה של ישראל מושטת לשלום — ונדחית.

ואכן, מעטים האנשים בין מראקש ובין מוסול המוכנים ללחוץ את ידו של שילוח.

אנשים

- **דויד הכהן**, המנהל לשעבר של סולל בונה, עם החלטתו הסופית לדחות את התפקיד החדש המוצע לו בחברה: „לא נשאר לי אלא לאחל לחבר **(פינחס) לבון**, שתהיה ידו חזקה בייעול המיבנה החדש, כשם שהיתה חזקה בעירעור הקיים."
- המשורר **אברהם שלונסקי**: „אני חושב שאדם יכול להיות אינטליגנטי מאוד, גם מבלי לדעת את מיספר־הטלפון של רחב הזונה."
- **אב"א אחימאיר**: „הסוציאליזם הוא המיקרה הסוציאלי של הדורות האחרונים, בפרט באומה שלנו."

לבנון

חלף עם העוצר

מישמרות חמושים סיירו ברחובות העזובים. אזרחים עמדו בחלונותיהם ולא העזו לרדת לרחוב. פה ושם בסימטה נדחת, הורם תריס ברזל של חנות־מכולת, לספק משהו בחיפזון לקונה. ביירות, ביום בחירת הנשיא החדש, היתה כעיר מתה. עוצר של 24 שעות יצר חלל־ריק מתוח, אך חסר־תקריות, כדי לאפשר העברה סדירה של רסן השילטון מכמיל שמעון ליורשו, מפקד הצבא הלבנוני, הגנראל פואד שיהאב.

השקט חלף עם העוצר. רק הספיקו המוזמנים המעטים לחזור לבתיהם — ומרחץ־הדמים התחדש בפראות שלא ידעו כמוה ארבעת חודשי מילחמת־האזרחים. הפעם היו אלה אוהדי הממשלה־לשעבר שפתחו בהתקפה של מרכזי האופוזיציה־לשעבר.

הכריז פייר ג'מאיל, מנהיג הפלאנגות, האירגון המארוני הקיצוני: „הקמת הממשלה החדשה היא ניצחון בלתי־מוצדק לאופוזיציה. היא גם לא שינתה במאומה את המצב. אנו מכריזים כי נלחם בה עד הסוף."

רחמי אללה. במחי־יד התהפכו היוצרות בארץ השסועה. הנשיא הפך — עוד בטרם סיים רישמית את כהונתו — ראש האופוזיציה החדשה; מפקד מורדי טריפולי, ראשיד כאראמה, התמנה ראש־ממשלה, לצהלתם הגלוייה של המורדים; האיש המהסס והשתקן של הלבנון, פואד שיהאב, ניגש סוף־סוף לפעולה נמרצת.

במשך כל חודשי המרד דחה שיהאב את דרישת הנשיא כמיל שמעון להטיל למערכה את כל כובד מישקלו של הצבא, לחיסול המרד. אך עתה, משהבחין הנשיא שיהאב בסכנה הנשקפת למישטרו ולאו־ץ כולה מפני התנופה החדשה למילחמת־האחים, נקט המפקד העליון שיהאב בפעולה תקיפה. הצבא והמישטרה קיבלו הוראה לפתוח באש, ללא התראה, על כל אזרח אשר ייראה נושא נשק ברחוב. עוד למחרת מרחץ־הדמים של הפלאנגות, שבו נהרגו יותר מ־60 איש, כבש הצבא את מטה הפלוגות הנוצריות וסגר את תחנת־השידור שלהן.

שיהאב גם הודיע על כוונתו לדרוש את פינוי האמריקאים בהקדם, ולשוב לקו הניטראלי בזירה הערבית. „אם אצליח," הכריז אחרי טקס השבעתו, „תחיה ארצי. אם אכשל — אללה ירחם על לבנון."

רדיו

כפרת עוונות

אחת לשנה מעניק קול ישראל למאזיניו את אחת המתנות העילאיות: ביום־הכיפורים הוא משתתק.

דרכי חיים

שתי מיטות נפרדות

„או, זאת עוד פעם את?" שאל השוטר התורן במישטרת הנפה הצפונית בתל־אביב, כשערב אחד התפרצה לתחנה עדינה שטינסקי (24) פרועה וארומת עיניים כשרק כותונת־לילה לגופה.

עדינה לא היתה פנים חדשות בתחנה. לאנשי הנפה הצפונית נמאס כבר מזמן לטפל בענייני הזוג שטינסקי.

עדינה היתה נשואה לבעלה, צבי, בן ה־27 רק שנה וחצי. אולם שמונה חודשים מתוך זה היו חודשי ריב תמידי, שהיה מסתיים לרוב במכות ובהזעקת שוטרים.

„החלטתי לא לחיות עוד עם בעלי," גילתה עדינה לשוטר המשועמם, כשהיא רוטטת כולה מפחד. היא סיפרה לו גם באיזה אמצעי נקטה כדי לא לחיות עם בעלה: מכיוון שלזוג היתה בדירה רק מיטה כפולה אחת, המורכבת משני חלקים הפרידה האשה בין שתי המיטות.

באותו הלילה התעורר הבעל באמצע שנתו, אחוז רוגז. „מדוע נתת לי את המיטה הנמוכה ולקחת לך את המיטה הגבוהה?" צעק על אשתו. כשלא היה בפיה הסבר הגיוני למעשה זה, היכה אותה מכות אלימות, שהביאוה אל המישטרה.

המכות שהוכתה עדינה, לדבריה, לא היו עדינות, אולם למרות עדינותה לא השאירו בה סימנים. על אף עובדה זו החליטה המישטרה להעמיד את הבעל המכה לדין, להפסיק אחת ולתמיד את הריב המישפחתי הבלתי־פוסק.

השבוע, כשניצב צבי שטינסקי לפני השופט, היתה לו רק בקשה אחת: „כבוד השופט, גם לי נמאס כל העסק. אני מבקש מכבודו שיפריד בינינו." שופט־השלום יהודה טרייביש שקל לרגע את הבקשה, הודיע לנאשם: „אתה יודע מה — אני מקבל את בקשתך. כל אחד מכם יישן על מיטה נפרדת." ושלח את צבי שטינסקי לישון חמישה ימים לבד בבית־הכלא.

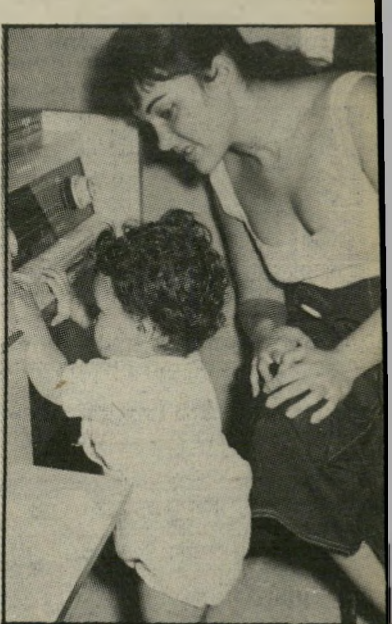

ריקה זראי עם בתה, יעל. תחת הכותרת „חופש או הפקרות" דנה הזמרת בעניינים של חינוך ה־ילדים, על־פי תורת א"ס נ. „אל תנהגו ביל־דיכם כמו בכלבלבים," הטיפה לקוראים.

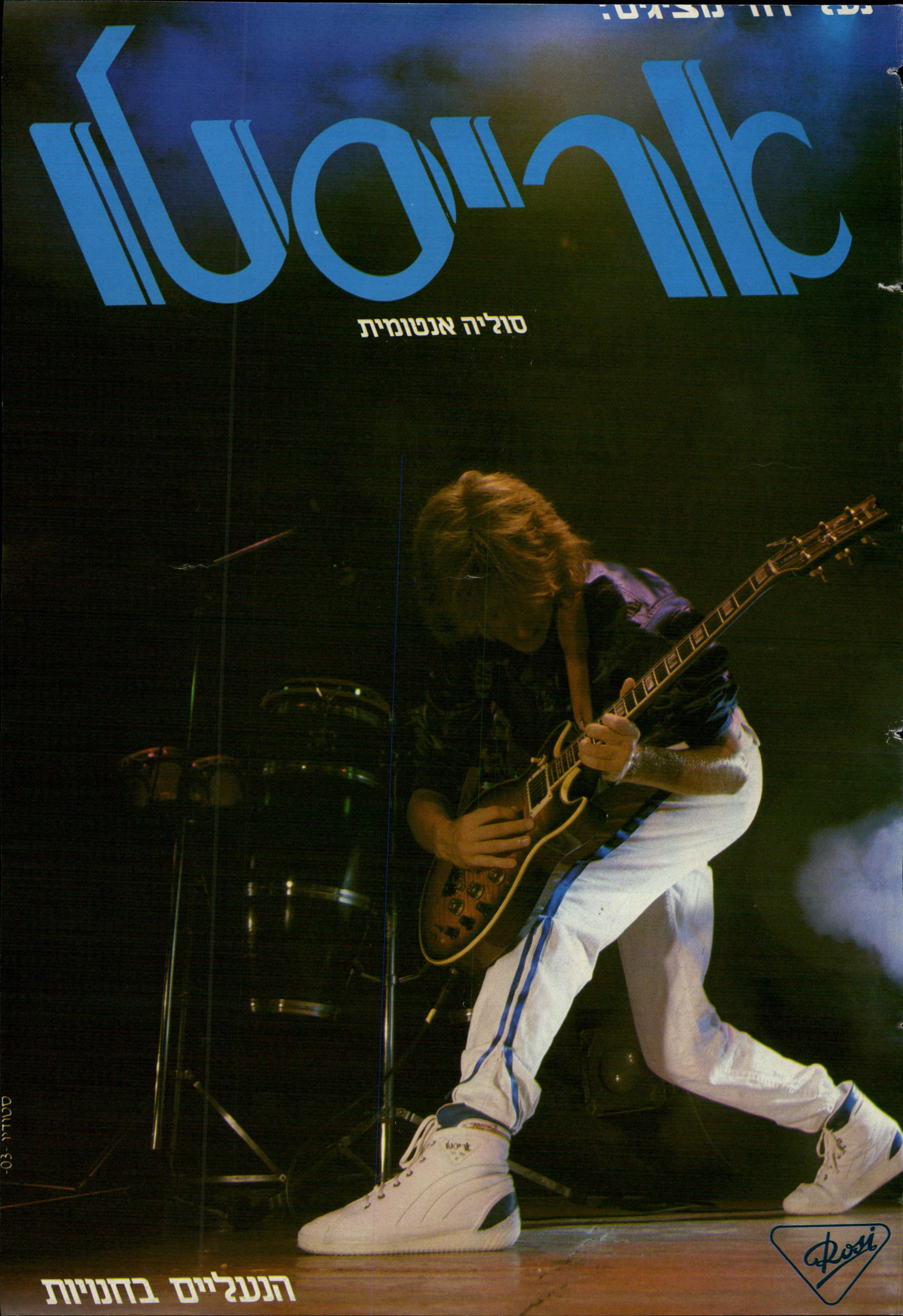

מציגים:
אריסטו
סוליה אנטומית
Rosi
הנעליים בחנויות
סטודיו -03-

תשרי תשמ"ד, 7.9.83 המחיר 100 שקלים (כולל מ.ע.מ.) שנה 48

ה לם הזה

בת מישפחת הסופרים נרצחה על־ידי בעלה שהתאבד

מוות בניו-יורק

יעל ברש